

ПАРТОЕВ КУРБОНАЛИ
(к 70 летию со дня рождения ученого)

ПАРТОЕВ ҚУРБОНАЛӢ
(ба 70 солагии зодрузи олим)

PARTOEV KURBONALI
(to the 70th anniversary of the birth of the
scientist)

Душанбе - 2022

*С наилучшими пожеланиями,
профессор Курбонали Партоев*

*Бо орзуҳои нек,
профессор Курбоналӣ Партоев*

*With best wishes,
Professor Kurbonali Partoev*

10.12.2022

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Partoev', written over a horizontal line.

pkurbonali@mail.ru

НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ НАУК ТАДЖИКИСТАНА
ИНСТИТУТ БОТАНИКИ, ФИЗИОЛГИИ И ГЕНЕТИКИ
РАСТЕНИЙ

ПАРТОЕВ КУРБОНАЛИ
(к 70-летию со дня рождения ученого)

ПАРТОЕВ ҚУРБОНАЛИ
(ба70-солагии зодрузи олим)

PARTOEV KURBONALI
(to the 70th anniversary of the birth of the scientist)

Душанбе-2022

УДК 001:63 (092) (575.3), рус.
ТДУ 001:63 (092) (575.3), тадж.
ТКБ 72:4 (2 тадж.)
ББК 72:4 (рус.)
П-30 (тадж.)
П-18 (рус.)

Составители:

**доктор биологических наук,
профессор, член-корр. НАНТ Алиев К.А.,
доктор биологических наук,
профессор, член-корр. НАНТ Абдуллаев А.А.,
доктор биологических наук,
профессор, член-корр. НАНТ Абдуллаев Х.А.**

Редакторы:

**доктор биологических наук, член-корр. НАНТ Саидов А.С.,
доктор сельскохозяйственных наук, профессор,
член-корр. ТАСХН Сардоров М.Н.,
доктор биологических наук Давлатназарова З.Б.**

**Компьютерный набор:
Курбонзода Абдусаттор**

**Печатается на основе решения Ученого совета Института ботаники,
физиологии и генетики растений Национальной академии наук
Таджикистана № 5 от 16 сентября 2022 г.**

Партоев Курбонали: о жизни, научной и творческой деятельности
ученого. Составители: К. Алиев, А. Абдуллаев, Х. Абдуллаев. Редакторы.:
Саидов А.С., Сардоров М.Н., Давлатназарова З.Б. – Душанбе: “Т-Принт”,
2022. – 223 с. Тираж 150 шт.

ISBN 978-99975-1-369-4

© НАНТ Институт ботаники, физиологии и генетики растений.

ОГЛАВЛЕНИЕ

ГЛАВА 1. КРАТКИЙ ОЧЕРК О НАУЧНОЙ И ОБЩЕСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРОФЕССОРА КУРБОНАЛИ ПАРТОЕВА.....	7
ГЛАВА 2. ОСНОВНЫЕ ДАТЫ ЖИЗНИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРОФЕССОРА КУРБОНАЛИ ПАРТОЕВА.....	14
ГЛАВА 3. УЧАСТИЕ В МЕЖДУНАРОДНЫХ НАУЧНЫХ СЕМИНАРАХ, КОНФЕРЕНЦИЯХ И СИМПОЗИУМАХ.....	16
Глава 4. СПИСОК НАУЧНЫХ ТРУДОВ КУРБОНАЛИ ПАРТОЕВА	18
ГЛАВА 5. НАУЧНО-ПОПУЛЯРНЫЕ ОПУБЛИКОВАННЫЕ РАБОТЫ КУРБОНАЛИ ПАРТОЕВА	58
ГЛАВА 6. СПИСОК НАУЧНЫХ БРОШЮР, БУКЛЕТЫ, КНИГИ И МОНОГРАФИИ ПРОФЕССОРА КУРБОНАЛИ ПАРТОЕВА.....	75
ГЛАВА 7. НАГРАДЫ И ДИПЛОМЫ ПРОФЕССОРА КУРБОНАЛИ ПАРТОЕВА	77
ГЛАВА 8. НАУЧНЫЕ ДИССЕРТАЦИИ, КОТОРЫЕ ЗАЩИЩЕНЫ И ГОТОВИЛИСЬ К ЗАЩИТЕ ПОД РУКОВОДСТВОМ ПРОФЕССОРА КУРБОНАЛИ ПАРТОЕВА.....	78
ГЛАВА 9. АВТОРЕФЕРАТЫ ДИССЕРТАЦИЙ, ЗАЩИЩЕННЫХ ПОД РУКОВОДСТВОМ ПРОФЕССОРА КУРБОНАЛИ ПАРТОЕВА.....	80
ГЛАВА 10. ОППОНИРОВАННЫЕ РАБОТЫ ПРОФЕССОРОМ КУРБОНАЛИ ПАРТОЕВЫМ.....	81
ГЛАВА 11. ДИПЛОМЫ, СЕРТИФИКАТЫ И ПАТЕНТЫ ПРОФЕССОРА КУРБОНАЛИ ПАРТОЕВ	82
ГЛАВА 12. ПАМЯТНЫЕ И ИСТОРИЧЕСКИЕ ФОТОГРАФИИ ПРОФЕССОРА КУРБОНАЛИ ПАРТОЕВА.....	89
ГЛАВА 13. ОИДИ ИЛМУ АМАЛИ ЯК ОЛИМИ КИШОВАРЗШИНОСИ ТОЧИКИСТОН	110
ГЛАВА 14. ТОЧИКИСТОН – ДИЁРИ ДОМОДУ АРЎС	120
ГЛАВА 15. МАНЗАЛАТИ ПАДАРУ МОДАР, УСТОДОН ВА ДЎСТОН	122
ГЛАВА 16. НАТИЧАЪОИ ЭКСПЕДИТСИЯИ ИЛМИИ ОЛИМОНИ ТОЧИК ДАР РАШТОНЗАМИН.....	126
ГЛАВА 17. АЗ ЭҶОДИЁТИ НАЗМИИ ПРОФЕССОР ҚУРБОНАЛӢ ПАРТОЕВ.....	128
ГЛАВА 18. ПОЗДРАВИТЕЛЬНЫЕ ПИСЬМА ОТ ДРУЗЕЙ И КОЛЛЕГ ПРОФЕССОРУ ПАРТОЕВУ КУРБОНАЛИ	146
ГЛАВА 19. НОМАЪОИ ТАБРИКОТИИ ДЎСТОНУ ЊАМКОРОН БАХШИДА БА ЗОДРЎЗИ ПРОФЕССОР ҚУРБОНАЛӢ ПАРТОЕВ	160
ГЛАВА 20. BRIEF INFORMATION ON THE SCIENTIFIC AND PUBLIC ACTIVITIES OF PROFESSOR KURBONALI PARTOEV.....	211

ВСТУПИТЕЛЬНОЕ СЛОВО

Предлагаемая книга посвящена 70-летию со дня рождения доктора сельскохозяйственных наук, профессора, члена корреспондента Российской Академии Естествознания (РАЕ), заведующего лабораторией генетики и селекции растений Института ботаники, физиологии и генетики растений Национальной академии наук Таджикистана Курбонали Партоева.

Книга включает статьи о жизни, научной и общественной деятельности Курбонали Партоева с основными датами жизни, списки опубликованных научных и научно-популярных работ, поездок в разные страны мира, полученные им с коллегами перспективных сортов картофеля, пшеницы, топинамбура, оваса и других культур, созданной коллекции различных сельскохозяйственных культур, а также воспоминания о коллегах и друзьях, о научной деятельности, о его произведениях и поэтических стихотворениях и другой информации.

Приведен список диссертаций, разработанных и защищенных под научным руководством Курбонали Партоева, а также список диссертаций, оппонированных им. Также в книге размещены фотографии ученого в разные годы его жизни, из разных его встреч с научными коллегами, друзьями и учеными, его беседы и поездки в зарубежных странах мира. Одна глава книги посвящена отзывами научных коллег, соратников, друзей и учеников, аспирантов и общественные деятели из Таджикистана и зарубежом в адрес профессора Курбонали Партоева.

Материалы в книге расположены в хронологическом порядке. В пределах года по алфавиту помещены научные статьи и научно-популярные статьи, книги и другие публикации, более 700 наименований, написанные профессором Партоевым Курбонали в разные годы научной деятельности. Книга рассчитана на аспирантов, научных работников, ученых, коллегам и друзей профессора Курбонали Партоева.

ГЛАВА 1. КРАТКИЙ ОЧЕРК О НАУЧНОЙ И ОБЩЕСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРОФЕССОРА КУРБОНАЛИ ПАРТОНОВА

В декабре 2022 г. коллеги, друзья и научная общественность отмечают 70-летие со дня рождения и 50-летие научной и творческой деятельности заведующего лабораторией генетики и селекции растений Института ботаники, физиологии и генетики растений Национальной академии наук Таджикистана, доктора сельскохозяйственных наук, профессора, член-корреспондента Российской Академии Естествознания Партонова Курбонали.

Партонов К. известен в нашей республике и за её пределами как видный, высококвалифицированный специалист в области генетики, селекции и семеноводства сельскохозяйственных растений, внесший свой весомый научный и практический вклад в получение новых перспективных сортов и образцов картофеля, топинамбура, пшеницы, овса, фасоли, кукурузы, а также по созданию ценной коллекции зерновых, картофеля, бобовых и овощных культур. Созданные новые перспективные сорта картофеля в настоящее время выращиваются на площади более 10 тыс. га по республике и за пределами нашей страны (Узбекистан, Кыргызии, Афганистан и другие). Партонов К. является автором более 700 научных и научно-популярных статей, монографии и книги по вопросам генетики, селекции и семеноводства различных сельскохозяйственных растений, изменения климата, сохранения биоразнообразия, мутагенезу, меру борьбы с вредителями и болезнями различных растений, использование биостимуляторов в сельском хозяйстве, об органическом земледелии, о вегетативной гибридизации растений и других вопросах сельского хозяйства. За период научной деятельности он подготовил к защите два доктора наук и шесть кандидатов наук. Он является автором 8 сортов картофеля, двух сортов пшеницы, одного сорта топинамбура и одного сорта овса.

Профессор Курбонали Партонов родился 10 декабря 1952 года в семье рабочих в селе Машконак Раштского (бывшего Гармского) района. В 1961 году он окончил начальную школу в селе Машконак, в 1966 году окончил неполную среднюю школу в селе Вардуч и в 1968 году окончил среднюю школу в поселке Гарм. Его родители мать Баходурова Нигина и отец Салимов Партовали были работниками совхоза. Курбонали Партонов в детстве был веселым и энергичным мальчиком. Помогал родителям с домашними делами, а также при работе их в совхозе на уборке урожая. Курбонали был старшим в семье, где росли его восемь братьев (Хисори, Сайали, Назарали, Сафарали, Хайдарали, Мардонали, Давронали, Умарали) и четыре сестры (Хуснигул, Мавджигул, Бибрахмона, Зарагул). Курбонали помогал родителям в воспитание братьев и сестер. Он был успешным учеником и восьмилетнюю школу окончил с отличием, а среднюю школу в основном с оценками «пять».

Партонов К. в августе 1968 году поступил на агрономический факультет ТСХИ ныне Таджикского аграрного университета им. Ш. Шотемур. Во время учебы в вузе он был успешным и активным студентом. Усердно занимался освоением учебной программы. Его фотография была размещена на Доске

почета университета, как студента-отличника агрономического факультета ТАУ в течение всех пяти лет учебы. После занятий Курбонали продолжал осваивать занятия, сперва в читальном зале, а потом в тишине, в подвале университета. Благодаря, такой усидчивости и целеустремленности ему удалось глубоко освоить учебную программу. Перед экзаменами однокурсники собирались в читальном зале общежития для подготовки по той или иной дисциплине и в этих занятиях и обсуждениях Партоев К. многое раснил однокурсникам.

Курбонали Партоев активно участвовал в общественной жизни университета, усердно трудился в таких общественных мероприятиях, как субботники, сбор хлопка и другие. Благодаря его характеру он пользовался уважением профессоров и преподавателей всего агрономического факультета. Он неоднократно награждался Почетными грамотами, а также ценными подарками Таджикского аграрного университета.

В 1973 году Партоев К. благодаря своей усидчивости, целеустремленности и трудолюбивому характеру году с отличием окончил агрономический факультет Таджикского аграрного университета. В связи с этим, руководство агрономического факультета университета рекомендовало его для продолжения учёбы в аспирантуре при Таджикском научно-исследовательском институте земледелия (ТНИИЗ) Таджикской академии сельскохозяйственных наук (ТАСХН). В течение 1974-1976 годы он был очным аспирантом ТНИИЗ и вел свои исследования по генетике и селекции хлопчатника. Научными руководителями диссертационной работы Партоева К. были доктор биологических наук, профессор Шахов Александр Александрович (Институт физиологии растений им. Тимирязева АН СССР, г. Москва) и кандидат биологических наук, доцент Мансуров Назир Ибрагимович (Институт земледелия, пос. Шарора, г. Гиссар).

В своих опытах Партоев К. (в условиях Гиссарской долины Таджикистана, расположенного на высоте 650 м над уровнем моря) впервые изучал характер наследования ряда полигенных признаков у гибридов хлопчатника, путем проведения внутривидовых и межвидовых скрещиваний с использованием облученной импульсным концентрированным солнечным светом (ИКСС) пылью. Посредством проведения таких опытов по гибридизации и фотомутагенезу ему удалось получить ценные мутанты хлопчатника по признакам крупности коробочек, голосемянности и клейстогамности (признак не раскрытия венчиков цветков) среди популяции гибридов F_1 - F_3 .

Впервые на культуре хлопчатника Партоев К. провел разные виды гибридизации (внутривидовая и межвидовая) с использованием облученной ИКСС пылью и сочетал эти методы с фотомутагенезом. В результате ему удалось установить мутагенное действие концентрированного солнечного света. Полученные им гибриды и фотомутанты хлопчатника по признакам крупности коробочки, голосемянности и клейстогамности были использованы в селекционно-генетических работах в институте.

Результаты своих многолетних исследований по изучению гибридов и фотомутантов хлопчатника, Партоев К. обобщил в виде кандидатской диссертации и в 1982 году защитил диссертацию на тему «Изменение признаков хлопчатника и их наследования под влиянием опыления облученной концентрированным солнечным светом (ИКСС) пылью», по специальности «селекция и семеноводство сельскохозяйственных растений» во Всесоюзном научно-исследовательском институте селекции и семеноводства хлопчатника им. С.Г. Зайцева (г. Ташкент).

С 1973 года по 1981 гг. Партоев К. работал младшим научным сотрудником, а с 1982 по 1983 гг. старшим научным сотрудником Таджикского научно-исследовательского института земледелия Таджикской академии сельскохозяйственных наук.

Партоев К. во время работы в ТНИИЗ активно участвовал в общественной жизни института. Он в течение 1974–1978 гг. был секретарем Комитета комсомола института, а с 1979 по 1983 гг. был председателем Молодых ученых института. В 1982 году его приняли в члены Коммунистической партии Советского Союза. В эти годы он активно участвовал во всех общественных, комсомольских и партийных мероприятиях в институте.

В 1984 году Партоев К. был переведен на работу в Таджикский научно-исследовательский институт садоводства, виноградарства и овощеводства (ТНИИСВО) Таджикской академии сельскохозяйственных наук в качестве старшего научного сотрудника (на основе рекомендации Министерства сельского хозяйства Республики Таджикистан).

В Таджикском научно-исследовательском институте садоводства, виноградарства и овощеводства Партоев К. занимался изучением вопросов генетики, селекции и семеноводства картофеля. Исследования по сбору и изучению ценных коллекционных образцов картофеля провел в условиях долины (Гиссарская долина - 650 м над уровнем моря) и в горной зоне республики (в условиях Ляхшского, Раштского, Файзабадского, Муминабадского и Деваштичского (Ганчинского) районов, на высоте 1800–2700 м над уровнем моря). В 1989 году при его содействии и помощи в институте был создан отдел картофелеводства, где его назначили заведующим отделом этого нового научного подразделения института.

В период 1984–2008 гг. ему удалось сплотить таких опытных специалистов, как Каримова М.К., Сайфова Ю.С., Назарова М.Н. и других в отделе картофелеводства и начать проведение широкомасштабных исследований по изучению сортообразцов картофеля в таких горных зонах республики, как Лахш (Джиргиталь), Файзабад, Муминабад, Рашт, Деваштич, Пенджакент, Горная Матча, Сангвор (Тавильдара), Шахристан, ГБАО и другие горные зоны республики. Научными сотрудниками отдела картофелеводства ТНИИСВО в течение 1989 – 1991 гг. была собрана ценная коллекция картофеля (более 300 сортообразцов). В этот период основная часть научно-исследовательских работ были проведены на базе Джиргитальского опорного пункта Таджикского научно-исследовательского

института садоводства, виноградарства и овощеводства ТАСХН на высоте 2000 м над уровнем моря. Ежегодно здесь при участии сотрудников отдела картофелеводства ТНИИСВО выращивалт более 1000 тонн элитного семенного материала картофеля, который размножался в других хозяйствах республики. Герой социалистического труда и знатный картофелевод республики Сайли Рахмонова ежегодного с 300 га картофеля в среднем получила по 300 ц/га урожая картофеля. В этих достижениях картофелеводов Ляхшского района была заслуга и научных сотрудников отдела картофелеводства ТНИИСВО, которые ежегодно помогли вырастить качественный семенной материал сортов картофеля: Лорх, Гатчинский, Кардинал, Моно-Лиза и другие в Джиргитальском опорном пункте ТНИИСВО.

Благодаря глубоким научным исследованиям и путем использования традиционной классической селекции - клонового отбор среди популяции из генетических семян сорта Моно-Лиза сотрудниками отдела картофелеводства ТНИИСВО получили первый новый отечественный сорт картофеля Зарина, который был районирован в 2007 году в республике (авторы Партоев К., Каримов Б., Назаров М.). Этот сорт картофеля сейчас широко возделывается на картофельных полях фермеров районов Файзабад, Рашт, Таджикабад, Ляхш, Нурабад, Сангвор и другие.

Партоев К. в период 1996 по 2000 гг. был и.о. заместителя генерального директора по науке в Научно-производственном объединение «Богпарвар» в состав которого входил ТНИИСВО.

Помимо научной работы, Партоев К. выполнял и обязанности секретаря партийной организации ТНИИСВО (1985-1991гг.).

По рекомендации Министерства сельского хозяйства Республики Таджикистан в течение 1997-2002 гг. Партоев К. принять на работу в качестве агронома в Программу развития ООН в Раштской долине. Он активно трудился в этой Программе и участвовал в выполнении ряда нужных проектов в области сельского хозяйства, особенно по размножению высокоурожайных сортов пшеницы и картофеля, созданию плодopитомников и восстановлению ряда ирригационных каналов для орошения и освоения новых поливных земель в Раштской долине.

Партоев К. совместно с коллегами в 2003 году создали Общественную организацию «Хамкорӣ баҳри тараққиёт» («Сотрудничество ради развития»), где он являлся руководителем и по настоящий день. Посредством этой общественной организации были выполнены нескольких проектов по сохранению биоразнообразия, созданию семеноводческих ассоциации, поддержки женщин по вопросам размножения местных семян сельскохозяйственных культур, описания традиционных знаний, обучения молодежи в разных районах республики при поддержке такие международные организации, как Программы Развития ООН, Фонда Кристенсена, ФАО ООН, МСДСП, ВБ, Мелиоконтактум Голландия, ЭКОИС, Посольства США, ВИР (Россия) Германская Агроакция, ВПП ООН,

Хельветас и другие. Данная общественная организация в 2007 году открыла в Кулябской зоне Хатлонской области филиала, где активно работали сотрудники организации Махмадзамон Сулангов, Хуршед Намозов, Аламхон Абдурахмонов и другие. Хуршед Намозов долгие годы руководил данной организацией, но, к сожалению, Хуршед Намозов в расцвете сил и энергии в мае 2020 года скончался от COVIDa-19.

В 2009 году Партоев К. перешёл на работу в Институт физиологии и генетики растений Национальной академии наук Таджикистана в качестве старшего научного сотрудника в лаборатории молекулярной биологии и биотехнологии растений. В этот период он активно занимался вопросами генетики, селекции и семеноводства картофеля и с коллегами изучал коллекционные образцы картофеля в разных районах республики. В этот период были проведены различные схемы скрещивания разных сортов картофеля и получены высокоурожайные гибриды картофеля в условиях Ляхшского района на высоте 2700 м над уровнем моря. В этой горной, чистой от болезней и вредителей картофеля зоне Партоев К. с коллегами создали ценный генетический банк *in-vivo* и впервые в картофелеводстве Таджикистана разработали способы и приёмы сочетания традиционных методов селекции с методами современной биотехнологии. На основе использования этих методов созданы перспективные гибриды, клоны и сортообразцы картофеля, имеющие важное научно-практическое значение для селекционно-генетических исследований в будущем.

Руководство Института ботаники, физиологии и генетики растений (ИБФиГР) АН Республики Таджикистан в 2012 году назначили Партоева К. заведующим отделом Гербарного фонда института, а с 2013 года назначили директором Кондаринской опытной станции в Варзобском районе. С 2015 года он работал в должности главного научного сотрудника лаборатории молекулярной биологии и биотехнологии растений. В 2018 года Партоев К. назначен заведующим лабораторией генетики и селекции растений ИБФиГР НАН Таджикистана и по сей день работает в этой должности.

Партоев К. является автором первого отечественного сорта картофеля – «Зарина», который районирован в республике в 2007 году.

Профессор Партоев К. в период 2009-2022 годы совместно с коллегами Института ботаники, физиологии и генетики растений НАН Таджикистана благодаря использованию традиционных методов селекции и современной биотехнологии получили такие новые перспективные сорта картофеля, как «Дусти», «Файзабад», «Рашт», «Таджикистан», «АН-1», «Нилуфар» и «Файзи Истиклол». Эти сорта картофеля прошли испытанию в Государственной комиссии по оценке новых сортов и охране новых сортов сельскохозяйственных культур при Министерстве сельского хозяйства Республики Таджикистан. Такие сорта картофеля, как «Дусти», «Файзабад», «Рашт», «Таджикистан» и «АН-1» в период 2014-2017гг. - районированы в хозяйствах республики и сейчас заняты площадью более 10 тыс. га.

Урожайность этих новых сортов картофеля в разных хозяйствах республики составляет от 25 до 35 т/га.

В 2013 году подытожив результаты 30–ти летних научных работ по картофелю Партоев К. и защитил докторскую диссертацию на тему «Особенности селекции и семеноводства картофеля в горной зоне Таджикистана» в Аграрном университете города Казань, Российской Федерации по специальности «селекция и семеноводство сельскохозяйственных растений».

Партоев К. с конца 2018 года возглавляет лаборатории генетики и селекции растений и за это время здесь собраны ценные коллекционные образцы следующих культур: пшеница (100 образцов); картофель (10); бобовые (15); топинамбур (25); кукуруза (15); подсолнечник (10); тыква (3); помидор (10); сорго (4), цикорий (4), патисоны (2) и другие.

В лаборатории сейчас получены новые гибриды, сортообразцы и мутантные формы пшеницы и других культур для селекционно-генетических работ. В лаборатории изучаются методы мутагенеза (облучение семян радиацией цезий -137) и интродукции разных образцов растений, полученных с других научных организации разных стран мира (Россия, Казахстан, Узбекистан, Кыргызии и другие).

Партоев К. с 2014 года по настоящее время при совместительстве работает в качестве ведущего научного сотрудника Центра инновационного развития науки и новых технологий НАН Таджикистана.

Под руководством доктора сельскохозяйственных наук, профессора Партоева К. защищены шесть кандидатских и две докторских диссертации. Доктор сельскохозяйственных наук, профессор Партоев Курбонали в течение 50 лет своей научной деятельности в научно-исследовательских организациях Таджикской академии сельскохозяйственных наук (ТНИИСВО) и Национальной академии наук Таджикистана (ИБФиГР) стал кандидатом и доктором сельскохозяйственных наук и написал более 700 научных статей, рекомендаций, книг, с коллегами создал восемь новых сортов картофеля, два сорта топинамбура, два сорта пшеницы и один сорт фасоли, которые широко возделываются на полях фермеров республики, и тем самым, способствуют укреплению продовольственной безопасности в нашей республики.

Курбонали Партоев – ученый, кандидат сельскохозяйственных наук (1982), доктор сельскохозяйственных наук (2013), профессор Российской Академии Естествознания (РАЕ) (2016), член корреспондент РАЕ (2016), Заслуженный деятель науки и техники» РАЕ (2016).

Специализация и должности по работе. Научно-исследовательский институт «Земледелия», Таджикской академии сельскохозяйственных наук (аспирант, младший, старший и ведущий научный сотрудник-1973-1983гг). Научно-исследовательский институт садоводство, виноградарство и овощеводство, Таджикской академии сельскохозяйственных наук (ведущий научный сотрудник, заведующим отделом картофелеводства, зам. директора по научной работе -1984-2007гг.). С 2009 года по настоящее время старший,

ведущий, главный научный сотрудник и с 2018 года по сей день заведующий лабораторией генетики и селекции растений Института ботаники, физиологии и генетики растений Национальной академии наук Таджикистана, также с 2014 г. по настоящее время ведущий научный сотрудник Центра инновационного развития науки и новых технологий Национальной академии наук Таджикистана.

Работа в международных организациях.

Партоев Курбонали с 1997 по 2002 гг. работал специалистом по сельскому хозяйству в Программе Развития ООН в Раштской долине Таджикистана; с 2005 по 2007 гг. агрономом программы ФАО ООН в Таджикистане. С 2015 по 2019 гг. был экспертом РЭЦА. С 2003 года по 2022 годы являлся директором НПО «Хамкори бахри тараккиёт» («Сотрудничество ради развития») в Таджикистане.

Поездки. Профессор Партоев К. осуществил более 40 научных поездок и выступил в научных конференциях в следующих стран: Россия (1975; 1978; 1990; 2007; 2010; 2012; 2016; 2018; 2019), Молдавия (1979), Белоруссия (1981); Китай (2005; 2009; 2014), Индия (2008; 2009), Голландия (1989), Италия (2014), Германия (2006), Венгрия (2016), Корея (2013), Турция (2010; 2016; 2018), Афганистан (2010; 2014), Перу (2010), Казахстан (2010; 2014; 2018), Кыргызия (2012; 2015; 2019), Узбекистан (1982; 2010; 2014; 2019, 2022), Азербайджан (2015), Грузия (2008; 2012), Украина (1980; 1984) и другие.

Профессор Партоев К. является автором более 700 научных и научно – популярных статей, в том числе более 20 брошюр, буклетов и книг (монографии). Доктор наук Партоев К. за время работы в Институте ботаники, физиологии и генетики растений проявил себя зрелым и самостоятельным исследователем, активно принимающем участие в общественной жизни Института. В коллективе института пользуется уважением и авторитетом. Он хороший семьянин, имеет пятеро детей и многих внуков.

К. Алиев, доктор биологических наук, профессор, член-корр. НАНТ,

А. Абдуллаев, доктор биологических наук, профессор, член-корр. НАНТ,

Х. Абдуллаев, доктор биологических наук, профессор, член-корр. НАНТ.

ГЛАВА 2. ОСНОВНЫЕ ДАТЫ ЖИЗНИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРОФЕССОРА КУРБОНАЛИ ПАРТОВЕВА

Партовев Курбонали родился 10 декабря 1952 года в селе Машконак Раштского района.

- 1968-1973 гг. Студент Таджикского аграрного университета им. Ш. Шотемур.
- 1973 -1974 гг. Младший научный сотрудник отдела генетики и селекции Института Земледелия МСХ Таджикской ССР.
- 1974 -1976 гг. Аспирант очного обучения в Институте Земледелия МСХ Таджикской ССР.
- 1977-1983 гг. Младший научный сотрудник отдела селекции, семеноводства и генетики хлопчатника Института Земледелия МСХ Таджикской ССР.
- 1982 г. Защитил диссертацию на соискание ученой степени кандидата сельскохозяйственных наук на тему «Изменение признаков хлопчатника и их наследование под влиянием опыления облученной концентрированным солнечным светом (ИКСС) пылью», по специальности «селекция и семеноводство сельскохозяйственных растений» (г.Ташкент).
- 1983-1984 гг. Старший научный сотрудник отдела селекции, семеноводства и генетики хлопчатника Института Земледелия Министерство сельского хозяйства Таджикской ССР.
- 1984-1987 гг. Старший научный сотрудник отдела селекции и семеноводства овощных культур Таджикского НИИ садоводства, виноградарства и овощеводства МСХ Таджикской ССР.
- 1988-1995гг. Заведующий отделом картофелеводства Таджикского НИИ садоводства, виноградарства и овощеводства МСХ Таджикской ССР.
- 1990 г. Получил звание Старшего научного сотрудника по специальности «селекция и семеноводство сельскохозяйственных растений».
- 1996-1997гг. Заместитель генерального директора по науке Научно – производственного объединения «Богпарвар» и заведующий отдела картофелеводства Таджикского НИИ садоводства, виноградарства и овощеводства Республики Таджикистан.
- 1997-2002 гг. Агроном Программы развития ООН в Раштской долине.
- 2002-2007гг. Старший научный сотрудник отдела картофелеводства

- Таджикского НИИ садоводства, виноградарства и овощеводства Республики Таджикистан.
- 2008-2022гг. Директор общественной организации «Ҳаморӣ баҳри таракқиёт».
- 2009 – 2011 гг. Стариший научный сотрудник лабораторией молекулярной биологии и биотехнологии Института ботаники, физиологии и генетики растений (ИБФиГР) Республики Таджикистан.
- 2012-2013гг. Заведующий отдела Гербарного фонда института Института ботаники, физиологии и генетики растений (ИБФиГР) Республики Таджикистан.
- 2013 г. Защитил докторскую диссертацию на тему «Особенности селекции и семеноводства картофеля в условиях горной зоны Таджикистана» (г. Казань).
- 2013-2015 гг. Директор Кондаринской опытной станции ИБФиГР в Варзобском районе.
- 2014 г. по настоящее время ведущий научный сотрудник Центра инновационного развития науки и новых технологий Национальной академии наук Таджикистана
- 2016- 2017 гг. Главный научный сотрудник лабораторией молекулярной биологии и биотехнологии Института ботаники, физиологии и генетики растений (ИБФиГР) Республики Таджикистан.
- 2018 г. по настоящее время Заведующий лабораторией генетики и селекции растений Института ботаники, физиологии и генетики растений (ИБФиГР) Национальной академии наук Таджикистана.
- 2016 г. Присужден званием профессора по специальности «Селекция и семеноводство сельскохозяйственных растений» Российской Академии Естествознания.
- 2016 г. Избран в члены-корреспонденты Российской Академии Естествознания.
- 2016 г. Награждён почетным званием и медалью «Заслуженный деятель науки и техники» Российской Академии Естествознания.
- 2008-2010гг. Руководитель исследовательского проекта «Сохранение агробиоразнообразия в Таджикистане».
- 2021 г. Награждён дипломами и значками «Отличник образования и науки Таджикистана», апрель, 2021 г., "Отличник прессы Республики Таджикистана" (август 2021 г.).
- 2021г. Награждён диплом и значок «Лучший ученый сельскохозяйственной отрасли Хатлонской области Республики Таджикистан в 2021 году» («Олими беҳтарини соҳаи кишоварзии вилояти Хатлони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2021»).

ГЛАВА 3. УЧАСТИЕ В МЕЖДУНАРОДНЫХ НАУЧНЫХ СЕМИНАРАХ, КОНФЕРЕНЦИЯХ И СИМПОЗИУМАХ

- 1989г. Участвовал в международном семинаре в Голландию «Особенности селекции и семеноводства картофеля».
- 2005г. Участвовал в международном семинаре в Китае «Перспективы развития картофелеводства в будущем».
- 2006г. Участвовал в международном семинаре в Германию «Вопросы селекции, семеноводства и защиты картофеля от болезней и вредителей».
- 2006г. Участвовал в международном семинаре в Грузии «Традиционные знания в их использовании в будущем».
- 2008г. Участвовал в международном семинаре в Азербайджан «Вопросы экологии и пути ликвидации старых пестицидов».
- 2008г. Участвовал в международной конференции в Китае «Сохранение биоразнообразия картофеля».
- 2008г. Участвовал в международном симпозиуме в Индии «Международный год картофеля».
- 2009г. Участвовал в международном семинаре в Урумчи, Китай «О генетике и селекции картофеля».
- 2010г. Участвовал в международном семинаре в Перу «Эндемики картофеля и их сохранения в будущем».
- 2010г. Участвовал в международном семинаре в Афганистане «Сохранение и размножения агробιοразнообразия в будущем».
- 2013г. Участвовал в работе конференции «Фотосинтез и проблемы повышения продуктивности растений», посвященной 80-летию со дня рождения академика АН РТ Ю.С. Насырова. (г. Душанбе).
- 2013г. Участвовал в международной конференции в Южной Корее «Изменение климата и сохранения биоразнообразия».
- 2014г. Участвовал в работе Международной научно-практической конференции «Сохранение биологического разнообразия Памира в условиях изменения климата» (Душанбе).
- 2014 г. Участвовал в международной конференции в Афганистане «Пути и методы улучшения семеноводства масличных культур».
- 2014 г. Участвовал в международном фестивале в Италии «Вопросы пищи, экология и традиции».
- 2016 г. Участвовал в международном семинаре в Китае «Вопросы интенсивного садоводства и питомниководства».
- 2016 г. Участвовал в работе юбилейных мероприятий Регионального экологического центра Центральной Азии (РЭЦА), посвященных празднованию 15-летия создания и деятельности РЭЦА в Центрально-Азиатском регионе. (г. Алматы, Казахстан).
- 2016г. Участие в международном семинаре в Москве «Интенсивная технология в картофелеводстве».
- 2016 г. Участвовал в международном семинаре в Кыргызии «Этноботаника

- и методы её изучения в сельской местности».
- 2016 г. Участвовал в работе международного совещания в Турции «Особенности селекции зерновых культур в будущем».
- 2018 г. Участвовал в международном семинаре в Венгрии «Сохранение и адаптация агробиоразнообразия при изменении климата».
- 2018 г. Участвовал в международном семинаре в Узбекистане «Воросы сохранения водных ресурсов и биоразнообразия при изменении климата».
- 2018 г. Участвовал в работе Центрально-Азиатской конференции по вопросам изменения климата. (Алматы, Казахстан).
- 2018 г. Участвовал в работе Центрально-Азиатской конференции по вопросам изменения климата. В рамках проекта Всемирного Банка «Программа по адаптации к изменению климата и смягчению его последствий в бассейне Аральского моря» (Ташкенте, Узбекистан).
- 2018 г. Участвовал в работе «Центрально-Азиатской конференции по вопросам изменения климата». (Алматы, Казахстан).
- 2018 г. Участвовал в работе Центрально-Азиатского форума «Укрепление сотрудничества в области охраны окружающей среды и устойчивого развития» (Ташкенте, Узбекистан).
- 2019 г. Участвовал в Международной научно-практической конференции «Состояние и перспективы использования органического земледелия» (Бишкек, Кыргызия).
- 2019 г. Участвовал в Международной научной конференции «Инновационные исследования в области сельского хозяйства, животноводства и ветеринарии и перспективы их развития» и в юбилее 85 – ление профессора Абдукаримова Диамата Тухтаевича. г. Самарканд, 17-18 июня 2019.
- 2019 г. Участвовал в Международной научно-практической конференции «Сельское хозяйство и продовольственная безопасность: технологии, инновации, рынки, кадры», Казань, 13-14 ноября 2019 г.
- 2020 г. Участвовал в работе научно-практической конференции «Вклад лидеров Таджикистана и Узбекистана в укреплении дружбы, добрососедства и доверия, открытие новой страницы таджикско-узбекских отношений стратегического партнёрства». (Душанбе, Таджикистан).
- 2022 г. Участвовал в работе международного симпозиума «Достижения, инновации, технологии и перспективы развития сельскохозяйственной науки и текстильной промышленности». Ташкент, 17-18 августа 2022 г.
- 2022 г. Участвовал в работе Международной научной конференции «Становление и развитие экспериментальной биологии в Таджикистане», посвященной 90-летию со дня рождения академика НАНТ Ю.С. Насырова.

ГЛАВА 4. СПИСОК НАУЧНЫХ ТРУДОВ КУРБОНАЛИ ПАРТОЕВА

1974 г.

1. Мансуров Н.И., Партоев К., Влияние облучения ИКСС на изменение жизнеспособности пыльцевых зерен сортов хлопчатника. Сборник трудов «Проблемы фотоэнергетики растений». Алма-Ата, вып.3, 1974.- С.56-58.

1975 г.

2. Мансуров Н.И., Партоев К. Изменение гибридов хлопчатника первого поколения, полученных при скрещивании облученной ИКСС пылью. Сорник трудов «Проблемы фотоэнергетики растений» вып.4, Алма-Ата, 1975. – С. 35-38.

1976 г.

3. Партоев К. Влияние обработки пыльцы отцовской формы импульсами концентрированного солнечного света (ИКСС) на формирование абсолютного веса семян при внутривидовой и межвидовой гибридизации хлопчатника. Материалы республ. конференции молодых ученых, посвящен.50-летию Комсомола Таджикистана. Душанбе, 1976. – С59-60.

1977 г.

4. Партоев К. Влияние ИКСС на жизнеспособность пыльцевых зерен хлопчатника сорта Ташкент-3. Тезисы докл. Респ. Конфер. Молодых ученых, посвящен. 60- летию Великого Октября. Душанбе, 1977. –С.78-81.

5. Партоев К. О фотоиндуцированной гибридизации хлопчатника. Тезисы докл. Респ. Конфер. Молодых ученых, посвящен. 60- летию Великого Октября. Душанбе, 1977.- С. 102-110.

1978 г.

6. Мансуров Н.И., Партоев К. О поведение гибридов первого поколения хлопчатника, полученных от скрещивания фотоиндуцированной пылью. Сб. «Проблемы фотоэнергетики растений» вып.5, Алма-Ата, 1978- С. 47-50.

7. Партоев К. Фотоиндуцированная гибридизация хлопчатника. Тезисы докл. 5-й Всесоюз. Конферен. по фотоэнергетике растений. Алма-Ата, 1978.- С. 28-30.

8. Мансуров Н.И., Шахов А.А., Партоев К. К вопросу о фотоиндуцированном мутагенезе у хлопчатника. Тезисы докл. 1-й Всесоюз. Конферен. по адаптации и рекомбиногенезу у культурных растений, Кишинев, 1979г.- С.48-59.

1980 г.

9. Партоев К. Фотоиндуцированный крупнокоробочный мутант хлопчатника. Тезисы докл. Респ. Конфер. Молодых ученых и специалистов Тадж.ССР, посвящен. 110- летию со дня рождения В.И. Ленина. Душанбе, 1980.- С. 67-70.

10. Мансуров Н.И., Партоев К. Светоимпульсное облучение пыльцы, как способ усиления формообразовательного процесса при гибридизации

хлопчатника. Тезисы докл. 6-й Всесоюз. Конферен. по фотоэнергетике растений. Львов, 1980. – С.121-128.

11. Мансуров Н.И., Партоев К. Новый мутант хлопчатника. Ж. Сельское хозяйство Таджикистана, № 6, Душанбе, 1980.-С. 24-26.

12. Касымова Х.Н., Мансуров Н.И., Партоев К. Гистохимические исследования семян гибридов хлопчатника, полученных от опыления пыльцой, облученной ИКСС. Тезисы докл. Респ. Конфер. Таджикского общества генетиков и селекционеров им. Н.И. Вавилова, посвящен. 100 летию со дня рождения С.С Четверикова. Душанбе, 1980.- С. 78-81.

1982 г.

13. Партоев К. Изменение признаков хлопчатника и их наследование под влиянием опыления облученной импульсным концентрированным солнечным светом (ИКСС) пыльцой. Диссертация кандидата сельскохозяйственных наук по специальности 06-01-05-селекция и семеноводство сельскохозяйственных растений. Ташкент, 1982.-270 с.

1983 г.

14. Партоев К., Мансуров Н.И., Шахов А.А. Фотоиндуцированная межвидовая гибридизация хлопчатника. Сб. «Биостимуляция роста и развития сельскохозяйственных культур физическими факторами». Алма-Ата, 1983.- С. 108-113.

1984 г.

15. Партоев К., Мансуров Н.И., Шахов А.А. Фотоиндуцированная гибридизация хлопчатника. Тезисы докл. Всесоюзной конференции по фотоэнергетике растений. Львов, 1984.- С. 69-71.

16. Партоев К., Мансуров Н.И., Шахов А.А. Фотоиндуцированные голосемянный и клейстогамный мутанты хлопчатника. Тезисы докл. Всесоюзной конференции по фотоэнергетике растений. Львов, 1984.- С. 45-48.

17. Партоев К. О светоимпульсном облучении мужского гаметофита. Ж. «Хлопководство», № 4, Москва, 1984г.-С.23-24.

18. Партоев К., Мансуров Н.И., Шахов А.А. Мутагенное действие концентрированного солнечного света на хлопчатник. Тезисы докл. Международной конф. по проекту № 12 ЮНЕСКО «Человек и биосфера», Ташкент. Москва, 1984.- С. 59-62.

1985 г.

19. Партоев К. Семеноводства – основа получения высокого урожая картофеля. Тезисы докл. научно-практического семинара. Душанбе, 1985.- С.45-46.

1987 г.

20. Партоев К. Улучшить семеноводство картофеля. Ж. «Сельское хозяйство Таджикистана». Душанбе, 1987.- С. 36-37.

21. Партоев К. Семеноводство картофеля в горной зоне Таджикистана. Информационный листок Тадж.НИИНТИ. Душанбе, 1987.- 4с.

22. Партоев К. Влияние массы клубней и густоты посадки на урожайность картофеля. Информационный листок Тадж.НИИНТИ, Душанбе, 1987.- 4 с.
23. Партоев К. О преимуществе местного семенного картофеля перед завозным. Сборник научных трудов ТНИИСВО, т.V, Душанбе, 1987.- С. 80-85.

1988 г.

24. Партоев К., Каримов Б.К., Назаров М.Н. К.: Дастури картошкапарвар (Справочник картофелевода). Душанбе, 1988.- 128с.
25. Касимов М.К., Триппель В.В., Партоев К. Ещё раз о семеноводстве картофеля. Ж. «Агропромышленный комплекс Таджикистана», №1, Душанбе, 1988.- С. 32-34.
26. Партоев К. Ранний картофель. Ж. «Агропромышленный комплекс Таджикистана», №12, Душанбе, 1988.- С.23-24.

1989 г.

27. Партоев К. Агротехника возделывания раннего картофеля. Ж» Агропромышленный комплекс Таджикистана», №2, Душанбе, 1989. – С. 22-23.
28. Алиев К.А., Партоев К. Безвирусный картофель. Ж» Агропромышленный комплекс Таджикистана», №7, Душанбе, 1989.- С.34-35.
29. Партоев К. Хранение картофеля. Ж. «Агропромышленный комплекс Таджикистана», №10, Душанбе, 1989.- С. 12-14.

1990 г.

30. Партоев К. Семеноводство – основа интенсификации картофелеводства. Сборник научных трудов ТНИИСВО, т. VIII, Душанбе, 1990.-С. 90-92.
31. Партоев К. Семь дней в «Агрико». Ж «Агропромышленный комплекс Таджикистана», №2, Душанбе, 1990.- С. 77-78.
32. Партоев К. Рациональные схемы посадки. Ж. «Картофель и овощи», №2, Москва, 1990.- С. 20-21.
33. Партоев К. О норме посадки картофеля. Ж. «Сельская жизнь», №4, Душанбе, 1990.- С. 25-26.

1991 г.

34. Партоев К. Эффективность горного семеноводства. Ж. «Сельская жизнь», №3, Душанбе, 1991.- С. 34-35.

1993 г.

35. Партоев К., Сафарбеков Х.С. Семеноводства картофеля в Джиргатальском районе. Информационный листок Тадж.НИИНТИ, Душанбе, 1993.- 5с.

1994 г.

36. Партоев К., Каримов Б.К. Генеративное размножение картофеля. Информационный листок Тадж.НИИНТИ, Душанбе, 1993.- 4 с.
37. Партоев К. Новый сорт картофеля Зарина. Информационный листок Тадж.НИИНТИ, Душанбе, 1994.-5с.

38. Партоев К. Столбурное увядание картофеля в условиях Файзабадского района. Информационный листок Тадж.НИИНТИ, Душанбе, 1994.-5 с.

2004 г.

39. Шарипов А.Ф., Рахимов Ш. Р., Партоев К., Джалилов Х.Н. Рохнамои фермер (Путеводитель фермера), на таджикском языке. Кн.: Душанбе, 2004.- 174с.

40. Партоев К. Пути снижения бедности в хлопковом секторе. К.: Бедность в Таджикистане. Материалы конференции национальных экспертов. Душанбе, 2004. –С. 96- 114.

2005 г.

41. Партоев К., Сулангов М.С., Рахматҷонов У., Эсанов Р. Дастурҳо оиди парвариш ва тухмипарварию зироатҳои сабзавотӣ, полизӣ ва картошка дар минтақаи Кӯлоби вилояти Хатлон. Кн.: Душанбе, 2005. – 115 с.

42. Партоев К., Мамадалиева М., Садиров Р.А., Сулангов М.С. Дастур барои деҳқонон. Кн.: Душанбе, 2005.- 113с.

2006 г.

43. Партоев К., Каримов Б., Ясинов Ш. «Неделя в Китае». Ж. «Сельское хозяйство и продовольственная безопасность», № 2, 2006.- С. 31-33.

44. Партоев К., Наимов С., Алиев К., Каримов Б., Анварова М., Мукимов Т., Сулангов М., Меликов К. «О безвирусной системе семеноводства картофеля в Таджикистане». Кн.: Вклад физиологии, генетики, селекции и биотехнологии растений в решение проблем сельского хозяйства Таджикистана, Душанбе, 2006.- 58-74 с.

45. Каримов Б., Партоев К., Алиев К., Мукимов Т., Меликов К., Сулангов М., Давлатов М. «Почвообитающие вредители картофеля в Таджикистане». Кн.: Вклад физиологии, генетики, селекции и биотехнологии растений в решение проблем сельского хозяйства Таджикистана, Душанбе, 2006.- С. 75-85.

2007 г.

46. Партоев К., Каримов Б., Меликов К., Сулангов М. Изучение образцов картофеля в разных экологических условиях Таджикистана. Тезисы докладов II Вавиловской Международной Конференции-Генетические ресурсы культурных растений в XXI веке, 26-30 ноября, 2007 г. Санкт-Петербург, 2007. – С. 329- 331.

47. Партоев К., Сулангов М., Намозов Х., А. Абдурахимов. Сотрудничество ради устойчивого развития. В кн.: «Сборник положительных примеров участия общественности Центральной Азии в достижений целей устойчивого развития», Бишкек, 2007.- С.35-36.

48. Партоев К., Сулангов М., Бозоров М., Мусоев А. Дастурҳо барои кишоварзон. Кит.: Душанбе, 2007- 77 с.

2008 г.

49. С. Carli, В. Karimov, К. Partoev, К. Melikov, S. Naimov. One the potato seed (TPS) family with potential for variety release identified in Tajikistan. В кн.:

Актуальные направления развития научных исследований по картофелеводству и овощеводству. (22-25page). Алма-Ата, Кайнар- 2008.

50. Партоев К., Б. Каримов, М. Сулангов, К. Меликов, С. Наимов, К. Алиев, М. Анварова, Т. Мукимов. Об оздоровление семенного картофеля в Таджикистане. В кн.: Актуальные направления развития научных исследований по картофелеводству и овощеводству. (242-246 стр.). Алма-Ата, Кайнар- 2008.

51. Партоев К., Сулангов М., Намозов Х., Абдурахимов А. Кит. : Фехрасти (каталоги) зироатҳои кишоварзи. Кулоб, июль, 2008. - 120 с.

52. K. Partoev, M. Sulangov, K. Melikov, S. Naimov, K. Aliev, Z. Davlatnazarova, B. Karimov, T. Mukimov. Potato research and development in Tajikistan. Abstracts Global Potato Conference, Delhi, 2008, - P.34.

53. C. Carli, D. Khalikov, F. Yuldashev, K. Partoev, K. Melikov, S. Naimov. Recent advances in potato research and development in Central Asia. Abstracts Global Potato Conference, Delhi, 2008, p.31.

54. Партоев К., А.Джумахмадов, К. Меликов, Г. Шуккулобекова. Сохранение биоразнообразия и традиционных знаний на благо общества. Материалы научно-практической конференции: Проблемы сохранения биоразнообразия на охраняемых природных территориях Узбекистана. Нукус, 2008. - С.100-104.

2009 г.

55. Наимов С., Партоев К., Сулангов М., Алиев К., Каримов Б., Меликов К., Карли К. Новый сорт картофеля – Дусты. Труды по прикладной ботанике, генетике и селекции, том 166. Санкт – Петербург 2009.- С.188-192.

56. Партоев К., Наимов С., Меликов К., Чумахмадов А., Абдурахимов С. Определение жизнеспособности пыльцевых зерен и гибридизация сортов картофеля (*Solanum tuberosum* L.) в условиях Таджикистана. Журнал [Кишоварз \(Земледелец\)](#), том 2, Таджикский Аграрный Университет, 2009, стр. 17- 21 ISSN 2074-5435.

57. Партоев К., Джумахмадов А., Меликов К. Сохранение местного агробиоразнообразия – путь к продовольственной безопасности в условиях Таджикистана. Труды по прикладной ботанике, генетике и селекции, том 166. Санкт – Петербург 2009. – С.436-439.

58. Партоев К., Наимов С., Сулангов М., Меликов К., Карли К., Алиев К.А. Новый сорт картофеля – Дусты. Доклады Академии наук Республики Таджикистан, 2009, том 52, № 10- С.802-805.

59. Партоев К., Наимов С., Меликов К., Джумахмадов А., Абдурахимов С. Фертильность пыльцевых зерен картофеля (*Solanum tuberosum* L.) в условиях Таджикистана. Известия Академии наук Республики Таджикистан, Отделение биологических и медицинских наук, № 3 (168), 2009. - С.58-63.

2010 г.

60. Партоев К., Сулангов М., Намозов Х., Абдурахмонов А. Дастурҳои барои кишоварзон. Кит.: Душанбе, 2010. - 66 с.

61. Партоев К., Джумахмадов А., Меликов К., Шукуллобекова Г. Сохранение агробиоразнообразия и продовольственная безопасность в Таджикистане. В сборник статей по биокультурному разнообразию в Центральной Азии, «Падида», Токистон, 2010, стр. 56-62 (тадж. и рус).
62. Партоев К., Наимов С., Меликов К., Джумахмадов А., Абдурахимов С. Фертильность пыльцевых зерен и гибридизация картофеля (*Solanum tuberosum* L.) в условиях Таджикистана. В книге.: Факторы экспериментальной эволюции организмов. Киев- 2010, том № 8, 203. – С. 206.
63. Партоев К., Наимов С., Меликов К., Джумахмадов А. Использование ботанических гибридных семян в селекции картофеля (*Solanum tuberosum* L.). Доклады Академии Наук Республики Таджикистан, 2010, том 53, № 9. – С. 718- 723.
64. Сафаров Н., Новикова Т., Партоев К., М., Дустов Д., Шерматов Х. Гуногунии агробиологии Токистон. Кн.: «Гуногунии агробиологии Токистон». Душанбе, «Мир полиграфии», 2010. – 123 с.

2011 г.

65. Партоев К., Меликов К., Джумахмадов А. Сохранение биоразнообразия и традиционных знаний путь к продовольственной безопасности в Таджикистане. В кн.: Стимулирование потенциала общества, науки и неправительственных организаций к сохранению биоразнообразия и охраны окружающей среды. Душанбе, 2011.- С. 88-90.
66. Партоев К., Сулангов М., Меликов К., Джмухмадов А. Местное агробиоразнообразие и традиционные знания в сельском хозяйстве необходимо сберечь. Кн.: Душанбе, 2011.- 238 с.
67. Partoev K., Sulangov M., Melikov K., Jumakhmadov A. Local agro biodiversity and traditional knowledge in agriculture need to be preserved. Book: Dushanbe, 2011. – 123 p.
68. Partoev K., Jumahmadov A. Melikov K. Tajikistan: The poisons, descending of ecology and biodiversity. Abstract book 11th International NCH&Pesticides Forum Gabala, Azerbaijan, September, 7-9 2011. – P. 80-81.
69. Партоев К., Меликов К., Сулангов М., Джумахмадов А. Агробиоразнообразие- пища, ресурс и богатство (на таджикском, русском и английском языках. Фотоатлас. Душанбе, 2011.- 85 с.
70. Партоев К., Наимов С., Меликов К., Джумахмадов А. Клоновые отборы среди гибридов F₁ картофеля (*Solanum tuberosum* L.) в условиях Таджикистана. В кн.: Факторы экспериментальной эволюции организмов. Сборник научных трудов, посвященных 120 летию Л.М.Делоне. Киев- Логос – 2011, т.10. – С. 500 - 504.
71. Партоев К., Меликов К., Сулангов М., Джумахмадов А. Гуногунии нодире агробиологии махаллиро бояд хифз намуд. Материалы четвертой международной научной конференции: «Экологические особенности биологического разнообразия». Таджикистан, Куляб, 28-29 октября 2011.- С. 194-197.

72. Алиев К., Партоев К. Использование методов селекции и биотехнологии в картофелеводстве Таджикистана. Физиология растений и проблемы развития растениеводства в Таджикистане. Материалы научной конференции, посвященной 60-летию образования Академии наук Республики Таджикистан. (г. Душанбе, 11 ноября 2011.- С. 27-30.
73. Партоев К., Меликов К., Джумахмадов А. Сохранение агробиоразнообразия – основа для продовольственной безопасности в Таджикистане. Физиология растений и проблемы развития растениеводства в 201Таджикистане. Материалы научной конференции, посвященной 60-летию образования Академии наук Республики Таджикистан. (г. Душанбе, 11 ноября 2011. – С. 93-96.
74. Партоев К., Меликов К., Наимов А., Джумахмадов А. О гибридизации картофеля (*Solanum tuberosum* L.) в условиях Таджикистана. Физиология растений и проблемы развития растениеводства в Таджикистане. Материалы научной конференции, посвященной 60-летию образования Академии наук Республики Таджикистан. (г. Душанбе, 11 ноября 2011. – С.96- 100.
75. Partoev K., Melikov K., Jumahmadov A. Preservation of agrobiodiversity and community adaptation to climate change in Tajikistan. Moscow International Conference: “Adaptation problems to climate change”. Russia, Moscow, November, 7 – 9, 2011.
76. Партоев К., Меликов К., Джумахмадов А., Сулангов М. Местное биоразнообразие необходимо сберечь и приумножить. В кн.: «Актуальные проблемы биоразнообразия Памиро-Алая и Тянь- Шаня». Кыргызстан, Ош - 2011. –С. 85-86.
77. Партоев К., Каримов И. Сардоров М. Махсулнокии киёсии навъҳои нави селексиони ватани картошка дар шароити ноҳияи Ҷирғатоли Ҷумҳурии Тоҷикистон. Журнал [Кишоварз \(Земледелец\)](#), том 4 (52), Таджикский Аграрный Университет, 2011.- С. 15- 17. ISSN 2074-5435.
78. Партоев К., Меликов К., Наимов А., Алиев К., Каримов И., Джумахмадов А. Изучение новых сортов картофеля в разных экологических условиях Таджикистана. Известия Академии наук Республики Таджикистан, Отделение биологических и медицинских наук, № 3 (176), 2011.- С. 48-52.
- 79.

2012 г.

80. Партоев К., Меликов К., Наимов А., Каримов И. О гибридах картофеля (*Solanum tuberosum* L.), полученных в условиях Таджикистана. Материалы республиканской научно-практической конференции «Вклад биологии и химии в обеспечение продовольственной безопасности и развитие инновационных технологий в Таджикистане», посвященной 80- летию ХГУ имени Академика Бободжона Гафурова и 80 – летию Факультета биологии и химии, Худжанд- 2012.- С. 180-185.
81. Партоев К., Меликов К., Наимов А., Каримов И. Цветение, жизнеспособность пыльцевых зёрен и ягодообразование картофеля (*Solanum tuberosum* L.) в условиях Таджикистана. Актуальные проблемы,

перспективы развития сельского хозяйства для обеспечения продовольственной безопасности Таджикистана (Материалы международной научно-практической конференции), том VII, Душанбе, 2012. - С. 21-25.

82. Партоев К., Каримов И. Оиди хосилнокии навъҳои нави картошка дар ноҳияи Чиргатол. Фотосинтез и проблеми пoviшения продуктивности растений. Материалы научной конференции, посвященной 80- летию со дня рождения академика АН Республики Таджикистан Ю.С.Насырова. Душанбе, 12 октября 2012. - С. 93-100.

83. Партоев К., Алиев К., Меликов К., Наимов А. Развитие методов селекции и биотехнологии картофеля в Таджикистане. Фотосинтез и проблемы пoviшения продуктивности растений. Материалы научной конференции, посвященной 80- летию со дня рождения академика АН Республики Таджикистан Ю.С.Насырова. Душанбе, 12 октября 2012. - С. 49- 53.

84. Партоев К., Меликов К., Наимов А., Каримов И. Особенности формирования генеративных органов картофеля (*Solanum tuberosum* L.) в горной зоне Таджикистана. Фотосинтез и проблемы пoviшения продуктивности растений. Материалы научной конференции, посвященной 80- летию со дня рождения академика АН Республики Таджикистан Ю.С.Насырова. Душанбе, 12 октября 2012.- С. 53 - 57.

85. Партоев К. Воспоминания о поездке с академиком Юсуфом Саидовичем Насыровым в Голландию. Академик Юсуф Саидович Насыров. Книга памяти. Душанбе, 2012. - С.145-147.

86. Партоев К., Алиев К., Меликов К., Наимов А. Сочетание методов селекции и биотехнологии для ускорения селекционного процесса. Идеи Н.И. Вавилова в современном мире. Тезисы докладов III Вавиловской международной конференции. Санкт- Петербург, 6-9 –ноября 2012 г., СПб.: ВИР, 2012.- С. 319-320.

87. Партоев К., Меликов К. О прививке картофеля (*Solanum tuberosum* L.) на баклажан (*Solanum melongena* L.). Идеи Н.И. Вавилова в современном мире. Тезисы докладов III Вавиловской международной конференции. Санкт- Петербург, 6-9 –ноября 2012 г., СПб.: ВИР, 2012.- С. 320.

88. Партоев К., Меликов К., Наимов А., Каримов И. Биологическая и хозяйственная продуктивность гибридов F₁C₃ картофеля. Материалы заVIII международна научна практична конференция. Образованието и науката на XXI век-2012. София» БелГРАД-БГ» ООД, 2012. –С.78-82.

89. Партоев К., Алиев К., Меликов К., Наимов А. Сочетание гибридизации картофеля и биотехнологией для ускорения селекционного процесса. Растительный мир и его охрана. Материалы международной научной конференции, посвященной 80-летию Института ботаники и фитоитродукции. Алматы, 5-7 сентября 2012.- С. 301-303.

90. Партоев К., Меликов К., Наимов А. Каримов И. О гибридах картофеля (*Solanum tuberosum* L.), полученных в условиях Таджикистана. Материалы

республиканской научно – практической конференции «Вклад биологии и химии в обеспечение продовольственной безопасности и развитие инновационных технологий в Таджикистане», посвященной 80-летию ХГУ имени Академика Бобджона Гафурова и 80-летию факультета биологии и химии. Худжанд, 2012. – С.180-181.

91. Хисориев Х. Х, Партоев К., Астанова С.Б. Гербарные фонды как база флористических исследований. Растительный мир и его охрана. Материалы международной научной конференции, посвященной 80-летию Института ботаники и фитоитродукции. Алматы, 5-7 сентября 2012.- С.66-68.

92. Партоев К., Меликов К., Наимов А., Каримов И., Алиев К.Формирование генеративных органов картофеля (*Solanum tuberosum* L.) в горных условиях Таджикистана. Изв. АН РТ. Отд. биол. и мед. наук. – Душанбе, 2012. - № 2 (179). - С. 44-50.

93. Partoev K. Preservation of agrobiodiversity and community adaptation to climate change in the mountains of Tajikistan. OECOLOGIA MONTANA, International journal of mountain ecology. Prunella Publishers, vol.21 # 1,2012- P. 46-47.

94. Олонова М.В., Хисориев Х.Х., Партоев К. Изучение комплекса *Poa nemoralis* L. и *P. relaxa* Ovcz. в некоторых флористических районах Таджикистана. Изв. АН РТ. Отд. биол. и мед. наук. – Душанбе, 2012. - № 3 (180). - С. 7-13.

95. Партоев К. Наимов А., Алиев К. Продуктивность и гетерозис у гибридов картофеля (*Solanum tuberosum* L.). Доклады Академии Наук Республики Таджикистан, 2012, том 55, № 11. -С. 907- 912.

96. Партоев К., Наимов А., Алиев К. Продуктивность гибридов F₁C₂ картофеля. Известия Академии наук Республики Таджикистан. - Душанбе.- 2012, № 4 (181).- с. 62- 66.

97. Партоев К. ХРОНИКА. III Вавиловская международная конференция Известия Академии наук Республики Таджикистан. - Душанбе.- 2012, № 4 (181).- С. 80-82.

98. Каримов Б., Саидова Ч., Сулангов М., Меликов К., Анварова М.А., Алиева К., Партоев К. Парвариши картошка дар асоси истифодаи тухмакҳои хакики. Пути повышения урожайности садов, виноградников и овощных культур. Материалы научно- практической конференции (г. Душанбе, 21 декабря 2012 год). Душанбе, 2012.- С. 296-314.

99. Партоев К., Карли Карло, Меликов К., Наимов А., Ахмедов Т., Сулангов М., Каримов И. Биологическая и хозяйственная продуктивность гибридов картофеля F₁ C₃. Пути повышения урожайности садов, виноградников и овощных культур. Материалы научно-практической конференции (г. Душанбе, 21 декабря 2012 год). Душанбе, 2012.- С. 315-321.

2013 г.

100. Партоев К. Селекция и семеноводство картофеля в условиях Таджикистана. Кн.: Душанбе, Дониш, 2013. - 190 с.

101. Партоев К. Особенности селекции и семеноводства картофеля в горной зоне Таджикистана. Дисс. док.с.-х. наук. г. Казань, 2013.- 330 с.
102. Партоев К. Селекция картофеля: проявление гетерозиса у гибридов картофеля (*Solanum tuberosum* L.) по признаку «массы 1000 семян» в условиях горной зоны Таджикистана. Картофелеводство. Сборник трудов. Том 21. Часть 1. Минск, 2013.-С.46-51.
103. Партоев К., Сайдалиев Н., Рахимов А. Урожайность топинамбура (*Helianthus tuberosus* L.) в условиях Гиссарской и Раштской долин Таджикистана. Материалы пятой Международной конференции «Экологические особенности биологического разнообразия». Худжанд – 2013.- С. 150-151.
104. Партоев К., Наимов А., Алиев К. Ягодообразование – важный признак для сохранения биоразнообразия картофеля. Материалы пятой Международной конференции «Экологические особенности биологического разнообразия». Худжанд, 2013.- С. 151-152.
105. Хисориев Х.Х., Партоев К. Астанова С.Б. Гербарный фонд Таджикистана. Проблемы устойчивости биоресурсов: теория и практика. Материалы IV международной научно-практической конференции. Оренбург, 2013.- С. 34-38.
106. Партоев К., Меликов К., Каримов И. Изучение сортообразцов картофеля в условиях Таджикистана. Проблемы устойчивости биоресурсов: теория и практика. Материалы IV международной научно-практической конференции. Оренбург, 2013. - С. 194-197.
107. Партоев К. Корреляционные связи между признаками генеративных органов и продуктивностью картофеля в условиях горной зоны Таджикистана. Доклады Таджикской академии сельскохозяйственных наук. Душанбе, 2013, №1 (35). - С. 8-11.
108. Партоев К., Наимов А.С., Алиев К.А., Каримов И. Ягодообразование и сохранение биоразнообразия картофеля в агроэкологических условиях Таджикистана. Окружающая среда и устойчивое развитие. Труды Второй Всероссийской научной конференции с международным участием. г. Казань, 2013. - С. 356-360.
109. Каримов Б., Ахмедов Т., Сулангов М., Саидова Ч., Партоев К., Алиев К., Меликов К., Анварова М. Хусусиятҳои агробиологии навъҳои нави картошкаи селекцияи Тоҷикистон. Доклады Таджикской академии сельскохозяйственных наук (ТАСХН), 2013, № 2. - С. 22-25.
110. Партоев К., Наимов А., Меликов К., Алиев К. Характеристика некоторых полезных признаков гибридов картофеля. Известия Академии наук Республики Таджикистан. - Душанбе.- 2013, № 1 (182).- С. 47-50.
111. Партоев К. Изучение гибридов картофеля в условиях Таджикистана. Состояние, перспективы садоводства и виноградарства Урало-Волжского региона и сопредельных территорий. Международный юбилейный сборник научных трудов, посвященный 50-летию образования Оренбургской

опытной станции садоводства и виноградарства. г. Оренбург, 2013.- С. 216-219.

112. Мамадалиева М., Каюмова Н., Партоев К. Сохранение и размножение местных сортов плодовых культур в условиях Таджикистана. Состояние, перспективы садоводства и виноградарства Урало-Волжского региона и сопредельных территорий. Международный юбилейный сборник научных трудов, посвященный 50-летию образования Оренбургской опытной станции садоводства и виноградарства. г. Оренбург-2013.- С. 169-173.

113. Партоев К. О расщеплении качественных признаков у гибридов картофеля. [Кишоварз \(Земледелец\)](#). Таджикский аграрный университет. – Душанбе, 2013. - № 1 (57). – С. 11-12.

114. Партоев К. О биохимическом свойстве сортов картофеля. [Кишоварз \(Земледелец\)](#). Таджикский аграрный университет. – Душанбе, 2013. - № 1 (57). – С. 24-27.

115. Партоев К. Гибриды F₁ картофеля: расщепление качественных признаков. Вестник педагогического университета. - Душанбе. - 2013.- № 3 (52). – С. 84-88.

116. Партоев К. Селекция картофеля в Таджикистане. Вестник педагогического университета. - Душанбе. - 2013.-№ 3 (52). – С. 93-96.

117. Партоев К. О биохимическом свойстве сортов картофеля. Вестник педагогического университета. - Душанбе. - 2013.- № 3 (52). – С. 104-106.

118. Партоев К., Меликов К. Прививка картофеля (*Solanum tuberosum* L.) на растение баклажан (*Solanum melongena* L.). Сборник научных трудов Международной научно-практической конференции, посвященной 85-летию со дня рождения Л.Г.Боброва (11-12 декабря 2013 г, КазНИИКО, Кайнар) Алматы-2013. -С. 430-433.

119. Партоев К., Наимов А., Каримов И. Гетерозис у гибридов картофеля (*Solanum tuberosum*) в условиях горной зоны Таджикистана. Сборник научных трудов Международной научно-практической конференции, посвященной 85-летию со дня рождения Л.Г.Боброва (11-12 декабря 2013 г, КазНИИКО, Кайнар) Алматы-2013.-С. 433-437.

120. Партоев К., Сайдалиев Н., Рахимов А. Топинамбур - возобновляемый биологический ресурс в условиях Таджикистана. Сборник научных трудов Международной научно-практической конференции, посвященной 85-летию со дня рождения Л.Г.Боброва (11-12 декабря 2013 г, КазНИИКО, Кайнар) Алматы, 2013.-С. 437-440.

121. Партоев К., Фенг Х., Зху Р. , Ронг Г., Ни М. , Вю Я., Люо Киан З. Расщепление качественных признаков у гибридов картофеля F₁. Сборник научных трудов Международной научно-практической конференции, посвященной 85-летию со дня рождения Л.Г.Боброва (11-12 декабря 2013 г, Каз НИИКО, Кайнар) Алматы-2013. - С. 440-443.

122. Партоев К., Фэн Хуай Чжан. О расщепление качественных признаков у гибридов картофеля F₁. Сборник статей международной конференции. Китай. Урумчи, 2013, №10.- с. 53-56.

123. Партоев К. Гибриды F₁ картофеля: доминирование и гетерозис в условиях горной зоны Таджикистана. Вестник Таджикского национального университета. Душанбе, «СИНО». - 2013.- № 1/1(102). – С. 206-210.
124. Партоев К. О новых сортах картофеля в Таджикистане. Вестник Таджикского национального университета. Душанбе, «СИНО». - 2013.- № 1/2(106). – С. 247-248.
125. Партоев К. ХРОНИКА. Научно-практическая конференция: «Проблемы устойчивости биоресурсов: теория и практика». Известия Академии наук Республики Таджикистан. Душанбе, 2012, № 2 (183). - С. 80-81.
126. Партоев К., Меликов К., Наимов А., Каримов И. О гибридизации картофеля в условиях Таджикистана. Вестник педагогического университета. Душанбе, 2013, № 5 (54). – С. 221-225.
127. Партоев К., Сайдалиев Н. Рахимов А. Общая биомасса топинамбура (*Helianthus tuberosus* L.) в условиях Гиссарской и Раштской долин Таджикистана. Вестник педагогического университета. - Душанбе. - 2013.- № 5 (54). – С. 225-228.
128. Партоев К., Давлятназарова З., Меликов К., Наимов А., Алиев К. Биохимическая характеристика сортов картофеля в условиях Таджикистана. Сборник материалов Третьей научно–практической конференции «Генетические и агротехнологические ресурсы повышения качества продовольственного и технического картофеля». Москва, Биологический факультет МГУ имени М.В. Ломоносова, 29 марта 2013.- С. 43-45.
129. Партоев К., Алиев А., Каримов Б., Сулангов М., Меликов К. Характеристика сортов картофеля, выведенных в Таджикистане. Сборник тезисов . Генетические и агротехнологические ресурсы повышения качества продовольственного и технического картофеля. Сайт kartofel.org. 2012.
130. Партоев К. ХРОНИКА. Конференция «Окружающая среда и устойчивое развитие регионов». Известия Академии наук Республики Таджикистан. - Душанбе.- 2013, № 3-4 (184).- С. 72-74.
131. Партоев К. Морфологические и хозяйственно полезные признаки новых сортов картофеля в Таджикистане. Известия Оренбургского государственного аграрного университета (ISSN2073-0853). -2013, № 6 (44).- С. 65-67.
132. Партоев К., Меликов К., Наимов А., Каримов И., Владимиров В.П. О формировании генеративной системы картофеля в горной зоне Таджикистана. Вестник Казанского аграрного университета (ISSN2073-0462). - Казань, 2013, № 4(30). – С.130-133.

2014 г.

133. Партоев К., Алиев К., Наимов А. С. Новый сорт картофеля «АН-1», отселектированный в Таджикистане. Научно-практический журнал «Защита картофеля» М.: № 1, 2014.- с.26. Сайт: <http://www.kartofel.org>
134. Партоев К., Наимов А. С., Меликов К., Алиев К. О фертильности пыльцевых зерен картофеля (*Solanum tuberosum* L.) в горной зоне

- Таджикистана. Научно-практический журнал «Защита картофеля» М.: № 1, 2014.- С.27. Сайт: <http://www.kartofel.org>
135. Партоев К., Меликов К. Х., Наимов А. С. Корреляционная связь между признаками картофеля в условиях горной зоны Таджикистана. Научно-практический журнал «Защита картофеля» М.: № 1, 2014.- с. 68. Сайт: <http://www.kartofel.org>
136. Партоев К. Калиди хама хушбахтихо илмомузист. Нашрияти Донишгохи Давлатии Тиббии Тоҷикистон ба номи Абуали Ибни Сино – «Ворисони Сино», № 5-6 (1983) 24 апрели соли 2014.- С. 7.
137. Партоев К., Наимов А.С. О продуктивности гибридов картофеля в условиях Таджикистана. Известия Оренбургского государственного аграрного университета (ISSN2073-0853).-2014, № 1 (45).- С. 36-38.
138. Партоев К., Алиев К., Давлятназарова З., Ахмедов Т., Саидова Дж. О результатах селекции картофеля при сотрудничестве с Международным центром картофеля (СИП) в Таджикистане. На вебсайте АгроСборник.Ру, "Картофелеводство"- "Селекция картофеля». М.: 2014.- 88 с. <http://agrosbornik.ru/selekcziya-kartofelya.html>
139. Партоев К., Сайдалиев Н. Топинамбур (*Helianthus tuberosus* L.)- нетрадиционная сельскохозяйственная культура многоцелевого назначения. Брошюра. Душанбе, 2014.- 31с.
140. Партоев К., Меликов К., Наимов А., Каримов И. Селекционно-генетическое значение формирования генеративной системы картофеля в горной зоне Таджикистана. Материалы Международной научной конференции по биологии и биотехнологии растений. Алматы, Казахстан, 28-30 мая 2014г. -345с.
141. Партоев К., Алиев К., Меликов К., Наимов А. Гибридизация картофеля в условиях Таджикистана. На вебсайте АгроСборник.Ру, "Картофелеводство" -03.07.2014. <http://agrosbornik.ru/selekcziya-kartofelya.html>
142. Партоев К., Ахмедов Т., Пулатов Я. Селекция картофеля (*Solanum tuberosum* L.) на засухоустойчивость в условиях Таджикистана. Материалы международной научно-практической конференции «Сохранение биологического разнообразия Памира в условиях изменения климата». Душанбе, 2014. – 71-72с
143. Партоев К., Сайдалиев Н., Ахмедов Х.М., Сафаралиев Н. Топинамбур (*Helianthus tuberosus* L.) - высокоурожайная и засухоустойчивая культура. Материалы международной научно-практической конференции «Сохранение биологического разнообразия Памира в условиях изменения климата». Душанбе, 2014. – 72-73с.
144. Партоев К., Ахмедов Х., Ясинов Ш., Ташбаев Г., Сайдалиев Н.Х. Инновации по выращиванию топинамбура (*Helianthus tuberosus* L.) в условиях Таджикистана. Сборник статей первого форума изобретателей Таджикистана. Душанбе, 2014.-164-166 с.

145. Партоев К., Ясинов Ш.М., Хаитов А.А., Хаджиев А.А., Сайдалиев Н., Ахмедов Х.М., Сафаралиев Н. Топинамбур ценная продовольственная культура в условиях Таджикистана. Материалы республиканской конференции – «Развитие животноводство –основа обеспечение продовольствия». Душанбе, 2014.- С. 162-164.
146. Партоев К., Салимов А.Ф. Каримов Б. Картошка ва парвариши он дар Тоҷикистон. Кн.: Душанбе, 2014.- 180 с.
147. Партоев К., Сайдалиев Н., Ясинов Ш.М., Сафаралиев Н. Изучение топинамбура (*Helianthus tuberosus* L.) на поливных и богарных землях. Сборник научных статей Международной научно-практической конференции на тему: «Инновация – основа развития сельского хозяйства». Душанбе, 2014.- С. 197-200.
148. Ясинов Ш.М., Партоев К., Сайдалиев Н., Сафаралиев Н. Топинамбур (*Helianthus tuberosus* L.) растение многоцелевого использования. Сборник научных статей Международной научно-практической конференции на тему: «Инновация – основа развития сельского хозяйства». Душанбе, 2014.- С. 309-314.
149. Партоев К., Наимов А., Фенг Х., Зху Р.Г., Ни М., Гулиниша Ш. О расщепление качественных признаков гибридов F₁ картофеля. Становление и развитие экспериментальной биологии растений в Таджикистане. Душанбе, 2014.-С.88-92.
150. Партоев К., Наимов А., Каримов И., Меликов К. Селекция растений: О гетерозисе у гибридов картофеля (*Solanum tuberosum* L.). Материалы республиканской научно- практической конференции на тему: Современные проблемы сельского хозяйства в связи с изменением климата. 30-31 мая 2014 г. Дангара, 2014.- С.102-106.
151. Ахмедов Х.М., Партоев К., Ташбаев Г.А. Топинамбур (*Helianthus tuberosus* L.) – перспективная культура для производства биоэтанола в Таджикистане. Известия Академия наук Республики Таджикистан. Отделение физико-математических, химических, геологических и технических наук. Душанбе, 2014, № 4(157).- С. 105-112.
- 2015 г.**
152. Алиев К.А., Партоев К., Каримов Б.К., Меликов К. Селекция картофеля бо истифодабарии усулҳои биотехнологияи муосир. Материалы международной научно-практической конференции «Роль отрасли семеноводства в обеспечении продовольственной безопасности». Душанбе, 2015.- С.88-90.
153. Алиев К.А., Партоев К., Наимов А.С., Каримов И. О результатах селекции картофеля в Институте ботаники, физиологии и генетики растений АН РТ. Материалы региональной научной конференции, посвященной 80-летию основания Варзобской горно-ботанической станции «Кондара». Издательство «Дониш», 2015.-С. 27-33. ISBN 978-99975-44-80-3.
154. Ахмедов Х.М., Партоев К., Ташбаев Г.А. Химический состав, биологическая и хозяйственная продуктивность топинамбура. Известия

Академия наук Республики Таджикистан. Отделение физико-математических, химических, геологических и технических наук. Душанбе, 2015, № 3(160). - С. 124-131.

155. Каримов И.И., Партоев К., Алиев К.Наимов А.С. Продуктивность новых сортов картофеля в условиях Таджикистана. Сборник статей и тезисов республиканской научно-практической конференции «Роль молодёжи в развитии науки». Душанбе, 2015.-С. 102-105.

156. Каримов И.И., Партоев К.П., Сардорев М.Н. Продукционный потенциал новых сортов картофеля в Таджикистане. Известия Оренбургского государственного аграрного университета. № 5 (55), 2015.- С. 59-61.

157. Наимов А., С., Каримов И., Партоев К., Алиев К.А. О результатах испытания новых сортов картофеля в условиях Гиссарской доли. Материалы региональной научной конференции, посвященной 80-летию основания Варзобской горно-ботанической станции «Кондара». Издательство «Дониш», 2015.-С. 86-94. ISBN 978-99975-44-80-3.

158. Партоев К. Сайдалиев Н.Х. Топинамбур (*Helianthus tuberosus* L.) перспективная культура в условиях Таджикистана». Биоразнообразие и экология грибов и грибоподобных организмов Северной Евразии. Материалы Всероссийской конференции с международным участием. Екатеринбург, 20-24 апреля 2015г.- С. 193-196.

159. Партоев К., Алиев К., Сулангов М., Меликов К. Засухоустойчивые сорта картофеля. Материалы международной научно-практической конференции «Роль отрасли семеноводства в обеспечении продовольственной безопасности». Душанбе, 2015.- С.127-128.

160. Партоев К., Алиев К.А. Агробиология, селекция ва тухмипарварию картошка-*Solanum tuberosum* L. Кн.: Душанбе, Дониш, 2015.- 128 с.

161. Партоев К., Алиев К.А., Каримов Б., Сулангов М., Меликов К., Саидова Дж. О новых сортах картофеля, выведенных в Таджикистане. Материалы региональной научной конференции, посвященной 80-летию основания Варзобской горно-ботанической станции «Кондара». Издательство «Дониш», 2015.-С. 98-101. ISBN 978-99975-44-80-3.

162. Партоев К., Ахмедов А.Х., Сайдалиев Н., Ясинов Ш.М. Топинамбур (*Helianthus tuberosus* L) – биоресурс для производства биоэтанола в Таджикистане. Иркутский национальный исследовательский технический университет. Известия вузов прикладная химия и биотехнология, 2015, № 1 (12).- С. 105-107

163. Партоев К., Каримов И.И., Наимов А. Продуктивность сортов картофеля в Вахшской долине. Материалы шестой международной конференции «Экологической особенности биологического разнообразия», Душанбе, 2015.- С. 104-106.

164. Партоев К., Меликов К. Клон картофеля с признаком обильного ягодообразования. Ж.Защита картофеля. № 2, 2015.- С. 26-28.

165. Партоев К., Меликов К., Наимов А.С. Грибковая болезнь картофеля (*Phytophthora infestans* Vu.) в условиях Республики Таджикистан.

Биоразнообразии и экология грибов и грибоподобных организмов Северной Евразии. Материалы Всероссийской конференции с международным участием. Екатеринбург, 2015.-С. 191-193.

166. Партоев К., Наимов А.С. Каримов И.И. Гетерозис и коэффициент доминирования признака массы семян у гибридов F_1 картофеля. Кишоварз (Земледелец), №1 (65), 2015.- С. 6-8.

167. Партоев К., Садридинов С., Бобоев А., Сайдалиев Н. «Сарват» Перспективный сорт топинамбура. Материалы международной научно-теоретической конференции: «Современная наука и образование: Проблемы и перспективы. Дангара, 2015.-С. 151-153.

168. Партоев К., Сайдалиев Н. Топинамбур важный ресурс для получения биомассы в Таджикистане. Материалы республиканской научно-практической конференции «Экономика и перспективы развития возобновляемых источников энергии в Республике Таджикистан». Хучанд, 12-13 ноября 2015.- С.117-122.

169. Партоев К., Сайдалиев Н.Х. «Сарват» - новый сорт топинамбура в Таджикистане. Материалы международной научно-практической конференции «Роль отрасли семеноводства в обеспечении продовольственной безопасности». Душанбе, 2015.- С.118-120.

170. Партоев К., Сайдалиев Н.Х. «Сарват» новый сорт топинамбура. Материалы шестой международной конференции «Экологической особенности биологического разнообразия», Душанбе, 2015.- С.106-107.

171. Партоев К., Сайдалиев Н.Х. Урожайность сорта топинамбура «Сарват». Сборник научных статей региональной конференции на тему: «Состояние науки в республике». Душанбе, 2015.- С.83-86.

172. Партоев К., Сайдалиев Н.Х., Ясинов Ш.М., Садридинов С. Корреляционная связь между признаками топинамбура. Известия Оренбургского государственного аграрного университета. № 6 (56), 2015.- С. 36-37.

173. Партоев К., Ясинов Ш.М., Сайдалиев Н.Х., Сафаралиев Н. ***Способ выращивания топинамбура. Патент №ТJ 676 от 10 марта 2015, Душанбе, 2015.***

174. Партоев К. Каримов Н. И., Наимов А.С. Проявление гетерозиса у гибридов F_1 картофеля. Сборник научных статей региональной конференции на тему: «Состояние науки в республике». Душанбе, 2015.- С.78-83.

175. Партоев К. Наимов А.С., Меликов К. Фитофтороз картофеля в условиях Республики Таджикистан. Ж. Защита картофеля. № 2, 2015.- С. 27-31.

176. Сайдалиев Н., Партоев К., Ахмедов Х.М., Ясинов Ш. О продуктивности топинамбура. Материалы региональной научной конференции, посвященной 80-летию основания Варзобской горно-ботанической станции «Кондара» (26 ноября 2014г., Душанбе) Издательство «Дониш», 2015.- С.114-119. ISBN 978-99975-44-80-3.

177. Сайдалиев Н., Партоев К. Ясинов Ш. Биопотенциал топинамбура в условиях Таджикистана. Известия Оренбургского государственного аграрного университета. № 4 (54), 2015.- С. 194-195.

178. Сафаралиев Н.М., Шукуров Т., Сайдалиев Н., Партоев К. Влияние электромагнитного поля на всходы топинамбура. Материалы региональной научной конференции, посвященной 80-летию основания Варзобской горно-ботанической станции «Кондара» (26 ноября 2014г., Душанбе) Издательство «Дониш», 2015.- С.123-129. ISBN 978-99975-44-80-3.

2016 г.

179. Партоев К., Ахмедов Х.М. О совмещенном посеве трех культур в условиях Таджикистана. Совмещенные посевы полевых культур в севообороте агроландшафта. Международная научная экологическая конференция. Краснодар, 2016.-С. 18-21.

180. Партоев К., Ахмедов Х.М., Сайдалиев Н.Х. Топинамбур (*Helianthus tuberosus* L.) важная агроландшафтная культура в условиях Таджикистана. Совмещенные посевы полевых культур в севообороте агроландшафта. Международная научная экологическая конференция. Краснодар, 2016.-С. 337-342.

181. Партоев К., Ясинов Ш.М., Сайдалиев Н.Х. Ахамияти топинамбур дар таъмини озукавори ва сузишвори дар Тоҷикистон.Кн.: Душанбе, 2016.- 167 с.

182. Партоев К. Урожайность топинамбура (*Helianthus tuberosus* L.) в условиях Таджикистана. Экологический Вестник Северного Кавказа. Краснодар, 2016.-том12. № 2.-С. 39-41.

183. Партоев К., Каримов И.И., Сардорев М.Н. Продукционный потенциал новых сортов картофеля. Экологический Вестник Северного Кавказа. Краснодар, 2016.-том12. № 2.- С. 42-44.

184. Каримов И.И., Наимов А.С., Партоев К., Назарова Н.Н. Протипическая изменчивость количественных признаков у генотипов картофеля в зависимости от экологических зон выращивания. Научно-инновационные основы развития картофелеводства, овощеводства и бахчеводства в Республике Казахстан. Сборник материалов международной научно-практической конференции, 22-23 июля 2016, Кайнар.2016.- С.232-236.

185. Сафаралиев Н.М., Шукуров Т., Партоев К. Предпосевная обработка клубней низкоинтенсивным лазерным излучением и магнитным полем на рост и развитие топинамбура. Научно-инновационные основы развития картофелеводства, овощеводства и бахчеводства в республике Казахстан. Сборник материалов международной научно-практической конференции, 22-23 июля 2016, Кайнар. - С. 423-424.

186. Партоев К., Давлятназарова З.Б., Алиев К. О результатах селекции и биотехнологии в картофелеводстве Таджикистана. Материалы республиканской научной конференции «Состояние биологических ресурсов горных регионов в связи с изменениями климата». Хорог, 2016.- С.147-148.

187. Нихмонов И.С., Партоев К., Азиз А., Сардормухамади Д., Махбубулох Б. Тухмии ботаникии картошка ва хосинокии он дар шароити Ишкошими Бадахшони Афғонистон. Материалы республиканской научной конференции «Состояние биологических ресурсов горных регионов в связи с изменениями климата». Хорог, 2016.- С. 144-145.
188. Партоев К. О результатах селекции и биотехнологии в картофелеводстве Таджикистана. Ж. Экология и строительство. – 2016. – № 1. – С. 25–30.
189. Mamadalieva M., Partoev K., Sulangov M., Mubaliev Sh. Strengthening Community Based Seed System in Tajikistan. Global Alliance for the Future of Food. September, 2016.- p.90-95.
190. Партоев К., Наимов А.С. О гетерозисе и доминировании у гибридов F₁ картофеля. Журнал "Научное обозрение. Биологические науки". Москва, 2016. - № 4.-С. 26-29. <http://search.rae.ru/>
191. Партоев К., Ясинов Ш.М., Сайдалиев Н.Х., Халимов А. Топинамбур (ноки замини)- зироати ояндадор дар кишоварзи. Кн.: Душанбе, 2016.- 136 с.
192. Партоев К., Наимов А., Каримов И.И. Фитофтороз (*Fitphorainfestans* Mont. De Bary) картофеля в условиях Республики Таджикистан. Экологический вестник Северного Кавказа. Краснодар, 2016, том 12, №3.- С.56-58.
193. Партоев К. Краснодар: Международная научно-экологическая конференция по рациональному использованию агроландшафта в будущем. Экологический вестник Северного Кавказа. Краснодар, 2016, том 12, № 3.- С. 85-89.
194. Партоев К., Алиев К.А. Селекция ва биотехнологияи картошка дар таъмини амнияти озуқаворӣ. Ж. «Тоҷикистон ва ҷаҳони имрӯз». Душанбе, 2016. – С. 189-196.
195. Партоев К. Интенсификации кормопроизводства путем совмещенного посева культур в условиях Таджикистана. Технологии и технические средства механизированного производства продукции растениеводства и животноводства. Теоретический и научно- практический журнал, вып.№88. Санкт- Петербург, 2016.- С.98-102.
196. Каримов И.И., Партоев К., Сулангов М. Омузиши навъҳои ояндадори картошка дар қисми шарқии Тоҷикистон. Материалы республиканской научно-практической конференции на тему: «Роль генетических ресурсов сельскохозяйственных культур и их сородичей в Республике Таджикистан». Рудаки,2016.- С. 23-25.
197. Партоев К., Давлятназарова З.Б., Сулангов М. Каримов И. О научных достижениях в селекции картофеля. Материалы республиканской научно-практической конференции на тему: «Роль генетических ресурсов сельскохозяйственных культур и их сородичей в Республике Таджикистан». Рудаки, 2016.- С.31-38.
198. Партоев К., Ясинов Ш., Сайдалиев Н., Сафаралиев Н. Чанде аз натиҷаҳои омузиши топинамбур дар Тоҷикистон. Материалы

республиканской научно-практической конференции на тему: «Роль генетических ресурсов сельскохозяйственных культур и их сородичей в Республике Таджикистан». Рудаки, 2016.- С. 38-46.

199. Каримов И.И., Партоев К., Сардорев М.Н. Продукционный потенциал новых сортов картофеля в условиях Джиргитальского района. Материалы республиканской научно-практической конференции на тему: «Роль генетических ресурсов сельскохозяйственных культур и их сородичей в Республике Таджикистан». н. Рудаки, 2016.- С. 75-78.

200. Партоев К. Фертильность пыльцевых зерен и гибридизация картофеля в горной зоне Таджикистана. Картофелеводство: материалы международной научно-практической конференции: «Развитие новых технологий селекции и создание отечественного конкурентоспособного семенного фонда картофеля». Москва, 5-7 июля 2016, - 2016.- С.46-53.

201. Партоев К., Сайдалиев Н.Х. Урожайность коллекционных образцов топинамбура (*Helianthus tuberosus* L.) в условиях Таджикистана. Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. Москва, №12, 2016.- С. 1676-1679.

202. Партоев К., Давлятназарова З.Б., Алиев К. Селекция новых сортов картофеля традиционными методами отбора в сочетании с современной биотехнологией. Доклады Академии наук Республики Таджикистан, 2016, том 59, № 9-10.- С. 434-439.

203. Партоев К., Ахмедов Х.М., Сафаров С.С., Ясинов Ш.М. Изучение и многоцелевое использование топинамбура для обеспечения продовольственной безопасности в годы независимости Таджикистана. Ж. Тоҷикистон ва ҷаҳони имрӯз. Душанбе, 2016. № 3(53).- С. 282-291.

204. Партоев К., Наимов А.С. Гетерозис и доминирование некоторых признаков у гибридов F₁ картофеля. Вестник Курган-Тюбинского государственного университета имени Носира Хусрава. Курган-Тюбе, 2016.- 2/1(36).- С. 97-101.

2017 г.

205. Партоев К., Каримов И.И., Зеваршоев А. Тавсиф ва дастрасӣ ба таҷрибаҳои мардумӣ ва навъҳои нодири зироатҳои кишоварзӣ. Кн.: Душанбе, ДДОТ, 2017.- 93 с.

206. Партоев К. «Сарват» («Богатство») высокоурожайный сорт топинамбура. Ж. "Рациональное питание, пищевые добавки и биостимуляторы". Москва, 2017, №5.- С. 18-19.

207. Партоев К., Каримов И.И., Нихмонов И.С. О фитофторозе (*Phytophthora infestans* Mont. de Bary.) картофеля в условиях Таджикистана. Овощеводство и бахчеводство: Исторические аспекты, современное состояние, проблемы и перспективы развития. Материалы III Международной научно-практической конференции. 13-14 марта 2017. С. Круты, Черниговская обл. Украины, 2017.- С. 193-198.

208. Partoev K., Melikov K.Kh., Karimov I.I. Pollen grain fertility and crossing of potato (*Solanum tuberosum* L.) in Tajikistan. Овощеводство и бахчеводство:

Исторические аспекты, современное состояние, проблемы и перспективы развития. Материалы III Международной научно-практической конференции. 13-14 марта 2017. С. Круты, Черниговская обл. Украины, 2017.- С. 198-2011.

209. Партоев К., Сайдалиев Н.Х., Сафаралиев Н.М. Новый сорт топинамбура - «Сарват» («Богатство»). Овощеводство и бахчеводство: Исторические аспекты, современное состояние, проблемы и перспективы развития. Материалы III Международной научно-практической конференции. 13-14 марта 2017. С. Круты, Черниговская обл. Украины, 2017.- С. 211-216.

210. Партоев К. Селекция и семеноводство картофеля в Таджикистане. LABLAMBERT Academic Publishing is managed by: OmniScriptum AraPers GmbH. Bahnhofstraße 28, D-66111 Saarbrücken, Germany, 2017.-264с. www.lap-publishing.com

211. Партоев К., Гулов М. Новые целебные сорта картофеля в Таджикистане. Материалы республиканской конференции: Достижения современной биохимии: теоретические и прикладные аспекты. Душанбе, 2017.-С. 71-73.

212. Ясинов Ш.М., Партоев К., Нихмонов И. О переработки продукции топинамбура и картофеля. Материалы международной научно-практической конференции на тему: «Наука и инновации в XXI веке: актуальные вопросы, достижения и тенденции развития». Душанбе, 2017.- С.569-573.

213. Партоев К., Каримов И.И., Зеваршоев А. Тасниф ва дастраси ба тачрибаҳои мардумӣ ва навҳои нодири зироатҳои кишоварзӣ. Кн.: Душанбе, издательство ДДОТ ба номи С. Айни. 2017.- 93 с.

214. Партоев К., Сафаралиев Н.М., Сайдалиев Н.Х. Акцепторно-донорское отношение растений топинамбура и подсолнечника при прививке. Материалы республиканской конференции: Достижения современной биохимии: теоретические и прикладные аспекты. Душанбе, 2017.- С. 74-76.

215. Partoev K., Naimov S., Melikov K. Crossing of potato in Tajikistan. Net Jurnal Agriculture Science. Vol.5(1), pp.16-22, February, 2017.ISSN:2315-9766, USA.

216. Партоев К., Сулангов М., Худойдодов Б. Картошкапарвари дар Тоҷикистон. Кн. Душанбе, 2017.-91с.

217. Партоев Қ., Каримов И., Худойдодов Б. Оиди боғдорӣ. Кн. Душанбе, 2017.-142 с.

218. Партоев К., Гулов М., Ясинов Ш. Полезные свойства сортов картофеля и топинамбура. Материалы VII – ой Международной конференции «Экологические особенности биологического разнообразия». Душанбе, 2017.- С. 170-171.

219. Партоев К., Нихмонов И., Курбонов М. Перспективные сорта картофеля в Таджикистане. Материалы VII–ой Международной конференции «Экологические особенности биологического разнообразия». Душанбе, 2017.- С. 171-172.

220. Партоев К. Некоторые достижения в селекции картофеля в Таджикистане. Экологический вестник Северного Кавказа. Краснодар, 2017, том13, №3.- С. 42-46.
221. Раҳимӣ Ф., Саидов А.С., Хисориев Х.Ҳ., Партоев Қ. ва дигарон. Кн.: Канаск. Душанбе, 2017.- 157 с.
222. Партоев К., Гулов М.К., Нихмонов И., Ясинов Ш. О полезности соков картофеля и топинамбура. Ж. Кишоварз (Земледелец), №2, 2017.- С. 12-14.
223. Партоев К., Садридинов С., Пасько Н.М., Белюченко И.С. Продуктивность сортообразцов топинамбура в условиях Таджикистана. Сб.: Проблемы рекультивации отходов быта, промышленного и сельскохозяйственного производства. Краснодар, КубГАУ, 2017.- С. 19-20.
224. Партоев К., Каримов И., Нихмонов И. Сочетание методов селекции и биотехнологии в Таджикистане. Проблемы изучения растительного покрова Сибири. Материалы VI Международной научной конференции, посвященной 100 летию профессора А.В. Положий. (Томск, 24-26 октября 2017г.). -Томск, 2017.- С. 287-289.
225. Партоев К., Сайдалиев Н.Х., Сафаралиев Н.М. О продуктивности коллекционного материала топинамбура в условиях Таджикистана. Проблемы изучения растительного покрова Сибири. Материалы VI Международной научной конференции, посвященной 100 летию профессора А.В. Положий. (Томск, 24-26 октября 2017г.). -Томск, 2017.-С. 290-292.
226. Партоев К., Нихмонов И., Ясинов Ш.М. Картофель и топинамбур-ресурсы для бодрости. Аграрная наука XXI века. Актуальные исследования и перспективы/Труды международной научно-практической конференции. Научное издание - Казань: Издательство Казанского ГАУ, 2017.- 213с.- С. 148-153.
227. Партоев К., Сафаралиев Н.М. Постоянное магнитное поле (ПМП) и урожайность топинамбура. Аграрная наука XXI века. Актуальные исследования и перспективы/Труды международной научно-практической конференции. Научное издание. - Казань: Издательство Казанского ГАУ, 2017.- 213с.- С. 153-158.
228. Партоев К., Ахмедов Х.М., Сайдалиев Н.Х., Ясинов Ш.М., Мирзоев Н. Шаходатномаи хукуки муаллифӣ ба навъи топинамбур «Сарват». Комиссия давлатии санҷиши навъҳои нав ва ҳимояи навъҳои Вазорати кишоварзӣ, №143, аз 28 апрели соли 2017.
229. Алиев К., Партоев К., Давлятназарова З.Б., Бобохонов Р. Шаходатномаи хукуки муаллифи ба навъи картошка «АН-1». Комиссия давлатии санҷиши навъҳои нав ва ҳимояи навъҳои Вазорати кишоварзӣ, №142, аз 28 апрели соли 2017.
230. Гулов М.К., Партоев К., Афгонова Х.Х., Алиев К.А. Содержание пигментов у генотипов картофеля, выращенных в экстремальных условиях. Известия Академии наук Республики Таджикистан. № 3 (198), 2017.- С.64-68.

2018 г.

231. Алиев К., Партоев К., Каримов И., Алиев У. Дастовардҳои илми озмоишгоҳи биологияи молекулавӣ ва биотехнология. Материалы республиканской научно-практической конференции «Влияние глобального изменения климата на продуктивность агроэкологических систем Таджикистана». Душанбе, 2018.- С. 55-57.
232. Алиев К., Давлятназарова З.Б., Партоев К. Современная биотехнология и её перспективы. Материалы республиканской научно-практической конференции «Влияние глобального изменения климата на продуктивность агроэкологических систем Таджикистана». Душанбе, 2018.- С.58-62.
233. Садридинов С., Партоев К. Урожайность кормовых культур при их совмещенном посеве. Материалы республиканской научно-практической конференции «Влияние глобального изменения климата на продуктивность агроэкологических систем Таджикистана». Душанбе, 2018.- С. 83-85.
234. Партоев К., Сафармади Мирзоали, Эргашев А. Изучение коллекционных сортообразцов топинамбура в условиях Гиссарской долины. Материалы республиканской научно-практической конференции «Влияние глобального изменения климата на продуктивность агроэкологических систем Таджикистана». Душанбе, 2018.- С. 85-90.
235. Партоев К., Гулов М.К. Корреляционная связь между морфологическими признаками картофеля и температурой воздуха. Материалы республиканской научно-практической конференции «Влияние глобального изменения климата на продуктивность агроэкологических систем Таджикистана». Душанбе, 2018.-90-93.
236. Сафаралиев Н.М., Шукуров Т., Партоев К. Активация клубней. Ж. «Агробизнес». г. Краснодар, № 1(47), 2018.- С. 38-40.
237. Партоев К., Сайдалиев Н.Х., Нихмонов И.С., Сафармади М. Корреляционный анализ в определении продуктивности топинамбура. Материалы международной научной конференции, посвященной 70-летию со дня рождения академика Академии наук Республики Таджикистан, доктора физико-математических наук, профессора Илолова Мамадшо (Душанбе, 14-15 марта 2018 г.), Душанбе, 2018.-С. 182-184.
238. Партоев К., Наврузшоев Д., Худойдодов Б., Курбонов М. Парвариши зироатҳои кишоварзӣ дар Бадахшони Тоҷикистону Афғонистон. Кн.: Душанбе, 2018.-91с.
239. Партоев К., Сайдалиев Н.Х., Сафармади Мирзоали. Топинамбур (*Helianthus tuberosus* L.) важная культура в условиях Таджикистана. Материалы II Международной научно-практической конференции (в рамках III научного форума «Неделя науки в Крутах-2018»).14-15 марта 2018г., с. Круты, Черниговская обл., Украина). Круты, т.1, 2018.- С. 155-162.
240. Партоев К., Садридинов С., Пулатов Я.Э. Эффективность агротехнических приёмов при выращивании сельскохозяйственных культур. Ж. «Кормопроизводство». М.: 2018, - № 2.- С.19-22.
241. Партоев К., Пулатов Я.Э. Расход поливной воды и урожайность сортов картофеля. Материалы международной научно-практической конференции

- «Вода для устойчивого развития Центральной Азии». 23-24 марта 2018 г. Душанбе, 2018. - С. 306-309.
242. Партоев К., Садридинов С. Удачное сочетание. Ж. «Агробизнес». г. Краснодар, № 2(48), 2018.- С. 69-72.
243. Партоев К., Садридинов С., Сафармади Мирзоали. О совмещенном посеве трех культур в Таджикистане. Экологические проблемы развития агроландшафтов и способы повышения их продуктивности. Сборник статей по материалам Международной научной экологической конференции. Краснодар, Куб ГАУ, 29-30 марта 2018.- С.378-379.
244. Партоев К., Садридинов С., Пулатов Я.Э. Инновационные технологии при выращивании сельскохозяйственных культур. Известия Оренбургского государственного аграрного университета. 2018. № 2 (70). - С. 26-30.
245. Партоев К., Гулов М., Умаров М. Над уровнем моря. Ж. «Агробизнес». г. Краснодар, № 3(49), 2018.- С.20-22.
246. Партоев К., Гулов М.К., Каримов А.А. Продуктивность картофеля и факторы среды. Материалы республиканской научно-практической конференции, посвящённой году туризма и народного ремесла на тему: «Повышение конкурентоспособности местного производства, безопасность пищи, экспортно-импортозамещение и внедрение инновационных технологий». Исфара, 2018.- С.295-298.
247. Садридинов С., Партоев К. О выращивание кормовых культур. Ж. Таджикистан и современный мир. Душанбе, 2018, №1 (60).- С.209-215.
248. Партоев К., Садридинов С. Урожайность кормовых культур при совмещенном посеве четырех культур. Вестник Таджикского национального университета. Душанбе, 2018, № 1 - С.76-79.
249. Партоев К., Сафармади Мирзоали, Эргашев А. Изучение коллекционных сортообразцов топинамбура в условиях Гиссарской долины. Вестник Таджикского национального университета. Душанбе, 2018, № 2. - С. 205 – 209.
250. Партоев К., Гулов М.К. Корреляционная связь между морфологическими признаками картофеля и агроэкологическими факторами среды. Известия Оренбургского государственного аграрного университета. 2018. № 3 (71).- С. 93-96.
251. Партоев К., Гулов М.К., Каримов И., Алиев У. Климатические факторы и продуктивность картофеля. Материалы международной научно-практической конференции: «Актуальные задачи эффективного использования земли в контексте инновационного развития аграрного сектора в условиях глобального изменения климата». Дангара, 29-31 марта 2018. Дангара, 2018. - С. 49-51
252. Садридинов С., Партоев К. Комплексное микробиологическое удобрение (КМУ) и урожайность хлопчатника. Материалы международной научно-практической конференции: «Актуальные задачи эффективного использования земли в контексте инновационного развития аграрного

- сектора в условиях глобального изменения климата». Дангара, 29-31 марта 2018. Дангара, 2018. - С. 136-141.
253. Сафармади Мирзоали, Эргашев А., Партоев К. Продуктивность сортообразцов топинамбура. Материалы международной научно-практической конференции: «Актуальные задачи эффективного использования земли в контексте инновационного развития аграрного сектора в условиях глобального изменения климата». Дангара, 29-31 марта 2018. Дангара, 2018. - С.146-149.
254. Партоев К., Гулов М.К. Влияние экологических факторов на продуктивность сортообразцов картофеля. Сб. науч. тр. ФГБУ ВНИИЦ и СК. Субтропическое и декоративное садоводство. Сочи, 2018, вып. 65.- С. 216- 220.
255. Партоев К., Гулов М.К., Нихмонов И., Умаров М. Полигенные признаки картофеля и факторы среды. Картофелеводство: Материалы научно-практической конференции «Современное состояние и перспективы развития селекции и семеноводства картофеля» (9-10 июля 2018 г., ФГБНУ ВНИИКХ). Москва, 2018.- С.79-86.
256. Партоев К., Сафармади М., Киру С.Д., Пасько Н.М. Изучение сортообразцов топинамбура (*Helianthus tuberosus*) в условиях Таджикистана. Картофелеводство: Материалы научно-практической конференции «Современное состояние и перспективы развития селекции и семеноводства картофеля» (9-10 июля 2018 г., ФГБНУ ВНИИКХ). Москва, 2018.- С.145-150.
257. Садридинов С., Партоев К. Влияние комплексного микробиологического удобрения (КМУ) на урожайность хлопчатника. Тезисы докладов международной конференции «Совершенствование агрохимической службы с целью устойчивого развития сельского хозяйства в Таджикистане» (30-31 августа 2018). Душанбе «ЭР-граф», 2018. – С. 48-49.
258. Партоев К., Садридинов С. Урожайность кормовых культур при их совмещенном посеве. Тезисы докладов международной конференции «Совершенствование агрохимической службы с целью устойчивого развития сельского хозяйства в Таджикистане» (30-31 августа 2018). Душанбе «ЭР-граф», 2018. – С. 49-50.
259. Партоев К. Агроэкология и продуктивность картофеля. Труды XV международной научно-практической конференции: «Пища, экология, качество». Краснообск, 2018.- С. 465- 468.
260. Партоев К., Гулов М.К., Сафармади М., Ясинов Ш. Картофель и топинамбур в профилактике болезней человека. Труды XV международной научно-практической конференции: «Пища, экология, качество». Краснообск, 2018.- С. 468-472.
261. Партоев К., Нихмонов И., Гулов М.К. Успехи селекции и биотехнологии картофеля в Таджикистане. Труды IV международной научной конференции: «Экология и география растений и растительных сообществ». Екатеринбург, 16-19 апреля 2018. Екатеринбург, 2018.- С.653-

656.

262. Партоев К., Сайдалиев Н.Х., Сафармади Мирзоали. Ценная коллекция топинамбура в Таджикистане. Труды IV международной научной конференции: «Экология и география растений и растительных сообществ». Екатеринбург, 16-19 апреля 2018. Екатеринбург, 2018.- С.657-660.

263. Партоев К., Гулов М.К., Алиев У.А., Алиев К.А. Влияние экологических факторов на продуктивность разных генотипов картофеля. Доклады Академии наук Республики Таджикистан. 2018, №5. – С. 496-502.

264. Партоев К., Гулов М.К., Нихмонов И. корреляционная связь между морфологическими признаками картофеля и агроэкологическими факторами среды. [Международный научный сельскохозяйственный журнал](#). 2018.Т. 1. № 1.- С. 31-39.

265. Гулов М.К., Партоев К. Хусусиятҳои ба гарми тобоварии картошка дар шароити ноҳияи Хуросони Тоҷикистон. Ж. «Авҷи Зухал», № 4 (33) Душанбе, 2018.-С.121-126. ISSN;2616-5252.

266. Абдуллаев С.Ф., Сафаралиев Н.М., Партоев К. Использование фиторемидиаторов для реабилитации почв, загрязненных тяжелыми металлами. Материалы IV международной научной конференции «Актуальные научные и научнотехнические проблемы обеспечения химической безопасности», Москва, 2018.- С. 73-74.

267. Партоев К., Ахмедов Х.М., Сафармади М., Нихмонов И.С., Садридинов С. О корреляционной связи между продуктивностью топинамбура (*Helianthus tuberosus* L.) и суммой эффективных температур. Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. Москва, 2018, № 6.- С. 149-154.

2019 г.

268. Партоев К., Сайдалиев Н.Х., Сафармади Мирзоали. Основы эффективности: факторы возделывания топинамбура. Ж. Агробизнес. №1, 2019. – С .26-28.

269. Партоев К., Гулов М.К., Нихмонов И.С. Продуктивность картофеля и агроэкологические факторы в условиях Республики Таджикистан. Материалы V международной научно-практической конференции «Овощеводство и бахчеводство: исторические аспекты, современное состояние, проблемы и перспективы развития», посвященной 45-летию создания Опытной станции «Маяк» Института овощеводства и бахчеводства НААН. Черниговская обл., Украина, 2019, т.2.- С.308-312.

270. Садридинов С., Пулатов Я.Э., Партоев К. Способы полива и урожайность сельскохозяйственных культур в условиях Таджикистана. Материалы V международной научно-практической конференции «Овощеводство и бахчеводство: исторические аспекты, современное состояние, проблемы и перспективы развития», посвященной 45-летию создания Опытной станции «Маяк» Института овощеводства и бахчеводства НААН. Черниговская обл., Украина, 2019, т. 2.- С.349-353.

271. Партоев К., Гулов М.К., Нихмонов И., Каримов Н. Экология

продуктивности картофеля. Сборник научных трудов по материалам международной научной экологической конференции: Отходы, причины их образования и перспективы использования. Краснодар, Кубгау, 2019.- С. 59-61.

272. Партоев К., Гулов М.К. Засоление почвы и продуктивность картофеля (*Solanum tuberosum* L.) в условиях Таджикистана. Современные парадигмы образования: достижения, инновации, технический прогресс. Материалы конференции 4 февраля 2019, часть 3; г. Ростов-на-Дону. - С. 317-321. ISSN 987-5-6042683-7-7.

273. Садридинов С., Партоев К. Выращивание топинамбура с другими кормовыми культурами в условиях Таджикистана. Сборник научных трудов по материалам международной научной экологической конференции: Отходы, причины их образования и перспективы использования. Краснодар, Кубгау, 2019.- С. 659-661.

274. Партоев К., Гулов М.К., Нихмонов И. Экологические факторы и продуктивность картофеля. Международный научный сельскохозяйственный журнал. М.: 2019. № 1.-С.9–11. URL: <http://isaj.ru/2019No1/20190102.pdf> ISBN 2619-063.

275. Партоев К., Курбонов М., Алиев У. Продуктивность картофеля в зависимости от высоты над уровнем моря. Фундаментальные и прикладные науки сегодня. Fundamental and applied sciences today X VIII ISBN: 9780359573875 Материалы XVIII международной научно-практической конференции «Фундаментальные и прикладные науки сегодня». 1-2 апреля 2019 г. North Charleston, USA, Том 2.- с. 62-65.

276. Partoev K., Gulov M.K., Nihmonov I. Ecological factors and productivity of potato. 3rd International Conference „Smart Bio“, 02-04 May 2019, p.118 KAUNAS, LITHUANIA. © Vytautas Magnus University, 2019.

277. Kurbonali Partoev. The Sun artichoke (*Helianthus tuberosus* L.) in the conditions of the Republic of Tajikistan. 3rd International Conference „Smart Bio“, 02-04 May 2019, p.241 KAUNAS, LITHUANIA. © Vytautas Magnus University, 2019.

278. Гулов М.К., Партоев К., Нихмонов И.С. Водный обмен картофеля (*Solanum tuberosum* L.) в условиях жаркого климата Таджикистана. Материалы научно-практической конференции на тему: «Инновационные технологии в области сельского хозяйства, животноводства и ветеринарии, и перспективы их развития». Самарканд, 2019.- С.92-97.

279. Партоев К., Нихмонов И.М. Продуктивность картофеля в условиях Ванчского района Таджикистана. Материалы научно-практической конференции на тему: «Инновационные технологии в области сельского хозяйства, животноводства и ветеринарии, и перспективы их развития». Самарканд, 2019.- С.97-99.

280. Садридинов С., Пулатов Я.Э., Партоев К. Урожайность сельскохозяйственных культур в зависимости от способов полива. Материалы научно-практической конференции на тему: «Инновационные

- технологии в области сельского хозяйства, животноводства и ветеринарии, и перспективы их развития». Самарканд, 2019.- С.102-104.
281. Сафармади М., Партоев К., Садридинов С. Температура и продуктивность топинамбура в условиях Таджикистана. Материалы научно-практической конференции на тему: «Инновационные технологии в области сельского хозяйства, животноводства и ветеринарии, и перспективы их развития». Самарканд, 2019.- С.104-108.
282. Шарипова Х.Т., Абдуллоев А.А., Партоев К., Хусайнов К. Влияние хлорида натрия на длину ростков пшеницы (*Triticum durum* F.) в условиях лаборатории. Материалы научно-практической конференции на тему: «Инновационные технологии в области сельского хозяйства, животноводства и ветеринарии, и перспективы их развития». Самарканд, 2019.- С.112-115.
283. Курбонов М., Каримов И., Алиев У., Партоев К. Продуктивность картофеля в зависимости от зональной вертикальности. Материалы научно-практической конференции на тему: «Инновационные технологии в области сельского хозяйства, животноводства и ветеринарии, и перспективы их развития». Самарканд, 2019.- С.115-118.
284. Гулов М.К., Ясинов Ш.М., Сафармади М. Нихмонов И.М. О полезности картофеля и топинамбура. Материалы научно-практической конференции на тему: «Инновационные технологии в области сельского хозяйства, животноводства и ветеринарии, и перспективы их развития». Самарканд, 2019.- С.118-121.
285. Абдуллоев С.Ф., Сафаралиев Н.М., Партоев К. Исследование биологического поглощения тяжелых металлов растением-фиторемедиантом -топинамбуром (*Helianthus tuberosus* L.). Ж. «Химическая безопасность». 2019, том.3, №1.- С.110-117.
286. Партоев К., Нихмонов И.С. Об урожайности новых сортов картофеля в условиях Ванчского района. Ж. «Кишоварз». № 1 (81), 2019.-С. 8-9.
287. Курбонов М.М., Алиев У.К., Салимзода А.Ф., Партоев К. Изменчивость признаков картофеля в зависимости от зоны выращивания. Ж. «Кишоварз». № 2 (82), 2019.- С. 64-68.
288. Партоев К., Садридинов С. Интенсификация кормопроизводства посредством совмещенных посевов. Материалы VI Международной научно-практической конференции «Global science and innovations 2019: Central Asia», XII том Нур-Султан – 2019. – С. 104-106 ISBN -978-601-341-186-6.
289. Акобиров М.С., Назиров Х.Н., Партоев К. О коллекции яблони в Раштской долине Таджикистана. Пища, Экология, Качество. Сборник материалов XVI Международной научно-практической конференции. Барнаул, 2019. т.1.- С.42-44. ISBN -978-5-7604-2382-6.
290. Партоев К., Курбонов М., Алиев У. Зональная вертикальность и продуктивность картофеля. Современное состояние, проблемы и перспективы развития аграрной науки: Материалы IV международной научно-практической конференции, Ялта, 9-13 сентября 2019 г. / науч. ред.

В. С. Паштецкий. – Симферополь: ИТ «АРИАЛ», 2019. – 372 с. ISBN 978-5-907198-15-9 DOI 10.33952/04-09-13-09-2019.- С.184-187. DOI 10.33952/09.09.2019.88.

291. Акобиров М.С., Назиров Х.Н., Партоев К. Создание коллекции яблони и груши в условиях Раштской долины Таджикистана. Научное обеспечение устойчивого развития плодового и декоративного садоводства. Материалы Международной научно-практической конференции, посвященной 125 – летию ВНИИЦиСК и 85 –летию Ботанического сада «Дерево Дружбы». 23-27 сентября 2019 года, Сочи. - С.18-22. ISBN -978-5-904533-32-8.

292. Абдуллоев А., Шарипова Х. Партоев К. Хусейнов З. Солевой фактор. Ж. Агробизнес. Кубань, №5, (58) 2019. – С.54-55.

293. Партоев К., Гулов М.К. Нихмонов И.С., Курбонов М.М. Влияние температуры на продуктивность картофеля. Материалы международной конференции «Экологические особенности биологического разнообразия», Худжанд, 3-4 октября 2019 г. Душанбе, 2019.-с. 180.

294. Сатторов Б.Н., Шарипова Х.Т., Партоев К. О характеристике признаков нового образца пшеницы при выращивании его без полива. Материалы международной конференции «Экологические особенности биологического разнообразия», Худжанд, 3-4 октября 2019 г. Душанбе, 2019.- С. 194.

295. Алиев К., Партоев К., Гулов М.К., Курбонов М.М, Нихмонов И.С. Достижения селекции и биотехнологии картофеля в Таджикистане. Материалы республиканской научной конференции «Адаптация живых организмов к изменяющимся условиям окружающей среды» (27-28 сентября 2019). Издательство «Дониш», Душанбе, 2019.- С.11-13.

296. Партоев К., Сатторов Б.Н., Курбонов М.М., Шарипова Х.Т. Создание коллекционного материала растений, адаптированных к изменению климата. Материалы республиканской научной конференции «Адаптация живых организмов к изменяющимся условиям окружающей среды» (27-28 сентября 2019). Издательство «Дониш», Душанбе, 2019.- С.43-45.

297. Садридинов С., Пулатов Я.Э., Партоев К. Продуктивность кукурузы и пшеницы в зависимости от способов полива. Ж. «Кишоварз», №3-А (84), 2019.- С. 44-45.

298. Алиев К.А., Салимзода А.Ф., Партоев К., Гулов М.К. Состояние селекции и биотехнологии картофеля в Таджикистане. Ж. «Кишоварз», №3-А (84), 2019.- С. 109-111.

299. Партоев К., Сайдалиев Н.Х. Продуктивность топинамбура (*Helianthus tuberosus* L.) в условиях Гиссарской и Раштской долин Таджикистана. Кн.: Душанбе, 2019.-139 с. ISBN 978-99975-895-6-9.

300. Гулов М.К., Нихмонов И.С., Курбонов М.М. Продуктивность картофеля в зависимости от уровня засоления почвы. Ж. «Кишоварз», №3-А (84), 2019.- С. 133-135.

301. Гулов М.К., Партоев К. Водный баланс. Ж. Агробизнес. г. Краснодар, №6 (59), 2019. – С.50-51.

302. Партоев К. О прививке картофеля (*Solanum tuberosum* L.) на томаты (*Solanum Lycopersicum* L.). Достижения современной биохимии. Материалы Республиканской конференции. Душанбе, 2019.- С. 52-55.
303. Сатторов Б.Н., Шарипова Х.Т., Партоев К., Сафаров Х.Р. Полиморфизм зерновых культур при весеннем сроке сева. Достижения современной биохимии. Материалы Республиканской конференции. Душанбе, 2019.- С. 80-83.
304. Гулов М.К., Партоев К. Продуктивность сортообразцов картофеля (*Solanum tuberosum* L.) в условиях Хуросонского района Таджикистана. Материалы II Международной научной конференции «Тенденции развития агрофизики: от актуальных проблем земледелия и растениеводства к технологиям будущего», посвященной памяти академика Е.И. Ермакова. Санкт- Петербург, 02-04 октября 2019г.- С.487.
305. Курбонов М.М., Алиев У.К., Партоев К. Продуктивность и корреляции между признаков картофеля в зависимости от зоны выращивания. Ж. Доклады Таджикской академии сельскохозяйственных наук. 2019, № 1(59). – С.23-27.
306. Акобиров М.С., Назиров Х.Т., Партоев К. О сохранении местных сортов яблони и груши в Таджикистане. Трансграничные регионы в условиях глобальных изменений: современные вызовы и перспективы развития: материалы международной научно-практической конференции (26-28 ноября 2019 г.). - Горно-Алтайск: БИЦ ГАГУ, 2019. – С.12-15. ISBN 978-5-91425-171-7.
307. Партоев К., Нихмонов И.С., Гулов М.К. Урожайность картофеля (*Solanum tuberosum* L.) в трансграничных горных экосистемах Таджикистана и Афганистана. Трансграничные регионы в условиях глобальных изменений: современные вызовы и перспективы развития: материалы международной научно-практической конференции (26-28 ноября 2019 г.). - Горно-Алтайск: БИЦ ГАГУ, 2019. – С.125-129. ISBN 978-5-91425-171-7.
308. Сатторов Б., Шарипова Х.Т., Партоев К. Изучение коллекционного материала зерновых культур в условиях Центрального Таджикистана. Трансграничные регионы в условиях глобальных изменений: современные вызовы и перспективы развития: Материалы международной научно-практической конференции (26-28 ноября 2019 г.). - Горно-Алтайск: БИЦ ГАГУ, 2019.– С.-146-150. ISBN 978-5-91425-171-7.
309. Шарипова Х.Т., Партоев К., Абдуллоев А. Влияние хлорида натрия на поражаемость ростков пшеницы черной ржавчиной (*Russinia graminis*). Материалы международной научно-практической конференции (26-28 ноября 2019 г.). - Горно-Алтайск: БИЦ ГАГУ, 2019. – С.159-161. ISBN 978-5-91425-171-7.
310. Партоев К., Нихмонов И.С., Гулов М.К. Продуктивность сортов картофеля в горных агроэкологических условиях Таджикского и Афганского Бадахшана. Ж. Известия Оренбургского аграрного университета. г. Оренбург. 2019, № 3 (77). –С. 109-110.

311. Партоев К., Мирзоали С. Полиморфизм признаков у коллекции топинамбура в условиях Таджикистана. Сборник тезисов Международной конференции «125 лет прикладной ботаники в России». 25 – 28 ноября 2019 года. Санкт-Петербург, Россия, 2019.- С. 174-175. DOI 10.30901/978-5-907145-39-9. ISBN 978-5-907145-39-9.
312. Partoev Kurbonali. The Sun artichoke (*Helianthus tuberosus* L.) in the conditions of the Republic of Tajikistan. Сучасний рух науки: тези доп. ІХ міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 2-3 грудня 2019 р. – Дніпро, 2019. – Т.2. – С. 701-703.
313. Акобиров М.С., Партоев К. Некоторые характеристики местного сорта яблони Малики. Материалы республиканской научно-практической конференции на тему: «Инновационная технология хранения и переработки плодов и овощей: взгляд в будущее». Душанбе, 2019.- С.40-41.
314. Сатторов Б.Н., Шарипова Х.Т., Партоев К., Сафаров Х.Р. Полиморфизм у пшеницы при позднем сроке посева. Материалы республиканской научно-практической конференции на тему: «Инновационная технология хранения и переработки плодов и овощей: взгляд в будущее». Душанбе, 2019.- С.290-292.
315. Партоев К., Ясинов Ш.М., Сайдалиев Н.Х., Сафармади М. Омӯзиши топинамбур дар Тоҷикистон. Материалы республиканской научно-практической конференции на тему: «Инновационная технология хранения и переработки плодов и овощей: взгляд в будущее». Душанбе, 2019.- С.236-237.
316. Партоев К., Сафармади М., Садридинов С., Ясинов Ш. М. Интенсификация кормопроизводства посредством совмещенных посевов кормовых культур в Таджикистане. Международной научно-практической конференции «Сельское хозяйство и продовольственная безопасность: технологии, инновации, рынки, кадры». Самара, Казань, 2019.-С.182-187.
317. Ашуров А.И., Джонмуродов А.С., Мухидинов З.К., Усманова С.Р., Партоев К. Полисахариды из корнеклубней топинамбура (*Helianthus tuberosus*). Ж. Актуальная биотехнология. г. Воронеж, 2019. - С. 685-687. ISSN 2304-4691.
318. Партоев К., Гулов М.К., Алиев У.К., Алиев К. О связи проявления морфологических признаков картофеля с температурой воздуха. Ж. Известия Академии наук Республики Таджикистан. 2019, №2 (205). - С. 22-27.
319. Sharipova Kh., Partoev K., Abdullaev A. Influence of sodium chloride on seed germination and seedling growth of wheat (*Triticum Durum* Desf.). Eurasian Scientific Association. Agricultural science. Итоги науки и практике 2019. L VIII Международная научная конференция. Москва, 2019.- С.500-502. ISSN 2411-1899.

2020 г.

320. Пароев К. Чанде аз таърихи селекцияи картошка дар Тоҷикистон. Маводҳои ҷумҳуриявии илмию амалии «Нақши тухмипарварӣ дар рушди

соҳаи картошкапарварӣ». Душанбе, «ЭР-Граф», 2020.- С. 25-32. ISSN 978-99975-64-60-3.

321. Алиев Қ., Салимзода А.Ф., Партоев Қ. Дастовардҳои селекция ва биотехнологияи картошка дар Тоҷикистон. Маводҳои ҷумҳуриявии илмию амалии «Нақши тухмипарварӣ дар рушди соҳаи картошкапарварӣ». Душанбе, «ЭР-Граф», 2020.- С. 33-37. ISSN 978-99975-64-60-3.

322. Партоев Қ., Ахмедов Х.М., Сафармади М. Изучение топинамбура (*Helianthus tuberosus* L.) в разных экологических условиях Таджикистана. Сборник материалов II международного симпозиума, г. Белгород, 19–20 мая 2020 г. Белгород 2020.-С. 223- 224. I 64

323. Гулов М.К., Норкулов Н., Партоев Қ. Влияние температурного стресса на активность ферментов картофеля (*Solanum tuberosum* L.) в условиях Таджикистана. Материалы VI Международной научно-практической конференции «Неделя науки в Крутах – 2020», Украина, Круты – 2020, Том 1.- С. 26-31.

324. Гулов М.К., Партоев Қ. Активность антиоксидантных ферментов в онтогенезе растений картофеля (*Solanum Tuberosum* L.) в условиях Южного Таджикистана. Ж. Известия Оренбургского государственного аграрного университета. № 2(82).2020.- С.97-100. ISSN 2073-0853; DOI 10.37670/2073-0853-2020-82-2-1-288.

325. Гулов М. К., Партоев Қ., Алиев Қ. Повторная посадка. Ж. «Агробизнес», Краснодар, 2020, № 3(62) - С.24-26.

326. Партоев Қ., Сафаров Х.Р., Сатторов Б.Н., Рашидова Д.К. Влияние стимуляторов узхитан и эра на всхожесть, длины ростков и корешков сортов пшеницы. Сборник научных статей Международного научного форума. г. Москва, 2020, т. 2. - С.162-170. У67; ISBN 978-5-905695-39-1. ISBN 978-5-9571-2919-6. ISBN 978-5-9571-2919-6.

327. Ақобиров М.С., Назиров Х.Н., Партоев Қ. Характеристика коллекционных образцов яблони в горной зоне Таджикистана. Материалы межвузовского научного конгресса. Москва, 202.том 1. – С. 99-105. В42 ISBN 978-5-905695-62-1.

328. Гулов М.К., Норкулов Н.Х., Партоев Қ. Об активности некоторых антиоксидантных ферментов картофеля (*Solanum tuberosum* L.) при температурном стрессе. Сборник научных статей Международного научного форума. г. Москва, 2020, т.1. - С.91-99. У67; ISBN 978-5-905695-39-1. ISBN 978-5-9571-2919-6. ISBN 978-5-9571-2919-6.

329. Гулов М.К., Норкулов Н.Х., Ҳамроева Х.М., Партоев Қ. Шаклҳои фаъоли оксиген ва системаи антиоксидантӣ дар организмҳои зинда. Ж. «Авҷи Зухал», 2020, №1.- С. 195-203.

330. Партоев Қ., Гулов М.К. Продуктивность картофеля в условиях жаркого климата Таджикистана. Сборник научных трудов XXI Международной научно-практической конференции. Москва, 2020 г., т. 2. – С. 196-201. ISBN 978-5-209-10105-5.

331. Партоев Қ., Сафармади М. Продуктивность топинамбура (*Helianthus*

- tuberosus L.) в условиях вертикальной зональности в Таджикистане. Collection of abstracts of the International scientific-practical conference: «Theoretical and practical aspects of the development of the vegetable growing industry in modern conditions». Volume 1. Ukraina, Kharkov, 2020.- p.125-129.
332. Партоев К., Гулов М.К., Норкулов Н.Х. О генетической особенности активации антиоксидантных ферментов картофеля (*Solanum tuberosum* L.) при высокой температуре воздуха. Collection of abstracts of the International scientific-practical conference: «Theoretical and practical aspects of the development of the vegetable growing industry in modern conditions». Volume 1. Ukraina, Kharkov, 2020.- P.42- 48.
333. Садридинов С., Партоев Қ. Кишоварзӣ ва таъмини амнияти озқавории мамлакат. Ж. «Паҷуҳишгоҳи меҳнат, муҷоҳират ва шуғли аҳоли». Душанбе, 2019.- С. 5-12.
334. Нихмонов И.С., Партоев К. Продуктивность картофеля в трансграничных экосистемах Таджикистана и Афганистана. Россия: Тенденции и перспективы развития. Ежегодник. Выпуск 15, Часть 2. Москва – 2020. ISBN 978-5-248-00970-1. Москва, 2020.- С.249-251.
335. Садридинов С., Партоев К. Совмещенные посевы кормовых культур в условиях развития цифровой экономики в Таджикистане. Россия: Тенденции и перспективы развития. Ежегодник. Выпуск 15. Часть 2. Москва – 2020. ISBN 978-5-248-00970-1. Москва, 2020.- С.277-278
336. Партоев К., Ахмедов Х.М., Сафармади М. Экология и продуктивность топинамбура (*Helianthus tuberosus*) в условиях Таджикистана. Тенденции и перспективы развития. Ежегодник. Выпуск 15. Часть 2. Москва – 2020. ISBN 978-5-248-00970-1. Москва, 2020.- С.261-265.
337. Партоев К., Ясинов Ш.М., Нихмонов И.С., Гулов М.К. Лечебный сок – «Шарбати Истиклол» от трех болезней человека. Сб.тр. Вопросы питания и регуляции гомеостаз, вып.17. Душанбе, 2020.- С.122-124.
338. Партоев К., Ахмедов Х.М., Ясинов Ш. М. Сафармади М. Лечебный сок от сахарного диабета. Инновационное развитие экономики. Материалы второго Крымского инновационного форума. ISBN 978-5-907376-04-5. Симферополь - Алушта, 2020 г.-С.85-86.
339. Партоев К., Гулов М., Рашидова Д. О целебном свойстве топинамбура и картофеля. Ж. *AgroHumoya va osimliklar karantini*. # 5, 2020. Tashkent, 2020, #5. –С.74-75.
340. Партоев К., Ахмедов Х.М., Сафармади М.Нихмонов И.С.Вырастить на высоте. Ж. *Агробизнес*, № 5, 2020.- С.51-53.
341. Гулов М.К., Партоев К. Активность ферментов. Ж. *Агробизнес*, № 6, 2020. С.24-24.
342. Шарипова Х.Т., Партоев К., Хусенов З., Абдуллоев А. Влияние хлорида натрия на прорастание семян, рост проростков и устойчивость пшеницы (*Triticum aestivum* L.) к ржавчине (*Puccinia graminis*). Ж. Доклады Академии наук Республики Таджикистан. 2020, том 63, № 3-4.- С. 263-268.

343. Партоев К., Пулодов Я.Э. Урожайность картофеля при минимальной норме полива. Республиканская конференция. Управление водными ресурсами: проблемы и пути устойчивого развития. Том III, Душанбе, 2020.- С.31-35.
344. Гулов М.К., Партоев К. Засоления почвы и продуктивность картофеля. Материалы международной конференции «Изучение, развитие, сохранение, перспективы эффективного использования биоразнообразия генофонда хлопчатника и других культур». Ташкент, 2020.-166-170.
345. Партоев К., Гулов М.К. Селекция и биотехнология картофеля в Таджикистане. Материалы международной конференции «Изучение, развитие, сохранение, перспективы эффективного использования биоразнообразия генофонда хлопчатника и других культур». Ташкент, 2020.-102-103.
346. Партоев К. Прививка томата (*Solanum lycopersicum* L.) на картофель (*Solanum tuberosum* L.). Материалы международной конференции «Изучение, развитие, сохранение, перспективы эффективного использования биоразнообразия генофонда хлопчатника и других культур». Ташкент, 2020.-104-105.
347. Партоев К., Сатторов Б.Н., Шарипова Х.Т., Сафаров Х.Р. Полиморфизм у пшеницы в условиях Гиссарской долины Таджикистана. Материалы международной конференции «Изучение, развитие, сохранение, перспективы эффективного использования биоразнообразия генофонда хлопчатника и других культур». Ташкент, 2020.-53-54.
348. Партоев К., Сафаров Х.Р., Рашидова Д.К., Коровин Д.В. Стимуляторы и продуктивность растений в условиях Таджикистана. Научно-практическая конференция «Рациональное использование природных ресурсов в агроценозах», 12-13 октября 2020 г. Республика Крым, Россия. Симферополь. ИТ «АРИАЛ», 2020.-С.52-54.
349. Нихмонов И.С., Гулов М.К., Партоев К. О достижениях селекции и биотехнологии картофеля в Таджикистане. Генофонд и селекция растений. V Международная конференция, 11-13- ноября 2020 г. Доклады и сообщения. Новосибирск, ИЦиГСО РАН, 2020.-С. 73-77.
350. Партоев К. Прививка томата (*Solanum lycopersicum* L.) на картофель (*Solanum tuberosum* L.). Генофонд и селекция растений. V Международная конференция, 11-13- ноября 2020 г. Доклады и сообщения. Новосибирск, ИЦиГСО РАН, 2020.- С.219-222.
351. Сатторов Б.Н., Сафаров Х.Р., Партоев К. Влияние стимуляторов роста на содержание хлорофилла “а” и “b” и каротиноидов в листьях пшеницы. Генофонд и селекция растений. V Международная конференция, 11-13- ноября 2020 г. Доклады и сообщения. Новосибирск, ИЦиГСО РАН, 2020.- С.261-265.
352. Партоев К. Особенности селекции картофеля и топинамбура в условиях Таджикистана. Сборник материалов XVI Международной научной экологической конференции, посвященной памяти Александра Владимировича Присного 24–26 ноября 2020 г. Белгород 2020.-С.310-313.

353. Партоев К. Сафармади М., Ахмедов Х.М. Продуктивность топинамбура (*Helianthus tuberosus* L.) в условиях Таджикистана. Вестник Алтайского государственного аграрного университета. № 8 (190), август, 2020.- С.34-38. ISSN 1996-4277.

354. Гулов М.К., Партоев К. Высокая температура и водный обмен у растений картофеля (*Solanum tuberosum* L.) в условиях юга Таджикистана. Материалы VII Международная научно-практическая конференция «НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ: ВЫЗОВЫ XXI века». Секция 03. Биологические науки. Нур- Султан, 2020.- 140-145 с. ISBN 978-601-332-271-1.

355. Amirov M., Serzhanov I., Shaikhutdinov F., Serzhanova A., Partoev K. Influence of mineral fertilizers, seed treatment and herbicide on the yield of spring wheat in the conditions of the Republic of Tatarstan. BIO Web of Conferences 27, 00075 (2020). <https://doi.org/10.1051/bioconf/20202700075>; FIES 2020.).

356. Абдулоев А., Алиев К., Партоев К. Джумаев Бахшулло Бокиевич (К 60-летию со дня рождения). Известия Академии наук Республики Таджикистан. № 3(210), 2020.- 110-111.

2021 г.

357. Сулангов М., Нарзуллоева С., Давлятназарова З., Партоев К. Изучение батата в агроэкологических условиях Таджикистана. Сборник научных трудов по материалам Международной научной экологической конференции, посвященной «Году науки и технологий». 29–31 марта 2021 г. Краснодар. КубГАУ, 2021.- С. 73-76. ISBN 978-5-907430-44-0.

358. Партоев К. Гибридизация картофеля (*Solanum tuberosum* L.) в условиях Таджикистана. Хлопководство и зерноводство, научно-популярный журнал. Ташкент, № 1 – сон (1) 2021.-С. 97-100. ISSN 2181-1903.

359. Сулангов М.С., Давлятназарова З.Б., Кароматов Ш., Партоев К. Изучение батата в условиях Хатлонской области Таджикистана. Материалы VII международной научно-практической конференции 9-10 марта 2021 г., с. Круты, Черниговская обл., Украина. Круты – 2021, том 1.-С.124-130.

360. Сафармади М., Партоев К., Ахмедов Х.М. Урожайность топинамбура (*Helianthus tuberosus* L.) в условиях Таджикистана. Международный симпозиум: «Проблемы и перспективы участия ученых женщин в научно-инновационном развитии сельского хозяйства», Ташкент, 24 марта 2021.- С.112-114.

361. Сулангов М.С., Нарзуллоева С., Давлятназарова З.Б., Партоев К. Урожайность батата в условиях юга Таджикистана. Международный симпозиум: «Проблемы и перспективы участия ученых женщин в научно-инновационном развитии сельского хозяйства», Ташкент, 24 марта 2021.- С.237-239.

362. Партоев К., Бобоев А.А. Эффективность совмещенных посевов кормовых культур в условиях Таджикистана. Материалы международной научно-практической Интернет-конференции «Сельское хозяйство-2021», Миколовская область, Украина, 30 апреля 2021года.- С.47.

363. Партоев К., Ахмедов Х.М., Мирзоали С. Топинамбур (*Helianthus tuberosus* L.) – перспективная сельскохозяйственная культура в условиях Таджикистана. Вестник Бохтарского Государственного Университета имени Носира Хусрава (научный журнал) серия естественных наук. Бохтар, 2021. № 2/2 (75).- 63-69.
364. Партоев К., Сафармади М., Ахмедов Х.М. Вертикальная зональность и урожайность топинамбура в условиях Таджикистана. Сборник тезисов IV международной научно-практической конференции, посвященной 100 летию со дня рождения видного селекционера, доктора с.-х. наук, профессора Фёдора Антоновича Ткаченко. Харьков, Украина.2021, том 2.- С.112-116.
365. Партоев К., Ахмедов Х.М., Ясинов Ш.М., Сафармади М. Омӯзиши гуногунҷабҳаи зироати топинамбур дар Тоҷикистон. Сборник материалов региональной научно-практической онлайн-конференции «Современная наука: актуальные вопросы, достижения и инновации». г. Душанбе, 18 июня 2021 г. – С. 20-25.
366. Давлатов Ф., Партоев К, Алиев К.А. Урожайность клонов картофеля при летнем сроке посадки в условиях долины Таджикистана. Сборник материалов международной научно-практической конференции посвященной 80-летию со дня рождения доктора с.-х. Наук, профессора, академика академии сельскохозяйственных наук Республики Казахстан С.А. Бабаева, Алмаата-2021.- 189-191.
367. Партоев К., Курбонов М., Алиев К. О семеноводстве картофеля в Таджикистане. Материалы республиканской научной конференции «Биоразнообразии горных экосистем Памира в связи с изменением климата». Душанбе, 2021. – С. 75-76.
368. Сатторов Б.Н., Шарипова Х.Т., Партоев К. Коллекция различных сельскохозяйственных культур. Материалы республиканской научной конференции «Биоразнообразии горных экосистем Памира в связи с изменением климата». Душанбе, 2021. – С. 188-190.
369. Партоев К. Корреляционная связь продуктивности картофеля с другими признаками. Ж. Хлопководство и зерноводства. №3(3) 2021. – С.43-49.
370. Сафармади М., Холова Ш., Партоев К. Сохти анатомии нашви и узвҳои топинамбур (*Helianthus tuberosus* L.) дар шароити Тоҷикистон. Сборник статей, докладов и материалов научно-практической конференции, посвященной 30 летию Государственной Независимости Республики Таджикистан и 90-летию Таджикского государственного педагогического университета им. Садриддина Айна.24-25декабря 2021 г. Душанбе, 2021. – С.107-113.
371. Партоев К., Ахмедов Х.М., Сафармади М. Изучение коллекции топинамбура в Таджикистане. Материалы Международной научно-практической конференции, посвященной 30-летию независимости РТ и 25-летию РТСУ, 15-16 октября 2021г. Душанбе, 2021, часть III. - С.90-93.
372. Партоев К., Сатторов Б.Н. Таджикистан: два урожая пшеницы в год. Материалы Международной научно-практической интернет-конференции:

«Научные чтения к 85-летию со дня рождения Орлюка Анатолия Павловича – выдающегося ученого в области селекции и семеноводства сельскохозяйственных культур», г. Херсон, 2021.-С.66-67.

373. Партоев К., Сафармади М., Ясинов Ш.М. О селекции топинамбура (*Helianthus tuberosus* L.) в Таджикистане. Материалы Международной научно-практической интернет-конференции: «Научные чтения к 85-летию со дня рождения Орлюка Анатолия Павловича – выдающегося ученого в области селекции и семеноводства сельскохозяйственных культур», г. Херсон, 2021.-С.67-72.

374. Партоев К., Гулов М.К., Курбонов М.М., Нихмонов И.С. Изучение биоразнообразия картофеля в Таджикистане. Материалы Международной научно-практической интернет-конференции: «Научные чтения к 85-летию со дня рождения Орлюка Анатолия Павловича – выдающегося ученого в области селекции и семеноводства сельскохозяйственных культур», г. Херсон, 2021.- С.72-75.

2022г.

375. Партоев К., Сатторов Б.Н. О новой форме пшеницы Тобистона (Летняя). Охрана окружающей среды – основа безопасности страны. Сборник статей по материалам Международной научной экологической конференции, посвященной 100-летию КубГАУ. 29–31 марта 2022 г. Краснодар ГАУ, 2022. С.-185-186.

376. Партоев К., Сатторов Б. Н., Салимов К. Внесение удобрения и выживаемость дождевых червей (*Lumbricina*) в почве. Охрана окружающей среды – основа безопасности страны. Сборник статей по материалам Международной научной экологической конференции, посвященной 100-летию КубГАУ. 29–31 марта 2022 г. Краснодар ГАУ, 2022. С.-316-318.

377. Партоев К., Сатторов Б.Н., Муминов С.М Влияние малых доз гамма-излучения цезия-137 на изменение генетических признаков пшеницы и ячменя. Ж. Известия Оренбургского аграрного университета. - 2022, № 1(93).- С.20-24. ISSN 2073-0853 DOI 10.37670/2073-0853-2022-93-1-1-295.

378. Партоев К., Сатторов Б.Н. Два урожая пшеницы в год. Сборник научных трудов в Республиканской научной конференции на тему: «Ғуноғунии биолоғи ва ҳамбастагии он бо амнияти озуқаворӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон». Дангара, 2022.- С. 103-105.

379. Партоев К., Сатторов Б.Н. О новой форме пшеницы «Тобистона» (Летняя). Охрана окружающей среды – основа безопасности страны: Сб. статей по материалам Междунар. науч. экол. конф. / отв. за вып. А. Г. Коцаев. – Краснодар: КубГАУ, 2022. С.85-86 с. ISBN 978-5-907550-82-7.

380. Партоев К., Сафармади М., Ясинов Ш.М. О селекции топинамбура (*Helianthus tuberosus* L.) в Таджикистане. Сб. Науч. трудов междун. конф. Херсон, Украина, 2022.- С. 66-72.

381. Партоев К., Гулов М.К., Курбонов М.М., Нихмонов И.С. Изучение биоразнообразия картофеля в Таджикистане. Сб. Науч. трудов междунар. конф. Херсон, Украина, 2022.- С. 72-75.
382. Партоев К., Сатторов Б.Н., Салимов К. Вносимые удобрения в почву и выживаемость дождевых червей (Lumbricina). Материалы IV Международной научно-практической конференции. Круты, Украина, 2022. С.125-130.
383. Резмонова К.Ш., Абдуллаев А., Партоев К. Агрэкологическое изучение перспективных линии мягкой пшеницы из коллекции ВИР-а в условиях юга Таджикистана. Актуальные проблемы экологии и природопользования. Сборник трудов XXIII международной научно-практической конференции. Москва, 21-23 апреля 2022 г. Том 2. Москва, 2022. – С.337-342. ISBN 978-5-209-11279-2 (т. 2); ISBN 978-5-209-11277-8.
384. Партоев К., Сатторов Б.Н., Салимов К. Влияние удобрений на выживаемость дождевых червей (Lumbricina) в почве. Материалы международной научно-практической конференции «Современные проблемы природопользования, охотоведения и звероводства». Киров, 2022.- С. 311-313.
385. Kurbonali Partoev. Crossing of Potato in Tajikistan. Advances in Earth and Environmental Science. Uniscience Publishers LLC, 1908 Thomes Ave Cheyenne, Wyoming 82001, USA 2022.- 1-3p. ISSN 2766-2624. <https://unisciencepub.com/articles-inpress-advances-in-earth-and-environmental-science/>
386. Резмонова К.Ш., Абдуллаев А., Партоев К. Агрэкологическое изучение перспективных линии мягкой пшеницы из коллекции ВИР-а в условиях юга Таджикистана. Актуальные проблемы экологии и природопользования. Сборник трудов XXIII международной научно-практической конференции. Москва, 21-23 апреля 2022 г. Том 2. Москва, 2022. – С.337-342. ISBN 978-5-209-11279-2 (т. 2); ISBN 978-5-209-11277-8.
387. Partoev K., Safarmadi M., Yasinov Sh.M. About breeding of Sun artichoke in Tajikistan. Научный и инновационный потенциал развития производства, переработки и применения эфиромасличных и лекарственных растений. Симферополь, 22–25 июня 2022 года. Материалы IV международной научно-практической конференции. Симферополь, 2022.-с.142-145. ISBN: 978-5-907587-36-6.
388. Сатторов Б.Н., Партоев К. Новая ценная форма пшеницы «Тобистона» («Летняя»). Материалы международного научного симпозиума “Достижения, инновации, технологии и перспективы развития сельскохозяйственной науки и текстильной промышленности” посвященный 100 летию образования Научно-исследовательского института селекции, семеноводства и агротехнологии выращивания хлопка. Ташкент, 17-18 августа 2022г.- С.284-287. ISBN 9789943747708.

389. Партоев К. Достижения селекции картофеля в Таджикистане. Материалы международного научного симпозиума “Достижения, инновации, технологии и перспективы развития сельскохозяйственной науки и текстильной промышленности” посвященный 100 летию образования Научно-исследовательского института селекции, семеноводства и агротехнологии выращивания хлопка. Ташкент, 17-18 августа 2022г.- С.248-252. ISBN 9789943747708.
390. Сатторов Б.Н., Партоев К., Муминов С.В. Изменение признаков ячменя и пшеницы при облучении семян Гамма – излучением цезия-137. Материалы международного научного симпозиума “Достижения, инновации, технологии и перспективы развития сельскохозяйственной науки и текстильной промышленности” посвященный 100 летию образования Научно-исследовательского института селекции, семеноводства и агротехнологии выращивания хлопка. Ташкент, 17-18 августа 2022г.- С.129-134. ISBN 9789943747708.
391. Резмонова К.Ш., Гафуров Б., Партоев К. Об эффективности выращивания сортообразцов пшеницы в условиях Хатлонской области Таджикистана. Материалы международного научного симпозиума “Достижения, инновации, технологии и перспективы развития сельскохозяйственной науки и текстильной промышленности” посвященный 100 летию образования Научно-исследовательского института селекции, семеноводства и агротехнологии выращивания хлопка. Ташкент, 17-18 августа 2022г.- С.274-277. ISBN 9789943747708.
392. Ясинов Ш. М., Салимбеков Д.Д., Партоев К. Морфологические признаки и продуктивность сортообразцов топинамбура в условиях Гиссарской долины Таджикистана. Материалы международного научного симпозиума “Достижения, инновации, технологии и перспективы развития сельскохозяйственной науки и текстильной промышленности” посвященный 100 летию образования Научно-исследовательского института селекции, семеноводства и агротехнологии выращивания хлопка. Ташкент, 17-18 августа 2022 г.- С.321-325. ISBN 9789943747708.
393. Партоев К., Сатторов Б.Н., Муминов С. О мутагенном действии цезия 137 на пшеницу. Материалы Международной научной конференции «Становление и развитие экспериментальной биологии в Таджикистане», посвященной 90-летию со дня рождения академика НАНТ Ю.С. Насырова. Душанбе, 2022.- С. 200-201. ISBN 97899985-946-8-5.
394. Сатторов Б.Н., Партоев К. О летнем сроке посева пшеницы. Материалы Международной научной конференции «Становление и развитие экспериментальной биологии в Таджикистане», посвященной 90-летию со дня рождения академика НАНТ Ю.С. Насырова. Душанбе, 2022.- С. 223. ISBN 97899985-946-8-5.

395. Резмонова К.Ш., Абдулаев А., Партоев К. Влияние нитроаммофоски на урожайность сортообразцов пшеницы в условиях Хатлонской области Таджикистана. Россия: тенденции и перспективы развития. Ежегодник. Выпуск 17, Часть 2. Материалы XIII Международной научно-практической конференции «Регионы России: стратегии развития и механизмы реализации приоритетных национальных и региональных проектов и программ». Москва – 2022. – С.318-321.
396. Сатторов Б.Н., Муминов С.В., Партоев К. Изменение генетических признаков пшеницы и ячменя при облучении малыми дозами гамма-излучения цезия-137. Россия: тенденции и перспективы развития. Ежегодник. Выпуск 17, Часть 2. Материалы XIII Международной научно-практической конференции «Регионы России: стратегии развития и механизмы реализации приоритетных национальных и региональных проектов и программ». Москва – 2022. – С. 459- 461.
397. Партоев К., Наимов А., Садриддинов М. Раштская долина: об инновации в картофелеводстве. Материалы республиканской научно-практической конференции: «Управление водными ресурсами: проблемы и пути устойчивого развития». Душанбе, 2022, том V.-С. 58-63.
398. Сатторов Б.Н., Партоев К. О возможности выращивания два урожая пшеницы в год. Материалы республиканской научно-практической конференции: «Управление водными ресурсами: проблемы и пути устойчивого развития». Душанбе, 2022, том V.- С. 102-104.
399. Резмонова К., Абдуллаев А., Партоев К. Интродукция сортообразцов пшеницы российской селекции в условиях Таджикистана. Материалы международной научно-практической конференции «Изучение, сохранение и рациональное использование растительного мира Евразии». Алматы, 2022.- С.- 576-581. ISBN 978-601-7511-60-9.
400. Сатторов Б.Н., Муминов С.В., Партоев К. Изменение морфологических признаков пшеницы под воздействием гамма-излучения цезия-137. Материалы международной научно-практической конференции «Изучение, сохранение и рациональное использование растительного мира Евразии». Алматы, 2022.- С.- 608-611. ISBN 978-601-7511-60-9.
401. Партоев К., Сатторов Б.Н., Рахимзода Ш.Х. Урожайность сортообразцов картофеля в условиях Гиссарской долины. Материалы республиканской научно-теоретической конференции, посвященной «Двадцатилетию изучения и развития естественных, точных и математических наук в сфере науки и образовании» и 75-летию жизни и научно-педагогической деятельности доктора биологических наук, профессора, Заслуженного деятеля Таджикистана Тохирджона Сатторова на тему «Современное состояние биологического разнообразия Таджикистана, его охрана и рациональное использование». г. Душанбе, 22-октября 2020г.- С. 49-53.

402. Партоев Қ., Алиев Қ., Ахмедов Т.А., Каримов Б. Аз таъриху дастовардҳои селекцияи картошка дар Тоҷикистон. Материалы научно-практической конференции «Использование инновационных методов в повышении урожайности плодовых культур, винограда, овощей и картофеля». Душанбе, 2022.- С. 159-164.
403. Курбонов М.М., Партоев К., Алиев К.А. О перспективе семеноводства картофеля в Таджикистане. Материалы научно-практической конференции «Использование инновационных методов в повышении урожайности плодовых культур, винограда, овощей и картофеля». Душанбе, 2022.- С. 170-172.
404. Ахмедов Т.А., Алиев К.А., Партоев К., Каримов Б.К., Анварова М., Карло К. О результатах селекции картофеля с учеными Международного центра картофелеводства (Перу). Материалы научно-практической конференции «Использование инновационных методов в повышении урожайности плодовых культур, винограда, овощей и картофеля». Душанбе, 2022.- С. 196-201.
405. Ясинов Ш.М., Салимбеков Д.Д., Партоев К. Морфологические признаки и продуктивность сортообразцов топинамбура в условиях Гиссарской долины Таджикистана. Ж. Известия Оренбургского аграрного университета. - 2022, №5(97).2022.-С.59-62. ISSN2073-0853DOI 10.37670/2073-0853-2022-97-5-1-306.

ГЛАВА 5. НАУЧНО-ПОПУЛЯРНЫЕ ОПУБЛИКОВАННЫЕ РАБОТЫ КУРБОНАЛИ ПАРТОЕВА

2003 г.

1. Партоев К., Рахимов Ш.Р. Комментарии к закону РТ «О дехканском (фермерском) хозяйстве». Буклет. Душанбе, 2003.- 26с.
2. Партоев К., Шарипов А.Ф., Джалилов Х.Н. Комментарии к закону РТ «О дехканском (фермерском) хозяйстве» Брошюра. Душанбе, 2004.- 27с.

2004г.

3. Партоев К., Бозоров Б.Б., Садиров Р.С. Дастурхо оиди рушди пахтапарвари (Рекоменации по развитию хлопководство), на таджикском языке. Буклет. Душанбе, 2004.- 55с.
4. Партоев К., Бозоров Б.Б. «Кто наживается на хлопке»? Газета «Asia - Plus», от 5 февраля 2004.
5. Партоев К., Бозоров Б.Б. «Пахтапарвари: пешрафт ва мушкилоти соха». Газета «Рузи нав», от 18 марта 2004.
6. Партоев К., Бозоров Б.Б. «Ба ки сармоя, ба ки гузапоя»? Рӯзнамаи «Минбари халк», аз 20 мая 2004.
7. Партоев К., Бозоров Б.Б., Садиров Р.А., Сулангов М.С. Материальная заинтересованность хлопкоробов – основа развития отрасли. Брошюра. Душанбе, 2004. 32с.

2005 г.

8. Партоев К., Наимов С., Каримов Б. Тухмихои касалиовар ва 5 мушкилоти нони дуюм. Рӯзнамаи «Тоҷикистон», № 49(415) 08.12.2005.
9. Партоев К., Каримов Б., Ясинов Ш. Тоҷикистон ва Чин. Рӯзнамаи «Тоҷикистон», №51(417) 22.12.2005.
10. Партоев К. «Тоҷикистон» оинаи Тоҷикистон. Рӯзнамаи «Тоҷикистон», №52(418) 22.12.2005.
11. Партоев К., Наимов С., Каримов Б. «Тухмипарварии картошка беҳбудӣ меҳаҳад». Ж. «Фермер», №10, (19) октябрь, 2005.
12. Партоев К., Бозоров Б.Б. «Проблемы хлопководство». Газета «Бизнес и Политика» от 10.03.2005.
13. Партоев К., Наимов С., Каримов Б. «Оиди тухмипарварии картошка дар Тоҷикистон». Рӯзнамаи «Садои Шахрванд». 2005, № 12 (23).

2006 г.

14. Алберт Лонжи, Наимов С., Партоев К. «Барномаи ФАО оиди барқарор сохтани системаи тухмипарварии солими картошка». Рӯзнамаи «Зиндагӣ», № 09(71) 02.03.2006.
15. Партоев К. «НПО или ОО»? Газета «Asia - Plus», №11(321) от 16.03.2006.
16. Партоев К. «Тоҷикистон диёри домоду арус». Рӯзнамаи «Зиндагӣ», №12(74) аз 23.03.2006.
17. Партоев К. «Кишоварзи: бурду бохт». Газета «Зиндаги», №13(75) аз 30.03.2006.
18. Партоев К. «Намедонем, надорем ва намехоҳем?». Рӯзнамаи «Зиндагӣ», №14(76) от 07.04.2006.

19. Партоев К. «Чаро кишоварзи фоидаовар нест?». Газета «Тоҷикистон», №15(641) аз 13.04.2006.
20. Партоев К. «Намедонем, надорем ва намехоҳем?». Газета «Тоҷикистон», № 16(642) аз 20. 04.2006.
21. Партоев К. «Сельское хозяйство: Достижения и проблемы». Газета «Бизнес и политика» № 45. от 16.04.2006.
22. Партоев К. «НПО или ОО?». Газета «Садои шаҳрванд» №3(26) от март 2006.
23. Партоев К. «Махлули начотбахш барои дехкон». Рӯзномаи «Тоҷикистон», № 24(650) аз 15. 06.2006.
24. Партоев К. «Картошкапарвари: Олмон ва Тоҷикистон». Рӯзномаи «Зиндагӣ», № 42 (104) аз 19.10.2006.
25. Партоев К., С. Наимов, Б.Каримов. «Тухмипарвариро бо кадом роҳ бояд рушд дод?». Газета «Чумхурият», № 136 (21192) аз 14. 11.2006.
26. Партоев К., Мамадалиева М. «Реформа в аграрном секторе Республики Таджикистан». Буклет. Реформа в аграрном секторе Республики Таджикистан (Исследовательский отчет), Душанбе, 2006. - 73 с.
27. Партоев К. «Картофелеводство: Германия и Таджикистан». Газета «Бизнес и политика» № 45(45) от 16.11.2006.
28. Партоев К. «Картофелеводство: Германия и Таджикистан». Ж.: «Табиат» №10 от октября 2006г.
29. Партоев К. «Кай ба Олмон мерасем?». Рӯзномаи «Тоҷикистон», № 37 (167) аз декабри 2006.
30. Партоев К. «Тоҷикистон - чаннати руи Чахон». Рӯзномаи «Зиндагӣ», № 34 (256) аз декабри 2006.
31. Партоев К., Наимов с. Н., Каримов Б.К. «Картошка - нони дуҷум». Рӯзномаи «Меҳргон», № 34 (110) аз декабри 2006.
32. Партоев Қ., Каримов Б., Аҳмедов Т., Набиев Т., Муқимов Т., Меликов Қ. Технологияи истехсоли картошкаи тухмӣ. Брошюра: Душанбе, 2007.- 28 с.
33. Партоев К. «Коррупцию можно побеждать сообща». Газета «Бизнес и политика» № 4 (50) от 04.01.2007.
34. Партоев К. «Коррупцию можно побеждать». Газета «Asia Plus», №45 (89) от 04.01.2007.
35. Сулангов М., Намозов Х., Абдурахмонов А. Сотрудничество ради развития. Газета «Бизнес и политика» № 5(56) от 01.02.2007.
36. Партоев Қ. Гиёҳ шикорчии нотақрори Раштонзамин. Рӯзномаи «Зиндагӣ», № 05(119) аз 01.02.2007.
37. Партоев К. Гиёҳ – шикорчии Мири Рашт. Рӯзномаи «Тоҷикистон», № 06 (684) аз 8 феввали 2007.
38. Партоев Қ. Муаммоҳои тухмипарварии картошкаи ватанӣ. Рӯзномаи «Тоҷикистон», №08 (686) аз 22 феввали 2007.

2008 г.

39. Партоев К. 120 - летию со дня рождения академика Вавилова посвящается. Газета «Asia - Plus», № 1 (415) от 03.01.2008.
40. Партоев Қ., Мамадалиева М. Ошиқи гандуми форсӣ. Газета «Қомае», № 1, 19.01.2008.
41. Партоев К., Мамадалиева М. Ошиқи гандуми тоҷикӣ... Газета «Минбари халқ», №1, 19.01.2008.
42. Партоев Қ., Мамадалиева М. Ошиқи гандуми форсӣ рӯзномаи «Табиат ва Ҳаёт», №1 (8), январи соли 2008.
43. Партоев К. Формула успеха -50% на 50%. Газета «Asia - Plus», № 9 (423) от 28.02.2008.
44. Партоев Қ., Саидмуродов Б. Тухмии ватани хам арзанда аст. Ж. «Фермер», №2 (46), 2008.
45. Партоев К. 50% ба 50% - асоси муваффақият. Рӯзномаи «Минбари халқ», №46 (615) аз 14.06.2008.
46. Партоев К. Глобальные проблемы решают мелкие. Газета «Asia - Plus», № 32 (446) от 6.08.2008.
47. Партоев Қ., Мамадалиева М. Тоҷикон боғдориро ва қирғизон чорводориро меомӯзанд. Рӯзномаи «Тоҷикистон», 13.08.2008.
48. Партоев Қ., Мамадалиева М. «Этнобиология». рӯзномаи «Зиндагӣ», № 36 (203) аз 11 сентабри 2008.
49. Партоев Қ. Чароғи ҳарду олам олимонанд. Рӯзномаи «Зиндагӣ». №33, (200), 21.08.2008.
50. Партоев Қ. Ваҳе туро бинозам. Рӯзномаи «Зиндагӣ», № 41 (207) аз 9 октябри 2008.
51. Партоев Қ. Картошкапарвариро чи гуна инкишоф бояд дод? Рӯзномаи «Зиндагӣ», № 43 (210) аз 30 октябри 2008.
52. Партоев Қ. Бурхи Сармасти Валӣ даъват мекунад. Рӯзномаи «Тоҷикистон», № 46 (776) аз 13.11. 2008.
53. Партоев Қ. Худопараст бояд буд, на хурофотпараст. Рӯзномаи «Зиндагӣ», № 49 (216) аз 11.12.2008.
54. Партоев Қ. Соли картошкарро дар Ҳиндустон чашн гирифтанд. Рӯзномаи «Тоҷикистон», №51 (781) 18.12.2008.
55. Партоев К. Соли картошка чи натиҷа дод? Рӯзномаи «Зиндагӣ», № 50 (217) аз 18.12.2008.
56. Партоев К. Международная картофельная конференция в Индии. Научно-популярный журнал «Кишоварзи ва хифзи табиат», № 4-5, декабрь, 2008.

2009 г.

57. Партоев К. В Дели простились с годом картошки. Газета «Asia - Plus», №1(468) от 07.01.2009.
58. Партоев Қ., Мамадалиева М. Таъсиси кооперативҳои истеҳсоли тақозои замон. Рӯзномаи «Зиндагӣ», № 03 (221) аз 22.01.2009.
59. Партоев Қ., Маъруфи Бобораҷаб. Кӯмаки хориҷён дар ҳалли мушкилот. Рӯзномаи «Минбари халқ», № 7 (676) аз 19.02.2009.

60. Партоев Қ. Тоҷикистон сола ба 100.000 тонна картошкаи тухмӣ ниёз дорад. Рӯзнамаи «Минбари халқ», № 9 (678) аз 05.03.2009.
61. Партоев Қ. Технологияи парвариши тухми картошка такмил мебошад. Рӯзнамаи «Ҷумҳурият» № 33 (21 540), 11.03.2009.
62. Партоев Қ. Ҳамкориҳои олимону деҳқонро бояд тақвият бахшид. Рӯзнамаи «Тоҷикистон», № 11 (793) аз 12.02. 2009.
63. Партоев Қ. Чехраи Имоми Аъзамро бояд ба оламиён пешкаш намуд. Рӯзнамаи «Тоҷикистон», № 13 (795) 26.03.2009.
64. Партоев Қ. Таъсиси кооперативҳои тухмипарвариҳои олимону деҳқон тақозои замон. Рӯзнамаи «Нури Зиндагӣ», № 13 (38) аз 26.03.2009.
65. Партоев Қ., Сулангов М., Ҷумаҳмадов А., Меликов Қ., Шукрулобекова Г., Усмонов Х. Навҳои нодиру донишҳои сунатиरो дар кишоварзӣ бояд ҳифз намуд. Научно- популярный журнал «Кишоварзӣ ва ҳифзи табиат», № 4-5 (21-22), апрел- май соли 2009.
66. Партоев Қ. Чехраи Эмоми Аъзам. Рӯзнамаи «Садои мардум», 16 майи соли 2009, №61(2437).
67. Партоев Қ. Экологические проблемы неотложные... Газета «Народная газета» 20 мая 2009, № 20 (19677).
68. Партоев Қ., Фозилов Х. Сохранить природу для будущего поколения. Газета «События», 20.05.2009, №20 (149).
69. Партоев Қ., Х Фозилов., М. Бобораҷаб. Гурхонаҳои валангори захри котил. Рӯзнамаи «Минбари халқ» №22(691) аз 4 июни 2009.
70. Партоев Қ., Фозилов Х. Яды долгосрочного действия. Газета «Asia - Plus», № 26 (493) от 01 июля.2009
71. Партоев Қ. Картофель дружбы. Народная газета №32 (19689) от 12 августа 2009 года.
72. Партоев Қ. Картошкаи Ҳиндустон дар Тоҷикистон кишт мешавад. Рӯзнамаи «Минбари халқ», № 32 (701) аз 13.08.2009.
73. Партоев Қ. Селексияи картошка дар Ҳиндустону Тоҷикистон. Рӯзнамаи «Тоҷикистон», № 34 (816) 20.08.2009.
74. Партоев Қ. Ру ба Ҳинд овардани картошкапарварон аз баҳри чист? Рӯзнамаи «Нури Зиндаги», № 34 (59) от 20.08.2009.
75. Партоев Қ., М. Сулангов, А. Джумаҳмадов, К. Меликов. Местному агробирознообразию - особую заботу. Газета «События», 27.08.2009, № 34 (163).
76. Партоев Қ. Таҷрибаи олимони ҳиндро омӯзем. Рӯзнамаи «Ҷумҳурият», № 124 (21631) 17.10.2009.
- 2010 г.**
77. Партоев Қ., Наимов С., Меликов Қ., Ҷумаҳмадов А., Абдурахимов С. Муайян намудани ҳаётшоямии гарди гул ва ҷуфтikuнонии навҳои картошка (*Solanum tuberosum* L.) дар шароити Тоҷикистон. Рӯзнамаи илмӣ-оммавии «Табиат ва Ҳаёт», № 1 (25) январӣ 2010.
78. Партоев Қ. Моро ғайридавлатӣ нагуед! Рӯзнамаи «Тоҷикистон», № 05 (839) 04.02.2010.

79. Партоев К., Наимов С., Меликов К., Джумахмадов А., Абдурахимов С. Гибридизация картофеля (*Solanum tuberosum* L.) в Таджикистане. Брошюра, Душанбе, «ДАТ», 2010. - 38 с.
80. Партоев Қ. Гуногунии агробиологии Тоҷикистон. Брошюра, Душанбе, «ДАТ», 2010.- 21 с.
81. Партоев Қ., Меликов Қ., Чумахмадов А. Донишҳои мардумӣ ва рушди кишоварзӣ. Брошюра, Душанбе, «ДАТ», 2010. - 30 с.
82. Партоев Қ., Раҷабов И. Оиди тағйирёбии иқлим ва мутобиқшавӣ ба он. Брошюра, Душанбе, «ДАТ», 2010. -24 с.
83. Партоев Қ. Чанорҳо аз дасти табар нолонанд. Рӯзномаи «Пайкон», №12(54), 24.03.2010.
84. Партоев Қ. Замиро насӯзонед, мардум! Рӯзномаи «Нури Зиндагӣ», № 13 (90) аз 01апрели 2010.
85. Партоев Қ. Чаро бе вилоят натавон зист? Рӯзномаи «Тоҷикистон», №13(847), 01.04.2010.
86. Партоев Қ. Вилоят ва идораҳои бисёр ба кӣ даркор? Рӯзномаи «Нури Зиндагӣ», № 15 (92) аз 15 апрели 2010.
87. Партоев Қ. Оё вилоятҳо заруранд? Рӯзномаи «Минбари халқ», № 15 (736) аз 22 апрели 2010.
88. Партоев К. Страной может без областей? Газета «Asia - Plus», № 17 (536) от 28.04.2010.
89. Партоев К. Биоразнообразие для будущего поколения! Газета «События» № 23(204) от 27.05. 2010.
90. Партоев Қ. Тоҷикистон чӣ дорад? Гуногунии биологӣ зери хатар аст. Рӯзномаи «Тоҷикистон» № 22, (856) аз 3 юни 2010.
91. Партоев Қ. Гуногунии биологӣ саломати, боигарӣ ва хушбахтии мост! Рӯзномаи «Нури Зиндагӣ», № 23 (100) аз 10 юни 2010.
92. Партоев Қ. Як нигоҳи ғаллат ба картошкапарварӣ. Рӯзномаи «Тоҷикистон» № 27, (861) аз 3 юни 2010.
93. Партоев К. Тухмипарварии картошка: дурнамои галат! Газета «Нури Зиндаги», № 28 (105) от 15 июля 2010.
94. Партоев Қ. «Нони дуюм»-ро аз хатар бояд раҳонд! Рӯзномаи «Миллат», № 29 (255) аз 22 юли 2010.
95. Партоев Қ. Мусофиркашонро ғорат накунад! Рӯзномаи «Нури Зиндагӣ», № 29 (106) аз 22 юли 2010.
96. Партоев Қ. «Рекэт» дар истгоҳи заводи семент. Рӯзномаи «Фарж», №31 (198), аз 4 августи соли 2010.
97. Партоев Қ. Таҳдиди нематодаҳо ба соҳаи картошкапарварии ҷумҳурӣ. Рӯзномаи «Минбари халқ», №32(753) аз 19 августи 2010.
98. ПартоевҚ. Картошқаро аз нематода метавон наҷот дод. Рӯзномаи «Ҷумҳурият», № 104 (21765) 24.08.2010.
99. Партоев К. Қаҳрамон аз Раштонзамин ... Газета «Озодагон», №33 (142) от 25 августа 2010.

100. Каримов Х., Алиев Қ., Партоев Қ., Чумъев Б. У борҳо Тоҷикистонро муаррифӣ кардааст. Рӯзномаи «Минбари халқ», № 33(754) аз 26 августи 2010.
101. Партоев Қ. Қахрамоне аз Раштонзамин. Рӯзномаи «Нури Зиндагӣ», №35 (112) аз 9 сентябри 2010.
102. Партоев Қ. Оё зани тоҷик кайҳоннавард мешуда бошад? рӯзномаи «Нури Зиндагӣ», №36 (113) аз 16 сентябри 2010.
103. Партоев Қ. Агар аракро аром гӯем... Чаро зани тоҷик «космонавт» намешавад? Рӯзномаи «Озодагон», №36 (145) аз 15 сентябри 2010.
104. Партоев Қ. Мулло, раис ва бонуи тоҷик. Оё зани тоҷик космонавт мегашта бошад? Рӯзномаи «Нигоҳ», № 26 (197) аз 15 сентябри 2010.
105. Партоев Қ. Ба дастгирии ҳукумат ниёз дорем. Рӯзномаи «Садои мардум» № 105 (2630) аз 18 сентябри 2010.
106. Партоев Қ. Нусратулло Махсумро деҳаи Чашмаи Қозиён машҳур кардааст. Рӯзномаи «Тоҷикистон» № 40 (874) аз 7 октябри 2010.
107. Партоев Қ. Оё зани тоҷик космонавт мешавад? Рӯзномаи «Тоҷикистон» №40 (874) аз 7 октябри 2010.
108. Партоев Қ. Се рӯз дар Кобул ё дар Афғонистон мисли мо қачулу ғизои асосист. Рӯзномаи «Миллат», № 41 (267) аз 13.10. 2010.
109. Партоев Қ. Се рӯз дар Кобул. Рӯзномаи «Нури Зиндагӣ», № 40 (117) аз 13.10. 2010.
110. Партоев Қ. Се рӯз дар Кобул. Деҳқони афғони аз деҳқони мо пешрафта аст. Рӯзномаи «Озодагон», № 40 (149) аз 13.10. 2010.
111. Меликов Қ., Саидова Ҷ., Сулангов М., Каримов Б., Партоев Қ., Ахмедов Т. Парвариши картошка дар мавзӯҳои кӯҳии Тоҷикистон. Брошюра. Душанбе -2010. - 35 с.
112. Партоев Қ. Деҳқони афғон бо компютер кор мекунад. Рӯзномаи «ИмрузNews», № 35 (35) аз 18.10. 2010.
113. Партоев Қ. Три дня в Кабуле. Газета «Asia - Plus», №50 (569) от 20.10.2010.
114. Партоев Қ. Намоишгоҳи кишоварзӣ дар «Бодомбоғ»-и Кобул. Рӯзномаи «Дунё», № 44 (344) аз 28.10. 2010.
115. Партоев Қ. Сайргузашти тоҷикон дар Перу. Рӯзномаи «Дунё», № 48 (348) аз 25.11. 2010.
116. Партоев Қ. Ду ҳафта дар Перу. Рӯзномаи «Нури Зиндагӣ», № 43 (120) аз 2.12. 2010.
117. Партоев Қ. Two weeks in Peru. Tajikistan Times, # 52(89), December, 29, 2010.

2011 г.

118. Партоев Қ. Миллат ва Зан. Рӯзномаи «Нигоҳ», № 26 (197) аз 15 сентябри 2011.
119. Партоев Қ., Наимов С., Каримов Б., Сулангов М., Меликов Қ., Алиев Қ. Парвариши картошкаи тухми. Брошюра, Душанбе, 2011.- 60 с.

120. Партоев К., Наимов С., Каримов Б., Сулангов М., Меликов К., Алиев К. Выращивание семенного картофеля. Брошюра, Душанбе, 2011. - 60 с.
121. Партоев К. [11-й международный форум по пестицидам](#). [novosti] digest #291. 14 сентября 2011 (novosti@ekois.net).
122. Мамадалиева М., Партоев Қ., Салмонов Б. Гуногунии агробиологӣ ва амнияти озӯқаворӣ. Рӯзномаи «Минбари халқ», № 26(798) аз 7 июли 2011.
123. Мамадалиева М., Партоев Қ., Хучҷатӣ Б. Гуногунии биологӣ ва генофонди миллӣ. рӯзномаи «Минбари халқ», № 43(815) аз 3 ноябри 2011.
124. Ҳисориев Ҳ., Партоев К. Экологические особенности биологического разнообразия. Народная газета, от 9 ноября 2011.
125. Хисориев Х, Партоев К. [IV Международная конференция в Таджикистане: «Экологические особенности биологического разнообразия»](#).
126. Партоев К., Ли Чунг Сик, Алиев К., Салимов А. Словарь в картофелеводстве. Брошюра. Душанбе, 2011.- 43 с.
127. Партоев К. Агробиоразнообразии и продовольственный суверенитет. Газета «Asia - Plus», №47 (636) от 22 июня 2011.
128. Партоев К. Agro biodiversity and the food sovereignty. Newspaper “Tajikistan Times”, # 25(114), June, 22 2011.
- 2012 г.**
129. Партоев К. Агробиоразнообразии и продовольственный суверенитет. Газета «ИМПУЛЬС», № 129, январь, 2012.
130. Партоев К., Наимов С., Меликов К., Джумахмадов А., Абдурахимов С. Гибридизация картофеля (*Solanum tuberosum* L.) в условиях Таджикистана. Website: (<http://grow.clicr.ru/news>): Раздел «Публикации» (<http://grow.clicr.ru/publications>): от 30 января 2012.
131. Аҳмадов Х.М., Эргашев А.Э., Партоев Қ.. Топинамбур – манбаи алтернативии биосузишворӣ. Рӯзномаи «Минбари халқ», № 4 ва 5 (827 ва 828) аз 26 январ ва 2 феввали 2012.
132. Партоев К., Меликов К., Джумахмадов А., Карло К., Юлдашев Ф. Клон картофеля с признаком обильного ягодообразования. В сборнике трудов конференции: Стратегические вопросы мировой науки. Przemysl, Nauka I studia, 2012. - С. 28-32. http://www.ukrnauka.ru/SWMN/2012-02-08-A4_tom-27.pdf.
133. Абдуллоев Ҳ., Партоев Қ., Бобоев М. Обсабзшиносӣ дар Тоҷикистон. Рӯзномаи «Минбари халқ», № 10(833) аз 7 марти 2012.
134. Партоев К. Женщина и Земля. Газета «Народная» № 10 (19823) от 7 марта 2012.
135. Партоев К. На конкурс: Женщина и Земля. <http://grow.clicr.ru/news/57> от 02.22.2012.
136. Партоев Қ., Меликов Қ. Муғчапайванди картошка дар боимҷон. Рӯзномаи «Садои мардум», № 37-38 (2864-2869) аз 3 апрели 2012.

137. Партоев К., Меликов К., Джумахмадов А. Работы по адаптации сельских общин к изменению климата. В брошюре: Обзор Республики Таджикистан. Смягчение и адаптация к изменению климата на уровне местных сообществ, Душанбе, 2012. - С. 20-21.
138. Салмонов Б., Партоев Қ. Ташкилоти ҷамъиятии «Зан ва Замин» соҳиби ду ҷоиза. Рӯзномаи «Минбари халқ» аз 5 июли 2012, № 27 (850).
139. Партоев Қ., Хучҷатӣ Б. Бонуи илм. Рӯзномаи «Минбари халқ» аз 10 июли 2012, № 28 (851).
140. Партоев К. [Адаптация общин к изменению климата в условиях центральной азии](#). ([novosti] digest #395 от 15 июля 2012.
141. Партоев К. На защите традиций и биоразнообразия. Газета «Asia - Plus», № 82(7698) от 01.11.2012.

2013 г.

142. Партоев Қ. Хусусиятҳои экологии гуногунии биологӣ. Рӯзномаи «Минбари халқ» аз 22 майи 2013, № 21 (896).
143. Мамадалиева М., Партоев К. Биологическое разнообразие - путь к продовольственной безопасности. Газета «Asia - Plus», № 46(831) от 20.06.2013.
144. Партоев Қ. Тоҷикистон - махзани гуногунии биологӣ. Рӯзномаи «Минбари халқ» аз 20 июни 2013.- № 25 (900).
145. Партоев К., Акрамов А. Гуногунии агробиологӣ-асоси рушди занбурпарварӣ. Рӯзномаи «Минбари халқ» аз 29 августи 2013, № 35 (910).

2014 г.

146. Каримов Х.Х., Алиев Қ.А., Партоев Қ. Дурнамои биотехнологияи муосир дар Тоҷикистон. Рӯзномаи «Минбари халқ» аз 9 январи 2014, № 2 (929).
147. Партоев Қ. Аз ноилоҷӣ рӯ ба Чин? Рӯзномаи «ИмрузNews» аз 6 марти 2014, № 44 (809).
148. Партоев Қ. Боғпарвариҳои интенсифӣ дар Чин. Рӯзномаи «Минбари халқ» аз 24 июли 2014, № 30 (957).
149. Ахмедов М., Партоев Қ. Топинамбур чист ва парвариши он ба иқтисодиёт ва экология чӣ манфиат дорад? Рӯзномаи «Тоҷикистон» аз 21 августи 2014, № 34 (1076).
150. Партоев Қ. Аҳамияти иқтисодӣ ва экологии парвариши топинамбур. Рӯзномаи «Минбари халқ» аз 21 августи 2014, № 34 (961).
151. Партоев Қ. Раиси ҳамакора, ҳама кораш бақора. Рӯзномаи «Тоҷикистон» аз 4 сентябри 2014, № 36 (1078).
152. Каримов Б., Партоев Қ., Сулангов М., Саидова Ҷ. Тавсифи навҳои дар Тоҷикистон киштшавандаи картошка. Брошюра, Душанбе, 2014.- 22 с.
153. Меликов Қ., Саидова Ҷ., Сулангов М., Каримов Б., Партоев Қ., Ахмедов Т. Парвариши картошка дар мавзӯҳои кӯҳии Тоҷикистон. Брошюра, Душанбе, 2014.- 25с.

154. Каримов Б., Партоев Қ., Сулангов М., Меликов Қ. Касалиҳо ва зараррасонҳои картошка дар Тоҷикистон. Брошюра, Душанбе, 2014.- 35 с.
155. Каримов Б., Ахмедов Т., Партоев Қ., Меликов Қ., Саидова Ҷ. Технологияи истеҳсоли картошкаи тухмӣ. Брошюра, Душанбе, 2014.- 28с.
156. Партоев К. Себ - маликаи иди «Меҳргон». Рӯзномаи «Тоҷикистон» аз 23 октябри 2014, № 43 (1085).
157. Партоев Қ. Дашти Чум макони меваҳои бихиштӣ. Рӯзномаи «Минбари халқ» аз 22 октябри 2014, № 43 (970).
158. Мамадалиева М., Партоев Қ. Боғи модари зери хатар. Рӯзномаи «Тоҷикистон» аз 13 ноябри 2014, № 46 (1088).
159. Партоев К., Ахмедов Х.М., Халифаев Д. Топинамбур. Газета «Народная» от 15 октября 2014, № 42 (19960).
160. Мамадалиева М., Партоев Қ. Шаҳди ҳамкориҳои олимони русу тоҷик. Рӯзномаи «Минбари халқ» аз 26 ноябри 2014, № 48 (975).
161. Партоев К., Ахмедов Х.М., Сайдалиев Н., Ясинов Ш.М., Сайдалиев Н.Х. Топинамбур (*Helianthus tuberosus* L.) растение многоцелевого назначения. Брошюра. Душанбе, 2014.- 26 с.
162. Абдуллоев А., Партоев К. Дары «Кондары» Экспериментальная биология растений: достижения и перспективы. Газета «Народная» от 3 декабря 2014, № 49 (19967).
163. Партоев Қ., Валиев Х. Истеҳсоли равшани болаззати маҳалӣ мавзӯи бахс. Газ. «Минбари халқ» аз 7 январи 2015, № 2 (981).
164. Партоев К., Ясинов Ш.М., Ҳотамов У.А. Топинамбур – зироати самаранок. Брошюра. Душанбе, 2014.-32 с.
- 2015 г.**
165. Салимов А., Партоев Қ. Биотехнология: Дастовард ва дурнамои он. Рӯзномаи «Дониш» аз 19 январи 2015, № 2 (185).
166. Салимов А., Партоев Қ., Чумбаев Б. Биотехнология. Дастовард ва дурнамои он. Рӯзномаи «Тоҷикистон» аз 22 январи 2015, № 3 (1097).
167. Партоев Қ. Топинамбур: бехатарии энергетикӣ ва озӯқаворӣ. Рӯзномаи «Чумхурият» аз 23 январи 2015, № 16 (22578).
168. Партоев К. О новом сорте топинамбура «Сарват». На веб-сайте Академии наук РТ от февраля 2015. www.anrt.tj
169. Партоев К., Сайдалиев Н.Х. О полезности топинамбура и его нового сорта, полученного в условиях Таджикистана. На веб-сайте [novosti] digest #656 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: 25 февраля 2015 ekois.net
170. Партоев Қ. Омезиши генҳо ва солимии наслҳо. Рӯзномаи «Минбари халқ» аз 4 марти 2015, № 10 (989).
171. Партоев Қ. Ген аз дуромезишӣ тақвият меёбад. Рӯзномаи «Дониш» Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш. Шохтемура. Аз 8 марти 2015, №4 (187).
172. Партоев Қ. Фарзанди солим- асоси пешравии ҷомеа. Рӯзномаи «Баҳори Аҷам» аз 24 феввали 2015, №6-7 (334).

173. Халифаев Д., Партоев Қ. Солимияти насл ба омезиши генҳо вобаста аст. Рӯзномаи «Меҳргон», аз 4 марти соли 2015, № 89.
174. Халифаев Д., Партоев Қ. Дуромезишии генҳо ва солимияти наслҳо. Рӯзномаи «Ворисони Сино» №4 (2006), 6 марти соли 2015.
175. Партоев Қ., Ахмедов Х., Ясинов Ш. Топинамбур (*Helianthus tuberosus* L.) растение многоцелевого назначения. Рӯзномаи «Инсон ва табиат», №4-5 апрели 2015.
176. Партоев Қ., Третьякова А.С. О «грибах» Таджикистана - в России. Газета «Народная», №18 (19988), 6 мая 2015.
177. Маъруфи Бобораҷаб, Партоев Қ. Иди «Гуногунии биологӣ» ва ё сад навъи себи даштиҷум. Рӯзномаи «Минбари халқ» аз 27 майи 2015, № 22 (1001).
178. Партоев Қ. Первый форум горных стран. Газета «Народная» от 17 июня 2015, № 24 (19994).
179. Партоев Қ. Конференция по биологическому разнообразию Таджикистана. рӯзномаи «Инсон ва табиат», № 7- 8 юни 2015.
180. Партоев Қ. Рӯзи гуногунии биологӣ дар Дашти Ҷум. Рӯзномаи «Инсон ва табиат», № 7-8 юни 2015.
181. Ҷумъаев Б.Б., Нуъмонов М., Ниёзмухамедова М.Б., Партоев Қ. Ҳаммуаллифи пахтаи миёнаҳои «20 солагии Истиклолият». Рӯзномаи «Озодагон», № 30 (386) аз 5 августи 2015.
182. Партоев Қ., Ҷумъаев Б.Б., Гиёсидинов Б., Солиева Б. Дурнамои физиологияи растаниҳо дар Тоҷикистон. Рӯзномаи «Инсон ва табиат», № 9-10, августи 2015.
183. Партоев Қ. Обучающий семинар в Афганистане. [novosti] digest #710 от 30 августа 2015-09-01 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: ekois.net
184. Партоев Қ. Международная конференция на побережье Черного моря. [novosti] digest #715 от 7 сентября 2015 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: ekois.net
185. Партоев Қ., Нихмонов И. Дар Бадахшон бо юғу сипор ҳсили хуб мерӯёнанд. Рӯзномаи «Минбари халқ» № 37 (1016), 8 сентябри 2015.
186. Партоев Қ. Международная конференция на побережье Черного моря. Газета «Народная». № 37 (200007), 16 сентября 2015.
187. Партоев Қ., Сулангов М., Гулмадов Ҷ., Намозов Х., Абдурахмонов А., Мирзоев Ё. Зироатҳо, навҳо ва тавсияҳои агротехникӣ оиди парвариши онҳо. Календари ранга оиди парвариши зироатҳои кишоварзӣ. Душанбе, 2015.
188. Партоев Қ., Ясинов Ш.М., Зеваршоев А. Топинамбур (*Helianthus tuberosus* L.) ва аҳамияти он дар кишоварзӣ. Брошюра. Душанбе, 2015.-38с.
189. Партоев Қурбоналӣ, Маъруфи Бобораҷаб. Аз як замин се ҳосил ё олимони тоҷик картошкаи серйодро истеҳсол карданд. Рӯзномаи «Минбари халқ». № 43 (1022), 21 октябри 2015.
190. Партоев Қ. Фоидаи топинамбур аз лаблабу бештар аст. Рӯзномаи «Минбари халқ» аз 16 декабри 2015, № 51 (1030).

2016 г.

191. Салимов А., Партоев Қ. Бонуе дар илми биотехнология. Рӯзномаи «Инсон ва табиат». №1-2, (22) январ-феврали 2016.
192. Мамадалиева М., Партоев Қ. Эҳёи анорзор дар Дашти Чум. Рӯзномаи «Инсон ва табиат». №1-2, (22) январ-феврали 2016.
193. Партоев К. [Семинар в Санкт-Петербурге: инновационная технология в животноводстве.](#) [novosti] digest #768 от 1 марта 2016 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: ekois.net
194. Партоев К. В Таджикистане создали сорт картофеля, адаптированный к изменению климата. Хифзи табиат/Охрана природы/Nature protection. №1(12), 2016, с.16
195. Партоев Қ., Сулангов М., Каримов Н. Дастурамал оиди парвариши картошка. Брошюра. Душанбе, 2016.- С.64.
196. Партоев К. Сотрудничество ученых Таджикистана и Афганистана по топинамбуру. [novosti] digest #778 от 22 марта 2016 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: ekois.net
197. Партоев К., Ақобиров М. Устойчивое производство продовольствия на основе горных биоресурсов. [novosti] digest #828 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: ekois.net
198. Партоев К. [Форум предпринимателей и инвесторов для экономического роста на Памире.](#) [novosti] digest #833, 24.08.2016
199. Партоев К. Лечебный сок – «Шарбати Истиклолият» для профилактики недугов человека. #840 от 16 сентября 2016 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: на вебсайте ekois.net
200. Партоев К. [Кулябскому ботаническому саду 30 лет: достижения и перспективы.](#) [novosti] digest #859 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: ekois.net 10 ноября 2016.
201. Партоев К. [Центру генетических ресурсов Таджикистана 10 лет.](#) [novosti] digest #861 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: ekois.netlist@ekois.net 14 ноября 2016.
202. Партоев К. [Картофель и продовольственная безопасность.](#) ekois.net 17 ноября 2016 [novosti] digest #862.
203. Мирзорахимов А., Партоев Қ. Боғи 30 сола. Рӯзномаи «Минбари халқ». № 47 (1079), 23 октябри 2016.
204. Партоев Қ. Боғи ботаникии Кӯлоб дар муддати 30 сол: дастоварду дурнамо . www.oyandasozi.tj 14/11/2016.
205. Партоев К. Лечебный сок – «Шарбати Истиклолият» для профилактики недугов человека. www.oyandasozi.tj 19/09/2016.
206. Партоев К., Пулатов Я. Семинар: «Глобальные водные инициативы Республики Таджикистан. www.oyandasozi.tj 27/12/2016.
207. Партоев К. [Семинар: «Глобальные водные инициативы Республики Таджикистан».](#) [novosti] digest #882 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: ekois.net 26.12.2016.

2017 г.

208. Партоев Қ. Об барои рушди устувор: Ташаббусҳои пайгиروнаи Тоҷикистон. рӯзномаи «Минбари халқ». № 1 (1085), 4 январи 2017.
209. Партоев Қ. Семинар регионального экологического центра Центральной Азии (РЕЦЦА) в Душанбе. [novosti] digest #1001 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: ekois.net 16.03.2017.
210. Партоев Қ., Сулангов М., Худойдодов Б. Дастрӯҳи оиди парвариш ва тухмпарварию зироатҳои сабзавотӣ ва полезӣ. Брошюра. Душанбе, 2017.- 48 с.
211. Партоев Қ. Канаск-ганҷи нухуфта. Рӯзномаи «Чумхурият. 16 августи соли 2017. № 67 (12890).
212. Партоев Қ. Канаск-мақони кишоварзон. Рӯзномаи «Минбари халқ». 13 сентябри соли 2017. №37 (1121).

2018 г.

213. Партоев Қ. Круглый стол по Нагойскому протоколу — конвенцию ООН «О биологическом разнообразии». [novosti] digest #1113 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: ekois.net 19.01.2018.
214. Мирзорахимов А.К., Абдуллоев Х.А., Партоев Қ. Ихтирои картошкаи оҳану йодор. Газ. Садои Мардум, 06.01.2018, № 2(3796-3797).
215. Партоев Қ., Расулов Б. Истифодаи самараноки замин. Рӯзномаи «Минбари халқ», 11.04.2018, № 15 (1151).
216. Партоев Қ. [Субрегиональный семинар РЭЦЦА в Душанбе.](#) [novosti] digest #1115 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: ekois.net 13.05.2018.
217. Партоев Қ. [Адаптация биологических систем: достижения и перспективы.](#) [novosti] digest #1116 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: ekois.net 16.05.2018.
218. Партоев Қ. Душанбе: Международная водная конференция высокого уровня. [novosti] digest #1182 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: ekois.net, 25.06.2018.
219. Партоев Қ. О подготовке шестого национального доклада по сохранению биоразнообразия в Таджикистане. [novosti] digest #1200 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: ekois.net, 20.08.2018.
220. Партоев Қ. Обучающий семинар по устойчивому сохранению экосистем снежного барса в Таджикистане. [novosti] digest #1228 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: ekois.net, 31.10.2018.
221. Партоев Қ. Использование генетических ресурсов согласно требованиям Нагойского Протокола. [novosti] digest #1233 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: ekois.net 12/11/2018г.
222. Иргашев С., Каримов И., Партоев Қ. [Роль женщины в сохранении биоразнообразия, генетических ресурсов и традиционных знаний в соответствии с Нагойским протоколом.](#) [novosti] digest #1244 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: ekois.net 11/12/2018г.
223. Мирзорахимов А., Партоев Қ. Симои деҳот дигаргун мешавад. рӯзномаи «Минбари халқ», 16.01.2019, № 3 (1192).

224. Саидов А., Партоев Қ., Садридинов С. Сари Хосор-макони гуногунии биологӣ. Рӯзномаи «Садои мардум», 12.01.2019, № 5 (3955).
225. Партоев К. [Доступ к генетическим ресурсам и традиционным знаниям на основе Нагойского Протокола.](#) [novosti] digest #1309 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: [ekois.net](#) 19/05/2019.
226. Партоев К., Абдулазизов А., Рахимов Ф. Субрегиональный семинар ЮНЕСКО «Человек и биосфера» в г. Алматы. [novosti] digest #1313 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: [ekois.net](#) 05/06/2019.
227. Партоев К. Одинаев М. Обменный тур фермеров и специалистов Таджикистана в Кыргызстане. [novosti] digest #1345 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: [ekois.net](#) 29.08.2019.
228. Партоев К. Одинаев М. Обменный тур фермеров и специалистов Таджикистана в Кыргызстане. Душанбе, 30.08.2019 /НИАТ «Ховар»/.
229. Партоев К. О роли Рогунского ГЭС-а в развитие сельского хозяйства Таджикистана. Радиои «Тоҷикистон», аз 2 сентябри 2019.
230. Партоев К. Агрономическим факультетам Казанского и Самарского государственных аграрных университетов 100 лет! [novosti] digest #1378 [ekois.net](#), 18.11.2019
231. Партоев К. Методы и стандарты по сбору информации по общинной этноботаники. [novosti] digest #1380 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: [ekois.net](#) 22.11.2019.
232. Партоев К. Достижения современной биохимии в Таджикистане. [novosti] digest #1381 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: [ekois.net](#) 25.11.2019.
233. Партоев К., Иргашев С. Семинар по Нагойскому протоколу в городе Душанбе. [novosti] digest #1382 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: [ekois.net](#) 28.11.2019.
234. Партоев К. В Душанбе открыта совместная таджикско-китайская лаборатория исследований безопасности пищевых продуктов. [novosti] digest #1383 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: [ekois.net](#) 02.12.2019.
235. Партоев К. Сбор и сохранения генетических ресурсов для продовольствия и сельского хозяйства. [novosti] digest #1391 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: [ekois.net](#), 26.12.2019.
236. Худойбахшов Н., Партоев Қ. Чорво зиёду чарогоҳ хушку холӣ. Чӣ бояд кард? Рӯз. Минбари халқ. 30 январи соли 2019, № 5(1194).
237. Партоев Қ. Тағйирёбии иқлим ва роҳҳои мутобиқшавӣ ба он. Рӯз. «Диёри Турсунзода». 16 феввали 2018, № 6-7 (8083-84).
238. Чумъаев Б., Партоев Қ. Ҳамкориҳои олимони тавсеабахши равобит. Газетаи «Садои мардум». 6.03.2018. №29(3823).
- 2020 г.**
239. Чумъаев Б., Абдуллоев Ҳ., Партоев Қ. Олиақиқа аз Боми Чаҳон. Рӯзномаи Фараж. 19.02.2020.

240. Салимзода А., Чумъаев Б.Б., Партоев Қ.. Муҳаққиқи биотехнологияи тоҷик. Рӯзномаи «Минбари халк». 8.01.2020, №2(1238).
241. Чумъаев Б.Б., Патоев Қ., Давлятназарова З.Б. Заҳмати ҳампешаро... Рӯзномаи «Самак». 15.01.2020, № 3(428).
242. Хисориев Х., Абдуллаев Х., Джумаев Б.Б., Партоев К. Ученый – исследователь биоразнообразия горных экосистем. Газета «Народная», № 9 (20239) от 26.02. 2020.
243. Партоев К. Аз номусоиди ҳаво набояд ҳаросид! АМИТ ХОВАР. 9.04.2020.
244. Партоев Қ. Се пешниҳоди ногуфта. Рӯзномаи «Тоҷикистон», №14 (1369), 08.04.2020.
245. Партоев Қ. Маҳдули комплексӣ бар зидди зараррасонҳо. Рӯзномаи «Минбари халк», №19 (1260), 06.05.2020.
246. Партоев Қ. Академик Бобо Сангинов – олими варзида ва мурабии илми селексиони тоҷик. 18.10.2020. <https://ravshanfikir.tj/chehraho/akademik-bobo-sanginov-olimi-varzida-va-murabii-ilmii-seleksiyai-to-ik.html>.
247. Саидов А. Чумъаев Б., Партоев Қ. Академик Бобо Сангинов - селекционери «тиллои сафед» ва дигар навъҳои зироатҳои кишоварзӣ дар Тоҷикистон. <https://www.anrt.tj/tj/khabar-o/1390-akademik-bobo-sanginov-seleksioneri-tilloi-safed-va-digar-nav-oi-ziroat-oi-kishovarz-dar-to-ikiston.01.07.2020>.
248. Партоев К. «Шакрасеб» филми ҳуҷҷати дар бораи наъи нави себ. ХОВАР. 26.10.2020. Мавод дар Ховар нашр шуд.
249. Саидов А.С., Чумъаев Б.Б., Партоев Қ. Бобо Сангинов- аввалин селекционери тоҷик. Рӯзномаи «Чумхурият», №129 (23984), 13 июли соли 2020.
250. Партоев Қ. Омӯзиш ва афзоиши гиёҳҳои шифоӣ. ХОВАР. 16.07.2020.
251. Партоев К. Оиди кишти такрории зироатҳои кишоварзӣ. ТВ «Тоҷикистон», аз 15.07.2020.
252. Партоев . Аввалин селекционери тоҷик. Рӯзномаи «Минбари халк», 2020, № 30 (1271).
253. Партоев Қ., Чумъаев Б., Бобозода Б.Б. Физиология ва генетикаи растани: имрӯз ва фардои он. <https://ravshanfikir.tj/chehraho/fiziologiya-va-genetikai-rastan-imr-z-va-fardoi-on.html> Ravshanfikir. tj.10.08.2020.
254. Чумъаев Б.Б., Нӯймонов М., Партоев Қ., Бобозода Б.Б., Солиева Б.А. Парчамбардори илми физиологияи растани. Рӯзномаи «Фараж», 12.08. 2020, №33 (715).
255. Партоев К. О научном сотрудничестве ученых Таджикистана и Узбекистана. ЕКОИС, 22.09.20. ссылка <http://ekois.net/o-nauchnom-sotrudnichestve-uchenyh-tadzhikistana-i-uzbekistana/>.
256. Партоев К., Иргашев С. Мониторинг экосистем на основе идентификации растительности. ЕКОИС, 01.10.2020. <http://ekois.net/monitoring-ekosistem-na-osnove-identifikatsii-rastitelnosti/>.

257. Одинаев М., Партоев К., Назаров С. Обмен опытом фермеров-гранатоводов в Таджикистане. ЕКОИС, №1494. 16.10.2020. <http://ekois.net/monitoring-ekosistem-na-osnove-identifikatsii-rastitelnosti/>.
258. Партоев К. Документальный фильм о новом сорте яблони в Таджикистане. ЕКОИС, №1496. 26.10.2020. <http://ekois.net/monitoring-ekosistem-na-osnove-identifikatsii-rastitelnosti/>.
259. Чумъаев Б., Алиев Қ., Партоев Қ., Нуъмонов Б., Бобозода Б., Давлатназарова З.Б., Гулов М. Биохимияи растани: имрӯзу фардои он. Рӯзнамаи «Фараж», № 51(733), 16.12.2020.
260. Чумъаев Б., Нуъмонов М., Партоев Қ. Фазилятгуҳар. Рӯзнамаи «Омӯзгор», №5(12281). 4 феввали соли 2021.

2021

261. Партоев К. Национальный семинар в Душанбе: Гражданское общество в поддержку климатических действий. ЕКОИС, № 1565, от 27.04.2021. ссылка <http://ekois.net/o-nauchnom-sotrudnichestve-uchenyh-tadzhikistana-i-uzbekistana/>.
262. Партоев К. Научная конференция на Памире: биоразнообразие и изменение климата. ЕКОИС, № 1614, от 27.09.2021.
263. Партоев К. Научный семинар по водным ресурсам в Душанбе. ЕКОИС, № 1615, от 07.10.2021.
264. Партоев К. Международная научная конференция в Таджикистане: «Экологические особенности биологического разнообразия». ЕКОИС, № 1619, от 11.10.2021.
265. Партоев К. Обучающий семинар по биоэтике в Таджикистане. ЕКОИС, № 1642, от 22.11.2021.
266. Партоев К. В Таджикистане леса будут расти силами молодёжи. ЕКОИС, № 1643, от 25.11.2021.
267. Партоев К. Международная конференция по изучению ледников в Таджикистане. ЕКОИС, № 1644, от 29.11.2021.
268. Партоев К. Консультативная встреча ПРООН по устойчивому развитию Таджикистана на период 2023-2026 годы. ЕКОИС, № 1650, от 14.12.2021.
269. Чумъаев Б., Партоев Қ. 300 рӯзи офтобӣ: Чаро онҳоро барои бунёди неругоҳҳои офтобӣ истифода набарем? Рӯзнамаи «Мароми пойтахт» №7 (643), 17 феввали соли 2021.
270. Чумъаев Б., Партоев Қ. Ҳифзи истиқлоли давлатӣ-вазифаи пурифтихори шаҳрвандӣ. Рӯзнамаи «Мароми пойтахт», № 41 (677), 03 ноябри соли 2021.

2022 г.

271. Партоев К., Шералиева Д. Таджикистан: семинар по водной конференций ООН – 2023 г. и второй Душанбинской конференции по водному десятилетию действий. ЕКОИС, № 1665, от 04.02.2022.
272. Партоев К. Альгология в Таджикистане: достижения и перспективы. ЕКОИС, № 1668, от 14.02.2022.

273. Алиев Қ., Абдуллоев А.А., Чумъев Б.Б., Партоев Қ. Асосгузори мактаби алгология дар Тоҷикистон. Рӯзномаи «Минбари халқ», аз 17 феввали соли 2022.
274. Партоев К. Весенний подарок биологам Таджикистана. [novosti] digest #1677, 22.03.2022. НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: ekois.net.
275. Абдуллаев А., Джумаев Б.Б., Партоев К., Бобозода Б.Б. Пастбища Таджикистана и пути их эффективного использования. [novosti] digest #1677, 22.03.2022. НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: ekois.net
276. Партоев К. Двадцатилетие изучения и развития естественных, точных и математических наук. Душанбе, 23.03.2022 /НИАТ «Ховар»/.
277. Абдуллаев А., Джумаев Б., Партоев К., Бобозода Б. Пастбища Таджикистана и пути их эффективного использования. «Народная газета. № 16(20349) от 13 апреля 2022.
278. Алиев К.А., Джумаев Б.Б., Абдуллоев А.А., Партоев К. О механизмах адаптации живых организмов к изменению климата. Народная газета. № 3(20336). 12.01.2022.
279. Партоев К., Шаробиддинов З. 163 сол умр диду даҳҳо канал канд. Рӯзномаи «Тоҷикистон», №1-2, (1461) .12.01.2022.
280. Джумаев Б., Алиев Қ, Абдуллоев А., Партоев Қ., Давлатназарова З. Муҳаққиқи адаптатсия ва гуногунии биологӣ. Рӯзномаи «Минбари халқ», 19 январ соли 2022, № 3 (1349).
281. Партоев К. Таджикистан присоединился к глобальной информационной системе по биоразнообразию (GBIF). ЕКОИС, № 1662, от 28.01.2022.
282. Партоев К., Шералиева Д. Таджикистан: семинар по водной конференций ООН - 2023 и второй Душанбинской конференции по водному десятилетию действий. ЕКОИС, № 1665, от 04.02.2022.
283. Партоев К. Альгология в Таджикистане: достижения и перспективы. ЕКОИС, № 1668, от 14.02.2022.
284. Абдуллоев А.А., Чумъев Б.Б., Партоев Қ. Асосгузори мактаби алгология дар Тоҷикистон. Рӯзномаи «Минбари халқ», аз 17 феввали соли 2022.
285. Партоев К. Весенний подарок биологам Таджикистана. [novosti] digest #1677, 22.03.2022. НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: ekois.net.
286. Абдуллаев А., Джумаев Б.Б., Партоев К., Бобозода Б.Б. Пастбища Таджикистана и пути их эффективного использования. [novosti] digest #1677, 22.03.2022. НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: ekois.net.
287. Партоев К. Двадцатилетие изучения и развития естественных, точных и математических наук. ДУШАНБЕ, 23.03.2022 /АНИТ «Ховар»/.
288. Партоев К., Одинаев М. Сохранение биоразнообразия и биокультуры для развития Таджикистана. ЕКОИС. №1682. 09.04.2022.
289. Абдуллаев А., Джумаев Б., Партоев К., Бобозода Б. Пастбища Таджикистана и пути их эффективного использования. «Народная газета. № 16(20349) от 13 апреля 2022.
290. Партоев К. Возрождение и сохранение биологического разнообразия Таджикистана обсудили в Гиссаре. ДУШАНБЕ, 23.06.2022 /НИАТ

- «Ховар»/. <https://khovar.tj/rus/2022/06/vozrozhdenie-i-sohranenie-biologicheskogo-raznoobraziya-tadzhikistana-obsudili-v-gissare/>
291. Партоев К., Одинаев М. Выгода от генетических ресурсов и биологического разнообразия: 27.06.2022г. № 1699. <http://ekois.net/vygoda-ot-geneticheskikh-resursov-i-biologicheskogo-raznoobraziya/>
292. Бобозода Б.Б., Алиев Қ., Абдуллоев А., Партоев Қ., Атоев И. Физиолог ва биохимики муваффақи тоҷик. Рӯзномаи «Омӯзгор». №26(12354) 30.06.2022.
293. Партоев Қ. Олими пурқору хушол. Қт.: «Пайроҳаи умри олим». Бахшида ба 80 солагии профессор Абдуллоҷон Эрагшем. Душанбе, «Ганҷи хирад». 2022.- С.95-98.
294. Партоев К. Возрождение и сохранение биологического разнообразия Таджикистана обсудили в Гиссаре. ДУШАНБЕ, 23.06.2022 /НИАТ «Ховар»/. <https://khovar.tj/rus/2022/06/vozrozhdenie-i-sohranenie-biologicheskogo-raznoobraziya-tadzhikistana-obsudili-v-gissare/>
295. Партоев К., Одинаев М. Выгода от генетических ресурсов и биологического разнообразия: 27.06.2022г. № 1699. <http://ekois.net/vygoda-ot-geneticheskikh-resursov-i-biologicheskogo-raznoobraziya/>
296. Бобозода Б.Б., Алиев Қ., Абдуллоев А., Партоев Қ., Атоев И. Физиолог ва биохимики муваффақи тоҷик. Омӯзгор. №26(12354) 30.06.2022
297. Партоев К. Международная научная конференция, посвященная 90-летию академика Насырова Ю.С. в Душанбе. [novosti] digest #1716 НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: ЕКОИС.НЕТ. 28.08.2022г.
298. Партоев К. В Душанбе прошла Международная научная конференция «Становление и развитие экспериментальной биологии в Таджикистане». ДУШАНБЕ, 29.08.2022 /НИАТ «Ховар»/. <https://tajikistan24.com/v-dushanbe-proshla-mezhdunarodnaja-nauchnaja-konferencija-stanovlenie-i-razvitie-jeksperimentalnoj-biologii-v-tadzhikistane/>
299. Партоев Қ. Тухмӣ- мерос аз ниёгон ва асоси рушди кишоварзӣ. Мероси ниёгон. Душанбе, №24,2022.- С.42-43. ISSN 0207-2203.
300. Партоев Қ. Устод Мадаминов А.А. – набототшиноси маъруф. Мадаминов Адулло. «Дониш», АМИТ. Душанбе, 2022. - С. 92-94. ISBN 978-99985-70-90-0.
301. Партоев Қ. Нақши Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар рушди таҳқиқотҳои биологӣ дар Тоҷикистон. Рӯзномаи “Минбари халқ”, 01.11.2022. №167/628.

302. Партоев К. О биокультурном сотрудничестве таджикских и монгольских специалистов в будущем. novosti] digest #1745
НОВОСТИ НА СЕГОДНЯ: ekois.net. ЕКОИС. №1745. 14.11.2022.

ГЛАВА 6. СПИСОК НАУЧНЫХ БРОШЮР, БУКЛЕТЫ, КНИГИ И МОНОГРАФИИ ПРОФЕССОРА КУРБОНАЛИ ПАРТОЕВА

Брошюры и буклеты

1. Партоев К. Чомеаи шаҳрвандӣ ва омилҳои тараққиёти он. Душанбе, 2004.- 58 с.
2. Партоев К., Мамадалиева М. Реформа в аграрном секторе Республики Таджикистан. Душанбе, 2006.-74 с.
3. Партоев К., Сулангов М., Бозоров М., Мусоев А. Путеводитель для работников сельского хозяйства (Дастурхо барои кишоварзон) Душанбе, 2007.- 77 с.
4. Партоев К., Сулангов М., Намозов Х., Абдурахмонов А. Путеводитель для сельскохозяйственных работников. Душанбе, 2010. – 66 с.
5. Партоев К., Наимов С., Меликов, К., Джумахмадов А., Абдурахимов С. Гибридизация картофеля в Таджикистане. Душанбе, 2010.- 45 с.
6. Partoev K., Naimov S., Melikov K., Jumahmadov A., Abdurahimov S. The hybridization of potato (*Solanum tuberosum* L.) in Tajikistan. Dushanbe, 2010. -38p.
7. Партоев К., Ли Чунг Сик, Алиев К., Салимов А. Ф..Словарь по картофелеводству. Душанбе, 2011. – 43 с. (на таджикском, русском, английском и корейском языках).
8. Партоев К., Наимов С., Каримов Б., Сулангов М., Меликов К., Алиев К. Выращивание семенного картофеля. Душанбе, 2011. – 60 с.
9. Партоев К., Сулангов М., Каримов Н. Дастурамал оиди парвариши картошка. Душанбе: Мир, 2016.-65 с.

Научные книги (монографии):

1. Партоев К., Каримов Б., Назаров М. Справочник картофелевода (Дастури картошкапарвар). Душанбе: Ирфон, 1988. - 120 с.
2. Шарипов А.Ф., Рахимов Ш. Р., Партоев К., Джалилов Х.Н.Путеводитель фермера (Рохнамои фермер) / - Душанбе: Дониш, 2004. - 174 с.
3. Партоев К., Мамадалиева М., Садиров Р.А., Сулангов М.С. Справочник для фермеров (Дастур барои деҳқонон). Душанбе: Дониш, 2005. - 113 с.
4. Партоев К., Сулангов М., Намозов Х., Абдурахимов А. Каталог сельскохозяйственных растений (Фехрасти (каталоги) зироатҳои кишоварзӣ). - Кулоб, 2008.- 120 с.
5. Сафаров Н., Новикова Т., Партоев К., М., Дустов Д. Агробиоразнообразие Таджикистана (Гуногунии агробиологии Тоҷикистон). Душанбе: Мир, 2010.-123 с.
6. Партоев К., Меликов К., Сулангов М., Джумахмадов Агробиоразнообразие - пища, ресурс и богатство (на таджикском, русском и английском языках. А. Душанбе: 2011.- 85 с.
7. Партоев К., Сулангов М., Меликов К., Джмухмадов А. Местное агробиоразнообразие и традиционные знания в сельском хозяйстве необходимо сберечь. Душанбе: Мир, 2011.-238 с.

8. Партоев К., Сулангов М., Меликов К., Джмухмадов А. Агробиоразнообразие и традиционные знания в сельском хозяйстве необходимо сберечь. Душанбе, 2011. – 150с.
9. Partoev K., Sulangov M., Melikov K., Jumakhmadov A. Local agro biodiversity and traditional knowledge in agriculture need to be preserved. Dushanbe: 2011.- 123p.
10. Партоев К., Сулангов М., Меликов К., Джумахмадов А. Фотоатлас сельскохозяйственных растений – «Агробиоразнообразиие–пища, ресурс и богатство», 2011.-120с.
11. Партоев К. Селекция и семеноводство картофеля в условиях Таджикистана. Душанбе: Дониш, 2013.-190 с.
12. Партоев К. Особенности селекции и семеноводства картофеля в горной зоне Таджикистана. Докторская диссертация. -Казань, 2013.-330 с.
13. Партоев К., Салимов А.Ф. Каримов Б. Картофель и его возделывание в Таджикистане (Картошка ва парвариши он дар Тоҷикистон). Душанбе: Дониш,2014. - 180 с.
14. Партоев К., Алиев К.А.Агробиология, селекция ва тухмпарварию картошка-*Solanum tuberosum* L. Душанбе, 2015.-128 с.
15. Партоев К., Ясинов Ш.М. Сайдалиев Н.Х.Значение топинамбура в обеспечение продовольствием и горючем в Таджикистане (Аҳамияти топинамбур дар таъмини озукаворӣ ва сузишворӣ дар Тоҷикистон). Душанбе: Катрина-С., 2016.- 167 с.
16. Партоев К., Ясинов Ш.М., Сайдалиев Н.Х.Халимов А.Топинамбур (земляная груша) - перспективная культура в сельском хозяйстве (Топинамбур (ноки замини)- зироати ояндадор дар кишоварзӣ). Душанбе: Душанбе: Катрина-С., 2016.-136 с.
17. Партоев К., Сулангов М., Худойдодов Б. Путеводитель для картофелеводов. Душанбе, 2017.-90 с.
18. Партоев К., Каримов И.И., Зеваршоев А.Характеристика и доступа к традиционным знаниям и ценным сортам сельскохозяйственных культур (Тавсиф ва дастрасӣ ба таҷрибаҳои мардумӣ ва навъҳои нодири зироатҳои кишоварзӣ. Душанбе: ДДОТ, 2017.- 93 с.
19. Партоев К., Сайдалиев Н.Х. Продуктивность топинамбура (*Helianthus tuberosus* L.) в условиях Гиссарской и Раштской долин Таджикистана. Душанбе, 2019. 140 с.
20. Партоев К., Эргашев А., Сафармади М. Кн.: Характеристика морфологических признаков образцов топинамбура (*Helianthus tuberosus* L.) в агроэкологических условиях Куляба и Гиссара. Душанбе, 2020.-139 с.
21. Садридинов С., Партоев К., Пулатов Я.Э. Некоторые инновационные подходы в сельском хозяйстве Таджикистана. Душанбе, 2020. -230 с.

Научно – популярные книги

1. Партоев К.Машконак – деҳае дар Раштонзамин. Душанбе, 2008.-161 с.
2. Партоев Қ. Абармарде дар шохроҳҳои зиндагӣ, созандагӣ ва олимӣ. Душанбе, 2021. 78 с.
3. Партоев Қ. Бонуе дар пайраҳҳои зиндагӣ, созандагӣ ва илму маърифат. Душанбе, 2022.- 113 с.

ГЛАВА 7. НАГРАДЫ И ДИПЛОМИ ПРОФЕССОРА КУРБОНАЛИ ПАРТОВЕВА

Профессор Партоев Курбонали за плодотворную научную и творческую работу вознагражден различными грамотами со стороны различных организации. Он награжден почетными грамотами Президиума Академии наук Республики Таджикистан (2013, 2015, 2017 гг.), Почетной грамотой Института ботаники, физиологии и генетики растений Академии наук Республики Таджикистан (2015г.), Почетная грамота Комитета профсоюзов Таджикистана (2020г.), Почетное звание «Заслуженный деятель науки и техники» Российской Академии Естествознания (2016г.), «Отличник образования и науки Таджикистана», апрель, 2021 г., "Отличник прессы Республики Таджикистана" (август 2021 г.), диплом и значок «Лучший ученый сельскохозяйственной отрасли Хатлонской области Республики Таджикистан в 2021 году» («Олими беҳтарини соҳаи кишоварзии вилояти Хатлони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2021»). Дипломы и нагрудные значки вручали торжественно на общем собрании ученых НАН Таджикистана.

Партоев К. получил приза Национальной академии наук Таджикистана «Лучший изобретатель в Республике Таджикистан» в 2019г.

- 1. Орден LABORE ET SCIENTIA (ТРУДОМ И ЗНАНИЕМ)**

- 2. Почетное звание "Заслуженный деятель науки и техники" Российской Академии Естествознания (РАЕ).**

- 3. Почетное звание «Лучший ученый в области сельского хозяйства Хатлонской области Республики Таджикистан в 2021 год».**

Профессор Джахон Азонов и доцент Шамсиддин Ясинов обсуждают о значении топинамбура в профилактике сахарного диабета.

ГЛАВА 8. НАУЧНЫЕ ДИССЕРТАЦИИ, КОТОРЫЕ ЗАЩИЩЕНЫ И ГОТОВИЛИСЬ К ЗАЩИТЕ ПОД РУКОВОДСТВОМ ПРОФЕССОРА КУРБОНАЛИ ПАРТОЕВА

САДРИДИНОВ САЙФИДИН, ДОКТОР С.- Х. НАУК.

Тема: «Инновационные подходы и факторы повышения продуктивности сельскохозяйственных культур в условиях Таджикистана», специальность 06.01.01 – общее земледелие, растениеводство, 2018. (ВАК РФ).

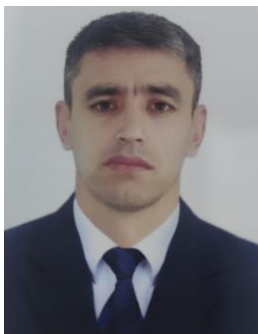
**ГУЛОВ МАХМАЛИ КОДИРОВИЧ,
ДОКТОР БИОЛОГИЧЕСКИХ НАУК.**

Тема: «Физиолого-биохимические параметры и продуктивность картофеля (*Solanum tuberosum* L.) в условиях стрессорного воздействия», защита диссертации должна состояться в марте 2023 г. (ВАК РТ).

**САЙДАЛИЕВ НАВРУЗ ХАБИБУЛЛОЕВИЧ,
КАНДИДАТ С.-Х. НАУК.**

Тема: «Продуктивность топинамбура в зависимости от приёмов выращивания в условиях Гиссарской и Раштской долин Таджикистана», специальность 06.01.01 – общее земледелие, растениеводство, 2018. (ВАК РФ).

**КАРИМОВ ИЗОМУДИН ИСМОИЛОВИЧ,
КАНДИДАТ С.-Х. НАУК.**

Тема: «Сравнительная продуктивность новых сортов картофеля в условиях Восточной зоны Таджикистана», специальность 06.01.01 – общее земледелие, растениеводство, 2018. (ВАК РФ).

**КУРБОНОВ МАВЛОН МУМИНОВИЧ,
КАНДИДАТ С.-Х. НАУК.**

Тема: «Продуктивность растений картофеля (*Solanum tuberosum* L.) в разных агроэкологических условиях Центрального Таджикистана», специальность 06.01.01 – общее земледелие, растениеводство, 2018. (ВАК РТ).

**САФАРМАДИ МИРЗОАЛИ,
КАНДИДАТ БИОЛОГИЧЕСКИХ НАУК.**

Тема: «Биморфологические признаки топинамбура (*Helianthus tuberosus* L.) в условиях Кулябской и Гиссарской долин Таджикистана», защита диссертации должна состояться 05.01. 2023 г. (ВАК РТ).

**НИХМОНОВ ИМАТБЕГ СИРОДЖОВИЧ,
КАНДИДАТ С.-Х. НАУК.**

Тема: «Продуктивность сортов картофеля в условиях Горного Бадахшана Таджикистана и Афганистана», 2023г. (ВАК РТ).

ГЛАВА 9. АВТОРЕФЕРАТЫ ДИССЕРТАЦИЙ, ЗАЩИЩЕННЫХ ПОД РУКОВОДСТВОМ ПРОФЕССОРА КУРБОНАЛИ ПАРТОВЕВА

Авторефераты докторских диссертаций

1. Садридинов С. Инновационные подходы и факторы повышения продуктивности сельскохозяйственных культур в условиях Таджикистана [Текст]: Автореф. дис. ... д-ра сельскохозяйственных наук/ С. Садридинов. – Душанбе, 2018. – 278с.

Авторефераты кандидатских диссертаций

1. Сайдалиев Н.Х. Продуктивность топинамбура в зависимости от приёмов выращивания в условиях Гиссарской и Раштской долин Таджикистана [Текст]: Автореф. дис. ... канд. наук / Н.Х. Сайдалиев. – Душанбе, 2018. – 138 с.
2. Курбонов М.М. Продуктивность растений картофеля (*Solanum tuberosum* L.) в разных агроэкологических условиях Центрального Таджикистан [Текст]: Автореф. дис. ...канд.с.-х. наук/ М.М.Курбонов. – Душанбе, 2021.-139 с.
3. Каримов И.И. Сравнительная продуктивность новых сортов картофеля в условиях Восточной зоны Таджикистана[Текст]: Автореф. дис....канд.с.-х. наук/ И.И.Каримов. – Душанбе, 2021.-134 с.
4. Нихмонов И.С. Продуктивность сортов картофеля в условиях Горного Бадахшана Таджикистана и Афганистана[Текст]: Автореф. дис....канд.с.-х. наук/ И.С.Нихмонов. – Душанбе, 2020.-138 с.

ГЛАВА 10. ОППОНИРОВАННЫЕ РАБОТЫ ПРОФЕССОРОМ КУРБОНАЛИ ПАРТОВЕВЫМ

1. Эмомов Х. А. Продуктивность растений картофеля в зависимости от генотипа и способов размножения оздоровленного материала в Таджикистане: Автореф. дис. ... канд. с.-х. наук, общее земледелие, растениеводство 06.01.01/ Х.А. Эмомов. - Душанбе, 2011.
2. Толихов Дж.А. Особенности выращивания дынь в Таджикистане, урожайность и качества плодов в орошаемых условиях. Автореф. дис. ... канд. с.-х. наук, общее земледелие, растениеводство 06.01.01/Дж.А. Толихов. - Душанбе, 2016.
3. Вахобов М. Агробиологические особенности и технологии выращивания лука анзур, репчатого лука и их семенников в Таджикистане. Автореф. дис. ... док. с.-х. наук, общее земледелие, растениеводство 06.01.01/М.Вахобов. - Душанбе, 2018.
4. Сафаралиев М.Д. Совершенствование технологии и особенности создания оптимального микроклимата для хранения картофеля (для условий Республики Таджикистан). Автореф. дис. ... канд. тех. наук технология обработки, хранения и переработки злаковых, бобовых культур, крупяных продуктов, плодоовощной продукции и виноградарства 05.18.01/М.Д. Сафаралиев. - Душанбе, 2019.
5. Валиев Ч.А. Хусусиятҳои морфо-биологӣ ва асосҳои селекцияи ҷуворимаққа дар шароити Шимоли Тоҷикистон. Автореф. дис. ... кан. с.-х. наук, селекция ва тухмипарварии растаниҳои кишоварзӣ 06.01.05/Ч.А. Валиев. - Душанбе, 2021.

Партовев К. является член редколлегии в следующих научных журналов:

1. Научный журнал «Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований», Российская Академия Естественных наук, Москва, с. 2019.
2. “Садоводство и виноградарство” (Государственный научно – исследовательский институт цитрусоводства и цветоводства, г. Сочи, Российская Федерация, с 2021 г.) .
3. «Экологический Вестник Северного Кавказа». (Кубанский государственный аграрный университет, Российская Федерация, с 2022 г.),
4. “Хлопководство и зерноводство” (Институт селекции, семеноводства и агротехнологии хлопчатника, Республики Узбекистан, с 2021 г.),
5. “Плодоводство и ягодоводство России” (ФГБНУ «Всероссийский селекционно-технологический институт садоводства и питомниководства, г. Казань, Российской Федерации, 2022 г.).

ГЛАВА 11. ДИПЛОМЫ, СЕРТИФИКАТЫ И ПАТЕНТЫ ПРОФЕССОРА КУРБОНАЛИ ПАРТОВЕВ

Диплом с отличием, ученый агроном, ТАУ, 1973 г., О № 188640.

Диплом кандидата с.-х. наук, специальность 06.01.05 - селекция и семеноводство сельскохозяйственных растений. Москва. 1982 г. СХ № 005865.

Диплом ученого звания старшего научного сотрудника, специальность - селекция и семеноводство. г. Москва, 1990 г. СН № 067185.

Диплом доктора с.-х. наук, специальность 06.01.05 – селекция и семеноводство сельскохозяйственных растений. Москва, 2014г. ДДН № 026096.

**Диплом ученого звания Члена – Корреспондента Академии Естествознания.
Москва, 2016. № 8976.**

**Диплом ученого звания Члена – Корреспондента Академии Естествознания.
Москва, 2016. № 8977.**

**Сертификат «Заслуженный деятель науки и техники»
РАЕ, Москва, 2016, № 0226.**

Индия, 2009 г.

Перу, 2010 г.

Сочи, 2019 г.

Китай, Шанхай, 2014 г

Шаамбари, Гиссар, 2022 г.

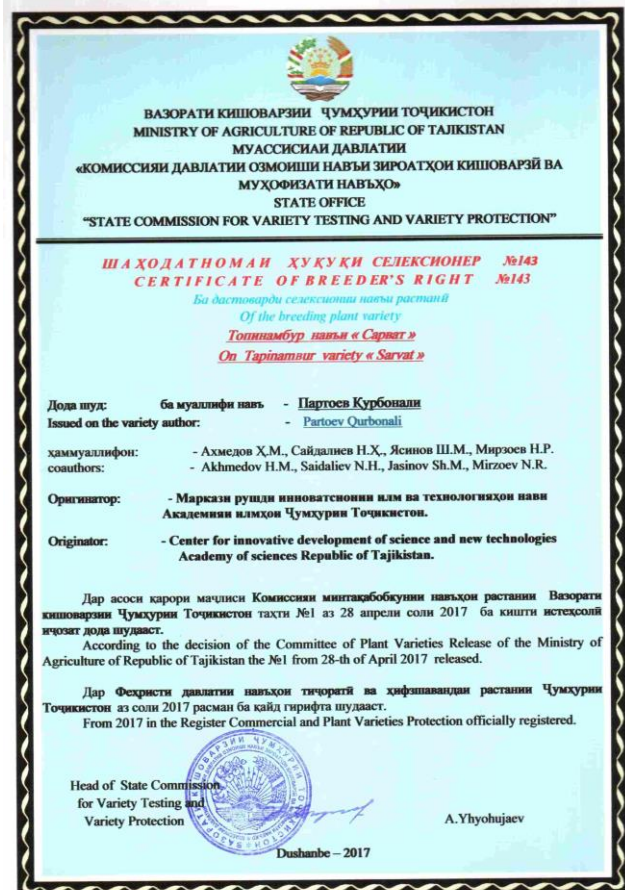
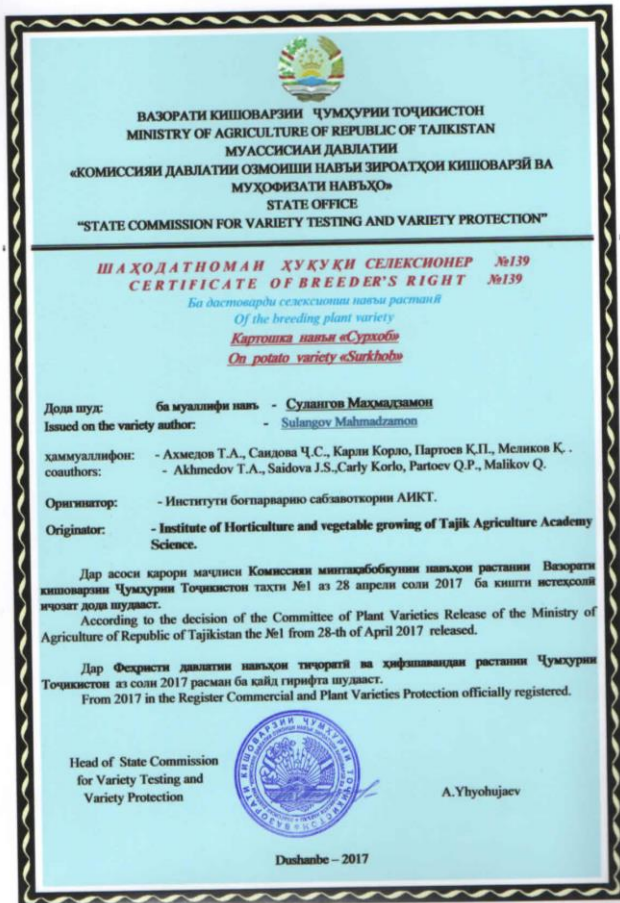
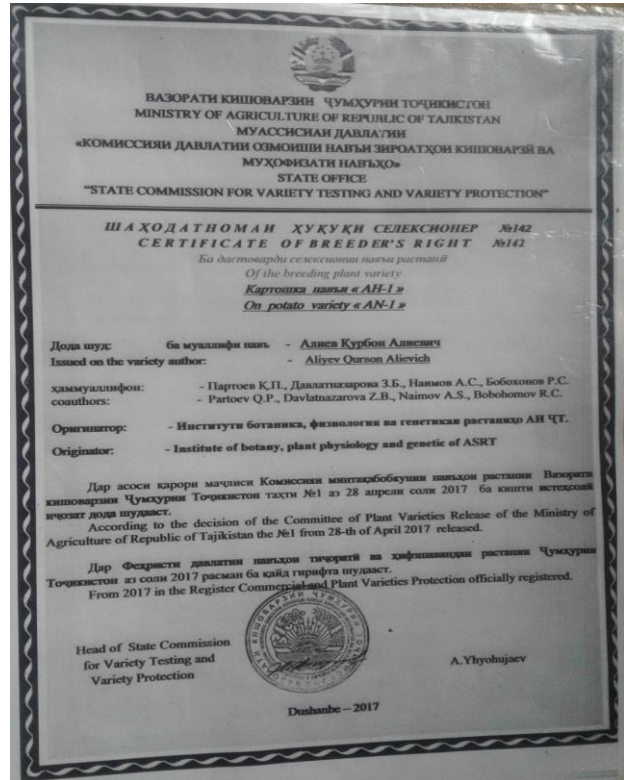

Алматы, 2019 г.

Ташкент, 2020 г.

ҶУМҲУРИИ
ТОҶИКИСТОН

ИДОРАИ
ПАТЕНТӢ

ГУВОҲНОМА

Шаҳрванд Партоев К.

муаллифи ихтирои *Маводи дорутии "Шимок" дорои хусусияти хуннигоҳдорӣ, зиддиилтиҳоби ва зиддимикробӣ барои табobati ҳайвонот*

Ба ихтироӣ нахустпатенти № ТҶ 876 дода шудааст.

Дорандаи нахустпатент Амирбеков М., Кашқулов М.Ш.

Сарзамин Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ҳаммуаллиф(он) Амирбеков М., Кашқулов М.Ш., Мусоев З.К.

Аввалияти ихтироӣ 12.01.2017

Таърихи рузи пешниҳоди ариза 12.01.2017

Аризаи № 1701089

Дар Феҳристи давлатии ихтироъҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон

14 февралӣ с. 2018 ба қайд гирифта шуд

Нахустпатент эътибор дорад аз 12 январӣ с. 2017 то 12 январӣ с. 2027

Ин гувоҳнома ҳангоми амали гардонидани ҳуқуқи имтиёзҳои ки барои муаллифони ихтироот бо қонуни узории ҷорӣ муқаррар гардидаанд, нишон дода мешавад

ДИРЕКТОР

Ч. Чумъахонзода

РЕСПУБЛИКА ТАДЖИКИСТАН
ПАТЕНТНОЕ ВЕДОМСТВО

УДОСТОВЕРЕНИЕ

Гражданин Партоев К.

Является автором изобретения Препарат «Шимок», обладающий кровоостанавливающим, противовоспалительным и антимикробным свойствам для лечения животных

На изобретение выдан малый патент №ТҶ 876

Патентообладатель Амирбеков М, Кашқулов М

Страна Республика Таджикистан

Совладельцы Амирбеков М., Кашқулов М.Ш., Мусоев З.К.

Приоритет изобретения 12.01.2017

Дата подачи заявки 12.01.2017

Заявка № 1701089

Зарегистрировано в Государственном реестре изобретений Республики Таджикистан 14 февраля 2018

Малый действителен с 12 января 2017 г. по 12 января 2027 г.

Настоящее удостоверение предъявляется при реализации прав и льгот, установленных действующим законодательством

**ГЛАВА 12. ПАМЯТНЫЕ И ИСТОРИЧЕСКИЕ
ФОТОГРАФИИ ПРОФЕССОРА КУРБОНАЛИ ПАРТОВЕВА**

**Отец Ходжи Партовали
Салимов, 85 лет (1928-2013)**

**Мать Нигина Баходурова, 87
лет (1933-2020)**

**Первый сын родителей
Партоев Курбонали, 70 лет
10.12.2022 г.**

Беседа Основоположника мира и согласия, Лидера нации, Президента Республики Таджикистан, Его Превосходительство, Уважаемого Эмомали Рахмона с таджикскими учеными в Ляхшском (бывший Джиргитальском) районе о создании новых местных сортов картофеля, 09.2005 г.

Сӯҳбати Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Муҳтарам Эмомалӣ Роҳмон бо Падарам Ҳочӣ Партовалӣ дар зиёратгоҳи Бурхи Валӣ, ноҳияи Тавилдара, 09.10.2008.

**Бо Устодам Насрулло Исоев, дотсенти
Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон,
05.2015**

**Бо Устодам Сияршо Ризоев,
04.2018.**

**Бо устодам Сайфиддин
Қутбиддинов, 04.2018**

**Бо Устодам Мирзохӯча
Пиров, 04.2018.**

**Бо Устодам Шарбатхӯча
Шодиев, 04.2018.**

**Академик Фарход Рахими вручает Партоеву К. диплома
доктора сельскохозяйственных наук, 04.2014.**

**Поздравление профессора Партоева К. с юбилеем от имени
Самаркандских ученых: Академик Диамат Тухтаевич
Абдукаримов , профессор Абдували Елмуродов и другие. 12.2022 г**

Родственники и друзья слева на право: Салимов Рустам, Ризоев Сияршо, Ризоев Кишваршо и Партоев Курбонали, 09.2018

С учеными из Китая: Фенг Минг, Партоев К. и Гульнисса, 06. 2014 г.

Встреча с учеными НИИ СС и АХ Республики Узбекистан (слево на право): Рашидова Д.К., Гулов М.К., Шаймарданов Б.П. и Партоев К., Ташкент, 07.2019 г.

Академик Фарход Рахими вручает Партоеву К. сертификата «Лучший изобретатель Республики Таджикистан», 06.2019.

Участники республиканской конференции слева на право: Абдуллаев А., Алиев К., Партоев К., Абдуназаров А., Якубова М.М., Хисориев Х. и Юсупов Ю., г. Куляб, 08.2021.

Председатель Государственной комиссии по сортоиспытанию сельскохозяйственных растений МСХ РТ Орипов С.К. вручает сертификата нового сорта хлопчатника «Назир -1» селекционеру Мансурову Н.И. (моему научному руководителю по кандидатской диссертации), г. Душанбе, 05.2007.

Слева на право: Муаттара Ходжаева, Назир Ибрагимович Мансуров (руководитель кандидатской диссертации), Мансурджон Мансуров и Курбонали Партоев.

Встреча Председателя Горно-Бадахшанской Автономной Области Таджикистана Мирзонаботова А. Х. с учеными НАН Таджикистана: Нєматов А., Ниёзи Ё., Хайдаров Р., Партоев К., 05.2022.

Друзья в историческом городе Истаравшан, слева на право: Партоев Курбонали., Садридинов Сайфидин и Исроилов Искандар, 04.2022.

В гостях у староста группы в студенческие годы Мусоева Сулаймона (второй с лева), Шаробиддинов Зухриддин, Партоев Курбонали и сын Мусоева С., Мусоев Хакназар, 2021.

Ученые слева на право: Партоев К., Абдуламонов К. и Наврузшоев Д. обсуждают результаты научных работ, выполненных в опытной станции «Чечекте» Мургабского района, Хорог, 09. 2018.

Ученые слева на право: Пиров А., Кадыров К., Партоев К., Саидов С., Гулов С.М., Ибодов Б. и Нарзуллоев Т., 03.2015.

Бо ҳамроҳии додарам Салимов Назаралӣ (аз чап) ва устодам Пиров Мирзохӯча (аз рост), 05.2022

Президент НАН Таджикистана, академик Фарход Рахими с учеными НАНТ Саидов А.С., Акназаров О.К., Хисориев Х.Х., Абдуллаев Х.А., Абдуллаев А.А., Партоев К., Махрамов А., Бобоев М. и другие на празднике «Сада», г. Душанбе, 29.01.2017.

Встреча с Президентом ТАСХН, академиком Нурали Асозода (справо) и Партоев К. (слево), 11.2022 г.

Партоев Курбонали с учителем физики и знатоком традиционных знаний из села Дашти Джум Ш. Шохинского района Каримов Халим, 04.2022.

Участники республиканского семинара на тему: «Пути повышения плодородия почвы в будущем» в Аштском районе: Охунджанов А., Мухамедов А., Шаробидинов З., Халил Х., Партоев К., Садридинов С., Хотамов М. и другие, пос. Шаидон, Ашт, 05.2022.

**Ученые слева на право: Бободжанов В.А., Партоев К., Гулов С.М.,
11.2012.**

Учитель языка, создатель генбанка семян растений и знаток традиционных знаний из Ховалингского района Раджабали Давлатов (слево) и профессор Партоев Курбонали, 04.2022.

Ученые за паялку зеленого чая, слева на право: Мирзорохимов А.К., Иноятбеков Т., Джумаев К., Партоев К., 06.2018.

**Ученые-коллеги слева на право: академик Ахмедов Х.М.,
Фатхуллоев Ф. и Партоев К., 03.2022.**

Беседа Партоева К. со студентами Афганистана, г. Кабул, 05.2014

**Ученые – аграрники у зданий Таджикского аграрного университета
им. Ш. Шотемур. 12. 2012**

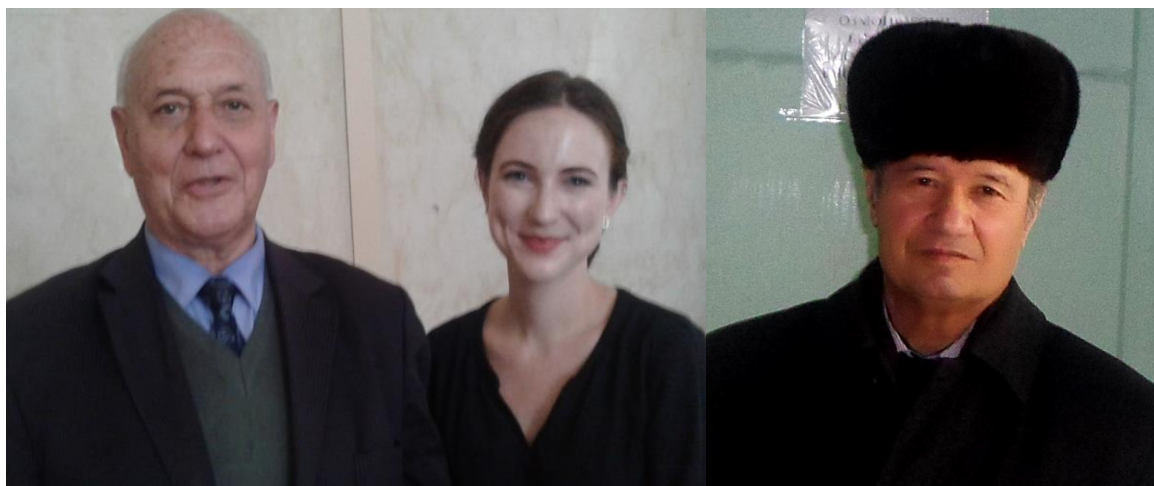
Беседа ученые слева на право: Джумабой Шомуродов, Курбонали Партоев и Рафик Кешавчи, 02.2006.

Слева на права: Академик ТАСХН Ахмадов Х.М., профессор Партоев К. и академик НАН Таджикистана Сангинов Б.С. обсуждают научную тематику на перспективе, 01.2014.

Справо налево: Президент НАН Таджикистана, академик Фарход Рахими, эколог Хасан Асоев, ученые Курбонали Партоев и Манон Курбонов на празднике «Сада», 01.2019.

Слево на право: профессор Партоев Курбонали, аспирантки из США Катрине МасДоналдс и заслуженный журналист РТ Хасан Халил, 04. 2021.

Участники международного семинара на тему: «Использование генетических ресурсов на основе требования Нагойского протокола», организованного Общественной организацией «Зан ва Замин». Санатория «Сатурн», г. Гиссар, 20-23.06.2022.

Таджикские ученые – участники конференции «Интеграция науки и производства – перспективы развития», г. Душанбе, 05.2022.

Президент НАН Таджикистана, академик Фарход Рахими и Председатель Государственного исполнительного комитета Раштского района Рахимджон Набизода (в середине) с учеными НАН Таджикистана в экспедиции в ущелье Камароб, 07.2019.

Академик Фарход Рахими и вице-президент НАН Таджикистана Абдусаттор Саидов с учеными в научной экспедиции в ущелье Камароб Раштского района, 07.2019.

Слево на право: профессор Партоев Курбонали, заслуженный работник культуры РТ Баходуров Хабибджон (дядя) и профессор Садридинов Сайфидин в часе досуга, г. Душанбе, 07.2022.

Слево на право: успешный бизнесмен в сельском хозяйстве из Раштского района Мухмадрибшо Сияров и Партоев Курбонали, г. Душанбе, 06.2020.

Слево на право: Махмадсолах Саймухиддинов, Темурхон Олимхонов, Курбонали Партоев, Косимджон Ятимов, село Казнак, 05.2022.

Профессор Партоев К. вместе с отцом Салимовым П. и односельчанами в селе Машконак Раштского района, 06.2010.

Слево на право: Партоев Курбонали, Председатель сельсовета им. Нусратулло Махсум Раштского района Саймухиддинов Махмадсолах и родственники, 02.2008.

С коллегами в празднике «Сада», слева на право: Акназаров О.А., Мубалиева Ш., Партоев К., Мирзорахимов А.К., Саидов А.С., Ахмадов С., г. Душанбе, 29.01.2017.

С друзьями в празднике «Сада», слева на право: Партоев К., Аминов Т., Мухаё, Гульноза, Мамадалиева М., Назаров С. и дети, г. Душанбе, 29.01.2017.

Слево на право: Известный предприниматель Республики Таджикистан Ходжи Мухиб Бободжонов, Партоев Курбонали, Ходжи Махмадсолех Саймухиддинов в селе Подже Раштского района, 05.2022 г.

С друзьями слево на право: Ходжи Махмадсолех, Ходжи Одинамахмад, Партоев К., Ходжи Назарали в селе Машконак, Раштского района, 05.2022.

Обследование картофельного поля в Ляхшском районе слева на право: Мукимов Т., Партоев К., Каримов Б. и другие, 07.2005.

Супруга Партоева Курбонали Джонхмадова Ойюмгуль и первая его внучка Дилноза Партоева возле лепёшечного тандура, г. Душанбе, 12.2012.

Беседа с Председателем государственного местного исполнительного комитета Зафарабадского района Ашурзода Р. Р. (в центре), Партоев К. (слева) и Курбонов М.М.(справа), 10.2022 г.

В гостях у фермера из село Навбахор Зафарабадского района Муминова Шохкарима (в середине), Партоев К. (слева) и Курбонов М.М.(справа) , 10.2022 г.

ГЛАВА 13. ОИДИ ИЛМУ АМАЛИ ЯК ОЛИМИ КИШОВАРЗШИНОСИ ТОЧИКИСТОН

Қурбоналӣ Партоев дар деҳаи Машконаки ноҳияи Рашт дар моҳи декабри соли 1952 ба дунё омада, мактаби миёнаро дар шаҳраки Фарм соли 1968 хатм намуд. Ҳамон сол ба шӯъбаи агрономии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистонба номи Ш. Шохтемур дохил шуд ва онро соли 1973 бо дипломи сурх хатм кард. Баъди хатми донишгоҳ ба сифати корманди хурди илмӣ дар шӯъбаи генетика ва селекцияи пахтаи Институти илмӣ - тадқиқотӣ «Зироаткор» ба кор қабул шуд. Давоми солҳои 1973-1982 дар ҳамин институт корҳои илмиро оиди дурагакунии пахта ва ба даст овардани навъу дурагаҳои нави пахта корҳои илмиро гузаронида, дурагаҳои кӯраққалон, лучтухм ва гулаш намешукуфтаре зери роҳбарии профессор Александр Александрович Шахов (аз Москва) ва номзоди илми биология ва ходими калони илмӣ соҳаи генетика ва селекцияи пахта Назирхон Мансуров ба даст овард. Моҳи майи соли 1982 рисолаи илмиашро «Оиди ба даст овардани дурагаҳои серҳосили пахта» дар шаҳри Тошкент, дар Институти умумитифоқии селекция ва генетикаи пахта, ҳимоя намуд. Натиҷаҳои ба даст овардаи олими ҷавон дар соҳаи пахтапарварӣ, махсусан дар ба даст овардани дурагаҳои серҳосил, ба касалиҳо тобовар, тезпаз ва бо дигр нишонаҳои аҷибӣ ирсӣ ҷолиби диққат буданд. Махсусан, дар ба даст овардани дурагаи байнинамудии пахта, ки тоҷибаргҳояш дар гулкунӣ шукуфта намешуданд, барои пешгирӣ намудани омехташавии навъҳо хело аҳамияти калони илмию-амалӣ дошт. Ин намунаҳои нодири ба даст овардаи пахта минбаъдан дар қитъаҳои таҷрибавӣ филиали Институти «Зироаткорӣ»- ии АИКТ, вилояти Сӯғд дар корҳои селекционӣ истифода гардидаанд.

Баҳори соли 1984 директори Институти бағдорӣ, ангурпарварӣ ва сабзавоткорӣ ҳамонвақта (баътар ин институт ба Иттиҳодияи илмӣ-истеҳсолии «Боғпарвар» таъдил дода шуд) Убадулло Эшонкуловро ва Қурбоналӣ Партоевро шодравон академик Акбар Нусратуллоевич Махсумов ба назди зуд ҷеғ зада, маслиҳат доданд, ки дар Тоҷикистон ҳоло олимони соҳаи пахтакорӣ хело бисёранд, вале дар бахши картошкапарварӣ қариб, ки ягон олим надорем. Минбаъд бояд картошкапарвариро дар мамлакат ривож дода, ба масъалаи тухмипарварии маҳаллии картошка бояд диққати ҷиддӣ додан зарур аст. Хулосаи воҳӯрӣ ҳамин буд, ки Қурбоналӣ Партоев хуб мешуд, ки дар бахши картошкапарварӣ минбаъд корҳои илмиашонро давом медоданд. Ҳамин тавр олими ҷавон Қурбоналӣ Партоев аз моҳи марти соли 1984 ба кори нав, ба тадқиқоти илмӣ дар бахши картошкапарварӣ, камари ҳиммат бастанд. Вай дар муддати солҳои 1984-1991 аз бисёр мамлакатҳои олам намунаҳои гуногуни картошкаро ҷамъ оварда, яке аз калонтарин коллексияҳои илмӣ картошкаро, ки бештар аз 300 номгӯйро дар бар мегирифт, ташкил намуд. Бояд зикр намуд, он солҳо ин коллексияи илмӣ

дар Осиёи Миёна аз ҷумлаи калонтарин коллексияҳои илмии картошка ба шумор мерафт. Соли 1989 бо дархосту талошҳои вай ва дигар ҳамкоронаш дар назди Институти боғдорӣ, ангурпарварӣ ва сабзавоткорӣ Вазоратаи кишоварзӣ аввалин маротиба шӯбаи картошкапарварӣ таъсис дода шуд ва ўро роҳбари он таъин намуданд. Солҳои 1985-1992 дар пункти тақиқотӣ- илмии воқеъ дар ноҳияи Лахш (собик Ҷиргатол), зери назорати олимони институт ҳар сол бештар аз 1000 тонна тухмии аълосифати навҳои картошка, ба монанди Лорх, Невский, Монолиза, Эстима, Гатчинский ва ғайраҳо истеҳсол гашта, пешкаши хоҷагиҳои тухмипарвари ноҳия ва мамлакат гардонида мешуданд. Бо шарофати ҷунин тухмиҳои аълосифати картошка, деҳқонзани картошкапарвари тоҷик, аз ноҳияи Лахш Сайлӣ Раҳмонова дар майдони бештар аз 300 га картошказор ҳар сол 300- 400 центри ҳосил ба даст меовард. Дар натиҷаи меҳнати ҳалол ва сифати баланди тухмиҳои зери назорати олимони истеҳсолгаштаи картошка ба ин деҳқонзани кӯҳистон муяссар гашт, ки дар соли 1988 сазовори унвони Қаҳрамони меҳнати сотсиалистӣ гардад. Дар муддати солҳои 1984-1992 ба олимони шӯбаи картошкапарварӣ зери роҳбарии Қ.Партоев бо ҳамроҳии ҳамкоронаш ходими калони илмӣ Бақо Каримов ва ходими илмӣ Маҳмаднодир Назаров навъи аввалини картошкаи ватанӣ – «Зарина»- ро дар натиҷаи усули истифодабарии тухмаҳои ботаникӣ аз навъи Монолиза ба даст оранд ихтироъ намуда, онро ба истеҳсолот тавсия доданд, ки ин навъ ҳоло дар ноҳияҳои Файзобод, Ҷиргатол, Ғонҷӣ, Ховалинг, Роғун, Рашт, Кӯҳистони Мастчоҳ ва ғайраҳо аз тарафи деҳқонон парвариш карда мешавад. Натиҷаҳои ба даст овардаи илмии Қ.Партоевро дар соҳаи селекцияи пахта ва картошка ба назар гирифта, дар соли 1990 -ўм Комиссияи Умумитғифоқии Аттестатсионии (ВАК) – и СССР ба ӯ дипломи Ходими калони илмиро сазовор донист.

Вале кашмакашиҳои нобаҳангоми солҳои 1992-1997 боиси хеле коҳиш ёфтани корҳои илмӣ дар мамлакат гаштанд. Аз он ҷумла тамоми дастовардҳо ва навъу намунаҳои нодири картошка, ки то ин вақт ба даст оварда шуда буданд, аз сабаби дурии роҳ ва имконияти ба ноҳияи Ҷиргатол мушкил гаштани сафарҳо мутаассифона несту нобуд гаштанд. Вале ба ин мушкилиҳои айём Қ. Партоев дилшикаста нагашта, бо ҳар васила, то он ҷое, ки вақт имконият меод, корҳои илмӣ ва омӯзиши забони англисиро давом меод. Аз ин рӯ вайро дар муддати солҳои 1997 то соли 2002 ба ҳайси мутахассиси соҳаи кишоварзии Дафтари Хадамоти Лоихавии СММ дар водии Рашт ба кор даъват намуданд. Вай дар ин муддат бо ҳамроҳии мутахассисони хориҷӣ ва ватанӣ ба монанди Базел Комнас, Шер Ҳасани Ҳусейнӣ, Абдулбоқӣ Меҳрабон, Тешоми Лемма, Саймуддинхон Муҳиддинов, Зебохон Нуриддинова, Фирӯза Манонова, Меҳриниссо Ҳафизова, Манонбек Юсупов, Баҳодур Қурбонов, Абдусалом Ҳошимов, Гулос Шерзамонов, Акрамҷон Акбаров, Додарбек Сайдалиев, Назира Саидова, Нозирҷон Солиҷонов, Маъруфҷон

Муҳаммадиев, Илҳомҷон Маҳкамбоев, Абдушукур Садиров, Тағоймурод Сангов, Хайрулло Нуров, Арабшо Назриев, Саидахмад Юсупов, Олимҷон Одиллов ва дигарон дар иҷроиши лоиҳаҳои гуногуни хоҷагии халқи водӣ қор ва ғайрияти намуд. Дар ин ҳодда махсусан назарияи таъсис додани Кумитаҳои рушди ҷамоати деҳот дар води Рашт, яке аз аввалинҳо дар Барномаи рушди СММ дар Тоҷикистон буд, ки яке аз муаллифони ин назарияи Партоев буд. Дар он солҳои вазнин дар води Рашт мутахассисони Барномаи тарққити СММ бо кӯмаку дастгирии раисони ҳамовақтаи ноҳияҳои Рашт (Маҳмадшариф Толибов), Нуробод (Зиёратшо Саъдуллоев), Ҷирғатаол (Зӯҳраҳан Давлаталиева), Тоҷикобод (Сичовиддин Исроилов) ва Тавилдара (Миралӣ Олимов) ва роҳбарони Ҷамоатҳои деҳот дар муддати солҳои 2001 –2002 -юм дар ҳудуди 34 ҷамотҳои деҳоти водӣ Кумитаҳои тараққиёти деҳотро таъсис доданд, ки онҳо имрӯзҳо бомуваффақият ғайрияти намуда истодаанд.

Қурбоналӣ Партоев баъди ба итмом расидани ғайрияти меҳнатиаш дар Дафтари СММ дар води Рашт аз моҳи сентябри соли 2004 то моҳи юни соли 2007 мутахассиси тухмипарварии картошкаи Барномаи кишоварзӣ ва озӯкаи СММ (ҶАО ООҶ), бо ҳамроҳии ҳамкоронаш ба монанди Сафаралӣ Наимов, Кароматулло Ҷамроев, Алиҷон Салимов ва дигарон ғайрилона қор намуданд. Дар ин муддат ба вай муяссар гардид, ки ба воситаи ин Барнома баҳри тақвият бахшидани соҳаи тухмипарварии картошка дар ноҳияҳои Ҷирғатол, Мӯъминобод, Ҷайзобод, Ҷонҷӣ, Рашт, Балҷувон ва Кӯҳистони Мастҷоҳ қорҳои заруриро ба итмом расонад. Бо иштироки бевоситаи Қ. Партоев ва дигар ҳамкоронаш дар иҷроиши барномаҳои давлатии тухмипарварии ватании картошка, алахусус бо дастгирии Президенти мамлакат Эмомалӣ Раҳмон дар ноҳияҳои кӯҳии мамлакат заминаи илмии тухмипарварии ин зироати хӯроқӣ гузошта шуд. Аз ин ҳодда, ки истеҳсоли картошка, ҳосилнокӣ ва майдони кишти картошка сол аз сол дар Тоҷикистон афзуда истодааст.

Бояд қайд намуд, ки Қ. Партоев дар муддати солҳои 2004-2008 дар шӯъбаи картошкапарварии ИИИ «Боғпарвар» иҷрои вазифаи ходими калони илмиро ба дӯш дошт. Аз соли 2009 то кунун ходими калон ва сарҳодими илмии Институти ботаника, физиология ва генетикаи Академияи миллии Тоҷикистон қорҳои илмиро дар баҳши омӯхтан ва ба даст овардани навҳои нави картошка давом дода истодааст. Дар муддати солҳои 2012-2014 ӯ мудири шӯъбаи «Захираҳои гербария» ва озмоишгоҳи ботаникӣ- кӯҳии «Қондар»-и Институти ботаника, физиология ва генетикаи растании Академияи миллии илмҳои Тоҷикистонро ба дӯш дошт. Ӯ инчунин аз соли 2012 боз инҷониб ҳамчун ходими калони илмии Маркази рушди инноватсионии илм ва технологияҳои нави Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон ба омӯзиши зироати ояндадори топинамбур бо ҳамқорон ва шогирдонаш қорҳои илмиро давом дода истодааст. Дар баробари ҳустуҷуӣ қорҳои илмӣ вай

дар навиштан ва чопи китобҳои зарурӣ барои донишҷӯён ва деҳқонон дар бахши кишоварзӣ талоши бешумор варзидааст. Алалхусус ӯ бо ҳамроҳии ҳамкасбон ва шогирдонаш дар муддати солҳои 1988 – 2011 китобҳои «Дастури картошкапарвар», соли 1988, «Дастури фермер» - 2004, «Ҷомеаи шаҳрвандӣ ва омилҳои тараққиёти он» - 2004, «Дастурҳои оиди рушди пахтакорӣ»-2005, «Дастур барои деҳқонон»-2006, «Реформа в аграрном секторе Республики Таджикистан» - 2006, «Дастурҳои оиди парвариш ва тухмипарварии зироатҳои сабзавотӣ, картошка ва полезиҳо»-2007, «Дастурҳои барои кишоварзон» - 2008, «Феҳрасти (каталог)и зироатҳои кишоварзӣ» - 2008, «Роҳҳои афзоиши дарахтони мевадиханда ва бунёди боғҳои модарӣ» - 2010, «Донишҳои мардумӣ ва рушди кишоварзӣ»-2010, «Ғуногунии агробиологии Тоҷикистон» - 2010, «Тағирёбии иқлим ва мутобиқшавӣ ба он» - 2010, «Парвариши картошка дар мавзӯҳои кӯҳии Тоҷикистон» - 2010, «Дургакунии картошка дар шароити Тоҷикистон - 2010 (ба забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ), «Ғуногунии агробиологӣ ва донишҳои мардумиро дар кишоварзӣ бояд ҳифз намуд» -2011(ба забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ), инчунин атласи рангаи зироатҳои кишоварзӣ – «Ғуногунии агробиологӣ - ғизо, захира ва боигарӣ» - 2011 (ба забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ), «Селекция и семеноводства картофеля в условиях Таджикистана»- 2013, «Картошка ва парвариши он дар Тоҷикистон»-2014, «Топинамбур – зироати самаранок»-2014, «Агробиология, селекция ва тухмипарварии картошка-*Solanum tuberosum* L.»-2015,«Топинамбур (*Helianthus tuberosus* L.) ва аҳамияти он дар кишоварзӣ»-2015; «Канаск»-2017; «Сари хосор»-2018 «Маҳсулнокии топинамбур дар водиҳои Ҳисору Рашт»-2019;; «Камароб»-2020; «Нишонаҳои морфологии топинамбур дар водиҳои Кӯлобу Ҳисор»-2020; «Ғуногунии агробиологии Помир» - 2021 ва ғайраҳо навишта, дастраси деҳқонон ва хонандагон гардонидаст. Дар маҷмӯъ вай то имрӯз тавонистааст, ки бештар аз 700 китобу, тавсияномаҳо, мақолаҳои илмию оммавиро дар бахшҳои кишоварзӣ, ғуногунии агробиологӣ, донишҳои мардумӣ ва ғайраҳо навишта, пешкаши шаҳрвандон ва ҷомеа гардонад.

Бояд қайд намуд, ки дар китоби чоп намудаи муаллифон «Феҳрасти (каталог)и зироатҳои кишоварзӣ» (2008) бештар аз 175 навъу намудҳои ғуногуни зироатҳои кишоварзӣ, ки дар шароити имрӯзи истеҳсолоти Тоҷикистон аз тарафи деҳқонон ва хоҷагиҳои кишоварзӣ кишту кор карда мешаванд, тамоми маълумотҳои заруриро оиди тавсифи биологии ин навъҳо, технологияи парвариши онҳо, касалиҳо ва нигоҳдории ҳосил баъди ҷамъоварӣ намудан ва инчунин коркарди маҳсулот пешкаши хонандагон гардонидаст, ки дар оянда барои баланд бардоштани ҳосилнокии зироатҳо аҳамияти калони илмӣ ва амалӣ дорад. Дар китоби дигаре, ки аз тарафи олимони (Қ. Партоев, С. Наимов, Қ. Меликов, А. Ҷумаҳмадов) ба таърифи расонида шудааст – «Дурагакунии картошка дар шароити Тоҷикистон» (2010), таҷрибаи дар соли 2009 дар ноҳияи Лахш

аввалин шуда дар қитъаи тадқиқотӣ дар баландии 2700 метр аз сатҳи баҳр бо роҳи гузаронидани гулпайванди сунъии навъҳои картошка навишта ва пешкаши донишҷӯён гардонида шудааст, ки аҳамияти калони илмӣ ва амалӣ дорад.

Дар натиҷаи гузаронидани ин корҳои илмии селекционӣ ба ӯ ва ҳамкоронаш муяссар гардид, ки бештар аз 50 номгӯи дурагаҳои (гибридҳои) ояндадори картошкаро ба даст оранд, ки онҳо ҳоло зери тадқиқоту омӯзиш қарор доранд. Ҳоло Қ. Партоев бо ҳамроҳии ҳамкорои ва шогирдонаш тавонистанд, ки коллексияи навъу намудҳои картошкаро дар мамлакат ба бештар аз 150 номгӯй, гандумро ба бештар аз 100 номгӯй ва топинамбурро ба 25 номгӯй расонидаанд, барои минбаъд онҳоро дар корҳои селекционӣ ва тухмипарварии ватанӣ истифода бурдан заминаи хуби илмӣ муҳаё сохтаанд.

Дар китоби «Ҷуногунии агробиологӣ ва донишҳои мардумиро дар кишоварзӣ бояд ҳифз намуд» (2011) бошад, ки ба забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ чоп шудааст, муаллифон натиҷаи омӯзиш ва тадқиқотҳое, ки дар ҳамкорӣ бо Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар муддати солҳои 2007 - 2010 гузаронида шудаанд, гирд овардаанд. Тадқиқотҳои этнобиологӣ оиди муайян намудан ва баҳодиҳии навъҳои маҳалии мевагиҳо, ғалладонагиҳо ва зироатҳои хӯроки чорво дар водиҳои Ҳисор, Рашт, Зарафшон, Истаравшон ва Вахш бо дастгирии молявии Фонди ба номи Кристенсен (The Christensen Fund) гузаронида шудаанд, бисёр ҷолиби диққат мебошанд. Барои ин маълумотҳои илмиро ба даст овардан ва оиди навиштану баҳо додани навъҳои маҳаллии бисёре аз навъҳои зироатҳои кишоварзӣ, ба монади дарахтони мевадиханда, ғалладонагиҳо, лӯбиёгиҳо, зироатҳои хӯроки чорво, растаниҳои табобатӣ ва ғайраҳо, ки онҳо қисми асосии ҷуногунии агробиологӣ Тоҷикистон башумор мерванд, ба муаллифон зарур омад, ки ба бештар аз 50 деҳа, 30 ҷамоати деҳот ва ба 18 ноҳияҳои мамлакат сафар намуда, бо бештар аз 1000 нафар деҳқонон, занҳо, аҳолии маҳал ва донандагони донишҳои қадимаи мардумӣ дар деҳот вохӯриҳо гузаронанд. Махсусан, натиҷаҳои ба даст омада оиди нигоҳдории навъҳои маҳаллӣ ва ҷуногунии агробиологӣ дар маҳал, роҳҳои афзоиш додани ин навъҳо дар деҳот ҳамчун маҳзани генетикӣ ва маводи зарурӣ барои таъмини бехатарии озӯқаворӣ дар мамлакатамон аз аҳамият ҳолӣ нестанд. Маводи илмӣ овардашуда ва мисолҳои ҳаётие, ки аз таҷрибаи амалии қору фаъолияти деҳқонон, донишмандон ва мардуми маҳал оиди нигоҳдории ҷуногунии агробиологӣ, донишҳои суннатӣ ва санъати кишоварзон гирд оварда шудаанд, барои деҳқонон, донишҷӯён ва дигар хонандагон муфид буда, метавонанд дар фаъолиятҳои минбаъдаи дӯстдорони соҳаи кишоварзӣ ва баҳри таъмини бехатарии озӯқаворӣ дар мамлакат кӯмаки амалӣ расонанд. Инчунин дар ин китоб бештар аз 50 намуди таҷриба ва донишҳои қадимаи мардумӣ, ки онҳо то кунун дар баҳши кишоварзӣ дар

деҳот истифода мегарданд, навишта шуда, пешкаши деҳқонон ва донишҷӯён гардонида шудаанд.

Олими кишоварзшинос Қурбоналӣ Партоев инчунин барои омӯзиш ва иваз намудани таҷрибаҳои илмӣ ба мамлакатҳои Ҳолланд (1989), Чин (2005, 2010, 2012, 2014), Олмон (2006), Ўзбекистон (2006, 2008, 2009, 2012; 2018, 2022), Гурҷистон (2006, 2009), Ҳиндустон (2007, 2008, 2009), Туркия (2009, 2011, 2012), Перу (2010), Афғонистон (2010; 2014), Россия (2005, 2007, 2009, 2011, 2012, 2013, 2015; 2018), Озёрбойҷон -2011, Қазоқистон (2008, 2010, 2012, 2016), Қирғизистон (2008, 2011), Италия (2012), Корея (2013), Венгрия (2016) ва инчунин ба Украина, Эстония ва Молдова сафарҳои хизматӣ намуда, таасуротхояшро оиди ин сафарҳо ва роҳҳои ҷорӣ намудани таҷрибаи пешқадами ин мамлакатҳо дар бахши кишоварзии мамлакатамон ба воситаи рӯзномаву маҷаллаҳо, ба монанди, «Минбари халқ», «Ҷумҳурият», «Садои мардум», «Тоҷикистон», «Зиндагӣ», «Нури Зиндагӣ», «Фермер», «Озодагон», «Миллат», «Нигоҳ», «Дунё», «Пайкон», «Кишоварзӣ», «Илм ва Ҳаёт», «Азия Плюс», «Бизнес и Политика», «Народная газета», «События», инчунин ба воситаи оинаи нилгун ва радио пешкаши хонандагони бешумор гардонидааст. Махсусан сафари расмӣ вай ба ватани картошка – Перу дар моҳи ноябри соли 2010 хело пурсамар буд, чунки аз он ҷой вай бештар аз 20 намунаҳои коллексионии нодири картошкаро ба Тоҷикистон овард, ки онҳо ҳоло ҳамчун маводи илмӣ омӯхта шуда истодаанд.

Хизматҳои илмию амалии ба даст овардаи олим Партоев Қ. –ро ба инобат гирифта, Президиуми Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон уро дар солҳои 2013, 2015 ва 2017 бо «Ифтихорнома»-и Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, соли 2020 бо «Ифтихорнома»-и Федератсияи иттифоқҳои касабавӣ мустақили Тоҷикистон сарвароз гардонидаанд.

Дар айёми ҷавонӣ, баъди хатм намудани Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон падару модараш (падараш Салимов Ҳоҷӣ Партовалӣ, соли 2013 дар синни 85 солагӣ ва модарашон соли 2020 дар синни 87 солагӣ аз олам гузаштанд ва рӯҳашон шод бод) Қурбоналиро дар моҳи августи соли 1973 аз деҳаи Қазноқи ҷамоати деҳоти ба номи Нусратулло Махсум бо духтари деҳотӣ, ки мактаби миёнаро хатм намуда буд, Ҷонмаҳмадова Ойюмгул хонадор намуданд ва онҳо бо ҳам 50 соли хушу хурсандиро пушти сар намуда, соҳиби панҷ фарзанд (Дилшод, Далер, Шухрат, Дилафрӯз ва Дилрабо), се келини меҳрубон (Савриниссо, Фирӯза, Насиба), шонздаҳ нафар набераҳои азизашон (Шаҳноза, Ширин, Шаҳзод, Дилноза, Алиҷон, Муҳаммадҷон, Идрис, Марям, Иброн, Абдулло, Меҳрона, Абубакр, Аниса, Абдулло, Муҳаммад ва Айиша) ва се абераҳои ҷониашон (Амина, Сафия ва Иброн) мебошанд.

Ҳоло пайвандони ин оилаи хушбахт, ки аз оби ҷонбахши «меҳру муҳаббат» хеле нуши ҷон кардаанд, шукронаи чунин як кишвари бихиштосо-Тоҷикистонро намуда, бо азизону наздиконашон дар шаҳри Душанбе хушбахтона иқомат доранд.

Олими шинохтаи бахши кишоварзӣ профессор Қурбоналӣ Партоев акнун ба синни мубораки 70 солағӣ қадам монда, баҳри рушду нумуи кишоварзӣ ва ба даст овардани навъҳои нави ояндадори картошка, гандум, лубиёғиҳо, топинамбур, офтобпараст, ҷуворимакка ва ғайраҳо корҳои илмӣ-тадқиқотиро дар Институти ботаника, физиология ва генетикаи растании Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон ба ҳайси мудири озмоишгоҳи генетика ва селекцияи растаниҳо бо ҳамроҳии ҳамкасбон ва шогирдонаш давом дода истодааст. Вай муаллифи 8 навъи нави картошка, ба монанди «Зарина», «Дустӣ», «Файзобод», «Тоҷикистон», «Рашт», «АИ-1», «Сурхоб», «Нилуфар», «Файзи Итиқлол», як навъи нави топинамбур «Сарват», ду навъи нави гандум - «Хатлон» ва «Бахти Истиқлол» ва як навъи нави сулӣ- «Назар» мебошад. Вай ҳоло бо ҳамроҳии дигар ҳамкоронаш бо Маркази умумиҷаҳонии картошка (Перу) ҳамкории зичро давом дода истодаанд. Дар натиҷаи ин ҳамкориҳо аз ин Маркази умумиҷаҳонии картошка дар соли 2005 ба Тоҷикистон бештар аз 60 номгӯи клонҳои нави картошка ворид карда шуд, ки онҳо ҳоло дар шароити ноҳияҳои кӯҳии мамлакат, ба монанди Лахш (собик Ҷиргатол), Деваштич (собик Ғонҷӣ), Файзобод, Кӯҳистони Мастчоҳ, Мӯъминобод, Балҷувон, Ховалинг, Шугнон, Рӯшон ва ғайраҳо омӯхта шуда истодаанд. Вай бо ҳамроҳии дигар олимони соҳа дар моҳи сентябри соли 2005 дар ноҳияи Лахш бо Сарвари давлат, Президенти мамлакат Эмомалӣ Раҳмон вохӯрӣ доштанд ва дар ин вохӯрӣ роҳҳои минбаъд афзоиш додану ба роҳ мондани тухмипарварии ватании картошкаро дар минтақаи кӯҳистони мамлакат баҳс намуданд, ки он дурнамои хуби амалӣ гардид.

Бояд қайд намуд, ки Қурбоналӣ Партоев баъди ҳар сафараш аз ин ӯ он мамлакати дурро наздик ба Тоҷикистон албатта тухмиҳои нодири картошка, ғалладонағиҳо, сабзавотиҳо, хӯроки чорво ва ғайраҳоро дастрас намуда, барои афзоиши онҳо кӯмак менамояд. Алалхусус бо талошҳои бевоситаи вай аз Олмон, Ҳолланд, Афғонистон, Узбекистон, Қазоқистон ва Перу тухмиҳои хуби навъҳои картошка, сабзавотиҳо ва ғалладонағиҳоро ба диёрамон оварда шудаанд, ки онҳо метавонанд минбаъд маводи хуби илмӣ бошанд. Як хислати хуби ин олими мумтоз дар он зоҳир мегардад, ки вай дар кадом шаҳру мамлакате, ки сафар накарда бошад, дар он ҷо риштаҳои хуби дӯстӣ ва ҳамкориро гусаста намуда, бо онҳо доимо дар тамос мебошад. Чунки вай забони англисиву русиро ва инчунин кор бо компютерро хуб медонад ва ба дӯстони хориҷиаш доимо дар муҳовара ва алоқа мебошад.

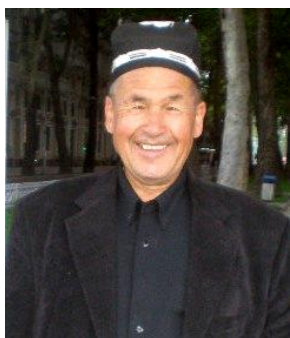
Ин олими бахши кишоварзӣ инчунин дар баробари корҳои илмиро ба ҷо овардан, ҳамчун шахрванди Тоҷикистон бо ҳамроҳии як гурӯҳ ҳамкорони илмиаш дар соли 2003 ташкилоти ҷамъиятии «Ҳамкорӣ баҳри тараққиёт»-ро таъсис дод ва ба воситаи он лоиҳаҳои гуногун дар ҳамкорӣ бо ташкилотҳои кӯмакрасон, Вазорати кишоварзӣ ва Маркази гуногунии биологӣ ва бехатарии биологии назди Кумитаи муҳити зисти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар ташкилотҳо баҳри рушду нумуи соҳаи кишоварзӣ, гуногунии биологӣ ва ҷомеаи шахрвандӣ талош ба харҷ додааст. Дар маҷаллаву рӯзномаҳо оиди рушду инкишофи соҳаи кишоварзӣ, ҷомеаи шахрвандӣ, муҳити зист, мутобиқшавӣ ба тағирёбии иқлим ва паст намудани сатҳи камбизоатӣ маводҳои таҳлилиро ба таъб расонида, дар роҳи минбаъд ободу хуррам гаштани диёру ҷомеа дар мамлакатамон талошҳои бешумор меварзад. Олим Қ. Партоев дар соли 2013 дар шаҳри Қазони Федератсияи рисолаи докториашро дар мавзӯи «Особенности селекции и семеноводства картофеля в горной зоне Таджикистана» бомувафакқият Ҷимоя намуда, унвони доктори илмҳои кишоварзиро сазор гашт. Дар соли 2016 ӯ рутбаи илмии аъзо-корреспондент ва профессори Академияи илмҳои табиатшиносии Россия, соли 2021 шаҳотадномаҳои «Аълоҷии маориф ва илми Тоҷикистон» ва «Аълоҷии матуоти Ҷумҳурии Тоҷикистон»-ро сазовор гардидааст. Инчунин дар соли 2019 вай ғолиби конкурси «Беҳтарин ихтироъкори Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва соли 2021 вай «Беҳтарин олими соҳаи кишоварзӣи вилояти Хатлон» доништа шуда, ба инъом ва шаҳодатномаҳои гуногун сазовор гардидааст.

Ӯ дар тарбия ва тайёр намудани шогирдони ҷавон низ ба комёбиҳои ҷашмрас ноил гаштааст. Ҳоло зери роҳбарии вай чунин шогирдони лаёқатмандаш ба монанди Сайфидин Садридинов (рисолаи докториашро), Наврӯз Сайдалиев, Низомиддин Каримов, Мавлон Қурбонов, Иматбек Нихмонов, рисолаҳои номзадишонро Ҷимоя намудаанд. Дигар шогирдони устод, ба монанди Гулов Махмалӣ –рисолаи докториашро, Сафармади Мирзоалӣ ва Резмонова Қурбоной, Сатторов Бахтовар рисолаҳои номзадишонро ба Ҷимоя омода сохтаанд.

Қурбоналӣ Партоев зодгоҳаш деҳаи Машконакро хело дӯст медорад. Алалхусус мактаби деҳаро. Ҳар боре, ки аз Душанбе ба назди хешу табораш ба деҳа меояд, албата ба мактаб омада, бо омӯзгорону мактаббачагон вохӯриҳо мегузаронад ва каме бошад ҳам кӯмакero ба мактаб мерасонад. Вай дар китоби навиштааш «Машконак - деҳае дар Раштонзамин», ки соли 2008 аз ҷоп баромадааст, шаҷараи авлодии сокинони деҳаро хело равшан ва оммафаҳм иншо намудааст. Дар китоби мазкур муаллиф дар бораи Тоҷикистони азиз, таърихи давлатдорӣ аҷдодӣ, дар бораи водӣҳои зебоманзари Раштонзамин ва таърихи бунёд гардидани зодгоҳаш яке аз деҳаҳои кӯҳии Раштонзамин - Машконак, ки дар қисми шарқии мамлакат ҷойгир гаштааст, нақл менамояд. Махсусан, нақлҳои муаллиф дар бораи қаҳрамонҳои асосии китоб, ки солҳои пешин аз водӣҳои Самарқанд, Кӯлоб, Ҳисору Ваҳё ба водии Рашт кӯчида омадаанд ва дар рушди ин диёри нотақрори Тоҷикистон саҳми босазо гузоштаанд, хеле аҷоибанд. Ва дар

охири ин китобаш вай иброз менамояд, ки Тоҷикистон ин диёри кӯху чаману водиҳои зархезу обҳои зулол мебошад ва рушди устувори он дар пеш аст. Тоҷикистон ҳамчун диёри ягона, якпорча ва бақои ваҳдати сокинони он, ҳамчун Диёри Домоду Арус абадӣ хоҳад монд ва орзӯ менамояд, ки:

**Илоҳо, ин Домоду Арус абадан кушаву қаррин бошанд,
Ба мисли қону тан бо ҳам сутуни оҳанин бошанд!**

**Маърифхучаи Пирзод,
нависанда ва Ходими
Шоистваи Маорифи
Ҷумҳурии Тоҷики-
стон**

**Махмадиёр Сардо-
ров, доктори
илмҳои кишоварзӣ,
профессор, узви
вобастаи Акаде-
мияи Илмҳои
кишоварзӣ ва
Иттифоқи нави-
сандагони Тоҷи-
кистон.**

Қурбоналӣ Партоев ба бозии шоҳмот хеле дилдода мебошад. Вай дар Душанбе, дар ноҳияҳои Рашт, Кӯлоб, Қирғатол, Ашт, Айнӣ, Кӯҳистони Мастчоҳ, Панҷакент, Мӯъминобод, Ховалинг, Ҳамадонӣ, Шаҳритӯз, Бохтар, Қомӣ, Роғун, Файзобод, Гонҷӣ, Хучанд, Ҳисор, Шаҳринав, Истаравшан, Ховалинг, Балҷувон, Ваҳдат, Варзоб ва дигар ноҳияҳои Тоҷикистон рафиқон ва дӯстдорони ин бозии аҷиб, ки ба қавли олимони барои мустақам гаштани кори асаб ва фикронӣ хело кӯмак мерасонад дорад ва ҳар гоҳе, ки ба ин ноҳияҳо сафар намояд, албатта дӯстони шоҳмотбозашро пайдо намуда, ба онҳо дар шоҳмотбозӣ қувваозмоя менамояд. Як хислати хуби устод дар ин бозӣ дар он зоҳир мегардад, ки баъди оне, ки ин ё он ҳарифаш агар уро дар шоҳмотбозӣ мағлуб гардонанд, малол нагашта, ҳатман дасти уро ба муносибати ғолиб гаштанаш дар бозӣ фишурда, ғалабаро ба ӯ табрик менамояд. Яъне ба қудрату маҳорати фикрронии ҳарифи шоҳмотбозаш қоил шуда, мардонавор шикастро дар бозӣ пазируфта, мисли баъзеҳо асабӣ нагашта, қувва ва тавоноии зеҳниашро барои бозиҳои оянда нигоҳ медорад. Ин ҳам яке аз хислатҳои хуби инсонӣ, маърифатнокӣ ва хирадмандии ин шахси оддӣ ва хоксорро таҷасум менамояд, ки шоир дар ин ҷода фармудааст:

**Ободии мулк аз маърифати инсон аст,
Ночурии ӯ касофати шайтон аст.
Аз беҳирадон умеди некӣ маталаб,
Таъмири ҷаҳон кори хирадмандон аст.**

Аз омӯзишу ғанӣ гардонидани малакаи илмии инсон ба меҳнату заҳмат кашдани ин ё он ҳунарманд, мутаффақир ва уламою олим вобастагии зич дорад. Ба қавли Қурбоналӣ Партоев барои дар роҳи душворгузари илму олимӣ ба мақсад расидан, пеш аз ҳама меҳнатдӯст будан, кушишу ғайрати зиёд кардан, аз мушкилиҳои пеш омада наҳаросидан, ноумед нагаштан ва доимо бо

умеди ба даст овардани муваффақият дар кори эҷодӣ талош варзидан аст. Чизи дигаре, ки дар илм хело муҳим аст, ин пеш аз ҳама хуб аз худ намудани таҷриба ва натиҷаҳои олимону хирадмандоне, ки пеш аз ту дар ин ё он соҳаи илм ба даст овардаанд мебошад. Олимон бояд роҳкушо ва мушкилкушои мардум ва ҷомеа бошанд. Онҳо бояд бо ёрии натиҷаҳои ба даст овардаи илмиашон, бо тайёр намудани шогирдонашон, бо навиштану чоп намудани китобҳоиашон, бо мавдҳои табобатиашон, бо навъу тухмиҳои серҳосилашон ва маслиҳату тавсияҳои илмиашон ва бо дигар дастовардҳои илмиашон ба ҷомеаи инсонӣ кӯмаки хешро расонанд. Дар ин бора Имоми Аъзам чунин фармудаанд:

**Чароғи ҳарду олам олимонанд,
Ба маънӣ олимони шамъи ҷаҳонанд.**

Қурбоналӣ Партоев ҳоло худ устод гашта бошад, ҳам мегӯяд, ки ...«дар ҳаётам ҳарчиро, ки соҳиб шудам ва ёфтам, ин аз омузишу гӯш андохтан ба насихатҳои пурарзиши падару модари бузургворам ва устодони азизам ба монанди Сайраҳмон Мӯминов, Тураҷон Маҳмадиев, Бегиҷон Додарбеков, Абдулвоҳид Ҷононов, Мирзохӯҷа Пиров, Сияршо Ризоев, Шарбатхӯҷа Шодиев, Насрулло Исоев, Ҷамол Қосимов, Абдуғанӣ Нурматов, Юсуф Саидович Носиров, Назирхон Ибрагимович Мансуров, Акбар Нусратуллоевич Махсумов, Ҳайдар Ҷумонкулов, Бобо Сангинов, Убайдулло Эшонкулов, Василий Василевич Трипель, Муаттарахон Хоҷаева, Валентина Васильевна Кушнарёва, Зоя Петровна Козлова, Маҳмадӣ Қосимов, Қаюм Раҷабов, Турсунбой Аҳмедов, Хикматулло Назиров, Хуршед Каримов, Маҳмадшоҳ Илолов, Ҳаким Мунавваров, Абдусаттор Саидов, Оғоназар Акназаров, Муҳиба Муҳсиновна Якубова, Қурбон Алиев, Сафаралӣ Наимов, Ҳомидҷон Абдуллоев, Ҳикмат Ҳисориев, Сафарбек Раҳимов, Абдуллоҷон Эргашев, Абдуманон Абдуллоев, Бахшулло Ҷумъаев, Фирӯза Носирова, Сайдалӣ Гулов ва дигарон мебошанд. Падару модар ва устодон барои ҳар як фард ганҷҳои ноёбанд ва ба қадри ин ганҷҳои ноёб бояд расид».

Бале ҳақ ба ҷониби олими кишоварзшинос аст, ки дар камолоту ҷаҳонро соҳиб гаштан аввал падару модар ва баъдан устодон саҳми арзандадоранд, дар он ҳолате, ки шахс ба гуфтаву омӯзиши онҳо дар ҳаёт чиддан дода шуда бошад. Дар охир мо ба ин олими соҳаи кишоварзӣ пеш аз ҳама саломатӣ ва дар корҳои минбаъдаи эҷодиаҷиб бурдборихоро орзу менамоем.

Маърифхӯҷаи Пирзод, нависанда ва Ходими Шоистаи Маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон;

Маҳмадиёр Сардоров, доктори илмҳои икшоварзӣ, профессор, Узви вобастаи Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон ва Иттифоқи журналистони Тоҷикистон.

ГЛАВА 14. ТОЧИКИСТОН – ДИЁРИ ДОМОДУ АРЎС

Ривояте ҳафт, ки гуё як сайёҳе як вақтҳо аз мамлакатҳои ғарб ба Тоҷикистони мо сафар доштааст ва ба бисёр ноҳияву минтақаҳои мамлакатамон рафта, бо тарзи ҳаёти мардум, анъанаҳои халқи тоҷик ва табиати дилкаши он шинос гаштааст. Баъди ба итмом расидани сафараш он сайёҳ, дар дафтари хотироташ оиди таассуротҳои дар ин диёр чунин қайд намудааст, ки гуё «диёри Тоҷикистон ба мисли арӯсест, ки ҳар кас мехоҳад ба ӯ назаре афканад, яъне табиати дилнишинаш мисли арӯсест, ки диққати тамоми одамонро ба худаш кашида, касро мафтуну мубталло месозад».

1. Дехаҳои ҚазноқуМашқонак дар води Рашт. 2. Аз рост ба чап: Ҳочӣ Раҳматшо, падарам – Ҳочӣ Партовалӣ, модарам – Ниғинабону ва Қурбоналӣ, соли 2006.

Вале, ман ҳамчун як шахрванди ин диёри нозанину худодод ба андешаҳои он шахси сайёҳ ба пуррагӣ розӣ шуда наметавонам. Яъне, Тоҷикистон ин диёри Домоду Арӯс аст. Ман дар ин андешаронии файласуфонаи хеш онро дар назар дорам, ки кӯҳҳои сар ба фалак кашидаи ин диёр - таҷассумгар ва симои домодони халқи бузургвори хешро мебинам, ки онҳо ба мисли оне, ки домодҳо чи қадар ба арӯсони хеш ҳалиму меҳрубонанд, қуҳистони мамлакат низ ба водиҳои зарнисори он, ки онҳо таҷассумгар ва симои наварӯсонро мемонанд, шабоҳат доранд.

Домодҳо мӯйҳои дилдодагони хешро навозишкорона ва ҳалимона сила мезананд ва ба ин васила ба онҳо оромӣ, ҳаловат ва муҳаббатро бахшида, дар дилу қалби маъшукони ҷонӣ шамси рафоқатро равшантар месозанд. Яъне бо ин шуғли гуворои хеш домодони азиз рӯҳу ҷони арӯсонро, нозанинро, дилдодагони ишқро ба вачҳ оварда, хонаи ишқи покро қавитар мегардонанд.

Кӯҳсори мамлақати азизамон обҳои зулолашро, ки аз дилу мағзу ҷаъфари он ҷорӣ мегарданд, ба водиҳои зархеи мамлакат равона сохта, ба ин васила файзу баракати дунёиро ба арӯси диёр - заминҳои ташналаби водҳои зархеи он ҳидоят менамояд.

Бале, дар ин радифи ҷавонмардонаи домодони мамлакат - кӯҳсорон, арӯсони он - заминҳо низ ҳимматбаландона ҷавоб мегардонанд. Яъне онҳо

заминҳои обии мамлакат қодиранд, ки дар сурати баланд бардоштани ғамхорӣ аз тарафи ҳукумат ва аҳолии нисбати замин, дар ин майдонҳо дар муддати сол миллионҳо тонна ғалладонагиҳо, сабзавот, картошка, мевагиҳо, пахта ва дигар маҳсулотҳои кишоварзии барои аҳолии мамлакат зарурро истеҳсол карда шавад.

Ва чи тавре, ки дар боло ишора гашт, куҳҳои Тоҷикистон ҳамчун домодҳои ҷавон боз ҳам вазифаи гармӣ бахшидан ва хурраму обод нигоҳ доштани тамоми сарзамини кишвар ва ҳатто берун аз онро доро мебошанд. Дар Тоҷикистон имконияти дар ҳудуди мамлакат чандин неругоҳҳои пуриктидорро дар шоҳаҳои гуногуни дарёҳои кӯҳии мамлакат сохта, ба истифода диҳад, ки ин омили асосии боигарии мардум ва пешрафти диёрамон дар ояндаи наздик хоҳад буд. Ва зиёда аз ин захираҳои обии кӯҳсори Тоҷикистон метавонанд дар ояндаи наздик дар таъмини нерӯи барқии бисёре аз мамлакатҳо мадади калони амалӣ расонанд.

Дар доираи ин таҳлиҳои иқтисодиву иҷтимоӣ Тоҷикистони азизро метавон ҳамчун як ахтаре дар осмони Осиёи Марказӣ тассавур намуд, ки вай ба ин сарзамини варроху ғанӣ, вале мардумаш аз қарнҳо меҳнатқарин, ҳамчун кишвари нерӯи энергетикӣ тавлидкунанда макони нури маърифат ва камолотро дар ояндаи наздик муҳаёсозанда шуморидан мумкин аст.

Чизи дигаре, ки аз шарофиасти кӯҳистони мамлакат баҳри мардуми ин диёр бармеояд, ин табиати салқину боду ҳавои тозаи кӯҳистон мебошад, ки вай барои нигоҳ доштани саломатии аҳолии диёрамон малҳами тайёру атои худои муттаъол ҳисоб меёбад. Дар оянда рушди марказҳои саломатӣ, туристӣ, ҷойҳои дамгирию истироҳатӣ дар минтақаи кӯҳистони мамлакат, яке аз омилҳои асосии пешрафти иқтисодиёти он ба шумор меравад.

Яъне кӯҳсори диёрамон ҳамчун домоди ғамхор баҳри саломатии арӯси нозанинаш – сарзамини бобаракти водии он, макони талқинкунандаи маводҳои зарурӣ баҳри саломатии одамон - ҳавою обҳои тоза ба шумор меравад.

Қуввату дармони домодони азиз аз саломатии онҳо, пеш аз ҳама аз ақлу солиму неруи созандаковати мардуми меҳнатқаринаш вобастагии калон дорад. Яъне ба ҷавонон, домодону арӯсони азизи имрӯзаи мамлакат дар баробари зебогии зоҳириашон, инчунин поквичдонӣ, меҳнатқаринӣ, ваҳдатпарастӣ, ватандӯстӣ ва қавигии ботинии онҳо хело зарур аст.

Ва агар мо ба ботини кӯҳистони мамлакат - Домоди Ватан низ агар назар афканем, вай низ хело бойю ғанӣ мебошад. Вале, он иқтидору қудрати ниҳоние, ки дар шакли тамоми маводҳои кимиёвӣ дар қалби ин кӯҳҳои осмонбӯси диёрамон ниҳонанд, дар интизори қарни истифодабарии хеш қарор доранд. Яъне кӯҳистони диёрамон на танҳо зоҳран зебову мафтуну дилрабо аст, инчунин вай дар қаъри заминаш низ бойю пурсаховат мебошад.

Дар ин ҷо мерасем ба хотимаи ин қисса ва аз Аҷдоди Пок таманнои онро менамоем, ки илоҳо кӯҳсори ин диёр бо обҳои муссафояш, бо насими ҳавои тозаи ҷонбахшаш, бо ҳарорати неруи ҷонфидояш доимо ҳамчун домоди ғамхору мушфиқ сари арӯси нозанинашро – водӣҳои бихишти руи

заминашро, тамоми Ватанро абадан сила созад то ин, ки вай аз ин навозишҳо ҳаловат бурда, орому хушбахт бошад, одамонро хӯронаду пӯшонад, насли солиму оламгирро ба дунё орад!

Ва дар охир боз мегӯям, ки Тоҷикистон ин диёри кӯҳху, чаману водиҳои зархезу обҳои зулол мебошад ва рушди устувори он дар пеш аст. Тоҷикистон ҳамчун диёри ягона, якпорча ва ваҳдати сокинони он, ҳамчун Диёри Домоду Арӯс абадӣ хоҳад монд! Ин ақидаамро бо орзуи зерин мехоҳам пешкаши тамоми сокинони Тоҷикистони азизамон гардонам:

**Илоҳо Домоду Арӯс абадан кушаву қаррин бошанд,
Мисли ҷону тан бо ҳам пайваста сатуни оҳанин бошанд!
Ин дунёву олами инсонӣ зи базму шодиву ҷавонӣ ширин бошанд,
Илоҳо, ин ду ҷавон бо тифлакони дар тахти заррин бошанд!**

Қурбоналӣ Партоев, соли 2006.

ГЛАВА 15. МАНЗАЛАТИ ПАДАРУ МОДАР, УСТОДОН ВА ДҶУСТОН

Банда ба он ақида мебошам, ки дар ҳаётим ҳарчиро, ки соҳиб шудам ва ёфтам, ин аз омӯзишу насихатҳои Падару Модари бузургворам, Устодони гиромикадр ва Дӯстонам ба монанди: Сайраҳмон Муминов, Бегиҷон Додарбеков, Тураҷон Муҳаммадиев, Абдувоҳид Ҷононов, Мирзохуҷа Пиров, Маъруфхуҷа Пиров, Шарбатхӯҷа Шодиев, Сияршо Ризоев, Сайфиддин Қутбиддинов, Аминҷон Шарипов, Мирзохӯҷа Низомов, Орифҷон Бобоҷонов, Ҳоҷӣ Муҳиб Бобоҷонов, Ҳоҷӣ Аврод Сирочов, Ҳоҷӣ Одинамаҳмад Ашӯров, Ҳоҷӣ Каримҷон Розиков, Ҳоҷӣ Раҳматшо Шоев, Ҳоҷӣ Резмоншо Сияров, Ҳоҷӣ Маҳмадроиб Шоев, Ҳоҷӣ Маҳмадсолеҳ Саймуҳиддинов, Ҳоҷӣ Сайвали Гулбоев, Ҳоҷӣ Сайнуриддин Ҷамолов, Абдухалил Ҳалимов, Баҳодур Раҷабов, Ҳабибҷон Баҳодуров, Қодирҷон Саидов, Ҷумъабой Додмаҳмадов, Давлатмаҳмад Сайёдов, Додарҷон Муҳаммадиев, Ҳоҷӣ Абдуқудус Абдуалимов, Ҳоҷӣ Мирмаҳмад Сайёдов, Ҳоҷӣ Ёқуб Ҳиматов, Ҳоҷӣ Юсуф Ҳиматов, Ҳоҷӣ Махсум Раҷабов, Ҳоҷӣ Муқимҷон Азизов, Қамар Азизов, Аҳтам Ҳасанов, Абдуқодир Қаҳоров, Илҳом Дуллоев, Аюб Ҳиматов, Илҳом Абдуллоев, Ҷураҷон Муҳаммадиев, Абдумачид Раҳимов, Давлат Усмонов, Диловаршо Неъматов, Азизхӯҷа Назиров, Ибодулло Саъдулоев, Ҳоҷӣ Нуралӣ Саймаҳмадов, Саидамир Ҷононов, Кишваршо Ризоев, Мусаяб Умаров, Саидбек Умаров, Саидбек Ҷонононов, Асадулло Ёрмаҳмадов, Тилло Низомов, Раҳимбек Амонов, Саидбек Амонов, Аламҷон Азимов, Мадалӣ Сайдалов, Ҳоҷӣ Ҷангӣ Шоев, Голибшо Ҳомидов, Файзулло Эшонов, Диловаршо Эшонов, Туйғун Абдуҷабборов, Илҳомуддин Сирочов, Ҳоҷӣ Файюрбек Мубораков, Ҳоҷӣ Юсуфҷон Ҷабборов, Мурод Ҷабборов, Оишахон Абдурахмонова, Абдурашид Шарипов, Абдусаммад Самиев, Саидамир Ҷононов, Азамҷон Ҳасанов, Саидҷон Ҷононов,

Содикҷон Саймуҳиддинов, Маҳмадрозик Саймуҳиддинов, Маҳмадраҷаб Саймуҳиддинов, Толибҷон Саймуҳиддинов, Зухридин Шаҳобиддинов, Искандар Исроилов, Давлат Ақобиров, Абдурашид Шарипов, Файзали Қирғизбеков, Каримҷон Маллаев, Ходихўча Саидхоҷаев, Худоиназар Ғоибназаров, Мирзошоҳ Ақобиров, Қаноатшо Лоиков, Олимҷон Набиев, Саъдӣ Шокиров, Абдучаббор Саломов, Абдуразоқ Саломов, Файзӣ Каримов, Пирмаҳмад Раҷабов, Илҳом Асадов, Қурбоналӣ Шоев, Раҳмиддин Чунгаков, Шоҳин Чамолов, Нусратулло Исоев, Акбар Махсумов, Чамол Қосимов, Абуғанӣ Нурматов, Юсуф Саидович Носиров, Александр Александрович Шахов, Назирхон Мансуров, Муаттара Хоҷаева, Ҳайдар Чумонқулов, Владимир Николаевич Литвинов, Иван Владимирович Авдеев, Бобо Сангинов, Убайдулло Эшонқулов, Маҳмадӣ Қосимов, Мўсо Чумъаев, Мурод Султонов, Василий Василевич Триппель, Қаюм Раҷабов, Валентина Васильевна Кушнарева, Зоя Петровна Козлова, Ислон Эшонов, Гулмаҳмад Холов, Файзулло Урунов, Чамолиддин Мансуров, Турсунбой Аҳмедов, Бурибой Каримов, Мирбақо Каримов, Маҳмашариф Толибов, Шер Ҳасани Ҳусейнӣ, Абдулбоқӣ Меҳрабон, Базель Комнас, Лема Тешомӣ, Мамадшо Илолов, Фарҳод Раҳимӣ, Ҳаким Аҳмедов, Абдусаттор Саидов, Хуршед Каримов, Муҳиба Муҳсиновна Якубова, Қурбон Алиев, Ҳикмат Ҳисориев, Оғоназар Ақназаров, Ғиёсиддин Меъроҷов, Парвона Чамшедов, Абдулло Давлатов, Миуродҷон Саидов, Имомназар Қудратов, Ҳомидҷон Абдуллоев, Абдуманон Абдуллоев, Абдуллоҷон Эргашев, Нуралӣ Асозода, Муллоҷон Амирбеков, Холназар Муҳаббатов, Маҳрам Ҳотамов, Давлатҷон Комилзода, Ҳикматулло Назиров, Кимийё Нимадҷанова, Қурбоналӣ Салимов, Шамсуддин Ясинов, Саидҷамол Саидов, Бахшулло Чумъаев, Ольга Владимировна Усманова, Муқадам Ниязмухамедова, Абдулло Мадаминов, Ирина Сергеевна Каспарова, Самандар Искандаров, Салоҳиддин Муслиҳиддинов, Муминҷон Ҳафизов, Қаландар Мираминов, Абдуҳолик Ҷабборов, Неъматулло Сафаров, Сафарбек Раҳимов, Толибҷон Иргашев, Абдувалӣ Ҳайтов, Файзулло Мамадалиев, Саъдулло Мамадалиев, Неъматулло Мамадалиев, Муҳаббатхон Мамадалиева, Маҳмудҷон Одинаев, Сайвалӣ Назаров, Сафаралӣ Наимов, Бобоҷон Ваҳобов, Сайфидин Садридинов, Сафаралӣ Орипов, Яраш Пулодов, Суҳроб Иргашев, Зайналобиддин Кобулиев, Абдуҳамид Қаюмов, Фирўза Носирова, Сайдалӣ Гулов, Махмалӣ Гулов, Ақобир Мирзораҳимов, Маҳмадёр Сардорев, Аммонулло Салимов, Толибҷон Набиев, Усмонҷон Маҳмадёрев, Мастибег Норов, Музаффар Каримов, Баҳром Аҳмадов, Эмомалӣ Усмоналиев, Раҷабалӣ Давлатов, Матлуба Анварова, Шоҳиён Нуралӣ Набот, Бахтиёр Расулзода, Абдумусобир Бобоев, Ҳафизулло Муминҷонов, Даврон Музаффарзода, Зулфия Давлятназарова, Ҳасратҷон Рашидов, Рустам Ваҳҳобзода, Аҳлиддин Ҳисориев, Боқохўча Бобозода, Шоиста Мубалиева, Тилло Бобоев, Марё Бобоев, Файзали

Ҳакимов, Дилшод Қадамов, Илҳом Бобоев, Карим Салимов, Мавлон Қурбонов, Манзура Ибрагимова, Зарафо Қиёмова, Назира Умарова, Маҳмадзамон Сулангов, Мавлон Пулодов, Зебуниссо Муминшоева, Зебониссо Эшонова, Назира Манёзова, Фотима Бободжанова, Люда Сидорова, Маҳмадлатиф Каримов, Шафкатҷон Саидмуродов, Хуршед Искандаров, Салоҳиддин Аҳмадов, Собирҷон Аброров, Комилҷон Саидов, Комрон Ҷумъаев, Қобилҷон Бобокалонов, Хотираҷон Шарипова, Сафармади Мирзоалӣ, Изомуддин Каримов, Бахтовар Сатторов, Юсуфҷон Қобилов, Алишер Наимов, Ёрмаҳмад Ниёзӣ, Рустам Ҳайдаров, Акмал Неъматов, Пирмаҳмад Нуоров, Анвар Қодиров, Файзулло Фатхуллоев, Раҳматулло Сатторов, Мавлон Пулотов, Маҳмадзамон Сулангов, Козимаҳмад Абдуламонов, Ҷаҳонгир Ҷаҳонгиров, Довудшо Наврузшоев, Чамшед Сатторов, Шарофиддин Кароматуллоев, Қурбоналӣ Меликов, Раъно Эшонқуллова, Иматбег Нихмонов, Шамсиддин Ясинов, Сабур Абдуллоев, Қурбонҷон Кабутов, Қодирҷон Ботуров, Алимаҳмад Холов, Фатхулло Одинаев, Нуралӣ Сафаралиев, Наврӯз Сайдалиев, Сафармади Мирзоалӣ, Умед Алиев, Дилшоди Ҳабибулло, Фарҳод Пулодов, Ниссо Одинаева ва дигарон мебошанд ва ибраздорам, ки **«ПАДАРУ МОДАР, УСТОДОН ВА ДҶУСТОН БАРОИ ҲАР ЯК ИНСОН ГАНҶҲОИ НОЁБАНД»**.
Қурбоналӣ Партоев, 25.05.2020.

Рӯзҳои Ёдмонд аз Ҳаёти Падару Модари Азизам

Падарам Ҳоҷӣ Партовалӣ Салимов дар таърихи 01.07.1928 ба дунё омадааст. Вай дар синни 85 солагӣ, дар таърихи 23 ноябри соли 2013, рӯзи Шанбе соати 9:00 аз олам гузашт ва ҳамон рӯз соати 14:00 ба хок супорида шуд.

Модарам Нигина Баҳодурова дар таърихи 13.03. 1933 ба дунё омадааст. Вай дар синни 87 солагӣ, дар таърихи 23 майи соли 2020, рӯзи Шанбе, соати 21:00 аз олам гузаштанд ва рӯзи Якшанбе, рӯзи Иди Рамазон соати 10:00 ба хок супорида шуд.

Модарам нисбат ба Падарам 2 сол бештар умр диданд ва баъди 7 соли вафоти Падарам аз олам гузаштанд.

Мувофиқи таълимоти Дини Мубини Ислом дар рӯзи Ид ба хок супорида шудани ҷасади кас, яке аз нишона ва ғазилатҳои неки он кас ба шумор рафта, мартабаи баланд ва кам гаштани гӯноҳҳои инсон дар назди Парвардигори олам шумурда мешавад. Ҷасади Модари мушфиқи мо низ дар рӯзи Иди Рамазон ба хок супорида шуд.

Бояд қайд намоям, ки Падару Модари мо умри бобарактро аз сар гузаронидаанд. Онҳо ба амри тақдир дар ғасли тобистони соли 1950 ба ҳам хонадор гаштанд ва бо ҳам 63 сол умр гузарониданд. Дар ин муддат онҳо соҳиби 9 писар (Қурбоналӣ, Ҳисорӣ, Сайъалӣ, Сафаралӣ, Назаралӣ, Ҳайдаралӣ, Мардоналӣ, Давроналӣ, Умаралӣ) ва 4 духтар (Ҳуснигул,

Мавцигул, Бибрахмона, Зарагул) гашта, инчунин соҳиби бештар аз 100 набраву аъбера ва кабера буданд. Мо фарзандонашон ва наберагону пайвандонашон доимо дӯъо менамоем, ки:

ИЛОҲО ҶОЙИ ПАДАРУ МОДАРИ АЗИЗАМОН ДАР ҶАННАТ БОШАД!

Манзили охирати Падару Модарам, фарзандонашон – Ҳисорӣ, Сайъалӣ ва набераашон Раҳмоналӣ дар як гӯшаи қабристони деҳаи Машконаки ноҳияи Рашт дар боғи сарсабзу хуррам ҷой гирифтаанд, ки дар расм оварда шудаанд.

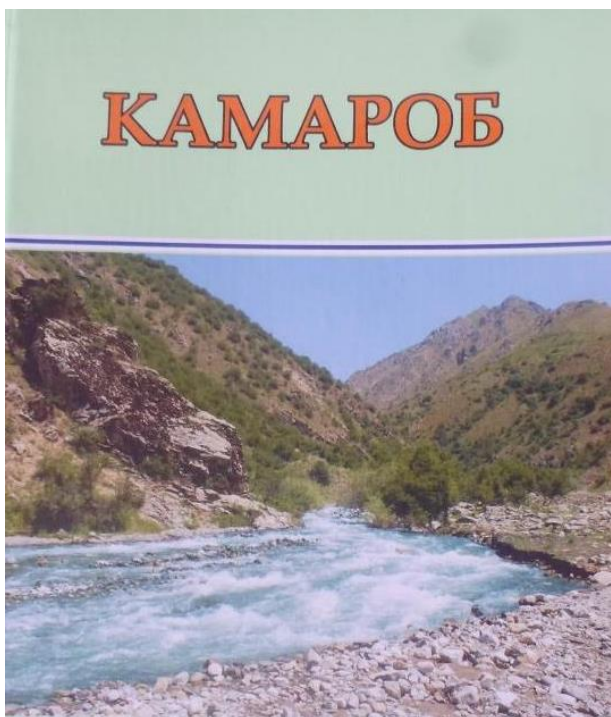
«ДАРГУЗАШТИ ПАДАРУ МОДАР БАРОИ ФАЗАНДОН ХЕЛО АЛАМОВАРУ ҶАМГИН АСТ, АЛАЛХУСУС, ДАРГУЗАШТИ МОДАРИ МУШФИҚУ МЕҲРУБОН» (Қурбоналӣ, 25.05. 2020).

Манзилҳои охират аз рост ба чап: Модарам, Падарам, Сайъалӣ, Ҳисорӣ ва Раҳмоналӣ дар поёни онҳо, 25.05.2020.

ГЛАВА 16. НАТИҶАҶОИ ЭКСПЕДИТСИЯИ ИЛМИИ ОЛИМОНИ ТОҶИК ДАР РАШТОНЗАМИН

Чи тавре, ки ба ҳамагон маълум аст, Тоҷикистон дорои генофонди бойи набототу ҳайвонот мебошад. Вале, дар солҳои охир дар ҳудуди ҷумҳури қоҳиш ёфтани гуногунии биологӣ ба ҷашм мерасад. Экосистемаҳои кӯҳии Тоҷикистон қисмати муҳими комплексҳои табиӣи ҷумҳуриро ташкил медиҳанд. Ҳаёти мардум дар минтақаҳои кӯҳии Тоҷикистон ба вазъи экологии экосистемаҳо ва ҳолати гуногунии биологӣ алоқамандии зич дорад. Дар солҳои 90-уми асри гузашта аз сабаби вазъи мушкили иқтисодӣ аз ҷониби аҳоли буридани дарахту буттаҳо ба вуқӯ пайваст, талу нишебиҳо ба таври васеъ барои кишт намудани зироатҳои ғалладонагӣ мавриди истифода қарор дода шуд, ки ин раванд ба олами набототу ҳайвоноти минтақаҳои табиӣи Тоҷикистон таъсири манфӣ расонд. Вале, дар солҳои Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон пеши роҳи ин ҳолатҳо гирифта шудаанд ва ин хатарҳо хело кам гаштаанд.

Тоҷикистон бо кӯҳсораш, бо меваҳои шаҳдбораш, бо обҳои зулоли ҷашмасоронаш ва бо табиати биҳиштосояш дар дунё ҳамто надорад.

Яке аз ғӯшаҳои зебоманзару бо гуногунии бойи биологияш ва табиати афсонавиаш, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон маъмул аст ин водии Рашт ба шумор меравад, ки дар масофаи бештар аз 200 км аз шаҳри Душанбе, дар қисми шарқии кишварамон ҷойгир аст. Сокинони ин водии зархез дар рушду нумӯи иқтисодиёт ва иҷтимоиёти кишварамон саҳми аразанда доранд. Бояд қайд намуд, ки деҳқонон ва

мардуми меҳнатқарини ноҳияи Рашт аз қадимулайём ба зироатчиғӣ, чорводорӣ ва боғдориашон дар кишварамон шӯҳрати хоса доранд. Меваҳои шаҳдбори боғбонони водии Рашт дар таърихи тӯлонӣ зеби дасторхони мардуми Осиёи Марказӣ ва берун аз он буданд. Месазад ёдовар гашт, ки меҳнатқарини ноҳияи Рашт, ки яке аз ноҳияҳои дар бахши кишоварзӣ маъруфгашта ба шумор мераванд ва ҳамасола нақшаҳои истеҳсолии маҳсулоти кишоварзиро пурра ва барзиёд иҷро намуда, дар таъмини амнияти озуқаворӣ мамлакат ҳиссагузоранд.

Барои мардуми меҳнатқарин ва меҳмоннавози ноҳияи Рашт, ки дар ин ҷо рӯзи 26 июни соли 2019 Ҷашни Ваҳдати миллӣ бо роҳбарӣ ва ба

дастгирии ҳаматарафаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ҷаноби Олӣ, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон баргузор гардид дар таърихи навини Тоҷикистон бо хатҳои заррин сабт гардид.

Инчунин моҳи июли соли 2019 гурӯҳи олимони шинохтаи Академияи милли илмҳои Тоҷикистон (дар ҳаёти бештар аз 45 нафар олимони) бори аввал дар таърихи илми табиатшиносии Тоҷикистон як экспедитсияи гуногунҷабҳаи илмиро дар ҳудуди ноҳияи Рашт анҷом доданд.

Дар ҳаёти экспедитсияи комплексии илмии Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон (АМИТ) олимони аз Институтҳои ботаника, физиология ва генетикаи растанӣ; зоология ва паразитология ба номи Е.Н. Павловский; геология, сохтмони ба заминҷумбӣ тобовар ва сейсмология; масалаҳои об, гидроэнергетика ва экология, инчунин аз Маркази илмӣ-таҳқиқотии экология ва муҳити зисти Осиёи Марказӣ, Маркази пиряхшиносӣ, Амнияти ядрӣ ва дигарон шомил буданд.

Дар рафти экспедитсияи илмӣ махсусан, тавсифи гуногунӣ ва гуногунрангии табиати афсонавии ноҳияи Рашти ботаникӣ, алахусус мавзеи хушманзари Камароб, Боғи ботаникии деҳаи Ҷафр ва дигар мавзеҳои кӯҳии водии Рашт диққати олимони Академияи милли илмҳои Тоҷикистонро саҳт ба худ ҷалб намуд.

Олимони АМИТ натиҷаҳои омӯзишу хулосабандии ҳешро доир ба боигариҳои табиӣ, обу ҳаво ва гуногунии набототу ҳайвоноти як гӯшаи кишвари азизамон дар китоби тозанашири Камароб хулоса гашта, онро ба қарибӣ ба хонандагон пешниҳод намуданд. Дар китоби Камароб натиҷаҳои илмии экспедитсияи олимони Академияи милли илмҳои Тоҷикистон ҷамъбаст гардида, оиди мавзеи ҷойгиршавӣ, шароитҳои табиӣ ва иқлимӣ, сохти геологӣ, ҳолати сейсмикӣ, олами набототу ҳайвонот, захираҳои обӣ ва вазъи радиатсионии мавзеи Камароб ва дигар мавзеҳои нотақрори ноҳияи Рашт маълумоти муҳими илмӣ гирд оварда шудаанд.

Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияи Рашт ба олимони Академияи милли илмҳои Тоҷикистон барои анҷоми чунин таҳқиқотҳои муҳими илмӣ дар ҳудуди ноҳияи Рашт ва ҷопи чунин як китоби пунарзиши илмӣ, миннатдорӣ ва арзи сипоси ҳешро баён намуда, дар қорҳои ояндаи эшон бурдбориҳои нав ба нави илмиро орзуманд намуд.

Қурбоналӣ Пароев, 13.09.2020.

ГЛАВА 17. АЗ ЭҶОДИЁТИ НАЗМИИ ПРОФЕССОР ҚУРБОНАЛӢ ПАРТОЕВ

Профессор Қурбоналӣ Партоев гоҳ-гоҳе дар лаҳзаҳои камкориву фароғатӣ чанде чакидаҳои дилу қалбашро ба рӯи қоғаз меорад ва аз тақор хонадани эҷодиёти назмиаш хело шод мегардад. Бояд қайд намуд, ки вай порчаҳои назмиашро бо забони модарӣ иншо менамояд, ки шоири маъруфи тоҷик, Устод Аскар Ҳаким дар ин бора фармудааст:

**Аз миллату аз забони худ ёд кунед,
Арвоҳи гузаштагони худ шод кунед.
То ҳарф занад ба тоҷикӣ тифли шумо,
Дунёи варо тоҷикӣ бунёд кунед.**

Боре доир ба омадани ишқи шеърнависиаш ба шоирони маъруфи тоҷик Аскар Ҳаким ва Рустам Ваҳҳобзода сӯҳбате оростааст ва маслиҳат пурсидааст. Дар ин боб чанде аз иншову эҷоди эшон пешкаши хонандагони гиромӣ мегардад, ки онҳо ба мавзӯҳои гуногуни зиндагӣ, Ватан, Падар, Модар, илм ва ғайраҳо бахшида шудаанд. Ӯ маҷмӯи ашъорашро зери лақаби ба худаш писанд – Қурбоналии Ватан ба чоп расонидааст, ки чанде аз онҳо дар поён оварда мешаванд.

ДЕҶАИ МАШКОНАКИ МАН

Эй деҳаи Машконаки ман,
Эй замини осмонаки ман,
Дар канорат чашм кушодам,
Эй Ватану бихиштаки ман.
Нӯшидам обҳои зулолат,
Эй қалъаву ҳисораки ман.
Дидаам зеби кӯҳу даштат,
Эй нигин бар ангуштаки ман.
Бихӯрдам нони шакарринат,
Эй кони обу намаки ман.
Рафтам зи барат ба раҳи дур,
Эй шоҳроҳу роҳраваки ман.
Калому донишам ту ҳастӣ,
Кашфи калону хурдаки ман.
Чун ахтаре андар фазоам,
Эй хуршеду маҳтобаки ман.
Бошӣ доим дар рӯи дунё,
Эй чаману лангараки ман.
Қурбоналии Ватан хонад,

Ин ғазали хурдакаи ман.
Зеби чаманистони олам,
Ҳаст деҳаи Машконаки ман.

ДАР БОРАИ ПУЛ

Эй пул, зи пуштат ҳарчанд, ки
давидему давидем,
Сершавии чашми инсонро аз ту
надидем.
Ин ҳама шӯру ғавғо, савдои олам зи
пуштат,
Ҳама беқарории оламро баҳри ту
дидем.

ШУКРИ САЛОМАТӢ

Сад шукри саломативу серкорӣ,
Сад нобуди бемориву бекорӣ.
Сад тан фидои мулку ватандорӣ,
Сад ҷон қурбони аҳду вафодорӣ.

ДАРЕҶО, ЗИ УМРИ РАФТА

Дареҷо, умри ширинам чӣ сон бигзашт, нафаҳмидам, нафаҳмидам,
Баҳори лозаронам чӣ сон бигзашт, нафаҳмидам, нафаҳмидам.
Дар ин дунёи пурғавғо басо пой бар замин кӯфтам,
Чаҳони зебу рангинам чӣ сон бигзашт, нафаҳмидам, нафаҳмидам.

БА МОДАРИ АЗИЗАМ, НИГИНАБОНУ!

Эй модарам, чонам, ман тифли домони туям,
Мева аз боғи ишқи поку ормони туям.
Дар ҷавониат туро ишқи ҷонсӯзе ёр шуд,
Ман шӯъла зи оташи ишқи сӯзони туям.

Баҳри тифли нахустат чанде пурормон шудӣ,
Имдоди аввал аз Аҷдоди пок пӯрсон шудӣ.
Бо дили пур аз умедҳо нуҳ моҳ пазмон шудӣ,
Аз аҷал нотарсида дар ин роҳ равон шудӣ,

Лек дар он айём Аҷдоди пок ғамхори ту буд,
Рӯҳи поки гузаштагон мададгори ту буд.
Чашми Фариштаи осмон ба рафтори ту буд,
Қуввати дил, Падарчомам вафодри ту буд.
Баъди азобу шиканҷаҳои хело гарон,
Бо имдоди Худову фариштаҳои осмон.
Омада ба олам тифлакат нолону гирён,
Гардонида ҳамаро шоду масруру хандон!
Эй Модарам, чонам, ман тифли домони туям,
Нишоне зи умри ҷавону равони туям.
Қуввату дармони ман аз меҳру маъвои тӯст,
Малҳами ҷону, ҳам шифои дармони туям.
Модарам, ман гули чаманистони туям,
Ман садои аллаҳои шабистони туям,
Бо орзуҳо номавро гузошти Қурбоналӣ,
Дар ҳарду олам ман дилбанду қурбони туям!

БА ПАДАРАМ ҲОҶӢ ПАРТОВАЛӢ САЛИМОВ

Эй падар, ҷону дармонам ҳастиат буд,
Сиришти ақлу вичдонам ҳастиат буд.
Ҳастиам аз ҳастиат ёфта самар,
Дунёи меҳр дар дилам ҳастиат буд.
Ҳар роҳе ки рафтӣ, рафтам зи пуштат,
Роҳқушое дар анҷомам ҳастиат буд.
Ҳар ҷӣ, ки дидам, бо диди ту дидам,
Қуввату нури чашмонам ҳастиат буд.
Ҳар ҷӣ, ки шунидам бо қалбу гӯшам,
Садои дилноз дар гӯшам ҳастиат буд.
Ҳар ҷӣ, ки ёфтам аз савлати дунё,
Давлату савлату тахтам ҳастиат буд.
Тухми садоқат доимо мекоштӣ,
Чун хайрхоҳе дар пиндорам ҳастиат буд.
Созишгари кайҳон дода туро нур,
Як умр ахтари осмонам ҳастиат буд.
Қурбоналӣи ВАТАН дорад садо,
Вафодори Ватан-Модар ҳастиат буд!
Дареғо, рафтӣ бар манзили охир,

Хуршеди тобон бароям ҳастиат буд.

Падарҷонам, ҷоят бошад дар ҷаннат,
Файзу неъматӣ рӯзгорам ҳастиат буд.
Лаъли Бадахшон меёбам, аммо чи суд?
Гаҳваре, ки намеёбам ҳастиат буд.

БА ПЕШВОЗИ 30 СОЛАГИИ ИСТИҚЛОЛИЯТИ ДАВЛАТИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Тоҷикистонам, илоҳо азизи оламиён
бошӣ,
Чун шамъу қамари дурахшон дар осмони
ҷаҳон бошӣ!
Мардуми олам туро сарчашмаи оби
зулол номид,
Баҳри ташнагонӣ олам доимо руди
равон бошӣ!
Кӯҳатро Боми Ҷаҳону сангатро лаъли
Бадахшон гӯянд,
Бо ин ному маъвои баланд доим вирди
забон бошӣ!
Таъриху замон бар сари насрат тоҷи зар
бинҳода аст,
Эй тоҷ бар сар меросу нишон аз мардуми
ориён бошӣ!
Исмоили Сомонӣ равшангари шаби
торат буда аст,
Дар гардиши замона шамъу қамари
хонадон бошӣ!
Рӯдакии бузургворат майдони назмро
мерос монд,
Чун сарсухане дар ҳама илму амали
замон бошӣ!
Синоӣ дардшиканат қалби бишкестаро
зи нав ҷон дод,
Тоҷикистонам, канзи шифое баҳри
дардмандон бошӣ!
Даври Истиқлолат расид бар понздаҳ бо
тақдири замон,
Зеби олам, ахтари тобону ҷаннати ҷаҳон
бошӣ!

БАХШИДА БА АҲЛИ ҚАЛАМИ МАМЛАКАТ:

*Аҳли қалам ва тамоми хабарнигорони
мамлакатро бо фаро расидани соли нави
2006-ум табрику муборакбод намуда,
орзӯманди он ҳастам, ки ШУМО:*

Дар соли нав ва ҳама солҳо ифтихори
Тоҷикистон бошед,
Бо хомаи хеш сиҳату бо дили беғам
фарди замон бошед!

Зи ракси оби кӯҳсорат чароғон оламеро
бинам,
Ҳама шоду Ҷафалхон, диёри илму
олимон бошӣ!
Тамаддун равону мубталлоӣ тамаддун
гаштааст,
Бо ҳастии хеш хуршеди тамаддуни
тоҷикон бошӣ!
Падарону модарон баҳри рушду нумуи
комилат,
Дуё кунанд, ки хирмани бобаракати
деҳқон бошӣ!
Баҳри ривочи давлатат қудрати ҷавонӣ
зарур аст,
Диёри нозанинам, қудрати қалби
ҷавонон бошӣ!
Беканории баҳри зиндагӣ зи ишқу вафо
бошад,
Тоҷикистонам, Ватани ишқу вафо
ҷовидон бошӣ!
Иддае аз меҳнатқаринат рафтаанд ба
марзҳои дур,
Баҳри он бурунмарзон қуввату Ҷамхору
посбон бошӣ!
Ин порҷаро дар васфат иншо намудааст
Қурбоналӣ,
То ин, ки то абад диёри домоду арӯсон
бошӣ!
Даври Истиқлолат қадам монд акнун ба
сиҳсолаи пур,
Эй зеби олам бо Сарварат - Эмомалӣ
Раҳмон бошӣ!

Тоҷикистон диёри кӯҳу дамону обҳои
зулол бошад,
Баҳри ташналабони ин чаманистон
қатраи борон бошед!
Дар роҳи адолат хорасангҳо ҳама вақт
бешумор мебошанд,
Дар роҳу афкори мадуми кишвар
шӯълаи ахтарон бошед!
Умри далерону ҷавонон бигашту кори
ҷавонон боқист,
Дар дилу қалби халқу ватани азизатон
ҷовидон бошед!

Дарёи тамаддун доимо бо тўғиён равон
асту равон,
Дар баҳри беканори муҳаббат бо киштии
хеш равон бошед!
Ин қофилаи умри инсон пур зи
пастиҳову баландиҳост,
Дар тезгузарию вақту айём бақои умри
Инсон бошед!
Ҳақиқатгўйро доимо худи ҳақиқат
посбонӣ мекунад,
Як умр даъвои ҳақиқат кунеду баҳри ин
кор посбон бошед!
Дарди мардум аз дардгусории Синои
табиб ёфта шифо,
Доимо, дар ҳар замон малҳаме бар марди
деҳқон бошед!
Ҳама ҳастии бутун зи ишқу покии
накукорон бувад,
Меҳри падар дар синаву сачдаҳо бар пой
модарон бошед!
Шӯъла аз оташи дил бахшад бар Шумо
Қурбоналии Ватан,
Баҳри ободии Ватан доим шаъму
камари тобон бошед!

ИШҚУ ВАФОДОРӢ

Зиндагӣ меваи муҳаббату савдост,
Дар он ҳама чиз зи ишқу вафо пайдост.
Дар ҳаёт чун алиф мебояд бошӣ рост,
Амали ростӣ дар ҳама ҷо ҳувайдост.

БА БОБОКАЛОНАМ ШАФӢ

Сад дарего, Шафии донишманди
даврон гузашт,
Чун абарқудрате аз майдони он замон
гузашт.
Ҷаҳди ӯ доим зи баҳри адлу инсоф
будааст,
Оқибат ӯ бо дасти боло зи ин майдон
гузашт.

ШИТОБ БАҲРИ ДАРӢФТИ ИЛМУ ҲУНАР

Умр чун тез мегузарад, ки кас намёбад
хабар,
Ки чи сон чархи фалак барад фуру
шому саҳар.
Бархезу шитоб кун дар ҷӯстҷӯи илму
хунар,

То дар зиндагонӣ намонӣ мӯҳтоҷу
дастнигар!

ОҚИБАТ МЕБОЯД РАФТ

Ҳарчанд, ки нахобӣ боз мебояд хест,
Ҳарчанд, ки нахӯрӣ боз мебояд хӯрд.
Ин давр гузарон асту мегузарад,
Ҳарчанд назистӣ як рӯз мебояд рафт.

ХОКИ ПОЙӢ ҶОНФИДОИ МОДАР!

Ҷонбахш ба оламиён кист бигу? Модар,
Модар, Модар,
Умрбахши насли инсон кист бигу?
Модар, Модар, Модар,
Ӯ ҳаст ному нишони одамӣ дар рӯи
Замин,
Номгузору номбардор кист бигу?
Модар, Модар, Модар.
Ба гарав бигзошта ҷисму ҷонаш баҳри
тифлакон,
Бо ҷонаш харад фарзанд кист бигу?
Модар, Модар, Модар.
Бе ҳиммати ӯ боре назанад давр Чархи
фалак,
Чашмаи илму ҳаёт кист бигу? Модар,
Модар Модар,
Пайғамбарону нобиғон буданд меваи
умраш,
Омӯзгори Муҳаммад кист бигу?
Модар, Модар, Модар,
Гар ӯ намебуд, намешуд кашфи осмону
замин,
Фариштаи инЗамин кист бигу? Модар,
Модар, Модар,
Қурбоналии Ватан ҷонфидои Модарон
аст ,
То ҳаст мадораш хоки пойӢ ҷон фидои
кист бигу?
Хоки пойӢ ҷон фидост баҳри Модар,
Модар, Модар!
Баҳри одам зарри ноёб аст Модар,
Модар, Модар!
24.02.2020

БА МОДАРОН

- Кист он ки чон аз ӯ дар пайкар аст?
- Модар асту модар асту модар аст!
- Кист он ки одамиро гавҳар аст?
- Модар асту модар асту модар аст!
- Ӯ нишону номи мост андар ҷаҳон,
Кист он ки шуҳраи баҳру бар аст?
- Модар асту модар асту модар аст!
- Ҷони худ бар ҷони мо карда гарав,
Кист он ки мушфику ҷонпарвар аст?
- Модар асту модар асту модар аст!
- Ҳаст ин сайёра чун гаҳворе,
Кист ин сайёрааш зери пар аст?
- Модар асту модар асту модар аст!
- Ҳар бузурге зодаи домони ӯст,
Кист, ки тифлаш шаҳу пайғамбар аст?
- Модар асту модар асту модар аст!
- Ӯ нахустин ҳарф омӯзад ба мо,
Кист он ки олимонро раҳбар аст?
- Модар асту модар асту модар аст!
- Ҳам бихишту ҳам Ватан домони ӯст,
Кист, хоки пойи ӯ беҳ аз зар аст?
- Модар асту модар асту модар аст!
- Қурбоналии Ватан фарзанди ӯст,
То зинда бувад, ҷонфидояш кист?
- Модар асту модар асту модар аст!
(Зери назари Рустам Ваҳҳобзода).

ДАР ВАСФИ ВАТАН

Ҳарчӣ дидем, дар Ватан дидем
Ҳарчӣ ёфтем, аз Ватан ёфтем,

БАХШИДА БА ВОХҶҶҶҶҶ БО ПРЕЗИДЕНТИ МАМЛАКАТ ЭМОМАЛӢ РАҲМОН БО АҲЛИ ЗИӢИ МАМЛАКАТ РӢЗИ 18 МАРТИ СОЛИ 2020 ДАР КОХИ ВАҲДАТ

ПРЕЗИДЕНТ ЭМОМАЛӢ РАҲМОН – ЛИДЕР И ГОРДОСТӢ ТАДЖИКСКОГО НАРОДА!

Шуқургузореи зи Худову Эмомалӣ Раҳмон,
Тоҷикистонро гардондааст ҳамчун гулистон.
Садсолаҳо бошанд зебу нуре дар Тоҷикистон,
Ин Сарвару Роҳбари халқу илми Тоҷикистон,
Тоҷикистон, Ба пеш! Ба пеш! Бо Эмомалӣ Раҳмон,
Ба сӯи фатҳу зафару ояндаи дурахшон!
Рӯзи 18.03.2020

Ҳарчӣ кардем, дар Ватан кардем,
Ватанро қисмату тан кардем.
Дар Ватан мо амонӣ дидем,
Дар Ватан мо ободӣ дидем.
Дар Ватан мо серобӣ дидем,
Дар Ватан мо шодмонӣ дидем.
Дар Ватан даркушӣ кардем,
Дар Ватан шеърхонӣ кардем.
Дар Ватан қорнамоӣ кардем,
Баҳри ӯ ҷонфидоӣ кардем.

Ватан бувад дилу ҷони мо,
Ватан ҳаст қони илҳами мо.
Ватан ин қуввату дармони мо,
Ватан ин баҳту ормони мо.

Гӯяд Қурбоналии Ватан,
Аз донишу эҷоди Ватан,
Аз тинҷиву суботи Ватан,
Аз ҷеҳраи ободи Ватан!

Мо зодаи ин ҷонватанем,
Мо шоҳа аз ин гулчаманем.
Мо ҷӯзье аз ин анҷуманем,
Мо ободгари ин ватанем.

Шуқри Ватану офтоб кунем,
Шуқри Ватану моҳтоб кунем.
Шуқри Ватану меҳроб кунем,
Шуқри Ватану сароб кунем.

Мо шуқургузори Ватанем,
Мо дӯюгузори Ватанем,
Ҳама мададгори Ватанем,
Ҳама ҷонсупори Ватанем!

Шуқур гуем, ки Модар-Ватан дорем,
Шуқур гуем, ки дашту даман дорем.
Шуқур гуем, ки гулу чаман дорем,
Шуқур гуем, ки ҳарфу суҳан дорем!

Шаби рӯзи 9 арели соли 2020 дар саросари кишварамон барф борид, ки ба бахши кишоварзӣ таъсири манфӣ расонид. Махсусан, он ба кишзори картошка, ки «нони дуҷум» ба ҳисоб меравад, хисорот воид сохт. Бинобар ин барои дилшикаста нағшани деқонон чунин мисраҳоро эҷод намудам:

Нашояд ноумед гашт зи ночурии
табиат!
Ки деҳқон биёрад лаъл доим бо ранчу
меҳнат.
Агар деҳқон сари вақт пошад дар хок
донаеро,
Ҷаҳон зи ҳосилаш пур бигардад аз
файзу неъмат.
09.04.2020.

БАХШИДА БА ИЛМИ ТОҶИК

Эй илми тоҷик ту қулфкушой,
Зи ту бошад ин мушқилкушой.
Бирас ба осмон, эй илми тоҷик,
Илми тоҷик ту ахтаркушой.
Ба қарни кайҳон нурат расида,
Эй илми тоҷик ту кайҳон кушой.
Ҷовидон бимон эй илми тоҷик,
Зи-он ки баҳри халқ ту роҳкушой.
Маромат шуда миллату миллӣ,
Мақсадат гашта оламшиносӣ.
Эй илми тоҷик ту сарфарозӣ,
Чун раҳнамое доим бимонӣ!
14.04.2020.

НАВРҶЗ ДОРЕМ МО

Шукри он, ки Наврӯз дорем мо,
Модарони дилсӯз дорем мо,
Оби мо кони ободихост,
Нури оламафрӯз дорем мо.
Тоҷикистон гулистон бошад,
Гулбоғи дилафрӯз дорем мо.
Мардумаш ҳастанд меҳнатқарин,
Дили шоду фирӯз дорем мо.
Олимаш шуд ба Кайҳон равон,
Илми оламомӯз дорем мо.
Қурбоналии Ватан гӯяд,
Мардumi баномус дорем мо!
Ватандорему дурандешем,
Ишқу меҳри ҷонсӯз дорем мо.
Шукри сулҳу даври озодӣ,
Шукри он, ки Наврӯз дорем мо.
Ҷама шоду масрур зи онем,
Ки дар Ватан Наврӯз дорем мо!

НАВРҶЗ ДАР ВАТАН БОШАД !

НАВРҶЗ БА ҶАМА МУБОРАК
БОШАД!
ГУЛИ БАҶОРИ ҚАТОРАК
БОШАД!
НАВРҶЗ ДОИМО ДАР ВАТАН
БОШАД,
ХАНДАИ ГУЛҶО ДАР ЧАМАН
БОШАД.

БАҶОРОН ДАР ДАШТУ ДАМАН
БОШАД,
АЛЛАИ МОДАР ДАР ВАТАН
БОШАД!
ҒАЛЛАИ ДЕҶҚОН ДАР ҒАРАМ
БОШАД,
ДУНҶИ МАСРУРУ БЕҒАМ
БОШАД!

НАВРҶЗ ИЛҶОМИ ҶАМАГОН
БОШАД,
ФАЙЗУ БАРАКАТ ДАР ҶАҶОН
БОШАД!
ДАР ҶАР КУҶО НЕЪМАТУ НОН
БОШАД,
ВАТАН БИҶИШТИ ОДАМОН
БОШАД!

НАВРҶЗ ЗЕБУ ҶУСНИ ВАТАН
БОШАД,
ДИЛИ ҶАМАГОН БО ВАТАН
БОШАД.
МОДАР ФАРИШТАИ ЧАМАН
БОШАД,
ОФТОБИ МО МОДАР- ВАТАН
БОШАД!
22.03.2020.

ДАР ВАСФИ КОМПЮТЕР

Эй компютерҷони ман,
Қиссаву достони ман,
Дар ту ҷама ақлу хӯш,
Ҷам ёду нишони ман.
Бе ту натвонанд бихонд,

Ҳам ҳарфу девони ман.
Ҳастӣ чун силоҳ ба кор,
Дар кашфи замони ман.
Бо ту дар ҳар гуҷое,
Ҳастам бо ҷаҳони ман.
Ҳастӣ ту зи ақли инсон,
Тӯҳфа зи кайҳони ман!
16.04.2020

НЕСТ БОДО ВИРУС ДАР ТОҶИКИСТОН!

Эй дӯстони азизу меҳрубон,
Ҳӯшёр бошед дар ин гашти
замон.
Аз бемасъулияти Инсон,
Омад короновирус ба Ҷаҳон.
Ин офати нодиду бе нишон,
Ситонад ҷон аз шушу устухон.
Ҳамагон шуданд хотирпарешон,

Ҳамдилӣ мебояд дар ин замон.
Фурсате танҳо будан дар макон,
Марги ўст тозагии ҳар макон!
Бо собун шўстани дасту даҳон,
Ассалом гуфтан танҳо бо забон!
Нест зарур ба дастархони калон,
Ҷамъ овардани ёру азизон.
Дар кӯча ҳамагон ниқобпӯшон,
Баҳри ободӣ бошем шитоббон.
Бо кушишу ғайрати ҳамагон,
Нест созем вирусро дар мулкамон.
Ҷаманзор гардонем Тоҷикистон,
Доим бошад гуфту шиорамон,
«Нест бодо вирус дар
Тоҷикистон!»
«Ҷонам фидоят, эй Тоҷикистон!»
01.05.2020

БАХШИДА БА ЭКСПЕДИТСИЯИ ИЛМИИ ОЛИМОНИ АКАДЕМИЯИ МИЛЛИ ИЛМҲОИ ТОҶИКИСТОН БА РАШТОНЗАМИН, КИ РӯЗҲОИ 17-22 МОҲИ ИЮЛИ СОЛИ 2019 АМАЛӢ ГАШТА БУД.

Дараи Камароб кӯху об дорад,
Аз накҳати гулҳо асалоб дорад.
Нони бобогиву шакароб дорад,
Ҳам ширу каймоқу курутоб дорад.
Олимон рафтанд ба сӯи Камароб,
Онҳо диданд ҳам барфу тармаву об.
Кабку товус, гӯнчишакону ўқоб,
Ҳам шикори гургу рӯбоҳу санҷоб.
Роҳбалади кор Фарҳод Раҳимӣ буд,
Мурратиб Абдусаттор Саидӣ буд,
Дӯбоғӯй Шоистаи Рӯшонӣ,
Мукқариз Холназари Раштӣ буд,
Пешвозгир Раҳимҷони Муқимӣ буд,
Дар дасташ нону намаки Раштӣ буд.
Ки ин ҳурмат ба илму олимӣ буд,
Қалбашон саршори меҳру шодӣ буд,
Олимон хаймаҳоро заданд қатор,
Чун турнаҳое дар фасли баҳор.
Шитоб намуданд онҳо аз пушти кор,
Фурсате нишастанд дар лаби ҷӯйбор.
Омӯхтанд буттаҳову набототро,
Олами парандаву ҳайвонотро.
Ёфтанд аз зери об ҷавохиротро,

Гулмоҳии ширину хӯрданибобро.
Нӯшиданд онҳо оби Камаробро,
Хӯрданд нону кулчаву сиккабобро,
Диданд осмон, ситораву Моҳтобро,
Шӯҳраи макон, гулмоҳии обро.
Паланг дар пушти санг зиракӣ мекард,
Муши мирон дар хок сӯроҳӣ мекард.
Ҷокак дар кучое чок-чокӣ мекард,
Ситора дар осмон чашмакӣ мекард.
Дар Ҷафр онҳо чунин гирдбоғ диданд,
Ҳам ободиву, ҳам роҳу роғ диданд.
Дарахти баландро дар кӯҳсори баланд,
Боғбон-Мирзошоҳро дар гулбоғ
диданд.
Олимон гирд оворданд омӯхтаро,
Ҳама ёду диди он навиштаро.
Ҷолату манзари дар ёд мондари,
Рӯзу шаби аз ёд намерафтари.
Онҳо ҷамъ шуданду садо намуданд,
Баҳсу талош, ҳарфу имло намуданд.
Китоби Камароб иншо намуданд,
Онро дар дилу ҷон маъво намуданд!
Камароб бо зинаташ дар китоб монд,
Садои обаш дар тори рубоб монд.

Парвози ёдаш дар пари уқоб монд,
Сирру асрори он дар мавчи об монд.
Орзумандем, Камароб обод бошад,
Сарзаминаш пурфайзу сероб бошад.

ДОНИШ ЧУН НУР МЕМОНАД!

Мо меравему ин ҷаҳон мемонад,
Кӯҳу оби Тоҷикистон мемонад.
Умр гузарон аст, гузарад чун баҳор,
Ному кори хайри инсон мемонад.
Дар баҳор турнаҳо боз оянд қатор,
Дар боғ нолаи булбулон мемонад.
Аҳду вафо намонанд касро қарор,
Ёду ишқи ёри меҳрубон мемонад.

Макони нону қурутоб бошад,
Мардумаш доим хонаобод бошад!
09.2020.

Одамӣ ҳаст гоҳ равону, гоҳ савор,
Давидани аспҳои тозон мемонад.
Модарон бошанд доим бо чашми чор,
Боз омадани фарзандон мемонад.
Кӯҳҳо бо ҳам нарасанд, истанд қатор,
Бо ҳам дидани одамон мемонад.
Қурбоналии Ватан гӯяд мудом,
Дониш ҳамчун нури инсон мемонад.
31.08.2020

ХУШ КЕЛИБСИЗ АЗИЗ УЗБЕКИСТОН ДЎСТЛАР! ҲАР СИЗДАН ҚАДАМЛАР, БИЗДАН НУРУ ТОҶИ САР!

(Ба пешвози омадани олимону меҳмонони Узбекистон ба Тоҷикистон дар рӯзҳои 14-15 сентябри соли 2020)

Ассалом дӯстони тоҷику узбек,
Хуш омадед бо ҳам тоҷику узбек!
Таърих карда моро боз дӯсту наздик,
Ҷовид бод дӯстии тоҷику узбек!
Аз қадим дӯст буданд узбеку тоҷик,
Боз шуданд бародар узбеку тоҷик.
Онҳо кушоданд ҳам дару, ҳам бандар,
Боз ҳамоғӯш гаштанд узбеку тоҷик.
Онҳо созанд ҳам пулу, ҳам кони нуре,
Ҷавонмардӣ доранд узбеку тоҷик.

Дар майдони шарафу нангу номус
Паҳлавонӣ доранд узбеку тоҷик.
Дӯстони қадиманд узбеку тоҷик,
Қадрдонӣ доранд узбеку тоҷик.
Дар арсаи хуши имрӯзу фардо,
Қаҳрамонӣ доранд узбеку тоҷик.
Сулҳу салоҳ шуд ба онҳо мададгор,
Боз амонӣ доранд узбеку тоҷик.
Омаданд ба меҳмонии ҳамдигар,
Меҳмоннавозӣ доранд узбеку тоҷик.
25.09.2020

БАХИШИДА БА РЎЗИ ИНТИХОБИ ПРЕЗИДЕНТИ ЧУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Дар он ҷое, ки ваҳдату оромӣ бошад,
Дар он ҷо пешравию, ҳам ободӣ бошад.
Шукри он, ки халқи тоҷик акнун як дил
аст,
Зи ин сабаб Сулҳ дар ин ҷо абадӣ
бошад.
Тоҷикистон ҳоло маҳбуби қалбу дил
аст,
Чӣ хушаст, ки дар он доим хуррамӣ
бошад.
Вай макони дашту кӯҳу обу соҳил аст,
Дар асл он чун диёри биҳиштӣ бошад.

Имрӯз интихоби Сарвараш дар таҷдид
аст,
Ҷаҳвари ин кор покию шафофӣ бошад.
Боз интихобгашта Роҳбар марди оқил
аст,
Мароми ҳар марди оқил, ободӣ бошад.
Мардуми меҳнатқаринаш неку одил
аст,
Ин нишону хислатест, ки авлодӣ
бошад.
Ватан-Модар қуввату дармон андар
дил аст,
Чун ҷамолаш оинаи ободӣ бошад.
Нури чароғаш дар тану дил, дар
манзил аст,
Ин ҳама зи файзу нури Раҳмонӣ бошад!

Бодо, ки ин мулк дар фазои кайҳонӣ
бошад!
Ситорае дар гунбази осмонӣ бошад!

11.10.2020

БА УСТОДОН

Мо устод гуш кардему доно шудем,
Некхоҳ шудему аз бад ҷудо шудем.
Устодон худ гаҳвари неёбанд,
Зи пандашон соҳиби тилло шудем.

Қурбоналии Ватан ғазалсаро аст,
Шеърӯ гулгулааш андар фазо аст.
Қадамгоҳаш дар дostonсаро аст,
Дилу кораш доим ҳамсадо аст.
24.12.2020

ГУНОГУНИИ БИОЛОГӢ

Гуногунӣ бо гуногунӣ печида бошад,
Асрори Олам дар он нухӯфта бошад.
Гуногунии биологӣ асоси зиндагист,
Бе он ҳаёт ҳамчун баҳри хушкида бошад.
21.05.2022

БАХШИДА БА ИДИ ВАҲДАТИ МИЛЛӢ.

ШУКРОНА БОЯД КАРД!

Зи ҳар нафаси кашида, шукрона бояд кард,
Зи ҳар қадами гузошта, шукрона бояд кард.
Умри инсон чун оби равон даргузар аст,
Зи қатраи оби нӯшида, шукрона бояд кард.
Дар фасли баҳорон абри найсон ин гӯҳар аст,
Зи обу борони чакида, шукрона бояд кард.
Бинигарӣ бар олам, ки он чи сон хушназар аст,
Зи ниғаҳи ҳарду дида, шукрона бояд кард.
Зери дарёи зиндагӣ ниҳон лаълу зар аст,
Зи рӯзии насибгашта, шукрона бояд кард.
Дарди сар беш зи буди лаълу симу зар аст,
Зи гузашти рӯзи хушу фақирона, шукрона бояд кард.
Бозори зиндагӣ чи сон шуру шарар дорад,
Зи садоҳои бо ҳарду гӯш шунида, шукрона бояд кард.
Дармони одамӣ обу нону шакар аст,
Зи лӯқмаи ҳалоли хӯрда, шукрона бояд кард.
Шукур бақои зам гаштани қанду шакар аст,
Зи лаззати нони хӯрда, шукрона бояд кард.
Лаҳзае бо Дунё будем, ки дар ёду назар аст,
Бо ишқи дар дилу қон монда, шукрона бояд кард.
Ҳаргиз гофил мабош, ки умрат чун тезгузар аст,
Бизеҳ, зи рӯзи гузашта, шукрона бояд кард.
Тоҷикистон зери осмон чун нигину ахтар аст,
Бо Ҳалқи шоду болида, шукрона бояд кард.
Тоҷикистон бо Сарвараш дар роҳи зафар аст,
Бо ин Пешвои созанда, шукрона бояд кард.
Қурбоналӣ орзӯманди тинҷии башар аст,
Зи Сулҳу суботи олам, шукрона бояд кард!
Тоҷикистон бадану Ваҳдат қону чигар аст,
Бо Ватан-Модари дилбохта, шукрона бояд кард!
15.06.2022

РУБОИЁТ

Аз марди бараҳнарӯй зар металабам,
Аз хонаи анкабут пар металабам.
Аз даҳони мор шакар металабам,
Аз пашшаи мода шери нар металабам.

Робиаи Балхӣ

**Дар ҷавоб ба мисраҳои Робиаи Балхӣ
баъди сад сол Анварӣ чунин
фармудааст:**

Илм аст бараҳнарӯй, таҳсил зар аст,
Тан хонаи анкабут, дил болу пар аст.
Заҳр аст ҷафои илм, маънояш шакар аст,
Ҷар пашша аз ӯ чашад, ӯ шери нар аст.

Ҷар ки пиронро гиромӣ кунад,
Кушише дар неқномӣ мекунад.

ИСТИҚЛОЛИЯТИ ДАВЛАТИ ИТОҶИКИСТОН ПОЯНДА БОД!

(Бахшида ба Истиқлолияти Давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар шаҳри Хорӯғ иншо шудааст, 22.06.2021).

Маҳфили олимони дар Бадахшон поянда бод!

*Шукри давлат, шукри ваҳдат, шукри қудрат
вирди забон бошад,*

*Шухрати илму амал дар Тоҷикистон
поянда бод!*

*Тоҷикистон биҳишту кӯҳаш Боми ҷаҳон
бошад,*

*Ин биҳишту ин Ватан бо Боми ҷаҳон
поянда бод!*

*Шукуҳи Ватан аз қадру меҳри сокинон
бошад,*

*Меҳри фарзандон ба падару модарон
поянда бод!*

*Тоҷикистон дар раҳи рушди устувор
равон бошад,*

*Тоҷикистон ба пеш! Хитоби Сарвари он
поянда бод!*

***БАДАХШОН САРЧАШМАИ ОБИ
ТОҶИКИСТОН БОШАД***

*Бадахшон сарчашмаи оби Тоҷикистон
бошад,*

Диёри шоирону, олимону хубрӯён бошад.

Бирав кӯҳу лаъли Бадахшонро бубин,

Бе пир марав, ки дар бимонӣ,
Ҷарчанд Сикандари замонӣ.

(Халқ)

Чаро ғам мехӯрӣ аз баҳри мурдан,
Магар онон, ки ғам хӯрданд
намурданд?

Бирав аз кунҷи қабристон гузар кун,
Бубин, ки мурдагон бо худ чи бурданд.

(Саъдии Шерозӣ)

**Ман мераваму мулкам ба кас мемонад,
Аз кардаву нокардаам ҳавас мемонад.
Умрам бигузашт дар талоши зиндагӣ,
Боли мазорам хору хас мемонад.**

*Мусоев Сулаймон, шаҳри Ҳисор, деҳаи
Обигармӣ, 12.06.2021.*

*Кӯҳи баландаш ба оламиён Боми ҷаҳон
бошад.*

*Марди деҳқонаш рӯи санг кишоварзӣ
мекунад,*

*Файзи қораи баракати мулку хонадон
бошад.*

*Мардумаш дилкушоду дӯстанд бо
ҳамдигар,*

*Соҳиби мулку, нону дастархон бошад,
Ҳусну файзи олам дар он ҷой рехтааст,*

*Лаъли Бадахшон зебу зиннати хонумон
бошад.*

*Бадахшон диёри кӯҳу обу ҳавои тоза
аст,*

*Сарчашмаи нумӯи ҳаёти ҷовидон бошад.
Ин ҷо олимони дар ҷустуҷӯи зеваре
ҳастанд,*

*Он санҷишигоҳи табиӣ баҳри олимони
бошад.*

*Бадахшон чун гулистону чаман дар
кӯҳистон монад,*

*Ғамгусору дилдодаи он Сарвари тоҷикон
бошад!*

**БА 85 СОЛАГИИ ФИЗИОЛОГИ МУВАФФАҚИ ТОҶИК ОҒОНАЗАР
АКНАЗАРОВ!**

Олиме аз Боми Ҷаҳон омадааст,
Бо табассум, чеҳраҳандон омадааст,
Гаштааст кӯҳу нӯшида оби сафо,
Шавқи дилро бо ёру дӯстон дидааст.
Номи муборакаш Оғои Назар аст,
Назаркардае аз осмон омадааст.
Ў даромад ба боғи ҳаштодсолагон,
Меҳри Ватан дар дилу ҷон омадааст.
Баҳри омӯзиш Қурбоналии Ватан,
Ба назд ў ба Бадахшон омадааст.

Ба ин маҳфили созу эҷоди Устод
Бо гулдаста, аз дилу ҷон омадааст.
Ҳамагон шодем дар ин мавлуди Устод,
Ки Устод дар рақсу ҷавлон омадааст.
Мо офтобсарем бо Устод дар ин айём,
Офтобсар, олими замон омадааст.
Абармарде аз эҷоди Боми Ҷаҳон,
Оғоназари меҳрубон омадааст!
21.02.2020.

**БА 75 СОЛАГИИ ОЛИМ ВА ФИЗИОЛОГИ ВАЗИДАИ ТОҶИК ҲОМИДҶОН
АБДУЛЛОЕВ!**

Дар илми набототшиносӣ,
Бисёранд олимони номӣ,
Бо калому илми равонӣ,
Бо эҳтирому кадрдонӣ.
Дар байни ин ҷумла олимон,
Ҳузӯр доранд Устод Ҳомидҷон,
Бо илму кули ашъорашон,
Бо эҷоду дostonҳояшон.
Аз нуру, обу барги сабзе,
Ёфтааст Устод дону мағзе,
Сабзонидааст боғу роғе,
Дар шабистон дар даст чароғе.
Ў мавлуди 75 сола дорад,
Сад қиссаву рисола дорад,
Сад инъому ҷоиза дорад,
Сеҳри илму мӯъҷиза дорад.
Ў беҳтарин аз хушдилон аст,

Фидои кори олимон аст.
Дилдодаи фариштагон аст,
Ба дӯст қуввати дилу ҷон аст
Вай устоди хурду калон аст,
Дилаш пур зи илму дoston аст,
Олими ин давру замон аст
Хаёлаш доим дар макон аст.
Мо омадем ба мавлудашон,
Ба анҷумани дӯстонашон.
Ҳама шодем аз дидорашон,
Ҷовид бошад ин маҳфилашон.
Мавлудатон муборак бошад,
Ҷисматон дар ҳаракат бошад.
Қомататон чун тирак бошад,
Коратон бо баракат бошад!
08.08.2020 сол.

БА 60 СОЛАГИИ БИОХИМИКИ ШИНОХТАИ ТОҶИК БАХШУЛЛО ҶУМЪАЕВ!

Баромад имрӯз офтоби максуд,
Ҳамагон дорем табрику мавлуд,
Дар ин базми ғазалу суруд,
Ҳастем хурсанд бо чеҳраи хушнуд.
Бахшулло- олим ҳамроҳи мост,
Ҳар ҷӣ мегӯяд ў бар мо, равост.
Хайрхоҳе дар раҳи илму шифост,
Зодаи меҳнати поку вафост.
Ў ҳаст биохимики ягона,
Соҳиби чанд қиссаву дурдона.
Бо расму мақоми шоирона,
Доим хонад ғазалу тарона,
Гирди шамъу фонуси замона,

Тору чарх занад ҳачун парвона.
Як олими закиву замона,
Соҳиби кашфиёти фарзона.
Ў худ ду кадам дар шаст монадааст,
Ин ҷо бо шасти Шаст омадааст.
Ганҷ аз қаъри дарё бардоштааст,
Илмро дар дил маъво намудааст.
Ба Устод мавлуд муборак бошад,
Дар кораш файзу баракат бошад.
Бунёди ў дар ҳаракат бошад,
Дар эҷод доим бо ғайрат бошад!
08.08.2020 сол.

БА 80 СОЛАГИИ КИШОВАРЗУ ИҚТИСОДШИНОСИ ШИНОХТАИ ТОЧИК САЙФИДИН САДРИДИНОВ!

Як олим дорем мо аз Ваҳат,
Чеҳра шоду хушқаду қомат,
Ҳар лаҳза мо бо ӯ дар сӯҳбат,
Бардорем аз ин сад ҳаловат.
Номи ин олим Сайфидин аст,
Кораш дар обу дар замин аст,
Ҷаҳдаш ободиву рангин аст,
Мевааш бисёру ширин аст.
Ӯ соҳиби илму калом аст,
Дафтари ӯ пур аз дoston аст.
Доим дар роҳи рост равон аст,
Дар ҳар кораш ӯ бовиҷдон аст.
Дар умри бобаракати хеш,
Ҳамнишин ӯ бо хурду дарвеш,
Меваи илмаш аз се сад беш,

Розӣ ҳаст ӯ аз кардаи хеш.
Умрест, ки ӯ эҷод намудааст,
Заминро кишт, шодоб намудааст.
Чанд кӯчаро обод намудааст,
Хонаи дил меҳроб намудааст.
Вай ба боғи ҳаштод даромад,
Боқувват, бо ситод даромад.
Мавлудаш чун шаҳбод даромад,
Мурғи дил ба фарёд даромад.
Устод мавлуд муборак бошад,
Қоматат рост, чун тирак бошад.
Умри пурфайз чароғак бошад,
Мулки обод муборак бошад!
30.08.2020

БА 80 СОЛАГИИ БИОТЕХНОЛОГИ МАЪРУФИ ТОЧИК, УСТОДАМ ҚУРБОН АЛИЕВ!

Олиме аз мулки Истаравшан,
Соҳиби мактабу илму фан.
Илмро кушодааст дар Ватан,
Назора дорад ӯ бар боғу чаман.
Номаш аст Ализодаи Қурбон,
Доим бо чеҳраи нарму хандон.
Бо ҳамкорон азизу меҳрубон,
Бо кашфиёту, илму ҳам дoston.
Ӯ аз як ҳўҷайрае дунё кунад,
Уро аз касалиҳо раҳо кунад.
Ишқи онро дар дил маъво кунад,
Баҳри илму дониш садо кунад.
Ӯ сад кору кашфи илмӣ дорад,
Бо илмаш саҳмгузорӣ дорад,
Устод ҳасту боз устодӣ дорад,
Бо илми хеш даркушой дорад.
Дорад ӯ картошкаи Тоҷикистон,

Сер мегардонад ҳам пиру ҷавон.
Зи файзи он бозор шуда фаровон,
Он доруву дармон аст бар одамон.
Олим ва ҳам устод Алиев Қурбон,
Абармарди илм дар Тоҷикистон.
Тарбиятгари олимони ҷавон,
Кашфиёташ гашта машҳур дар Ҷаҳон.
Ӯ масрур шуд, ба гулбоғе даромад,
Умраш зи ин ба ҳаштоде даромад,
Шабҳо бо нури чароғе даромад.
Бо шавқу бо мароқе даромад.
Устод мавлудатон муборак бошад!
Бар саратон нўрпош офтобак бошад!
Ризқу рўзӣ доим қаторак бошад!
Хонатон пури нону қандак бошад!
20.01.2020

БА 70 СОЛАГИИ БИОФИЗИКИ ШИНОХТАИ ТОЧИК АБДУМАНОН АБДУЛЛОЕВ!

Як дўст дорем аз шаҳри Кони Бодом,
Номдор асту, олими давру замон.
Рафтааст ӯ ба кишварҳои ҷаҳон,
Аз ҷумла, ба Амрикову Покистон.
Номи муборкаш ҳаст Абдуманон,
Хафтод сола шуд бо гардиши замон.
То кунун меомӯзад илми ҷаҳон,
Аз заминро обу ҳавою осмон.
Ӯ дар илми биохимия кор дорад,

Дар ин ҷодда сад сиру асрор дорад.
Зи пўшти дурдонае шикор дорад,
Фарзандону ёри вафодор дорад.
Дар коргоҳ ӯ қиддиву меҳрубон аст,
Ҳам дўсту ёр, ҳам шарики кордон аст.
Дар кору илмаш ӯ хело ҷакон аст,
Дар зиндагӣ вай марди поквиҷдон аст.
Гирд овардааст гандуму лубиё,
Аз сад минтақаи кишвари дунё.

Илми хондааш ҳаст биокимиё,
Зи он ёфтааст вай кони мумиё.
Ҳафтод солагӣ муборак ба Шумо,
Умри дарозу офтобак ба Шумо.
Дар шабистонҳо моҳтобак ба Шумо
Дӯстони ҷонӣ қаторак ба Шумо!

Дӯст, Илоҳо Шумо сад сола гардед,
Пир нею, ҷавони чил сола гардед.
Дар ишқи ёри хеш мастона гардед,
Гирди шамъи эҷод парвона гардед!
10.10.2020

БА 85 СОЛАГИИ АКАДЕМИК ВА БИОХИМИКИ МАЪРУФИ ТОҶИК МУҲИБА МУҲСИНОВНА ЯКУБОВА!

Дар илми биохимияи тоҷик,
Чун моҳе дар шаби тираву торик.
Нурпошӣ намояд бар илми тоҷик,
Бо чеҳраи зебо, абруи борик.
Исми шарифаш Муҳибахон аст,
ӯ гулчеҳраву ҳам меҳрубон аст.
Дар амалаш серғайрату кордон аст,
Роҳнамову устод бар олимон аст.
Меҳнат намуда, дoston офаридаст,
Як гулбоғи олимон офаридаст.
Хонаву манзил, ошдон офаридаст,
Бо дӯстонаш базми ҷаҳон офаридаст.
Вай ба боғи 85-солагон даромад,
Бо неруву, бо қалби ҷавон даромад.
Бар қуллай илми ҷаҳон баромад,

Дар меҳвари илми замон даромад.
ӯ дар қору илмаш серталаб аст,
Баҳри олимон устоду мактаб аст.
Ҳарфу суханаш саршори сабақ аст,
Дасти ёрӣ ба кас, ба ӯ матлаб аст.
85 панҷсолагӣ муборак ба Шумо,
Умри дарозу офтобак ба Шумо.
Дар шаби тор моҳтобак ба Шумо
Ёрону ҳалимон қаторак ба Шумо!
Илоҳо Шумо бо мо сад сола бошед,
Гули хандон, чун бонуи чил сола бошед.
Дар қору муҳаббат мастона бошед,
Дар гирди шамъи Умр парвона бошед!
05.01.2022.

БА 65 СОЛАГИИ ОЛИМАИ ГУНОГУНШИНОСИ БИОЛОГӢ МУҲАББАТҲОН МАМАДАЛИЕВА!

Олимаву бонуи нозанин аст Муҳаббат,
Саховатманд, дилаш пур аз меҳру
муҳаббат.
Шуғлаш ҳифзи гуногуншаклӣ дар
табиат,
Дарёфташ файзи Замину дар Зан
ҷасорат!
Орзуяш Зану Замиро дугона созад,
Якero баҳри дигаре парвона созад,
Зи ишқи онҳо дар олам дурдона созад,
Фалакро дар вафодорӣ мастона созад!
Ба марзу кишварҳои дур сафар
кардааст,
Ба олам бо ақлу чашми дил назар
кардааст.
Зи диду шунидаш илму асар кардааст,
Қиссаҳои умрро хело мухтасар
кардааст.
Марзи зодгоҳаш Кӯлоби бостонӣ
бошад,
Чаманистону гулбоғи ҷаҳонӣ бошад.
Худаш моҳу ситораи осмонӣ бошад,
Меҳраш ба дӯстон дар кадрдонӣ
бошад!

Муҳаббатхон олимаи оқилу серкор аст,
Вай дар корҳояш дурандешу бобарор
аст.
Ба мӯҳтоҷон доим мушфиқу ғамгусор
аст,
Ба дӯстону пайвандон шахси вафодор
аст.
Муҳаббатхон шасту панҷсол муборак
бошад!
Дар хонадонат файзу баракат бошад!
Корвони бахту саодат қаторак бошад!
Ҷисму ҷонат ҳамеша дар ҳаракат
бошад!
Дӯёят менамоем, ки садсола бошӣ,
Барои дӯстон моҳу ситора бошӣ.
Ҷавон монӣ, ошиқу дилдода бошӣ,
Эй гули Ватан зеби маърака бошӣ.
Қурбоналӣ навиштааст ин ғазалро,
Тай бинмуда чандин кӯҳу даманро.
Биомӯхт зи устодон ҳарфу суханро,
Бигзошт ба олам ин қиссаву чаманро.
20.04.2021.

**БА 70 СОЛАГИИ АКАДЕМИК ВА ОЛИМИ ОБСАБЗШИНОСИ
ШИНОХТАИ ТОҶИК ҲИКМАТ ҲИСОРИЕВ!**

Ҳикмат Ҳисориев аз Ванҷ аст,
Соҳиби мулку обу ганҷ аст.
Вай як умр заҳмат кашидаст,
Ҳамаи дарёфташ зи ранҷ аст.
Вай зодаи мулки кӯҳистон аст,
Соҳиби илму чандин девон аст.
Вай сафар кардааст ба олам,
Донишманде аз Тоҷикистон аст.
Вай зи дарё обсабза ёфтааст,
Ҳам заркокулҳояшро дидааст.
Бо чашм дар зери заррабин ҳо
Нақшу нигорашро кашидааст.
ӯ марди пурфайзу саховат аст,
Ҳалиму ҳам хушқаду қомат аст.
Донишаш кохи эҷод гаштааст,

Кашфиёташ саршори ҳикмат аст.
Умре ба илм роҳбарӣ кардааст,
Қорҳоро бе хатоғӣ кардааст.
Вай мактабу ҳам шогирдон дорад,
Ба ҳамагон доим ҳалимӣ кардааст.
Ҳоло вай 70 сола шудааст,
Соҳиби чандин рисола шудааст.
Мо аҳсану муборакаш гӯем,
Қомёб дар илми замона шудааст.
Илоҳо Шумо садсола гардед,
Зи нав ошиқӣ обсабза гардед.
Як умр ҳамроҳи мо бошед,
Сазовори сад ҷоиза гардед!
01.01.2022

**БА 80 СОЛАГИИ ОЛИМИ НАБОТОТШИНОСИ
ВАРЗИДАИ ТОҶИК АБДУЛЛО МАДАМИНОВ!**

Устод Мадаминов аз Ашт аст,
Изи пояш дар Ашту Рашт аст.
Умре вай наботот омӯхтаст,
Ҳама бозёфташ аз кӯҳу дашт аст.
ӯ олими оқилу доно аст,
Ҳама талошаш ҷо ба ҷо аст.
Як умр дар хизмати мардум,
Ба дӯстонаш ӯ ҷонфидо аст.
Вай устоду марди ҳунар аст,
Аз кори олам боҳабар аст.
Умраш дар биёбонҳо гузашта,

Маҳсули қораш симу зар аст.
Вай умри 80 сола дорад,
Сад қиссаву рисола дорад.
Девонаш саршори ашъор,
Ишқ дар дилаш фавора дорад.
Ин умри хуш муборак бошад,
Қасри эҷод муборак бошад!
Дӯёо гӯям, ки сад сола гардед,
Ин қомати матин муборак бошад!
04.04.2022.

**БА 80 СОЛАГИИ ФИЗИОЛОГИ ШИНОХТАИ
ТОҶИК АБДУЛЛОҶОН ЭРГАШЕВ!**

Устод Эргашев зодаи Тоҷикистон аст,
Олими шинохтаи даври замон аст.
Бо қалами тезаш сад дурдона
навиштаст,
Бо ёру дӯстон ӯ ҳалиму меҳрубон аст.
Устод бо заҳмат ба Кохи эҷод
расидаст,
Нури офтобро дар рӯи баргҳо дидаст.
Дар роҳҳои мушқилгузари замона,
Баҳри шогирдон роҳи эҷод кушодаст.
Устод ҳаштосолағӣ муборак бошад!

Қисму ҷонат доим дар ҳаракат бошад!
Чун арчаи сарсабз доимо бо мо бошед,
Файзу баракат дар хонадонат бошад!
Илоҳо Шумо бо мо садсола гардед,
Зи нав олими нуру гулу сабза гардед.
Як умр бо дӯстону ёрон хушҳол монед,
Соҳиби садҳо шогирду рисола гардед!
18.04.2022.

БА ЁДИ УСТОДИ АЗИЗ, САРВАРИ БОҒДОРНИ ТОҶИКИСТОН, ШОДРАВОН ТИЛЛО БОБОЕВ.

Тилло Бобоев Устои устодон буданд,
Одами замину хело қадрдон буданд.
Бо ҳама худу калон ӯ ҳалимӣ намуд,
Серкору сергайрату хело ҷақон буданд.
Тилло Бобоев дар боғаш умре боғбон
буданд,
Марди оқилу олими хело кордон
буданд.
Заҳмати бисёр кашиду боғ бунёд намуд,
Падари азизу ғамхори фарзандон
буданд.
Тилло Бобоев вафодори дӯстон буданд,
Ошиқи зори ноку себи Хубон буданд.
Об оварду дар хушкзоре оббодӣ намуд,
Абармарде дар илму амали замон
буданд.
Тилло Бобоев фарзанди кӯҳистон
буданд,

Чун булбули хушхон дар чаманистон
буданд.
Дарахту гулу буттаҳоро навозиш
намуд,
Ёру вафодори ҷумла деҳқонон буданд.
Тилло Бобоев дар роҳи рост равон
буданд,
Бо ёди Ватан дар Кӯлоби бостон
буданд.
Як гӯшаи ватанро чаманистон намуд,
Дилбохтаи Ватан - Тоҷикистон буданд.
Тилло Бобоев ҳамчун зару тилло
буданд,
Чун лаъли Бадахшон доим серҷилло
буданд.
Ӯ чун кайҳонаварде ба осмон парвоз
намуд,
Дар ёду дилҳо Тилло Бобоев якто
буданд. 12.09.2021.

БА СОҶИББОҒЕ ДАР РАШТОНЗАМИН!

Дар водии пурфайзи Раштонзамин,
Дар макони маваҳои шаккарин,
Дар диёри пирияхҳои нуқрагин.
Дар осмон, парандаҳои дилнишин.
Дар деҳи Ҷафри зебову нозанин,
Умр барад як агрономи матин,
Мирзошоҳи дилу қалбаш оҳанин,
Машҳур бо лақаби «Олим- Мичурин».
Ӯ даъвои илму олимӣ дорад,
Ҷам ҳофизу, шеърӯ шоирӣ дорад.
Майли калони китобхонӣ дорад,
Сад асрори ғайбу пинҳонӣ дорад,
Фикру афсонаи кайҳонӣ дорад,
Бисёр қиссаҳои рабонӣ дорад,
Дону нону оби ҷаҳонӣ дорад,
Аз шӯри дилаш ғазалхонӣ дорад.
Гаштааст дар кӯҳҳо ҳамчун мурчае,
Баҳри чамъ кардани дону буттае,
Дидааст бо чашм пайванди чубчае,
Сабзонидааст дарахт зи навдае.
Об овардааст аз дур, аз чашмае,
30.08.2020

Сангро шикофта бо дасту бармае,
Боғу роғ кардааст дар регмарзае,
Посбон аст ба он ҳамчун даҳмардае.
Ишқи покро дар замин мазор намуд,
Онро ба худ рому вафодор намуд,
Кӯҳу сангро ба кор мадагор намуд.
Одамонро ӯ аз хоб бедор намуд,
Онҳоро чун табиатдӯстдор намуд,
Чашми хеш бар суи он боғзор намуд.
Аз меҳнати ҳалолаш ифтихор намуд,
Як гушаи Ватанро чаманзор намуд,
Мирзошоҳ ин корҳо муборак бошанд!
Одамон аз корат дар ҳайрат бошанд,
Боғҳои сабзат боғи Миллат бошанд.
Нишонаи қору ҷасорат бошанд.
Меваҳоят файзу баракат бошанд,
Баҳри инсон ғизову қудрат бошанд.
Дилу танат мудом дар ҳаракат бошанд!
Фарзандон бо Шумо саломат бошанд!

БАХШИДА БА ХОНУМА ЭРЖЕН ХАМАГАНОВА!

**Эржен бонуи зебо ва созанда аст,
Мақсади вай некӣ бар ҷомеа аст.
Дар роҳи биофарҳангу биодониш,**

Вай ҷасуру далер равона аст.

Тай бинмудааст ӯ кӯҳу чаманро,

Дар осмону кайҳон вай ситора аст.
Меҳраш бо дӯстон ба кӯҳ баробар,
Дилу қалбаш ҳамчун як кӯҳпора аст.

Вай омадааст боз ба назди дӯстон,
Хонаи дӯстон барояш гаҳвора аст.

Бошему бошед, то ҳастему ҳастед,
Хуш омадӣ эй фариштаи Замин,
Дидоратон баҳри мо дурдона аст.

Ержен дӯсту бонуи ягона аст.
Олимон ифтихор доранд бо Шумо,
Меҳри Шумо доимо поянда аст!

Давр задааст ӯ мулки Тоҷикистон,
Бо ин мулки обод вай дилбохта аст
Қурбоналии Ватан гуфто ин сухан,
Дӯстии Эржен бо тоҷикон якумра аст!

Қурбоналӣ Партоев, Душанбе,
08.11.2022

**ДРУЗЬЯ СЛЕВА НА ПРАВО: АЗИЗБЕК ШАРИПОВ,
САВРИНИССО ҲАФИЗОВА, ЭРЖЕН ХАМАГАНОВА,
ДЖЕВРИ КЭМБЛЬ, ҚУРБОНАЛИ ПАРТОЕВ.
ТАДЖИКИСТАН, ПАМИР, ХОРОГ: 05.06.2011 г.**

ЁДДОШТҲО АЗ ҲАМСАФАРӢ БО АҚДЕМИК НОСИРОВ Ю.С. БА КИШВАРИ ҲОЛЛАНД

Бо амри тақдир банда ҳанӯз дар моҳи октябри соли 1989 ба кишвари афсонавии Ҳолланд дар сафари хизматию илмӣ будам. Гурӯҳи корӣ дар ҳайати Носиров Ю.С., академик, ректори Донишгоҳи аграрии ба номи Ш. Шоҳтемур, Бобоҷонов О.Н., директори совхозии «40-солагии Октябр»-и ноҳияи Фарм (ҳоло Рашт), Навҷувонов С.Н., намояндаи Палатаи савдои Ҷумҳурии Сотсиалистии Тоҷикистон ва банда, намояндаи олимони ҷавони Ҷумҳурии Сотсиалистии Тоҷикистон, аз Институти илмӣ-тадқиқотии боғдорӣ, ангурпарварӣ ва сабзавоткории Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Сотсиалистии Тоҷикистон буд.

Бояд қайд намуд, ки ин сафари илмию истеҳсолии мо бо супориши Комитети илму техникаи ҳамонвақтаи Иттифоқи Советӣ бо мақсади омӯзиши масъалаҳои тайёр намудани мутахассисони соҳаи кишоварзӣ, таҷрибаи фермерӣ, раванди коркарду ба савдо баровардани маҳсулотҳои кишоварзӣ ва раванди корҳои илмӣ дар бахши

картошкаправарӣ амалӣ гашта буд. Мо дар Ҳолланд қариб 10 рӯз монда будем. Меҳмонони тоҷикистониро одамони масъул, алалхусус мутахассисони Асосиатсияи тухмипарварии картошкаи Ҳолланд, «Агрико» хело бо хушиву хурсандӣ пешвоз гирифтанд ва ҳамаи харҷҳои ин сарфри мо низ аз тарафи ҳамин Асосиатсия пардохт карда шуда буданд. Бояд қайд намоям, ки дар он солҳо мо дар ҳамаи самтҳои омӯзишҳо дар бахшҳои омода кардани кадрҳо, таълимотҳо дар макотиби олии, раванди дастгирии бахши кишоварзӣ ва савдо аз тарафи давлат ва компаниҳои махсус ба роҳ монда шуда буданд. Дар он солҳо фермерҳои ҳолландӣ дар ихтиёрашон замин, техника ва базаи истеҳсолии шахсиашонро доштанд ва аз як гектар картошказор то 50-60 тонна ҳосил ба даст меоварданд.

Дар ин сафар роҳбари гурӯҳи кории олимони аз Тоҷикистон академик Носиров Ю.С. буданд ва он кас бо забони англисӣ ба олимони ҳолландӣ озод гап мезаданд ва ба мо сӯҳбатҳоро тарҷума менамуданд. Устод Носиров Ю.С. бо ҳамроҳии мо бисёр хоксорона ва ҳалимона муомила менамуданд. Вай инчунин дар сӯҳбатҳо бо мутахассисони ҳолландӣ сӯҳбатҳои муфиди илмиро мегузарониданд. Тавасути чунин сӯҳбату масдиҳатҳои муфиди илмии академик Носиров Ю.С. Асосиатсияи «Агрико» розӣ гаштанд, ки тухмиҳои хушсифати навъҳои картошкаро барои санҷиш ба Тоҷикистон мефиристанд. Инчунин ба мувофиқа расида буд, ки макотиби олии Ҳолланд дар тайёр намудани кадрҳои ҷавон дар оянда кӯмак мерасонанд. Ҳамин тавр ин сафари олимони советӣ дар он солҳо барои рушди бахши кишоварзӣ, алахусус соҳаи картошкапарварӣ хело муфид буд, ки дар чунин дастовардҳо дар бахши ҳамкориҳо бо мамлақати пешрафтаи Ҳолланд нақши академик Юсуф Саидович Носиров хело назаррас буд.

Дар таърихи 24 августи соли 2022 Президиуми академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, ҷомеаи шаҳрвандӣ ва кули олимони Тоҷикистон 90 солагии зодрӯзи ин абармарди илми тоҷик, фарзанди шарафманди Тоҷикистон, академик Носиров Юсуф Саидовичро дар рӯҳияи баланди илмию ёддошти қайд намуданд ва барои банди ифтихори баланд аст, ки дар он солҳои Ҳокимияти Иттифоқи Советӣ муяссар гашта буд, ки бо Устоди иззатманд, академик Носиров Юсуф Саидович дар сафари хоричӣ иштирок намуда, дар рафти ин ҳамсафарӣ аз он кас сабақҳои зиёдеро аз худ намоям.

БАХШИДА БА 90 СОЛАГИИ ЗОДРҶЗИ АКАДЕМИК ЮСУФ САИДОВИЧ НОСИРОВ!

Академик Носиров олими барҷаста
буд,
Дилу қалбу ҷонаш бо илм пайваста
буд.
Заҳмат кашиду пойдевори илмиро
гузошта,
Дар илми биологияи тоҷик ӯ чун
ситора буд.
Фотосинтезро омӯхту онро сайқал
намуда,
Акси нурро дар баргу буди гул дарёфта
буд.
Сафарҳои арзишмандеро дар таърих
гузошта,
Зи ҳар сафараш ба кишвар зеваре
оварда буд.
Генетикаи фотосинтезро дарёфт
намуда,

Минбари олимони тоҷикро ороста
буд.
Ӯ шахсияти асилу олими комил монда,
Ҳама панду сӯҳбаташ доим хоксорона
буд.
Қаду қомату чеҳраи шоду фархунда
дошта,
Лафзу ҳарфу гуфтораш доим шоирона
буд.
Дар гулбоғҳои Ватан чанде сайру гашт
намуда,
Як умр бо завҷаш ошиқи ҷонона буд.
Дар шикасти хаставу мондагӣҳои
падида,
Қуввати дилу ботин Лола бо Фирӯза
буд.
Аз Хуҷанди бостон то Боми Ҷаҳон
расида,

Меҳри тоҷикро ба оламиён расонда
буд.
Академик Носиров таълимоти хоса
дошта,
Эҷоди нотакрори вай ҳамчун дурдона
буд.
Сеҳри илму кашфаш кайҳо ба кайҳон
расида,

Дар илми тоҷик ӯ чун хуршеди
тобанда буд!
Қурбоналӣ дар васфи устод ин ғазалро
гуфта,
Ёди устод дар қалбаш ҳамчун
меҳнома буд. **08.08.2022.**

БАХШИДА БА ҲАМСАРИ МЕҲРУБОНАМ ОЙЮМГУЛ ҶОНМАҲМАДОВА

Мавлуду зодрӯзу даворони ман,
Муборак бар ту гули хандони ман.
Бизистем бо ҳам панҷоҳ соли умр,
Эй қуввату ишқу ормони ман.
Кам нагуфтему сӯхтему сохтем,

Ҳама қасру эҷоду достони ман.
Худат зебову хандаат форам,
Гули якто дар чаманистони ман.
Соқ бошему шод монем то абад,
Эй фариштаи давру осмони ман.

МАН КИСТАМ?

Ман кистам? Ман инсону одамам,
Ќузъе зи хоку об, дар оламам.
Бигзаштааст зи умрам ҳафтад сол,
Шукур, ки ҳоло бо ҳушу бардамам.
Гаштам оламу дидам молу ҳол,
Гоҳ дар кӯҳу, гоҳ дар дашту чаманам.

Тай бинмудам раҳи илму фан,
Чун сайёд дар кӯҳу даманам.
Оби чашамаи зулолро нӯшидам,
Қуввати дили шогирдон манам
Ватандорам, шодмон аз Ватанам,
Шукур бо дӯстон ман дар Ватанам.

ВАСИЯТ

Дӯстон дар сари тобутам даме тавқуф
намоед,
Аз дил бароред ғаму ғӯссаву маъруф
намоед.
Дӯюву фотеҳа дар роҳи охираат
гузоред,
Нестии андӯҳи дил бо сабри ҷамил
намоед.
Бо хотири нек, гузаштаи моро ёд
намоед,
Бо дӯюю ёди хайр рӯҳи моро шод
намоед.
Ҳеҷ кас аз марг халосӣ надорад дар ин
даври гузар,
То омадани марг, манзили хеш обод
намоед.

Ҳама шод бимонед то ҳастии осмону
фалак,
Бо заҳмати хеш заминро кишту сероб
намоед.
Ватан-Модар гаҳвораи ноzi инсон аст
мудом,
Ин гаҳвораро доим пурфайзу шаҳбод
намоед.
Қурбоналии Ватан гуфто ин панд бар
дигарон,
Дар умр ҳарчанд тавонед Модаронро
шод намоед,
Бахту тахту биҳишту ҷаннати одам
Ватан аст,
То мадор доред, Ватан-Модарро обод
намоед!

Қурбоналии Ватан, 20.06.2018

ГЛАВА 18. ПОЗДРАВИТЕЛЬНЫЕ ПИСЬМА ОТ ДРУЗЕЙ И КОЛЛЕГ ПРОФЕССОРУ ПАРТОВУ КУРБОНАЛИ

СЕЛЕКЦИОНЕР ОТ БОГА!

Курбонали Партоев в 1973 году окончил Таджикский сельскохозяйственный институт ныне Таджикский аграрный университет имени Ш. Шохтемура с отличием. Мы с ним начали совместные научные

Курбон Алиев, член-корр. НАНТ, доктор биологических наук, профессор, Заслуженный работник Республики Таджикистан.

работы с картофелем ещё в 1985 году. С 2009 года работал в лаборатории молекулярной биологии и биотехнологии растений Института ботаники, физиологии и генетики растений Национальной академии наук Таджикистана. В 2013 году защитил докторскую диссертацию (г. Казань) и получил степень доктора сельскохозяйственных наук по специальности селекция и семеноводство сельскохозяйственных растений. С 2018 года назначен на должность заведующего лабораторией генетики и селекции растений Института ботаники, физиологии и генетики растений Национальной академии наук Таджикистана. К. Партоев является пионером и первопроходцем в Таджикистане в области селекции и физиологии высших растений. В

свои исследования он уделял особое внимание фотопериодическому и световому контролю онтогенеза высших растений. Его научные взгляды на проблему фотопериодической регуляции высших растений развивался в дискуссиях и общении с крупными учеными Союзных республик. В годы аспирантуры К. Партоева консультировал профессор Шахов А.А., одним из видных физиологов Института физиологии растений АН СССР (г. Москва). Опыты по изучению световой регуляции хлопчатника легли в основу его кандидатской диссертации. В последующие годы К. Партоев возглавил исследования в области селекции и биотехнологии различных сельхозкультур, а его научная концепция – сочетание селекции и биотехнологии, нашли отражение в докторской диссертации, и в последующие годы получило дальнейшее развитие в его исследованиях. Он внёс существенный научный вклад в решении проблем элитного семеноводства картофеля на безвирусной основе. В своих работах он экспериментально обосновал общее представление о сочетании методов селекции и биотехнологии картофеля. Работая в данном направлении К. Партоевым с коллегами получены ряд ценных новых отечественных сортов

картофеля. К ним относятся сорта картофеля: Зарина, Дусти Файзобод, Таджикистан, Рашт, АН-1, Сурхоб, Нилуфар, Файзи Истиклол и другие. Данные сорта картофеля получили широкое внедрение в производстве. Большое место в работе К. Партоева занимают исследования регуляции клубнеобразования, являющаяся доминирующим в генетической регуляции репродуктивного развития картофеля. Эти опыты непосредственно связаны с изучением механизмов световой регуляции, с которой он начал свою научную работу. Характерной чертой К. Партоева является необыкновенная четкость и логическое планирование экспериментальной научной работы, как в лабораторных, так и в полевых условиях. Он обладает удивительной научной интуицией, быстро улавливает новые, наиболее интересные и перспективные тенденции науки в области селекции, генетики и биотехнологии растений, применяя их в своей научной практике. Он активно и широко выступает в различных научных конференциях, семинарах и симпозиумах и выражает свои мысли смело, открыто и честно. Им опубликовано более 400 научных статей, книги и рекомендации по селекции и семеноводству различных культур. К. Партоев постоянно выступает, как одним из активных пропагандист в области фундаментальных и прикладных знаний. Он подготовил ряд докторов и кандидатов наук, и поддерживает работы молодых перспективных сотрудников. Он пользуется большим авторитетом в коллективе нашего Института, среди сотрудников, а также среди местных фермеров Таджикистана с которыми он тесно сотрудничает. С днём рождения Курбонали Партоев!

***КРАТКИЙ ЭКСКУРС В ИСТОРИЮ ЗАЩИТЫ
ДОКТОРСКОЙ ДИССЕРТАЦИИ КУРБОНАЛИ ПАРТОЕВА.***

Летом (10 июля) 2013 года Курбонали Партоев обратился в диссертационный совет Казанского государственного аграрного университета и представил свою докторскую диссертацию на тему: «Особенности селекции и семеноводства картофеля в горной зоне Таджикистана» по специальности «Селекция и семеноводство сельскохозяйственных растений». После предварительного просмотра его работы, было решено назначить экспертную комиссию во главе известного ученого Татарстана, картофелевода, лауреата Государственной премии РТ в области науки и техники Замалиевой Ф.Ф. Вопреки общим правилам Партоев Курбонали не уехал домой, а остался ждать заключения экспертной комиссии в Казани. Более того, получив положительную оценку, он быстро исправил все замечания и успешно прошел предварительную защиту, а осенью (16 октября) 2013 г. защитил докторскую диссертацию.

**Сафиоллин Фаик
Набиевич, доктор с.-х.
наук, профессор,
академик МААО.**

Четкое изложение основных положений диссертации, грамотные ответы на вопросы обеспечили единогласное голосование членов диссертационного совета. Кроме того, столь небывалое ускоренное прохождение всех этапов защиты докторской диссертации объясняется, в первую очередь, научной ее новизной, практической значимостью работы, наличием патентов на новые сорта картофеля, широким внедрением в сельскохозяйственное производство результатов исследований и огромным количеством опубликованных научных работ. В то же время в этом процессе огромную роль сыграли его целеустремленность,

усидчивость, трудолюбие и желание осуществить свою мечту.

Председатель диссертационного совета Казанского ГАУ в 2010-2020 гг., доктор с.-х наук, лауреат Государственной премии в области науки и техники, Заслуженный деятель науки Республики Татарстан, академик Международной академии аграрного образования, профессор Сафиоллин Фаик Набиевич.

УВАЖАЕМЫЙ КУРБОНАЛИ ПАРТОЕВ! Сердечно поздравляем Вас с юбилейной датой!

Примите самые искренние поздравления и выражение глубокой признательности за Ваш вклад в развитие науки! Человек приходит в этот мир с определенной миссией, которую должен осуществить за период своей жизни. Этого можно достигнуть в том случае, если правильно избрать свой путь и для достижений цели самоотверженно трудиться, постигая не только основы познания мироустройства, но и накопленный жизненный опыт. Вы выбрали свой жизненный путь в науке. После окончания агрономического факультета ТаджАУ им. Ш. Шотемур, вы поступили в аспирантуру Института земледелия ТНИИЗ Таджикской академии сельскохозяйственных наук. В Таджикском научно-

**Равшанов Аъзам
Эркинович, доктор с.-х. наук,
профессор.**

исследовательском институте садоводства, виноградарства и овощеводства занимались изучением вопросов генетики, селекции и семеноводства картофеля. Надо отметить, чтобы быть ученым необходимо обладать огромным терпением, быть вдумчивым человеком, обладающим невероятным запасом знаний, эрудицией, умением анализировать и

сопоставлять полученные результаты. Все эти качества присуще Вам, уважаемкй юбиляр!

В течение 50 лет, работая в научно-исследовательских организациях Таджикской академии сельскохозяйственных наук и Национальной академии наук Таджикистана Вами опубликованы многочисленные научные работы (статьи, рекомендации, монографии) и созданы восемь новых сортов картофеля, два сорта топинамбура, два сорта пшеницы и один сорт фасоли, которые широко возделываются на полях фермеров республики, и тем самым, способствуют укреплению продовольственной безопасности вашей республики. В этот день хочется от всей души пожелать Вам доброго здоровья, крепости духа, вдохновения, новых идей и долгих лет плодотворной работы!

С уважением, Директор научно-исследовательского института селекции, семеноводства и агротехнологии выращивания хлопка Республики Узбекистан, д.с.х.н. Равшанов Аъзам Эркинович

ГЛУБОКОУВАЖАЕМЫЙ КУРБОНАЛИ ПАРТОЕВ!

Сердечно поздравляем Вас с юбилейной датой!

Сотрудники НИИССАВХ знают Вас как крупного специалиста в области генетики, селекции и семеноводства сельскохозяйственных растений, внесшего свой весомый научный и практический вклад по получению новых

**Рашидова Дилбар Каримовна,
доктор с.- х. наук, профессор.**

перспективных сортов картофеля, топинамбура и пшеницы, по созданию ценной коллекции зерновых, картофеля, бобовых и овощных культур. В настоящее время Ваши работы являются практической основой для выращивания сельскохозяйственных культур на площади более 10 тыс. га по республике.

Вы являетесь автором ряда новых сортов картофеля, пшеницы, топинамбура и овса. Кроме научной деятельности, не менее важной частью Вашей работы является подготовка высококвалифицированных научных кадров. Под Вашим руководством были подготовлены 2 доктора и 6 кандидатов наук. Вы являетесь участником многих Международных симпозиумов, посвященных достижениям генетики, селекции и физиологии растений. Свое 70-летие Вы встречаете с полной энергией, новыми научными замыслами, проявляя неутомимый творческий поиск и работоспособность, находитесь в расцвете сил, по-прежнему энергичный, требовательный и в тоже время по-отечески доброжелательный к своим коллегам, ученикам и являетесь душой компании.

Уважаемый Курбонали Партоев! Примите самые искренние поздравления с юбилеем. От всей души желаю Вам дальнейших успехов и достижений на всех участках многогранной деятельности. Нет сомнения в том, что богатый жизненный опыт и талант, взвешенность принимаемых решений и впредь будут способствовать успешной реализации Ваших самых смелых планов и начинаний на благо отечественной науке.

Руководитель проекта лаборатории биохимии и физиологии растений Научно-исследовательского института селекции, семеноводства и агротехнологии выращивания хлопка, г. Ташкент, доктор сельскохозяйственных наук, профессор, Рашидова Дилбар Каримовна.

ДОРОГОЙ КУРБОНАЛИ ПАРТОЕВ!

Сердечно поздравляю Вас с Юбилеем!

Алена Сергеевна Третьякова, доктор биологических наук, профессор, г. Екатеринбург.

Вы известный специалист в области селекции и семеноводства хлопчатника, картофеля и топинамбура. Вами впервые в условиях горной зоны Таджикистана проведено скрещивание разных сортов картофеля и топинамбура, получены их новые формы. Кроме того, Вы разработали способы сочетания методов традиционной селекции и современной биотехнологии в процессе создания новых сортов картофеля в Таджикистане.

Результаты Ваших исследований опубликованы в большом количестве научных статей и монографий. Многие Ваши книги вышли на нескольких языках (таджикский, русский, английский), что свидетельствует о высокой практической значимости Ваших научных достижений в области сельского хозяйства. Вы –

высококвалифицированный научный специалист. Принимаете активное участие в многочисленных международных семинарах и конференциях. Наше знакомство состоялось в апреле 2016 г., когда Вы по приглашению оргкомитета приняли участие в Международной конференции в университете в г. Екатеринбурге. Ваши замечательные качества – позитив и жизнерадостность. Запомнилась Ваша добрая улыбка, корзина фруктов из солнечного Таджикистана. Мы бережно храним Ваши сувениры и научные монографии. Вами сделан интересный и познавательный доклад о выращивании и испытаниях топинамбура. Помните, как на биологической станции Уральского университета Вы внимательно ознакомились с культивируемыми растениями, заинтересовались посадками ревеня и взяли с

собой несколько растений? Надеюсь, что уральский ремень прижился и Вы удивили своих близких ременным вареньем! Вы многое делаете для подготовки научных кадров и гармонично сочетаете в себе черты талантливого педагога. От всей души желаю Вам здоровья, огромной жизненной энергии, успехов и новых достижений в труде! Внимания коллег и заботы близких! Счастья и благополучия Вам и Вашей семье!

С уважением, профессор кафедры биоразнообразия и биоэкологии Уральского федерального университета имени первого Президента России Б. Н. Ельцина (г. Екатеринбург, Россия). Алена Сергеевна Третьякова.

***УВАЖАЕМЫЙ КУРБОНАЛИ ПАРТОВИЧ!
С ЮБИЛЕЕМ ВАС!***

**Фируза Насырова
Юсуфовна, доктор
биологических наук,
профессор.**

Седьмой десяток за спиной,
А Вы такой же молодой.
Неутомимый, неумный,
Пусть волосы и сединой.

Желаем Вам и дальше жить,
Прошедших не считая лет,
От счастья пусть душа поет,
Встречая каждый день рассвет.

Пусть будет впереди у Вас
Еще немало светлых дней.
Ведь нужно встретить вам ещё,
И Ваш столетний юбилей!

***НАУКА И ПРАКТИКА - ОСНОВА ЖИЗНЕННОЙ
ПУТИ ПРОФЕССОРА КУРБОНАЛИ ПАРТОВЕВА.***

Мы, Курбонали Партоева знаем ещё с 70 –х годов прошлого века, когда он работал в отделе селекции хлопчатника Таджикского НИИ земледелия. За боле 40 лет, мы стали близкими друзьями и коллегами, а в последние годы тесно работаем, совместно публикуем научные статьи и подготавливаем научные кадры. Его человечность, веселый характер, дипломатичность и высокий профессиональный уровень способствовали установлению и укреплению наших отношений. Неоднократно он давал советы, которые помогали в различных жизненных и профессиональных обстоятельствах. В

настоящее время он известен в нашей республике и за его пределами как видный ученый, высоко-квалифицированный специалист, внесший свой весомый научный и практический вклад в область генетики, селекции и семеноводства сельскохозяйственных растений.

Джамолиддин Мансуров, близкий друг и основной советник по научным и практическим вопросам в жизни.

Ценным считаем, что результаты его исследований, используются специалистами стран региона Центральной Азии и вошли в научно обоснованную систему земледелия Таджикистана, а ряд рекомендаций, которые были приняты Министерством сельского хозяйства РТ, внедрены в производство. В связи с его юбилеем, хотелось бы пожелать здоровья юбиляру и его прекрасной семье, благополучия и удачи, бодрости духа, оптимизма,

продолжения научной, творческой и общественной деятельности, достижения новых вершин профессионального мастерства. Вы владеете блестящими качествами человека – трудолюбием, преданностью делу, умением распространить свои знания среди коллег и молодых специалистов, оказанием помощи и поддержки – нуждающимся в этом. Эти качества Вашей жизни и деятельности дают больше блеска и содержания. Вы хороший пример того, каким должен быть настоящий гражданин - искренне любящий свою страну и народ. Желаем Вам еще многие годы радовать людей и новыми достижениями встречать будущие юбилейные даты!

Яраш Пулатов Эргашевич, доктор с.-х. наук, профессор Академического Союза Оксфорд, заслуженный деятель науки и техники РАЕ, член-корр. РНАН.

ОПЫТНЫЙ СЕЛЕКЦИОНЕР.

Довудшо Наврузшоев, доктор биологических наук, профессор.

Я Курбонали Партоева знаю с 2014 года. Несмотря на то, что ему исполняется 70 лет он является энергичным научным работником. Когда мы совместно с ними в 2017 году организовали экспедиционные поездки на Восточный Памир ему тогда был 65 лет, он чувствовал в суровые условия Памира на высоте 3700 м над ур. м. бодро и много работал. Многие годы он проводил опыты по выращиванию картофеля и других культур на Памире на базе Джелондинской и Чечектынской биологических опытных станция Памирского

биологического института Национальной академии наук Таджикистана. Таким образом, доктор сельскохозяйственных наук, профессор Партоев Курбонали в течение 50 лет своей научной деятельности и работая в научно-исследовательских организации Таджикской академии сельскохозяйственных наук (ТНИИСВО) и Национальной академии наук Таджикистана (ИБФиГР) стал кандидатом и доктором сельскохозяйственных наук и написал многочисленных научных статей, рекомендации, книги и создал восьми новых сортов картофеля, два сорта топинамбура, два сорта пшеницы и один сорт овса, которые широко возделываются на полях фермеров республики, и тем самым, способствуют укреплению продовольственной безопасности в нашей республике. Партоев К. известен в нашей республике и за его пределами как видный, высококвалифицированный специалист в области генетики, селекции и семеноводства сельскохозяйственных растений, внесший свой весомый научный и практический вклад по получению новых перспективных сортов картофеля, топинамбура и пшеницы, по созданию ценной коллекции зерновых, картофеля, бобовых и овощных культур. Созданные ими с коллегами новые перспективные сорта картофеля в настоящее время выращиваются на площади более 10 тыс. га по республике и за пределами нашей страны (Узбекистан, Киргизия, Афганистан и другие). Желаю коллегу, профессору Курбонали Партоеву здоровья, счастья и новых научных успехов в его дальнейшей деятельности!

С ДНЁМ РОЖДЕНИЯ КУРБОНАЛИ ПАРТОЕВ!

Кто он Партоев Курбонали Партоевич? Отвечая на этот вопрос, наверное,

**Мамадалиева М.М. (в середине) и работники
ОО «Зан ва Замин» с лево на право: Азизова
С., Некшоева Г., Ибрагимова М., Имомова
Д. и Баротова Дж., 2012.**

многие скажут, что он видный таджикский учёный, внесённый большой вклад в развитие сельскохозяйственной отрасли. Но в этой статье, я бы хотела раскрыть его личность как человека уникального, с большим сердцем и великодушием, описать всю

красоту и прелесть его внутреннего мира. Партоев Курбонали относится к людям, общение с которыми вызывает всегда бурю положительных эмоций. По своей натуре это очень открытый, оптимистичный и жизнерадостный человек. Мягкий и доброжелательный нрав, позволяют находить ему общий язык с совершенно незнакомыми людьми. Он очень интересный собеседник и может запросто завести беседу с любым человеком, на самые различные темы. На все вопросы у нее всегда готов ответ, причем отвечает он с приятной и открытой улыбкой. Людей притягивает в нем естественность, легкий характер, умение непринужденно по-дружески смотреть прямо в глаза, и высокая тактичность в манере общения. Первое впечатление на окружающих Курбонали Партоев производит, как очень позитивный, весьма обаятельный и приятный в общении человек. На первый взгляд, Партоев К. обычный человек, ничем не выделяющийся из общей массы. И все же, есть в нем что-то необычайно притягательное, что-то, что заставляет взглянуть на него, как бы, через призму зеркал, отразивший в которых, он уже не кажется таким обычным и простым человеком. Открывается очаровательная, интересная натура, способная вдохновить, приободрить, а если надо, то и утешить одним вдохновенным словом. Ему можно довериться, зная, что он всегда выслушает, поддержит, вдохновит, а если возникнет такая необходимость, то и утешит в любой жизненной ситуации. Он обладает такими бесценными человеческими качествами, как доброта, надежность, уверенность в себе, ум и отзывчивость. Общение с этим человеком всегда воодушевляет, вдохновляет, поднимает дух и настроение. Ученый, кто он такой? Чем занимается в повседневной жизни? Откуда черпает все новые и новые знания? И вообще, как зарождаются эти знания в его голове? Можно ли доказать, открыть в современном мире что-то новое? Наука – это так серьезно, ответственно и сколько времени необходимо для того, чтобы вывести новую интересную мысль, воплощать его в жизнь, доказать его значимость или же написать научных материалов доступно и интересно. С днём рождения и юбилеем 70- летя уважаемый Курбонали Партоев!

НАШИ ЮБИЛЯРЫ: Научная и общественная деятельность профессора Курбонали Партоева. Редакция журнала «Экологический Вестник Северного Кавказа» сердечно поздравляет юбиляра и желает ему крепкого здоровья и активного долголетия, а также плодотворной научной деятельности и больших творческих успехов на благо дальнейшего процветания сотрудничество ученых Российской Федерации и Таджикистана.

В декабре 2022 г. отмечается двойной юбилей профессора Российской Академии Естествознания (РАЕ) Курбонали Партоева: 70 лет со дня рождения и 50 лет научной и творческой деятельности. Курбонали Партоев – учёный, кандидат сельскохозяйственных наук (1982), доктор сельскохозяйственных наук

(2013), профессор и член-корреспондент Российской Академии Естествознания (2016), Заслуженный деятель науки и техники РАЕ (2016), заведующий лабораторией генетики и селекции растений Института ботаники, физиологии и генетики растений Национальной академии наук Таджикистана.

Курбонали Партоев известен в Таджикистане и за его пределами как высококвалифицированный специалист в области генетики, селекции и семеноводства сельскохозяйственных растений, внесший весомый научный и практический вклад в создание новых перспективных сортов картофеля, топинамбура и пшеницы, ценной коллекции зерновых, картофеля, бобовых и овощных культур. Перспективные сорта картофеля, выведенные Курбонали Партоевым с коллегами, в настоящее время выращиваются на площади более 10 тыс. га в Республике Таджикистан и за её пределами (Узбекистане, Киргизии, Афганистане, Китае и других странах).

К. Партоев написал более 700 научных и научно-популярных работ, в том числе 20 монографии и книги по вопросам генетики, селекции и семеноводства различных сельскохозяйственных растений. За период научной деятельности К. Партоев подготовил двух докторов наук и шестерых кандидатов.

С 2022 г. профессор Курбонали Партоев входит в состав редколлегии журнала «Экологический Вестник Северного Кавказа» (Краснодар, Россия). Он активно публикуется в нашем журнале и является постоянным участником проводимых в Кубанском госагроуниверситете имени И. Т. Трубилина международных научно-экологических конференциях. Он в 2016 году приехал в наш Аграрный университет на конференцию и попутно поехал в Адыгейском филиале ВИР и имел встречу с академиком Пасько Н.М., со знаменитым селекционером по топинамбуру и получил от него 8 новых образцов топинамбура, которые включены в коллекции лаборатории генетики и селекции растений ИБФГР НАН Таджикистана. Также он из Кубанского аграрного университета имени И. Т. Трубилина получил один образец топинамбура – «Розовый», который также включен в коллекции лаборатории. Эти образцы топинамбура из селекции российских ученых сейчас используются в селекционных программах ИБФГР НАН Таджикистана.

***ДОКТОРУ КУРБОНАЛИ ПАРТОЕВУ, ЧЛЕН-КОРРЕСПОНДЕНТУ
РОССИЙСКОЙ АКАДЕМИИ ЕСТЕСТВОЗНАНИЯ!***

Глубокоуважаемый доктор Курбонали, душевно и с радостью поздравляю Вас, с приближением к вершинам научной и творческой плодотворной деятельности, которые безудержно Вас манят своей красотой, труднодоступностью и неизведанностью! Путь к вершинам тернист, но приятен и чем выше поднимается учёный испытатель к таким вершинам, тем шире и глобальнее взор мыслей охватывает горную долину научных открытий и изобретений. Вы являетесь прекрасным примером увлечённости и стремления к постижению неизведанных ещё основ биосферы, селекционно-

**Евгений Кубарев,
старший научный
сотрудник МГУ
имени М.В. Ломоно-
сова, биософ, канди-
дат биологических
наук.**

генетического потенциала традиционно значимых растений, принципов взаимодействия и направленности случайных, но закономерных явлений, носителем истинных биологических навыков и знаний. Очень приятно осознавать, что я знаком с таким талантливым, успешным научным деятелем, который одновременно является другом, коллегой и учителем. Бодрости Духа, здоровья, благоденствия и активного долголетия!

**С уважением, редактор Акулова Татьяна Львовна. +7 (3532) 77-61-43.
460014, Россия, г. Оренбург, ул. Челюскинцев, 18.**

Участники научно-практической конференции «Использование инновационных методов в повышении урожайности плодовых культур, винограда, овощей и картофеля». Хаджент, 29.10.2022г.

Участники Международной научной конференции, посвященной 90-летию академика Насырова, г. Душнабе, 24.08.2022 г.

КУРБОНАЛИ ПАРТОЕВ – С 70-ЛЕТИЕМ РОЖДЕНИЯ!

10 декабря 70-летний юбилей отмечает уважаемый Курбонали Партоев, профессор, доктор сельскохозяйственных наук, член-корреспондент Российской Академии Естествознания, Заслуженный деятель науки и техники Российской Академии Естествознания, заведующий лабораторией генетики и селекции растений Института ботаники, физиологии и генетики растений, одновременно являющийся ведущим научным сотрудником Центра инновационного развития науки и новых технологий Национальной Академии наук Таджикистана и директором Общественной организации «Сотрудничество ради развития». Под руководством доктора

Киёмиддин Миралиев, заместитель начальника Управления научно-технической и патентной информации РТ.

сельскохозяйственных наук, профессора Партоева К. защищено шесть кандидатских и две докторских диссертации. Таким образом, доктор сельскохозяйственных наук, профессор Партоев Курбонали в течение 50 лет своей научной деятельности, и работая в научно-исследовательских организациях Таджикской академии сельскохозяйственных наук (ТНИИСВО) и Национальной академии наук Таджикистана (ИБФиГР), стал кандидатом и доктором сельскохозяйственных наук, написал многочисленные научные статьи, рекомендации, книги, получил восемь новых сортов картофеля, два сорта топинамбура, два сорта пшеницы и один сорт фасоли, которые широко возделываются на полях фермеров республики, и тем самым, способствуют укреплению продовольственной безопасности в нашей республике. Поздравляю Вас с замечательным юбилеем — 70 лет!

ПОЗДРАВИТЕЛЬНЫЙ АДРЕС ПАРТОЕВУ К.П.

Когда говорят об Уважаемом Курбонали Партоеве, все непременно отмечают его большой вклад в сельскохозяйственную науку и практику, говорят о нем

Юрий Владимирович Скочиллов, координатор Климатической сети TajCN, директор ОО «Молодёжный Экологический Центр».

как известном учёном, прославившимся своими трудами по агробиоразнообразию, селекции и семеноводства картофеля. Я же много лет знаком с другой стороной деятельности этого замечательного человека, которого многие знают так же как и активного общественного деятеля, мощного пропагандиста науки и просто отличного наставника для молодёжи. В 2003 г Курбонали Партоевич основал Общественную организацию «Сотрудничество ради развития», которая продолжает вносить большой вклад в повышение осведомлённости фермеров, сельских женщин и молодёжи об экологически устойчивых практиках землепользования и сельского хозяйства. Всегда открытый доброжелательный подход, живые встречи с людьми, интересные дискуссии и полезные консультации, ценные советы прямо в поле, желание предать свои знания простым фермерам, садоводам, любителям природы и молодёжи - вот, что характеризует подход

Курбонали Партоевича в общественной деятельности. Конечно,

общественная деятельность Курбонали Партоевича многогранна и на более высоком уровне, как например его работа в Консультационном Совете Регионального Экологического Центра Центральной Азии, Совете Клуба экологических НПО, Совете Климатической сети TajCN, работа в редколлегиях научных журналов, членство в ряде национальных, региональных и международных общественных организаций. Пользуясь случаем, хочу пожелать уважаемому юбиляру – «так держать!» Уважаемый Курбонали Партоевич! Ваша большая научная и активная общественная деятельность снискали большое уважение к Вам, как в Таджикистане, так и за его пределами. Остаётся пожелать Вам оставаться таким же неутомимым, успешно передавать свою мудрость и знания последующим поколениям. Крепкого Вам здоровья и дальнейших успехов!

ИСТИННЫЙ СЫН ТАДЖИКСКОЙ ЗЕМЛИ.

**Сайфиддин
Караев, жур-
налист «Asia-
Plus»**

Я знаком с профессором Курбонали Партоевым более 10 лет. Произошло это по причине моей журналистской деятельности. В те годы газета «Азия-Плюс» публиковала, в основном, новости сельского хозяйства, а аналитических статей было мало. В такой ситуации нас, журналистов, выручали именитые наши ученые и специалисты, которые излагали свои взгляды на развитие аграрной отрасли страны. Статьи с приведением их мнений получают более профессиональными, и в этом есть большая заслуга ученого. Почти все журналисты, которые приходят к нему за советами и мнениями, отмечают особенную теплоту в отношениях с ними и высокую ответственность к своей профессии. В декабре 2022 г. коллеги, друзья и научная общественность, отмечают 70-летие со дня рождения и 50-летие научной и творческой этого виднейшего научного и общественного деятеля Таджикистана. Курбонали Партоев известен не только в нашей республике, но и за ее пределами. Его научными трудами пользуются не только в научной среде, но и в СМИ, сельском хозяйстве, в деятельности общественных организаций. Научные и научно-популярные статьи и книги ученого давно стали настольными руководствами для молодых ученых, студентов, журналистов, общественных деятелей, экологов, консультантов, предприниматели, фермеров и других. Он написал более 700 научных и научно-популярных статей, монографии и книги по вопросам генетики, селекции и семеноводства различных сельскохозяйственных растений, изменение климата, сохранение биоразнообразия, меры борьбы с вредителями и болезнями различных растений, использование биостимуляторов в сельском хозяйстве, об органическом земледелии и другие вопросы сельского хозяйства. Однажды пришлось посетить рабочий кабинет ученого, где была собрана большая коллекция семян и образцов различных

растений. Удивил прежде всего порядок, тщательный отбор и чистота кабинета. В них вся жизнь ученого, чувствуются все его стремления, большая любовь к своему делу и природе родного края. Деятельность Курбонали Партоева – высокий образец для молодого поколения, великая научная, общественная, жизненная школа, учиться в ней и получить опыт – идеал для любого гражданина нашей страны. Я многому научился у него, даже общаясь мало – одной его фразы достаточно человеку, чтобы применить его наставления в своей жизни. Сегодня в дни юбилея, я желаю Устоду здоровья, долгих лет жизни и плодотворного труда для процветания любимого Таджикистана.

19. НОМАҶОИ ТАБРИКОТИИ ДҶҶСТОНУ ҶАМКОРОН БАХШИДА БА ЗОДРҶЗИ ПРОФЕССОР ҚУРБОНАЛӢ ПАРТОВ

ХОТИРАҶО АЗ СОЛҶОИ МАКТАБХОНӢ...

Файзулло Эшончонов, рафики солҶои мактабӢ, нависанда ва шоири махбуб аз водии Рашт.

Ман бо дӯстам Қурбоналӣ Партоев аз солҶои мактабхониамон дар мактаби № 1 –и шаҳраки Фарми ноҳияи Рашт (аз соли 1967) шиносӣ дорам. Мо Ҷардуямон ин мактабро соли 1968 бомувафақият хатм намуда, ба Донишгоҳҳои кишварамон ҳамон сол дохил шудем. Баъди хатми донишгоҳҳо вай соҳиби дипломи аграном- олим шуданд ва ман бошам соҳиби дипломи иқтисодчӣ. Партоев Қ. дар деҳаи Машконак ва ман бошам дар деҳаи Муллобарот (собик Янғолик) таваллуд шудем ва кӯдакиро дар ҳамин деҳаҳо гузаронидем. Масофаи байни ин ду деҳа тахминан 30 км –ро ташкил медиҳад. Он солҶои мактабхонӣ ман гоҳе дар рӯзҳои истироҳатӣ ба хонаи онҳо ба меҳмонӣ мерафтам ва гоҳе ӯ ба хонаи мо ташриф меоварданд. Падару модари ман уро писар хонда буданд ва падару модари ӯ маро низ. Мо бо ҳам дарс тайёр менамудем ва аз ҳамдигар вазифаҳои хонагиро пурсида, донишамонро пурра мегардонидем. Мо ҳамдигарро хеле нағз медидем ва дар хобгоҳ дар як хона мезистем. Хулоса меҳру ҳурмату самимиятамон нисбати якдигар аз ҳамон солҶои мактабхонӣ оғоз гардида буд ва то кунун давом дорад. Бинобар ин ман дар ин рӯзи мавлуди дӯстам ба ӯ пеш аз ҳама саломатӣ, умри дароз ва хонаи ободро аз сидқи дил орзумандам!

ЁДЕ АЗ ДАВРАҲОИ ҶАВОНИ...

Мо ҳамкурсон Зухридин Шаробидинов, Юсуфҷон Ҷабборов, Искандар Исроилов, Сулаймон Мусоев, Илҳомиддин Сирочов, Оишахон Абдурахмонова, Саидшоҳ Муҳаммадаиев ва дигарон, дӯст ва ҳамкурсамон Қурбоналӣ Партоевро аз соли 1968 мешиносем, аз давраҳои донишҷӯӣ дар факултети агрономии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш. Шохтемур.

Ҷавонӣ, ҷавонӣ, ҷавонӣ, донишҷӯӣ, донишҷӯӣ, чи давраҳои хубе ҳасданд дар умри инсон, ки меҳоҷӣ боз ба он давраҳо бозгардӣ, аммо сад афсӯс, ки ҷавонӣ дигар пас намеояд ва насиби кас намегардад. Чи тавре, ки шоир гуфтааст:

Асо ҳар дам ба гӯши пир мегӯяд,

Дигар дар хоб хоҳӣ دید айёми ҷавониро.

Дар ёд дорам санаи якуми октябри соли 1968- умро, ки тамоми мо донишҷӯёни курси якӯми факултети агрономиро ба гурӯҳҳо ҷудо намуданд ва ҳама ба колхозии ба номи Ленини ноҳияи Қумсангир (Чайхуни ҳозира) ба пахтачинӣ равон шудем. Он вақт мо донишҷӯён якдигарро ҳоло нағз намешинохтем. Бегоҳӣ маҷлис эълон карданд, ки аз сахарӣ ҳамма ба пахтачинӣ мебароем. Роҳбари гурӯҳи мо устод (шодравон) Умаров С. худашонро муаррифӣ карданд. Саҳарии рӯзи дигар сардори бригада ба мо қопҳои (қанорҳо)-и сиёҳи калонро тақсим намуд. Дар вақти тақсими қоп ман гуфтам ба ман ду қопи диҳед. Ё дар таачуб монду пурсон шуд, ки барои чӣ? Ман (Зухридин) гуфтам, ки пахтаро бисёр мечинам, чунки мо дар ноҳияи пахтакорӣ Ашт калон шудаему ҳамасола дар мавсими пахтачинӣ иштирок мекардем, беҳабар аз он будам, ки чидани пахтаи маҳиннах хело мушкил будааст. Бегоҳӣ бо як қопи холӣ ва мебинам пахтаи чидаам ҳамагӣ 35 кг баромад. Дар маҷлиси бегоҳирӯзӣ муаллим Умаров С. пурсид, ки пагоҳ чанд килло мечинӣ фикр карда гуфтам, ки 36 кг, қаблан нафаре 3 кг, дигаре 18кг ҳам чида буданд, ки онҳоро танбеҳи саҳт дода буданд. Сипас пагоҳии дигар яке аз шариконам наздам омада гуфт, ки охир ман аз ноҳияи Фарм ҳастам дар он ҷое, ки пахта кишт намекунам ман аз ту бисёртар чиндам гуфт, баъд бо ҳамин мо шинос шудему у худро Қурбоналӣ ном дорам гуфт. Панҷ сол дар як гурӯҳ ва зергурӯҳ хонданро идома додем. Дар як хобгоҳ ва дар як ҳуҷра мезистем. Дӯсти мо Қурбоналӣ Партоев бисёр мехонданд ва дар баъзе ҳолатҳо мо аз эшон баъзан ҷавоби саволҳоро аз фанҳои омӯзишӣ мепурсидем. Он кас бисёр талош менамуданд, ки дарсҳоро пурра аз худ намоянд ва ҳамин сайёбу кушишаш сабаб шуд, ки вай Донишгоҳро бо баҳои аъло хатм намоянд ва роҳати дар аспирантура давом додани кори илмиро ба даст биёранд. Мо рафиқонаш ба истеҳсолот рафтем ва ӯ ба

донишомӯзӣ ва ба корҳои илмӣ машғул шуданд. Тавассути меҳру муҳаббаташон ба илм ва серталабӣ нисбат ба корҳои илмиашон, вай ба куллаҳои баланди таҳқиқотҳои илмӣ расиданд. Имрӯзҳо мо ҳамкурсонаш аз он фахр дорем, ки вай унвони баланди илмӣ- доктори илмҳои кишоварзиро соҳиб гаштанд ва барои пешрафти илм дар кишварамон саҳмгузор мебошанд. Мо дӯстони давраи студентиамон – Қурбоналӣ Партоевро, ки моҳи декабри соли 2022 ба синни 70 солагӣ қадам мемонанд аз самими қалб табрик намуда, барояшон саломатӣ, вақти хуш, хонаи обод ва комёбиҳои нав ба нави илмиро орзу менамоем!

ШАХСЕ, КИ АЗ ВАЙ «НЕ» - РО НАШУНИДААМ.

Дар ҳаётам шахсоне, ки ҳангоми ба онҳо ба ҳар коре, ки мурочиат

Сӯҳбати академики АМИТ Ҳикмат Ҳисориев (аз чап) ва Ҳочи Партовалӣ Салимов (аз рост), моҳи апрели соли 2013.

намудаам, посухи “не” – ро нашнида бошам кам нестанд, аммо дар байни онҳо дӯст, ҳамкори мушфиқ ва ҳамсолам - Қурбоналӣ Партоев ягона аст!

Шиносоиамон аз рӯзҳои аввали яқҷояшавии Институти ботаника бо Институти физиология ва Шуъбаи генетикаи Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2011 оғоз ёфт ва самимона идома дорад.

Қурбоналӣ Партоев ҳангоми банди сарвари Институти ботаника, физиология ва генетикаи растани Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон буданам, 2 сол

мудири Захираи гербария, баъдан мудири Парваришгоҳи набототи кӯҳии Варзоб ва акнун ҳамчун мудири Озмоишгоҳи генетика фаъолият менамоянд. Дар ин муддат ӯ сарбаландона ва саривақт вазифаҳои ба дӯш гирифтаашро иҷро намудааст. Ӯ пухтакорона ба супоришҳои ҷорӣ Институти ва ҳам ба фармоишҳои алоҳидаи роҳбарияти Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон ҳеҷ гоҳ “не” нагуфта, онҳоро фавран иҷро менамояд ва шаби тор бошад ҳам, онҳоро ба суроғаи *e-mail* – атон мефиристад. Яке аз беҳтарин таблиғотгарони илми соҳавӣ буда, комёбиҳои ба даст овардари дар Конференсияи симпозиумҳои байналмилӣ ва кишвар, ҳамчунин дар рӯзномаҳои гуногун устуворона муаррифӣ мекунад. Аз сермахсулии Қурбоналӣ Партоев бештари ҳамкорҳо дар “Аҷаб” мемонанд. Пурсамарию корсӯхтагии ӯ модарзодӣ аст!

Хушбахтона, банда ҳам бо падар ва ҳам бо модари ӯ, ки аз шахсони барӯманди Раштзамин мебошанд, шиносам ва борҳо дар сафарҳои таҳқиқотӣ, ки дар доманакӯҳҳои зебоманзари Қаротегин мегузаштанд, ҳамнасиби нону намаки лазизи хонаводаи онҳо шудаем. Ёд дорам, апрели соли 2013 буд ва ман боре дар утоқи кориам ва бори дигар дар парваришгоҳи Кондара, ки он замон Қурбоналӣ мудир буданд, бо падари ӯ - Ҳоҷӣ Партовалӣ Салимов, ки ҳамон вақт 83 сол умр доштанд, ҳамсӯхбат шуда будем... Аҷаб марди зирак, хушчақчаку бебок ва хандон буданд! Бобои Ҳоҷӣ Партовалӣ бо оилааш - модари Қурбоналӣ - Нигина Баҳодурова – зани зебою батамкин ва кушодачехра, беҳад меҳрубону мушфиқ, 13 фарзандонро, ки аз ҳама калониашон дӯсту ҳамкори мо – Қурбоналӣ аст, ба камол расонидаанд...

Ёд дорам, дар яке аз рӯзҳои тобистони соли 2014, хангоме ки мо бо як гурӯҳ меҳмон аз Чин бе хабар ба ҳавлии онҳо ворид гардидем, онҳо аввал каме ба ҳаяҷон омаданд, вале хурсандии ӯ ҳаду канор надошт ва ба ҳар яки мо такрор ба такрор: “Ой писаракам, ой духтаракам, ой писари чонам! Хуш омадед, нури дида, тоҷи сар! Ана ба ин хона дароед, ана инҷо гузаред”, гуфта болишту курпачаҳои навро дуқабатта партофта, бо як меҳрубонии хоса, алфози гарм ва дидаи пурмеҳр фавран дастархони пур аз нозу неъматҳои кӯҳистониро густурданд, ки кулли меҳмонон, алаҳусус Чинниёнро дар ҳайрат гузошт. Сад аҳсан ба чунин Модари Тоҷик!

Саргузашти чолиб ва ҳайёти пуртуғёи Ҳоҷӣ Партовалӣ Салимов ва бонуи вай - Нигина Баҳодурова бо ҳама комёбию нокомиҳои паси сар кардашон ва 13 фарзандро ба қомили маърифат расондашон ҳамчун намунаест дар зиндагиномаи кулли мардуми кӯҳсор, ки ривоятҳои замзамаҳои дилчаспу рангорангеро мемонанд, ки дар дили ҳар як инсон ҳаваси боз зистанро меафзояд. Дар чунин оилаю бобаракату дилу маҳзи кӯҳсори тоҷикона ҳамкор ва дӯсти пурвафои мо – Қурбоналӣ ба дунё омадааст. Дар ҳаваси дарёфти таҷрибаи рӯзгор ва фатвои волидайнӣ хеш, Қурбоналӣ Ҳоҷӣ Партовалии Салим имрӯз ба дараҷаи баланди инсонӣ, кордонӣ, нақӯсириштию олимӣ расида, нияти чун худ даҳҳо шогирдонро тарбия ва ба хидмати Ватан тайёр намудан аст.

Бигузор, ҳама ниятҳои покат чомаи амал пӯшанд, дӯстам Қурбоналӣ!

Ҳикмат Ҳисориев, Академики АМИТ

ҚУРБОНАЛӢ ПАРТОВЕВ - ОДАМИ АСИЛ ВА ОЛИМИ КОМИЛ.

Ман профессор Қурбоналӣ Партовевро ҳанӯз аз соли 1981 боз ин ҷониб мешиносам. Дар он солҳо ман ба Институти Зироаткорӣ Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон, ба назди профессорон Раҷабов Л., Ҷумъаев М.Ҷ. ва Ҷуманқуов Ҳ. Ҷ. мерафтам ва он касро дар ҳамаҷо бори аввал дида будам. Вай дар шӯъбаи селекция ва генетикаи пахтаи ҳамин институт кор мекард ва дар арафаи химояи рисолаи номзадиашон буданд. Директори Институти Зироаткорӣ профессор Ҷуманқулов Ҳ.Ҷ. Қурбоналӣ Партовевро таъриф менамуданд, ки вай сарвари ҷавонон ва котиби комсомолии

Институт мебошанд. Соли 2009 Қурбоналӣ Партоев ба Институти ботаника, физиология ва генетикаи растани Академияи илмҳои Тоҷикистон ба озмоишгоҳи биологияи молекулярӣ ва биотехнологияи растани ба кор даъват шуданд ва дар аввал дар вазифаҳои ходими калони илмӣ, ходими пешбари илмӣ ва сарходими илмӣ дар бахши селекция ва тухмипарварию картошка

**Абдуманон Абдуллоев,
узви вобастаи АМИТ,
доктори илмҳои био-
логӣ, профессор.**

кор карданд. Дӯстам Қурбоналӣ Партоев бисёр шахси боинтизом, бо одоб, бомаърифат, ботамкин, меҳнатдӯст, боэҳтиром, боистеъдод ва бо дӯстону ҳамкорон хело меҳрубон мебошанд. Он кас хеле хушмуомила ва одамдӯст мебошанд, бевосита дар муносибат бо одамон аз дигарон фарқ мекунанд. Профессор Қурбоналӣ Партоев дар фаъолияти кориашон қариб ба ҳамаи минтақаҳои ҷумҳурӣ сафар кардааст ва таҷрибаҳои зиёди илмиро ҳам дар шароити водӣ ва ҳам дар баландкӯҳҳо гузаронидааст. Вай бо намунаҳои гуногуни растаниҳо корҳои илмиро мебаранд ва бо дӯстони нав шинос шуданро нағз мебинанд. Яке аз беҳтарин хислатҳои Партоев

Қ.ин аст, ки вай ҳамеша дар рафти сӯҳбат ба одамон таассуроти хотирмон мегузорад. Вақте ки Шумо бо ӯ бори аввал волеҳуред, Шумо дер боз он сӯҳбатро бо ӯ фаромӯш нахоҳед кард. Ман бо ҳамроҳии он кас дар бисёр конференсияҳои илмӣ, ки дар шаҳрҳои Тошканд, Алмато ва Бишкек шуда гузаштаанд, иштирок доштам. Он кас дар ҳамаи маърақаҳои илмӣ фаъол мебошад ва ҳаракат мекунанд, ки баромад кунанд ва нуқтаи назари худро баён созанд.

Бо ҳамроҳии он кас дар асоси натиҷаҳои корҳои тадқиқотии озмоишгоҳи мо якчанд асарҳои илмиро чоп намудем ва ҳоло 2 номзоди илмиро тайёр карда истодаем. Қурбоналӣ Партоев дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва хориҷи кишвар олими шинохта мебошанд. Профессор Қурбоналӣ Партоев муаллифи тақрибан 400 мақолаҳои илмӣ, 300 мақолаҳои илмӣ-оммавӣ мебошанд, инчунин 21 брошюра, буклет ва монографияҳо ҳастанд.

Қурбоналӣ Партоев дорои обрӯ ва эътибори баланд дар байни олимони рафиқон, ҳамшахрон мебошанд. Дар айни замон ӯ дар авҷи камолот қарор дорад ва умед дорем, ки иқтисоди баланди илмию худро барои тайёр кардани кадрҳои ҷавон, барои инкишофи пешрафт ва ободии кишварамон дарег намедоранд. Мо медонем, ки он кас дар зиндагӣ ва дар кор нисбат ба худ ва дигарон серталаб мебошанд. 10 декабри соли 2022 дӯсти мо Қурбоналӣ Партоев 70-сола мешаванд. Мо шод ҳастем, ки дӯсти мо Қурбоналӣ Партоев ҷашни 70 солагии умри пурбаракати хешро дар ҳалқаи фарзандон ва ёру дӯстон ва ҳамкорон пешвоз мегиранд ва ба боғи 70 солагони умри инсон ҷасурона қадам мегузоранд. Дар ин рӯзи фаромӯш нашаванда ман дӯсти меҳрубони худро аз номи аҳли озмоишгоҳ бо ин ҷашни бузургашон табрику таҳният гуфта, ба он кас умри дароз, саломатии

бардавом, иқболи баланд, рӯзгори неку гуворо ва тамоми хушиҳои зиндагиро орзӯ менамоям.

ОҶТОБИ ПУШТИ АБРҲО.

Дар системаи фарматсия (калимаи лотинӣ pharmasop – захр, дору) дар баробари омилҳои асосии тавлиди дору, ашёи доругӣ нақши муҳимро бозӣ мекунад. Агар маводи доругӣ маҳсулоти хӯрокаи бошад, доруи аз он

**Давлат Халифаев,
доктори илмҳои
дорусозӣ, профессор.**

тавлидшаванда аз ҷиҳати боэътимодӣ, беҳатарӣ дар сатҳи болотар мақом мегирад. Профессор Қурбоналӣ Партоев, ки қариб ҳама фаъолияти илмию тадқиқотиаш ба рушду нумуи кишоварзӣ ва ба даст овардани навъҳои нави ояндадори картошка, гандум, лубиёғиҳо, топинамбур, офтобпараст ва ғайраҳо равона гаштаанд мо аз ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино бо Устод ҳамкориҳои уствор ва умедбахшро, оид ба истифодабарии топинамбур дар системаи тандурустии ватанамон ба роҳ монда истодаем.

Корҳои илмие, ки оид ба истифодабарии топинамбур дар самти тиб, дар тамоми ҷаҳон, пеш бурда истодаанд, но вобаста аз муаллифҳо, солҳои иҷроиш ва ё ин клиникаҳои мухталифе, ки корхоро иҷро менамоянд, таркиби кимиёвии топинамбур дар ҳама самти бемории системаи ҳозима, таъсири беназир нишон дода истодааст. Инулине, ки дар таркиби топинамбур, хусусан дар таркиби лӯндаи он мавҷуд аст, ҳамчун сорбенти фаъол, қобилияти баста (ҷазб) карданро дорад, аз организм миқдори зиёди токсинҳо ва моддаҳои нолозиме, ки тавассути хӯрок ворид мешаванд, берун бароварда, ҳаракати рӯдаю меъдари ба танзим мебарорад. Топинамбур қобилияти зидди тасаллӯбӣ (склероз) дошта, деворҳои системаи рағҳои хунгузарро устувор гардонида, нишондодҳои реологии хунро пурқувват ва дар тавлиди ферменту ҳормонҳои организм нақши асосиро мебозад. Топинамбур қобилияти ба танзим даровардани сатҳи қандро дар хун дошта, глюкозаи бо хӯрок воридшударо ҷазб карда, ба хун воришавии онро пешгирӣ мекунад. Ба ин хотир ба профессор Қурбоналӣ Партоев, ки ба сини мубораки 70 солагӣ қадам ниҳода аст, андешаи нек дар пиндор, суханҳои нек дар гуфтор, хомаву кори нек дар рафтор, бо навиштани ҳар гуна осор, фаъолияти пурборро таманно менамоям, ки боз ҳам дар пешрафти соҳаҳои кишоварзӣ ва тандурустии кишварамон саҳмгузор бошанд. Аз Яздони пок барои Устоди иззатманд саломатӣ ва дар корҳои минбаъдаи илмиашон комёбиҳоро таманно менамоям!

КИШОВАРЗШИНОСЕ АЗ ДЕҲАИ МАШКОНАК.

Бо Қурбоналӣ Партоев мо решаҳои авлодӣ дорем. Вай аз авлоди Шафигиҳо буда, дар деҳаи хушманзараи Машконак таваллуд шудааст.

**Кишваршо
Ризоев, доктори
илми иқтисо-
диёт, профессор,
Аълоҷии мао-
рифи Тоҷики-
стон.**

Аз айёми ҷавониаш ба хондану навиштан завқи калон дошт. Аз ин ҷост, ки вай мактаби миёна ва Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш.Шоҳтемурро бо баҳои аъло тамом намуда, роҳи илмро пеша намуд. Тавассути талошҳои зиёдаш унвонҳои илмии номзад ва доктори илмҳои кишоварзиро сазовор гардид. Ба вай инчунин дараҷаҳои илмии профессор, узви вобаста ва Ходими хизматнишондодаи илм ва техникаи Академияи илмҳои табиатшиносии Россия дода шудааст. Профессор Партоев Қ. дар тарбияи олимони ҷавон, дар ба даст овардани навъҳои серҳосили картошка, гандум, топинамбур, инчунин дар ҷамъ намудани тухмиҳои намунаҳои арзишманди чандин зироатҳои кишоварзӣ саҳми арзанда дорад. Дар соли 2021-вай “Олими беҳтарини соҳаи кишоварзӣи вилояти Хатлон” доништа

шудааст, ки ин аз саҳми арзанда доштани вайро дар рушди соҳаи кишоварзӣи кишварамон нишон медиҳад. Бояд қайд намоям, ки Қурбоналӣ Партоев дар китоби навиштааш “Машконак деҳае дар Раштонзамин” (соли 2008) шаҷараи авлодиашро моҳирона ба қалам дода, дар он дар бораи Бобои калониамон- Шафии Қурбон, ки 113 сол умр дидааст ва яке аз олимони шинохтаи ҳамоно замона ба шумор мерафтааст, барои наслҳои оянда меросу маълумоти муҳимро вогузор намудааст. Имрӯзҳо яке аз аъбораҳои Шафӣ олими соҳаи кишоварзӣ Қурбоналӣ Партоев ба синни мубораки 70 солагӣ қадам мегузорад, мо ба ӯ саломатӣ, равнақи корҳои илмиашро дар оянда ва сарбаландиву хонаобиро аз сидқи дил таманно менамоем!

ОЛИМ ШУДАН ҲАМ МУШКИЛ АСТ.

Таҷрибаи таърих ва рӯзгори ҳаррӯза нишон медиҳад, ки пайраҳаи илм хеле сангин, пурпечутоб ва заҳматталаб аст. Дар зиндагӣ кам одамони бочуръате ёфт мешаванд, ки ба ин пайраҳаи ноҳамвор қадам гузоранд ва ҷавонмардона азобу машшақатҳои зиёд, тангдастиҳо, бедорхобӣ ва нокомию маъюсиҳоро пӯшти сар карда, ба орзӯю умеди худ расанд. Далели равшани тасдиқи ин фикр ангуштшумор будани олимону

фозилон дар ҳар як даври замон мебошад. Ашхосе, ки шинохти ҷаҳониёнанд, маҳз аз ҳамин пайраҳа гузаштаанд. Беҳуда нест, ки дар урфият олимону шоирон, афсарону

Сайдамир Чононов,
доктори илмҳои
фалсафа, профессор.

кишоварзонро мояи ифтихори миллат ва пояи ҷовидонияти он медонанд. Онҳо ҳамзамон шиносномаи ҳар як қавму миллат мебошанд. Ба туфайли ҳамин бузургони илму адаб ҳар як кишвар эҳтирому қадр ва манзалату мартаба дар нардбони тамаддуни ҷаҳонӣ пайдо мекунад. Бо дарназардошти доро будан ба чунин фазилатҳо Паёмбари ислом Муҳаммад (с.) олимону аз аҳли биҳишт хондааст. Ман аз он ифтихор мекунам, ки ҳамдеҳа ва дӯсти ман Қурбоналӣ Партоев ҳамин роҳи мушкили

зиндагиरो интихоб карда, ба фатҳи қуллаи орзӯҳои худ расидааст. Дар зиндагӣ аз расидан ба мақсади олии худ боз хушбахтии волотаре вуҷуд дошта бошад? Ба фикрам не!

Аз зиндагиномааш аён аст, ки ӯ аз ҷавонӣ дар дил орзӯи олими соҳаи кишоварзӣ шуданро мепарварид. Ба ҳамин хотир сабӣ кард ва натиҷа ҳамин буд, ки мактаби миёнаи таҳсилоти умумии шаҳраки Ғарми ноҳияи Рашт ва факултети агрономии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш.Шотемурро бо баҳои аъло хатм намояд. Ин дастовардҳо дар соҳаи таҳсилот боварии ӯро барои ворид шуданаш ба ҷаҳони илм қавӣ гардонид. Бешак, ҳамин саводи баланд ва зеҳни бурро ба ӯ имкон дод, ки дар ду соҳаи комилан мустақили илмҳои кишоварзӣ – пахтакорӣ ва картошкапарварӣ ҳамчун олим ва мутахассиси варзида шинохта шавад. Воқеан, рисолаи номзодии вай ба таҳқиқи дарёфти роҳҳои истеҳсоли пахтаи дурагаи серҳосил ва рисолаи докториаш ба масъалаи хусусиятҳои парвариши тухмии картошка дар минтақаҳои қуҳистон бахшида шуда, рисолаи номзодиашро дар шаҳри Тошканти Ҷумҳурии Ўзбекистон ва рисолаи докториашро дар ш.Қазони Федератсияи Россия бо сарбаландӣ дифоъ намудааст. Бо мақсади бозтағйимод будани натиҷаи корҳои илмию таҳқиқотиаш ба беш аз 20 мамлакатҳои дунё сафар намуда, зиёда аз 300 номгӯи навҳои гуногуни картошкаро ба ҷумҳурӣ овард, ки мислаш он замонҳо дар кишварҳои Осӣи Марказӣ дида намешуд. Ҳар сол истеҳсол кардани беш аз ҳазор тонна тухмии аълосифати картошка дар шароити ноҳияи кӯҳистони Лахш аз чониби олим ва ҳамкорону шогирдонаш натиҷаи заҳматҳои шабонарӯзии ӯ мебошад. Дар минтақаҳои гуногуни ҷумҳурӣ навҳои картошкаи Лорх, Невский, Монализа, Эстима, Тоҷикистон, Рашт, Файзобод, Овҷӣ ва ғайраҳо хеле маъмулу машҳуранд, ки дар зиёд намудани тухмии онҳо саҳми олимони соҳа хело калон аст.

Меҳнатдӯстӣ ва заковати баланди касбӣ ба ӯ ва ҳамкоронаш имкон дод, ки дар ҷумҳурӣ номгӯи навъу намудҳои картошкаро ба 150, гандумро ба беш аз 100 ва топинамбурро ба 25 расонанд. Худи олим муаллифи 8 навъи нави картошка, 1 навъи нави топинамбур ва ду навъи гандум мебошад. Заҳматҳо ва дастовардҳои олими варзидаи соҳаи кишоварзӣ ҳам дар ҷумҳурӣ ва ҳам берун аз марзҳои он қадр карда шудааст. Сарфароз гардиданаш бо унвони илмӣ “Узви вобаста ва профессори Академияи илмҳои табиатшиносии Россия”, бо шаҳодатномаи “Аълочии маориф ва илми Тоҷикистон”, “Аълочии матбуоти Ҷумҳурии Тоҷикистон” аз ҳамин шаҳодат медиҳад. Вай ҳамчунин ғолиби озмуни “Беҳтарин ихтироъкори Ҷумҳурии Тоҷикистон”, “Беҳтарин олими соҳаи кишоварзӣ вилояти Хатлон” ва дорои “Ифтихорнома”-ҳои Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон мебошад. Қурбоналӣ Партоев ҳоло ба корҳои аз ин ҳам ҷиддӣ таҳқиқотию илмӣ машғул аст ва кишоварзони ҷумҳурӣ аз вай умедҳои зиёд доранд. Мо, аҳли илм, ба ин олими сарсупурдаи касби худ пеш аз ҳама саломатӣ ва дастовардҳои нави илмӣ дар роҳи шукуфоии Ватан ва таъмини амнияти озуқаворӣ кишвар, ки яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати давлатӣ аст, орзу менамоем.

PS: Ба роҳи тайкардаи олими умедбахш ва меҳнатдӯст Қурбоналӣ Партоев нигоҳ карда, кас беихтиёр ба чунин андеша фуру меравад - олим шудан ҳам осон набудааст...

ИЛМАТ БА АМАЛ ЧУ ЁР ГАРДАД...

Ҳомидҷон Абдуллоев, узви вобастаи АМИТ, доктори илмҳои биология, профессор.

Қурбоналӣ Партоев дар деҳаи Машконаки ноҳияи Рашт соли 1952 ба дунё омада, мактаби миёнаро дар шаҳраки Фарм соли 1968 хатм намуда, ба шӯъбаи агрономии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш. Шохтемур дохил шуда, онро соли 1973 бо дипломи сурх хатм намудааст. Баъди хатми донишгоҳ ба сифати корманди хурди илмӣ дар Шӯъбаи генетика ва селекцияи пахтаи Институти илмӣ - тадқиқотӣ «Зироаткор» ба кор қабул мешавад. Моҳи майи соли 1982 рисолаи илмиашро «Оид ба даст овардани дурағаҳои серҳосили пахта» дар шаҳри Тошканд Ҷимоя менамояд. Қурбоналӣ Партоев аз моҳи марти соли 1984 ба кори нав, ба тадқиқоти илмӣ дар бахши картошкапарварӣ, камари Ҷиммат мебандад. Вай дар солҳои 1984-1991 аз бисёр мамлакатҳои олам намунаҳои гуногуни картошкаро ҷамъ оварда, яке аз калонтарин коллексияи калони илмӣ картошкаро, ки бештар аз 300 номгӯйро дарбар мегирифт, ташкил намуд. Соли 1989 бо дархосту

талашҳои вай ва дигар ҳамкоронаш дар назди Институти боғдорӣ, ангурпарварӣ ва сабзавоткории Вазорати кишоварзӣ бори аввал шӯъбаи картошкапарварӣ таъсис дода шуд ва ўро роҳбари он таъин намуданд.

Аз соли 2009 то кунун ходими калон, сарходими илмӣ ва мудирӣ Озмоишгоҳи генетика ва селекцияи растаниҳои Институти ботаника, физиология ва генетикаи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон қорҳои илмиро дар баҳши омӯхтан ва ба даст овардани навъҳои нави картошка давом дода истодааст. Соли 2013 рисолаи докториашро дар мавзӯи: «Хусусиятҳои селекция ва тухмипарварии картошка дар минтақаҳои кӯҳии Тоҷикистон» дар шаҳри Қазони Федератсияи Россия ҷимоя кард. Ҳоло Қ. Партоев бо ҳамроҳии ҳамкорон ва шогирдонаш тавонистаанд, ки коллексияи навъу намудҳои картошкаро дар мамлакат ба бештар ба 150 номгӯй, гандумро ба бештар аз 100 номгӯй ва топинамбурро ба 25 номгӯй расонидаанд, барои минбаъд онҳоро дар қорҳои селекционӣ ва тухмипарварии ватанӣ истифода бурдани заминаи хуби илмӣ муҳайё сохтаанд. Ў дар тарбия ва тайёр намудани шогирдони ҷавон низ ба комёбиҳои назаррас ноил гаштааст. Таҳти роҳбарии Қурбоналӣ Партоев чунин шогирдони лаёқатманд, ба монанди Сайфидин Садридинов (рисолаи докторӣ), Наврӯз Сайдалиев, Изомиддин Каримов, Мавлон Қурбонов, Иматбек Нихмонов (рисолаҳои номзадӣ)-ро ҷимоя намуданд. Ба олими кишоварзшинос Қурбоналӣ Партоев саломатӣ ва комёбиҳои нави илмиро таманно дорам ва гуфтаниам, ки:

*Гузашт ҳафтад соли умри ширин,
Ҳафтодатон ду ҳафтад шавад, Илоҳо Омин!*

УСТОДИ ФАРҲАНГИЮ ФАРҲАНГНИГОР.

**Сайдалиӣ Гулов,
узви вобастаи
АМИТ, доктори
илмҳои биология,
профессор.**

Пешрафт ва инкишофи ҳар як давлат ва миллат бевосита бо кадрҳои баландхаттисосаш вобаста мебошад. Мутахассисонро мактаби олии тайёр мекунад ва қисмати илмии онҳо ба малакаи олимони соҳа вобаста аст. Хурсандиовар аст, ки дар кишвари азизамон олимони бовичдон, меҳнатдӯст, малакаи баланд дошта ва сазовори дараҷаи баланди илмӣ-методӣ буда зиёданд. Яке аз онҳо олими шинохта Қурбоналӣ Партоев мебошанд. Қурбоналӣ Партоев аз соли 1973, давоми қариб панҷоҳ сол, ҳаёт ва фаъолияти меҳнатии худро ба тадқиқотҳои илмӣ пайвастаанд ва бо меҳнати ҳалолӣ худ аз вазифаи ходими илмӣ то ба дараҷаи баланди олими шинохтаи соҳибэҳтиром расидаанд. Дар давоми фаъолияти бисёрсолаи кориашон устод ба дараҷаи баланди меҳнатдӯстӣ, масъулиятнокӣ, интизоми мустаҳкам доштаниашон фарқ намуда, ба

дигарон ибрат мебошанд. Устод солҳои зиёде ҳамчун корманди илмӣ, сарходими илмӣ, мудирӣ озмоишгоҳ буда, ин вазифаҳоро бо маҳорати баланди касбӣ иҷро намудаанд. Фаъолияти илмӣ-тадқиқотии доктори илмҳои кишоварзӣ Қурбоналӣ Партоев бо проблемаҳои муҳими замонавии илми кишоварзӣ, биология, селекция ва экологияи кишоварзӣ вобаста буда, барои пешрафти илми кишвар ҳиссаи арзанда гузоштааст. Мақолаҳо ва баромадҳои доктор Қурбоналӣ Партоев дар конференсияҳои миллӣ ва байналмилалӣ бо пурмазмунӣ ва аҳамияти баланди илмӣ доштани фарқ мекунанд ва муаррифкунандаи илми тоҷик мебошанд. Барои хизматҳои бисёрсолаи пурбаракати илмӣ ва ҳиссаи арзанда оиди тайёр намудани кадрҳо ва рушди соҳаи кишоварзӣ бо медалҳо, ифтихорномаю сипосномаҳо сарфароз гардидааст. Ба устод, олими арҷманд, соҳибэҳтиром, саломатии матин, умри дарози бобаракат ва дар фаъолияти кориашон муваффақиятҳои нав орзумандам.

*Қурбони он дилам, ки ӯ қурбони одам аст,
Чонам фидои одаме, ки ҷони одам аст.*

ПАРТОЕВ ҚУРБОНАЛӢ – ОЛИМ ВА ШАХСИ ХУШСАЛИҚА.

**Бахшулло Чумъаев,
узви вобастаи
АМИТ, доктори
илмҳои биология,
профессор.**

Мо бо профессор Қурбоналӣ Партоев дар Институти ботаника, физиология ва генетикаи растаниҳои АМИТ паҳлӯ бо паҳлӯ солҳои тӯлонӣ боз машғули корҳои илмӣ-амалӣ мебошем. Месазад ёдовар гашт, ки вай корҳои илмиашро аз зироати пахта оғоз намуда, пасон бо зироати картошка давом дода, баъди 30 соли таҷрибаҳои илмиро дар минтақаи кӯҳистони водии Рашт ҷамъбаст намудан, сазовори унвони доктори илмҳои кишоварзӣ гардидааст. Дар Тоҷикистон чунин олимоне, ки корҳои илмиро бо ду зироати зарурии кишварамон – пахта ва картошка гузаронида бошанд, шояд кам бошанд, ки яке аз онҳо профессор Қурбоналӣ Партоев мебошанд. Яъне вай дар бахшҳои селекция ва генетикаи пахта

ва картошка то ба имрӯз сазовори дастовардҳои арзишманди илмӣ гаштааст ва мактаби худашонро дар ин соҳаҳо тавонистааст, ки таъсис диҳад. Дар ин ҷодда сазовори ихтироӣи чандин навъҳои картошка, гандум, топинамбур гашта, беш аз 6 нафар номзадҳо ва докторони илмо тарбия намуда, ба воя расонидааст. Имрӯз мо фаҳмидем, ки устод ба синни мубораки 70 солагии ҳаёти хушу хурсандона қадам мондаанд ва орзумандем, ки боз мавлудҳои 80, 90 ва 100 солагиашонро бо ҳам ҷашн гирему вай доимо солиму бардам бошанд!

ПАРТОВЕВ ҚУРБОНАЛӢ – ТАШКИЛОТЧИИ ХУБ.

Акобир Мирзо-рахимов, доктори илмҳои биология, профессор.

Бо устод Қурбоналӣ Партоев дер боз шиносам ва ёд дорам, ки дар вақти ҳимояи рисолаи докториам вай бо дастгирӣ ва бо маслиҳатҳои муфиди илмӣ баромад намуда буданд. Бояд қайд намуд, ки профессор Қурбоналӣ Партоев ниҳоят шахси масъулятнок буда, қобилияти баланди ташкилотчигӣ доранд. Ҳаминро ба назар гирифта роҳбарияти Институти ботаника, физиология ва генетикаи растани АМИ Тоҷикистон соли 2018 Озмоишгоҳи генетика ва селесияи растаниҳоро таъсис дода, уро мудирӣ он таъин намуданд. Дар як муддати кӯтоҳ зери роҳбарии вай дар ин озмоишгоҳ намунаҳои серҳосили зироатҳои гандум, картошка, лубиёғиҳо, топинамбур, ҷуворимаққа, офтобпарст, ҷугорӣ, сикорӣ, сабзавотиҳо, дар маҷмӯъ беш аз 200 намунаҳои зироатҳои гирд оварда шудаанд. Бо қалами эшон дар бахшҳои пахтапарварӣ, картошкапарварӣ ғаллакорӣ ва дигар бахшҳои илм то кунун бештар аз 700 мақолаҳои илмию оммавӣ ба таъб расидаанд, ки онҳо арзиши калони илмӣ доранд. Устод ҳоло муаллифи навъҳои картошка, гандум, топинамбур, сулӣ ва ғайраҳо мебошанд, ки аз сермаҳсулии қорҳои илмии он кас шаҳодат медиҳанд. Ман ба синни мубораки 70-солагӣ қадам мондани профессор Партоев Қурбоналиро аз самими қалб табрик гуфта, ба вай тани сихату дили бе ғам ва комёбиҳои нави эҷодиро орзу менамоем!

ИНСОНИ ҲОКСОР ВА ОЛИМИ НАҶИБ.

Бори аввал ман номи олими тоҷик Қурбоналӣ Партоевро пас аз хатми Донишгоҳи кишоварзии Тоҷикистон шунида будам. Ё хам қорҳои

Ҳафизулло Муминҷонов, доктори илмҳои кишоварзӣ, профессор.

илмиашро аз пахта оғоз намуд ва пасон олими шинохтаи соҳаи картошкапарварӣ гардид. Ман рисолаи номзадиамро оиди физиологияи ҳосилнокии тритикале ва мушунг дар кишти омехта ба анҷом расонидам ва сипас ба таҳқиқоти селекционӣ ва тухмипарварии картошка барои дифои рисолаи докторӣ шурӯъ намудам. Дар ин доира шиносӣ ва ҳамкориҳои илмии ман ба устод Қурбоналӣ Партоев ривоч ёфт, зеро он кас аллақай дар соҳаи картошкапарварӣ солҳои тӯлонӣ машғул буданд. Ин ҳамкорӣ охишта-охишта ба мустақкам гардидани робитаи илмӣ ва дӯстиву рафоқат, инчунин ҳурмату эҳтироми тарафайн гардид. Ман дар шахси устод

Қурбоналӣ Партоев олими начиб ва шахси хоксору заминиро дарёфт намудам ва эҳтиромам нисбаташон хеле зиёд аст. Устод Партоев Қ. марди фурутан буда, бо хурду калон муомилаи хуш доранд, ки аломатии инсони нек будани ин шахс мебошад. Новобаста ба синну соли хеш, кӯшиш намуданд забони англисӣ ва технологияи муосири компютери аз худ намуда, бо ташкилотҳо ва барномаҳои рушди соҳаи кишоварзӣ солҳои тӯлонӣ ҳамкориҳои зиҷ барпо намоянд. Устод Партоев дар соҳаи илму зиндагӣ ҳамеша дар талошанд ва заҳмат мекашанд. Дар соли 2013 ӯ рисолаи докториашро дар шаҳри Қазон дифо намуданд ва ифтихордорам, ки банда яке аз муқаризони илмии рисолаи доктории он кас будам. Намунаи натиҷаи меҳнати ҳалолашон он аст, ки даҳҳо навъҳои серҳосили картошкарро бо ҳамкорон ба даст овардаанд, ки деҳқонони тоҷик аз онҳо баҳра мебаранд. Вақте ман дар Донишгоҳи кишоварзии Қазон дар конфронси байналмиллалӣ иштирок доштам ва маълум шуд, ки ман аз Тоҷикистонам, чанд нафар олимони наздам омаданд ва гуфтанд, ки ҳамватани ман Қурбоналӣ Партоевро ҳамчун инсони хуб ва олими муваффақ мешиносанд. Дар ҳақиқат ин боиси ифтихор ва сарбаландии банда буд. Умедворам, ки устод солҳои зиёд қору фаъолияти илмии худро бомуваффақият давом медиҳанд ва намунаи ибрат ба насли ҷавон боқӣ мемонанд. Худо кунад, ки шумораи чун мардони начиб зиёд бошанд. Устодро бо санаи мубораки 70 солагӣ табрик намуда, саломатии қавӣ ва бурборҳои илмиро барояшон таманно дорам.

КИШОВАРЗШИНОСИ РАШТӢ.

Абдуназар Ҳакназаров, доктори илми таърих, профессор.

Мардуми водии зарнисори Раштонзамин аз қадимулайём ба кишоварзӣ машғул буданд ва тавассути меҳру муҳаббаташон ба замин, ба деҳқонӣ, ба тухмию зоти чорво тавонистаанд, ки дар ин ҷабҳа ба пешравиҳои чашмрас ноил гарданд. Асоси иқтисодиёт ва рӯзгузаронии ин мардуми кӯҳистон асосан кишоварзӣ ба шумор мерафт. Бояд қайд намуд, ки устод Қурбоналӣ Партоев дар ин водии зархези кишоварзии кишварамон таваллуд шудааст ва аз ин ҷост, ки Донишгоҳи аграрии Тоҷикистонро дар соли 1973 бо баҳои аъло хатм намуда, корҳои илмиро дар баҳши кишоварзӣ давом диҳад. Заҳматҳои қашидаи ӯ дар баҳшҳои генетика, селекция ва тухмираварии зироатҳои пахта, картошка, гандум, ноки заминӣ (топинамбур), лубиёғиҳо ва ғайраҳо боиси ба даст овардани дурағаҳо ва намунаҳои навъҳои ояндадори ин зироатҳои ватанӣ гардидаанд. Профессор Қурбоналӣ Партоев дар ба ҷоп расонидани бештар аз 400 мақолаҳои илмӣ ва тарбияи олимони ҷавон низ саҳми муносибро сазовор гузоштааст. Мо ҳамдиёронаш устодро ба

рӯзи мавлуди 70 солагиашон табрику муборакбод намуда, ба вай хонаи ободу комёбиҳои нави илмиро таманно менамоем.

ДОНИШМАНДЕ АЗ РАШТОНЗАМИН.

**Холназар Мухаб-
батов, доктори
илмҳои географӣ,
профессор.**

Дӯстам Қурбоналӣ Партоев дар яке аз деҳаҳои зебоманзари водии Рашт-Машконак ба дунё омадааст. Аз назари мавқеи географӣ ин деҳа дар баландии бештар аз 1300 метр аз сатҳи баҳр ҷойгир аст ва лаззати меваҳои себу нокаш ба худ ҳамто надоранд. Айёми хурдсолиам ёд дорам, ки дар деҳаи мо, яъне Шул мардум тараддуди омад – омади Раиси Президиуми Совети Олӣ Ҷуҳурии Сотсиалистии Тоҷикистон Мунаввар Шогадоевро медиданд. Чунки деҳаи Шул дар назди фурудгоҳ ҷойгир аст ва номзадии эшонро ба депутати Шурои Олӣ аз ҳамин деҳа пешбарӣ карда буданд. Падарам, ки Раиси колхоз буданд (масъуляти пешвозу меҳмондорӣи шахсони баруманди ҷумҳурӣ ва вилоят (он солҳо Фарм яке аз вилоятҳои номдор дар кӯҳистон буд) – ро ба ўҳда доштанд. Рӯзе падарам ба бародарам Мизробшоҳ фармуд, ки бо ҳамроҳии амакам Маҳматалиб рафта аз деҳаи Машконак як чанд килло меваҳои себу нокро гирифта биёранд, ки дар рӯи дастархони меҳмонон монем. Падарам дар деҳаи Машконак бо яке аз шахсони баруманди деҳа ва раиси деҳаи Машконак Додмаҳаммад Икромов рафиқи наздик буданд ва рафтуоӣ бародарӣ доштанд. Боре баҳорон амаки Додмуҳаммад аспсавор ба хонаи мо омад, вале падарам дар хона набуданд. Вай аз модарам хоҳиш карданд, ки ҳафтаи оянда писари калонаш Ҷумъабойро хонадор менамояд ва албатта якчоя ба тӯй биёянд. Дар ҳамин вақт бародарам Меҳмон Бахтӣ ба амаки Додмаҳаммад гуфт:- Чӣ амакчон мо ба туй наравем? Вай хандида чунин ҷавоб дод: Агар хоҳед ман ҳозир шуморо мебарам гуён Меҳмонро ба асп савор кард. Вале доду фиғони маро шунида, манро низ ба асп савор карду ба модарам гуфт:- Хоҳарам ташвиш нақашед ман онҳоро бо худ мебарам ва агар туй маъкул шавад то охир дар хонаи мо меҳмон мешаванд. Вақте мо аспсавор вориди деҳаи Машконак гаштем хаёл кардем, ки ғарқи гул шудем, зеро тамоми дарахтон бо гулҳои рангоранг пӯшида шуда буданд ва буйи муаттари онҳо ба машоми кас як ҳаловати хос мебахшид. Баъди чандин сол, ки мо дар Душанбе зиндагӣ мекардем, бародарам Меҳмон ҳамеша ҳангоми баҳорон ба ман мегуфт:- Ёд дорӣ, ки дар деҳаи Машконак якчоя ғарқи гулҳои дарахтон гашта будем. Кишоварзшинос Қурбоналӣ Партоев ана дар ҳамин деҳаи овозадор ва дар оғуши ҳамин гулҳои муаттар ба камол расиду дар дили вай меҳр ва ишқи абадӣ ба дунёи кишоварзӣ бедор гашт. Ин буд, ки баъди хатми мактаби миёна ба Донишгоҳи Кишоварзӣи Тоҷикистон дохил шуду онро бо баҳои аъло хатм намуд. Он солҳо соҳаи

пахаткорӣ таҳасусси асосии на танҳо Тоҷикистон, балки тамоми Осиёи Миёнаро ташкил меод. Бинобар ин Қурбоналии ҷавон низ корҳои илмиашро аз селексиони пахта оғоз намуд ва рисолаи номзадии илмиашро дар ин ҷодда ба итмом расонид. Вале соли 1984 яке аз олимони варзидаи соҳаи кишоварзӣ Акбаршо Махсумов Қурбоналиро ба наздаш хонда, таклиф ва хоҳиш намуд, ки ба соҳаи селексиони ва парвариши картошка машғул шаванд. Бо тавсияи ин олими варзидаи тоҷик Қурбоналӣ Партоев ба ин соҳаи муҳим даст зада, ба комёбиҳои беназир ноил шуд. Вай хуб медонист, ки зироати картошка бештар ба иқлими муътадили кӯҳситон мутобиқ аст, бинобар ин таҷрибаҳои аввалини худро дар ноҳияи бандкӯҳи Лахш оғоз намуд. Вай ба бо ҳамроҳии ҳамкорон дар натиҷаи корҳои селексионӣ чунин навъҳои серҳосили картошкаро, аз қабилҳои “Зарина”, “Дӯсти”, “Файзобод”, “Рашт”, “Тоҷикистон”, “Сурхоб”, “Муҳаббат”, “Нилуфар”, “Файзи Истиқлол” ва навъи нави зироати табобатӣ - топинамбур “Сарват” - ро ба даст оварданд, ки онҳо хело серҳосил мебошанд ва дар майдонҳои васеъ кишт мегарданд. Махсусан сафари Қурбоналӣ Партоев ба ватани картошка - давлати Перу дар соли 2010 боиси таҳсин аст. Вай аз назари генетикӣ ва селексионӣ зироати картошкаро васеъ омӯхта, барои бештар намудани ҳосилнокии он корҳои зиёдеро ба сомон расонид. Қурбоналӣ Партоев ҳама вақт дар пайи ҷустуҷӯи илмӣ мебошад, ва чанде пеш бо тавсияи Раёсати Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон дар маҳалаҳои Ҷелондӣ ва Чечектии Помири Шарқӣ (дар баландииҳои 3600-3900 м аз сатҳи баҳр) кишти ғалладонагӣро ва зироатҳои хӯроки чорворо гузаронида, натиҷаҳои арзишноки илмиро ба даст оварданд. Қурбоналӣ Партоев ҳоло дар авҷи камолоти эҷодӣ мебошанд ва умед дорем, ки вай дар пешрафти илми кишоварзӣ ва таъмини амнияти озуқавории кишварамон саҳми босазо хоҳад гузошт. Дар ин ҷодда мехоҳам Шумо дӯсти азизамро бо таҷлили баҳори умрат табрик гуфта, ба Шумо умри дароз ва комёбиҳои нав ба нави илмиро таманно намоям:

*Мавлуди хучастаат баҳор асту баҳор,
Давлат ба сарат бошаду иқбол ба канор.
Дар рӯзи таваллудат таманно дорам,
Дил бар яку умр бар саду шодӣ ҳазор.*

МАРДИ КОМИЛ.

Дар байни олимони шинохтаи Раштонзамин роҳи тайкардаи доктори илмҳои кишоварзӣ, профессор Партоев Қурбоналӣ барои наслҳои намунаи ибрат аст. Партоев Қурбоналӣ дар деҳаи хушманзари Машконаки ҷамоати деҳоти ба номи Нусратулло Махсуми ноҳияи Рашт ба дунё омадааст ва давраи ҷавониашро дар он ҷо гузаронидааст. Баъди хатми мактаби миёнаи шаҳраки Фарм ба факултети агрономии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш.Шоҳтемур дохил шуда,

**Муллоҷон Амирбеков,
доктори илмҳои
ветеринарӣ,
профессор.**

соли 1973 онро бо дипломи сурх хатм намудааст. Баъди хатми донишгоҳ ба Институти илмӣ-тадқиқоти “Зироаткор” барои давом додани корҳои илмӣ ба кор фиристода мешавад ва дар ин Институт оид ба дурагакунӣ ва ба даст овардани дурагаҳои нави серҳосили пахта корҳои илмиро гузаронидааст. Натиҷаи корҳои илмиашро ӯ дар соли 1982 ҷамъбаст намуда, рисолаи илмиашро “Оид ба даст овардани дурагаҳои серҳосили пахта” дар шаҳри Тошкент дифо намуд. Пас аз дифои рисолаи илмиаш бо дархости академик А.Н. Махсумов олими ҷавон Қурбоналӣ Партоев аз соли 1984 ба корҳои илмӣ дар соҳаи картошкапарварӣ шурӯъ намуд ва ба натиҷаҳои назаррас ноил гардид. Ӯ аз мамлакатҳои ҷаҳон намунаҳои зиёда аз 300 номгӯи картошкаро ҷамъоварӣ намуда, коллексияи бойи ин зироати хӯрокиро дар ҷумҳурӣ ташкил намуд. Бо дархосту талошҳои Қурбоналӣ Партоев соли 1989 дар назди Институти боғдорӣ, ангурпарварӣ ва сабзавоткорӣ шубҳаи картошкапарварӣ таъсис дода шуд, ки ӯ роҳбари он таъин гардид. Натиҷаи корҳои 30 солаи илмиашро доир ба омӯзиши зироати картошка ҷамъбаст намуда, рисолаи докториашро дар соли 2013 дар шаҳри Қазони Федератсияи Россия дифо намуд. Навъҳои нави картошка, ки Партоев Қ. бо ҳамокрон ба даст овардаанд, ба монади «Зарина», «Дӯстӣ», «Файзобод», «Рашт», «Тоҷикистон», «Сурхоб», «Нилуфар», «АИ-1» ва «Файзи Истиклол» ҳоло дар майдони бештар аз 10 ҳазор гектар кишт мегарданд ва ҳоисли дилхоҳ медиҳанд. Инчунин, Қурбоналӣ Партоев дар таҳия, ҷамъоварӣ ва омӯзиши таркиби растании шифобахши шимок (*Lindelofia macrostyla*) ба гурӯҳи кории мо байторон ҳамкориҳои зич намуд ва натиҷаи меҳнати чунин устодон буд, ки дар ҷумҳурии мо боз як маводи нави табобатӣ “Шимок” дар соҳаи байтории ҷумҳурӣ аз растаниҳои шифобахши ҷумҳурӣ ба қайд гирифта шуд. Қурбоналӣ Партоев олими дақиқ ва сермаҳсул аст, китобхояш “Дастури картошкапарварӣ”, “Дастурҳо оид ба рушди пахтакорӣ”, “Дурагакунии картошка дар шароити Тоҷикистон”, “Топинамбур ва аҳамияти он” ва ғайраҳо аҳамияти калони илмӣ ва истехсолӣ доранд. Мо дӯстон ба синни 70 солагӣ қадам мондани устодро сидқан табрик гуфта, орзумандем, ки ҳамеша солим бошанду комёбиҳои нави илмӣ насибашон гардад!

ОИДИ ХИСЛАТҲОИ НЕКИ УСТОД.

Тақдир имкон дод, ки бо Устоди азиз аз соли 1996 то 2002 дар идораи минтақавии Дафтари Хадамоти Лоихавии СММ (UNOPS) зери Барномаи Барқарорсозӣ, Навсозӣ ва Тараққиёти Барномаи Рушди СММ

(UNDP) кор ва фаъолият намоям. Барномаи мазкур лоиҳаҳои худро дар 5 ноҳияҳои водии Рашт амалӣ менамуд. Шукр аз он мекунам ва бисёр ифтихор дорам, ки пеш аз ҳама бо чунин як шахсияти бузург,

**Саймуддин
Муҳиддинов,
роҳбари
барномаи СММ
(UNDP) дар
водии Рашт.**

мутахассиси ҳирфаии баҳши кишоварзӣ, олими шинохта ва ихтироъкор паҳлӯ ба паҳлӯ истода, таҷрибаи ҳам корбарӣ, ҳам касбию, ҳам зиндагӣ омӯхта дар барқарорсозии соҳаҳои гуногуни хоҷагии халқ, дар беҳтар намудани сатҳи некӯахлоқии мардум баҳри рушди нумӯи як гӯшаи зебоманзари кӯҳистони Тоҷикистони азизамон ва дар маҷмӯъ-Ватани маҳбубамон саҳмгузори намудем. То ҷое, ки ман мушоҳида намудам, Устод дорои як доираи муайяни принсипҳо ва ҳислату рафтору кирдори пур аз садоқату, рафоқату пур аз меҳру муҳаббати ҳосаи худро доштанд. Бисёр хирадмандона сухан мегӯфтанд. Табиати одамият чунин аст, ки дар аксари маврид ҳангоми камбудиатро касе бигӯяд ба ҳар ҳол малол мешавӣ, каме хафа мешавӣ, каме ба дил мегирӣ, каме дигаре кина пайдо мешавад, лек Устод аз ин тоифа одамон набуданд ва нестанд ва

доимо мегӯфтанд умр кирои ба дил гирифтанд намекунад, ҳарчӣ зудтар онро аз ғаму, ғуссаву, аз кина тоза бояд кард. Устод, ки дар сину сол аз мо дида калонтар буданд ва баъзан аз амалҳои рафтори бетаҳаммулонаи ҷавононаи мо эрод мегирифтанд, бародарвор ва падарона ба мо маслиҳатҳои муфид медоданд. Лаҳзаҳои ширину гуворо дар тули фаъолият бисёр буданд, вале яке аз лаҳзаҳои қориро мехоҳам қайд намоям: Устод ба ҳайси муовини менечери дафтар кор мекарданд ва якҷоя ба мониторинги раванди иҷроиши лоиҳаҳо мерафтем ва албатта кор бе камбудӣ намешавад ва ҳангоми мушоҳидаҳо камбудӣҳо пайдо мешуданд, ҳаياتи ғӯруҳи қорӣ Дафтар онҳоро муайян мекарданд, оиди ислоҳ намудан тавсияҳо медоданд. Баъзан иҷрокунандагон (контрактрон)-и лоиҳаҳо мегуфтанд, ки аз ин лоиҳа ягон фоида нагирифтаам, фоида ҳам намегирам ва Устод мегуфтанд, ки маблағи СММ-ро аз худ кардан ва ҳӯрдан осон нест, дар лоиҳаи якӯм каме зарар мекуни, дар лоиҳаи дуҷум нӯг ба нӯг ё сар ба сар баробар мекуни ва танҳо баъди иҷроиши лоиҳаи сеҷумин мумкин каме фоида монад. Ё ин ки, ҳангоми ягон маърака ва ё нишастҳои ҳамкӯрон паси як пиёла чой, ё ки меҳмониҳо баъди таннувули ғизои аввал Устод баланд мегӯфтанд; Меҳзем, соҳибхона саросема мешуд ва мегуфт ҳоло ғизои дигар ҳам омода ҳаст, илтимос каме фурсат диҳед ҳозир меорем,... Устод мегуфтанд, ки баъди сеҷум маротиба гӯфтани Меҳзем, мо меҳзем, ҳоло нав як маротиба гӯфтаем. Як сухани зебои дигаре ҳам доштанд, ки мегуфтанд: *“Дилро бо дилдон як кунед”*. Яъне дудилагӣ натиҷаи боровар нест. Ба ҳар қор, ки дар нақша доред, баъди таҳлили дурусту ҳулосаи

дақиқ аз пайи иҷроиши он гардед ва ба қавли дигар кори имрӯзаро ба фардо магузORED. Яъне вақтро бисёр ҳам қадр мекарданд, ҳамааш бояд дар доираи меъёри муайян бошад. Ва ин ҳам яке аз хислатҳои устод аз он доираи дар боло зикршуда буд. Аз аввал то ба охир ман номи ин бузург чехраро нагирифтам ва танҳо Устод гуфтам, бале танҳо Устод, ва ҳақиқати ҳол ҳам ҳамин аст, ӯ Устод буд, Устод ҳаст ва бо ҳарфи калон - УСТОД мемонад.

Устоди азизу меҳрубон, ин ҷашни зодрӯз 70 – солагии муборак бошад! Ба Шумо сиҳатмандию саломатӣ, саодати рӯзгору садоқати пайвандону наздикону дӯстон, умри нурбаракати бардавом ва зиндагии нур аз меҳру муҳаббатро таманно дорам!

КАШШОҒ ВА ИНСОНИ КОМИЛ.

Дар бораи устод Қурбоналӣ Партоев зиёд шунда будам. Таҳсилоти мактабӣ ва донишгоҳии ӯро ситоиш мекарданд. Мегуфтанд, ки шинохти вақт, шабзандадорихо, ҷустуҷӯву ковишҳо, татбиқи донишҳои

**Маҳмуди Шодӣ,
дотсенти ДОТ
дар ноҳияи Рашт.**

назариявӣ дар амалия ва амсоли ин оқибат ӯро ба соҳили мурод расонид. Хулоса, маҳсули ин ҳама заҳматҳо бенатиҷа набуд. Кашфи 8 навъи картошка, 2 навъи гандум ва даҳҳо пажӯҳиши босамар дар баҳши илмҳои кишоварзӣ. Устодро ҳамчун олим-наовар дар ҷумҳурӣ ва берун аз он мешиносанд. Акнун меҳроҳам бо як ҷаҳон муҳаббат суҳане чанд аз одамият, хоксорӣ, ҷавонмардӣ ва шикастнафсии ӯ иброз дорам:

***Мард, ки аз илм тавонгар шавад,
Кай назараш бар гуҳару зар шавад.***

Ҳамагӣ сола қабл бо устод аз наздик шинос шудам. Чехраи пурнур, табассумҳои малех, овози ширадор, гуфторе бо лафзи андак ва маънии бисёри ӯ маро мутаассир сохт. Ҷар гоҳе устод ба зодгоҳашон меоянд, нахуст аз мактаби деҳа дидан намуда, дар ҷамъи шогирдон суҳанронӣ мекунанд. Моҳияти илму аҳамияти таҳсилро дар ҷаҳони муосир таъкид намуда, завқи омӯзишро дар ниҳоди онҳо бедор месозанд. Беғоҳ дар ҷойхонаи деҳа аз сафарҳову дидаҳояш қиссаҳо мекунанд. Мардум дӯсташ медоранд, зеро суҳанаш пур аз ҳикмату панд аст. Ҳамин дилбастагиаш ба зодгоҳаш буда, ки аз нуки хомааш китоби хубе “Машконак - деҳае дар Раштонзамин” рӯйи чоп омад. Тавассути он хонанда ба гузаштаи пурифтихори он оғаҳ мешавад. Сад дарег, ки кам касон баъди шаҳрӣ шудан, дилбастагии хешро ба зодгоҳашон нишон додаанд. Дар охир 70-солагии устоди азиз, инсони комил, олими боамал Қурбоналӣ Партоевро барояш муборак мегӯям ва таманниёти мо аз забони Ҷофизии лисонулғайб:

*Танат ба нози табибон ниёзманд мабод,
Вучуди нозукат озурдаи газанд мабод.
Саломати ҳама офоқ дар саломати туст,
Ба ҳеч ориза шахси ту дардманд мабод.
Ҷамолу сурату маънӣ зи амни сиҳати туст,
Ки зоҳират диҷсаму ботинат наҷсанд мабод...*

ХОТИРАҲО АЗ ЯК САҒАР БО УСТОД ПАРТОЕВ Қ.

**Чамшед Сатторов,
доктори илмҳои
биологӣ, дотсент.**

Ман бо устод Қурбоналӣ Партоев аввалин маротиба моҳи декабри соли 2016 дар сафари хизматӣ ба семинари байналмилалӣ, ки аз ҷониби ФАО ташкил карда шуда буд, дар шаҳри Будапешт (Венгрия) шинос шудам. Дар рафти семинари мазкур масъалаҳои рӯзмарраи соҳаи хоҷагии ҷангал муҳокима гардида буд ва дар он иштирокчиён аз давлатҳои гуногуни Аврупо ва Осиё ҳузур доштанд. Ҳангоми баҳсмуҳокимаи масъалаҳои Қурбоналӣ Партоев бо нерӯи афзуншавандаи худ ҳамаи иштирокчиёни семинаро ба ҳайрат оварда буд ва ба мо ҷавонон бисёр писанд омад, ки дар ҳаёти дастаи мо тоҷикон чунин мутахассиси дорои савияи баланди тахассусӣ иштирок дошт ва мо тавонистем, ки илм ва дастовардҳои олимони Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар сатҳи баланд муаррифӣ намоем. Бояд қайд намоям, ки Қурбоналӣ Партоев олими донишманд буда, нерӯи қорбарии ӯ барои аксари ҷавонон ҳамчун намуна ва ҳадафи тарзи фаъолиятбарӣ шуда метавонад.

Дӯстон дар сафари хизматӣ, ш. Будапешт, 2016.

МАРДИ РОҲУ САФАР.

**Бахтовар
Сатторов,
омӯзгори калони
ДТОТ ба номи
С.Айнӣ**

Бори аввал дар соли 2014 бо устод дар китъаи таҷрибавии ИБФГР- и АМИТ вохӯрдм. Баъди суҳбат дарёфтам, ки Устод бисёр шахси донишманд ва ботаҷриба ҳастанд. Баъдан уро мудирӣ озмоишгоҳи генетика ва селекцияи растаниҳо таъин намуданд. Дар рафти кор ман дарёфтам, ки Қурбоналӣ Партоев як шахси донишманд, меҳнатдӯст, хоксор, бегараз ва боҳама яксон аст. Агар яке аз мақсадҳои асосии Давлати мо тайёр кардани кадрҳои бо таҷриба ва ба даст овардани растаниҳои сермаҳсул дар соҳаи кишоварзӣ бошад, дар ин самт хизмати бевоситаи Устод басо арзанда аст. Вай тавонистааст, ки бо ҳамроҳии ҳамкорон навъҳои нави серҳосили картошка, гандум, ҷав, сулӣ, лубиёғиҳо, топинамбур ҷуворимақка, офтобпарст ва ғайраро ба даст овардааст. Ӯ махсусан дар тайёр намудани олимони ҷавон хело заҳмат кашидааст, ки то имрӯз панҷ нафар шогирдонашон рисолаҳои илмиашонро бо муваффақият ҳимоя намудаанд. Устод Партоев Қ. ба бештар аз 20 мамлақати дунё сафарҳои илмиро анҷом дода, аз он ҷойҳо тухмиҳои нави коллекциониро ба кишвар овардааст, ки онҳо дар корҳои илмӣ истифода мегарданд. Ба Устод дар оянда саломатӣ ва сарбаландиро орзу менамоям.

*Ҳар киро устод набвад, кор бар бунёд нест,
Дар раҳи маънӣ рафиқе беҳтар аз устод нест.*

ДҶУСТ ВА МАСЛИҲАТЧӢ.

**Каримҷон Маллаев,
яке аз мутахассисони
шинохтаи кишоварзии
води Рашт**

Ман Қурбоналӣ Партоев-ро аз соли 1970-ум, вақте ҳамон сол ба факултети агрономии Институти хочагии қишлоқи Ҷумҳурии Тоҷикистон дохил шудам ва ӯ дар курси дуҷуми ҳамин факулта таҳсил менамуд, мешиносам. Дар давоми таҳсил вай як рафиқи хоксор, ҳалим, хушмуомила буд ва ман бисёр рафтору кирдори хайёти донишҷӯиро аз ӯ омухтам. Баъди хатми Донишгоҳ ӯ ба кори илмӣ гузашта, кор кард. Дар давоми фаъолияти кориаш ба яке аз олимони намоёни соҳаи кишоварзӣ рафта расид. Вай на ин ки дар байни олимон, балки дар байни кишоварзони ҷумҳурӣ обуру ва ҳурмату иззати беандоза пайдо намуд.

Мавзӯи кори илмиаш, ки омӯзиши зироати картошка буд ва картошкапарварӣ яке аз соҳаҳои асосии кишоварзони водии Раштонзамин ба ҳисоб меравад, ба мо деҳқонон тачриба, тавсия ва дастурнамалҳои илмии ӯ оиди агротехникаи парвариши картошка ёрдами беандоза расониданд. Махсусан, навҳои серҳосили картошка, ба монанди “Тоҷикистон”, “Зарина”, “Рашт”, ки бо заҳмати он кас ва ҳамкорунаш ба даст оварда шудаанд ва дар ҷумҳурии ноҳиябандӣ гаштаанд ва ҳоло дар минтақа кишт мешаванд ҳамто надошта, аз ин навҳо деҳқонон ҳосили дилхоҳ ба даст оварда истодаанд. Ба ғайр аз ин дар давоми сафарҳои ба ноҳияҳои водии Рашт мо дар бораи дигар намуди зироатҳои кишоварзӣ, боғҳо аз ӯ дастуру тавсияҳои муфидро мегирем. Умуман бояд қайд намуд, ки хизматҳои профессор Қурбоналӣ Партоев дар пешрафти илми генетика, селекция, тухмипарварии зироатҳои гуногун ва рушди кишоварзии ҷумҳуриамон хеле калон аст. Ба Устод дар рӯзи мавлудашон, ки эшон ба синни мубораки 70 солагии қадам мемонанд, дар ҳаёти ояндашон саломатӣ ва дастовардҳои нав ба нави илмиро таманно менамоем.

ҚУРБОНАЛӢ ПАРТОВЕВ ОЛИМИ ҲАМҚАДАМИ ЗАМОН.

Вақте ки як ҷавоне пас аз хатми донишгоҳ ё дар давоми таҳсилоти олии касбӣ бо устодону олимони дучор мегардад, аз гуфтор, рафтор, донишу малака ва дигар хислатҳои, ки барояш ошкор мегарданд дар замири хеш таҳлилоти амиқ мебарад. Аксар вақт дар чунин ҳолат ҷавон орзу мекунад, ки ба мисли чунин устод ё олим ба камол бирасад, яъне хислатҳо, донишу малака, рафтору гуфтори олимро барои хеш ҳамчун намуна (идеал) қабул месозад. Қурбоналӣ Партоев аз ҷумлаи он олимоне ҳастанд, ки баробари корифтода шудан бо ӯ ё дар сӯҳбаташ нишастан, баромадҳои шунидан ба хоҳири ҳамагон нақш мебандад. Вақте ки дар солҳои таҳсилот дар аспирантура бо эшон вохӯрдан айни чунин эҳсосот маро фаро гирифт. Ӯ олимост сухандон, донишманди касби хеш, пухтакор ва пуркор, дорои одоби баланди муоширату сӯҳбат, шахсест, ки новобаста аз синну сол, вазифа, унвон барои ҳама дастрас аст. Ӯ дорои қобилияти шунидани фикри ҳамсӯҳбат, қабул кардани афкори ӯ ва бе дудилагии розӣ шудан ба фикру мулоҳизаи дурусти илмию амалии шогирдон аст. Устод Қурбоналӣ Партоев ҳамқадами замон аст. Новобаста аз синну сол ӯ сари вақт технологияи муосири компютери аз худ намуда, дар ин ҷода барои ҷавонон ва ҳамкасбони хеш сабақ меомӯзад. Дар донишгоҳи давлатии Данғара донишҷӯёну омӯзгорон ба машғулиятҳои умумии ӯ доир ба масъалаҳои муосири генетика, селекция ва тухмипарварии зироатҳо, технологияи парвариши зироатҳо фаъолона иштирок варзида, машғулиятҳо бо баҳсу мунозира ва таҳлилу ҳулосабарории олимона доир мегарданд. Дар баробари олими варзида будан соҳиби шавқу рағбат ва илҳами адабу фарҳанги форсӣ-тоҷикӣ

мебошад. Аз соли 2014 инҷониб устод Қурбоналӣ Партоев бо олимону аспирантон, донишҷӯёну магистрантони Донишгоҳи давлатии Данғара ҳамкорию судманд дорад. Донишҷӯён (Алиев Фирдавс, Нуралиева Рухшона) таҳти роҳбарии эшон рисолаҳои дипломиро вобаста ба мавзӯҳои муҳими соҳаи агрономӣ, аз ҷумла парвариши картошка ва топинамбур дар шароити ноҳияи Данғара муваффақона иҷро карданд.

Саҳми Қурбоналӣ Партоев дар тарбияи шогирдон барои гузоштани таҷрибаҳои амалию озмоишӣ, мушоҳидаҳои фенологӣ, натиҷагирӣ ва таҳлили омории натиҷаҳои бадастомада, пешниҳоди онҳо дар шакли мақолаҳои илмӣ ва муаррифӣ дар конференсияҳои илмии дохилию хориҷӣ дар ҳамкорӣ бо олимону донишҷӯёни факултети аграрӣ ва амнияти озуқаворӣ Донишгоҳи давлатии Данғара калон аст. Устод ҳамроҳи донишҷӯёну олимони новобаста аз дараҷаю унвони баланди ҳеш хоксоронаю самимона корҳои сахроиро бо як завқу ҳавсалаи хос анҷом дода, аз натиҷаи корҳои иҷрогардида ҳаловатманд мешавад.

Олимони: Партоев Қ., Расулзода Б., Бобоев А., Қурбонов О. дар қитъаи таҷрибавии навъҳои гандуми Донишгоҳи Давлатии Данғара, тобиستони соли 2021.

Боре пас аз анҷоми машғулиятҳо ва таҷрибаҳои саҳроӣ дар утоқи корӣ ҳамроҳ сӯҳбат доштем. Пайи кори заруре баромадам ва пас аз чанде баргаштам. Вақте ки ҳамроҳ ба шаҳри Душанбе мерафтем устод бо ифтихор ба замзама ғазали Лоик Шералӣ даромад ва ибраз намуд, ки «ин шоҳбайтҳо дар утоқи кории шумо аз бар кардам».

*Шишаи мо санги хоро бишканад,
Хомии мо пухтаҳоро бишканад.
Ончунон сангинмизочу маҳкамем,
Кӯзаи мо санги дарё бишканад.
Он қадар соғар шикастем аз алам,
То тилисми як муаммо бишканад.*

*Сад дилу сад дасту по
бишкастаем.
То ки садди роҳи фардо бишканад.
Мо аз он майдонгарибон нестем,
Ки дили мо бетақозо бишканад.
Гардани гардуни гардон бишканем,
Пеш аз он ки гардани мо
бишканад!*

Имрӯз дар фазои озоду ободи кишвари азизамон бо чунин олимони тавонманду накӯкор ифтихору сарбаландӣ менамоем ва умеди онро дорем, ки солҳои зиёд бо Қурбоналӣ Партоев ҳамкориҳоро баҳри шукуфоии Тоҷикистони азиз идома медиҳем.

Расулзода Бахтиёр Раҳмонбердӣ, номзади илмҳои кишоварзӣ, дотсенти кафедраи агроэкология ва механикони кишоварзии Донишгоҳи давлатии Данғара.

УМРЕ ДАР ҶОДДАИ ИЛМУ АМАЛ.

Профессор Қурбоналӣ Партоев-ро ман аз солҳои 70-уми қарни гузашта

**Сайфидин Садридинов,
доктори илмҳои
кишоварзӣ, профессор.**

мешиносам. Вай дар соли 1973 баъди ба баҳои аъло хатм намудани факултети агрономии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш. Шохтемур дар Институти Зироаткори Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон ба фаъолияти илмӣ камар баст. Дар баҳши илмҳои муосири генетика, селекция ва тухмипарварии зироатҳои кишоварзӣ корҳои арзишмандро ба ҷо оварда, рисолаҳои номзадӣ ва докториашро дар ин самтҳо бо мувафакқият ҷимоя намуд. Вай

доктори илмҳои кишоварзӣ, профессор ва узви вобастаи Академияи илмҳои табиатшиносии Россия мебошад, ки ин аз савияи донишу малакаи баландии илмии эшон гувоҳӣ медиҳад. Бо қалами профессор Қурбоналӣ Партоев то ба ин рӯз бештар аз 700 мақолаҳои илмӣ, илмӣ-оммавӣ, китобу брошюраҳо навишта шуда, ҷоп шудаанд, ки онҳо маводи арзишманди илмӣ ба шумор мераванд. Вай дар тарбияи кадрҳои илмӣ низ натиҷаҳои назаррасро ба даст оварда, ду нафар докторон, 5 нафар номзадҳои илмро тарбия намудааст. Инчунин олими шинохтаи соҳаи кишоварзии тоҷик Партоев Қурбоналӣ дар якҷоягӣ бо ҳамкорону шогирдонаш 8 навъи нави картошка, як навъи топинамбур, ду навъи гандум, як навъи сулӣ ва намунаҳои нодири дигар зироатҳои кишоварзиро ба даст овардааст, ки онҳо маводи хуби селекционӣ ба ҳисоб мераванд. Олимону деҳқонони тоҷик бо чунин устодони арҷманд ба монанди профессор Қурбоналӣ Партоев ифтихор доранд ва орзуманди онанд, ки сафи чунин эҷодкорон ва устодон дар ҷумҳуриямон минбаъд низ афзун бошад, онҳо солиму бардам бошанд ва фаъолиятҳои меҳнатии онҳо доимо пурсамар бошад. Дар васфи Устод Қ. Партоев, яке аз роҳбарони кори докториам, дӯстам, чунин мисраҳоро гуфтаниам:

*Эй Қурбонали Раши,
Кишоварзиро ту ришти.
Масрур гардӣ зи корҳо,*

*Доимо дар қору гашти.
Зи ин хислати наҷибат,
Худо хоҳад дар Биҳишти.*

ИНСОНИ КОМИЛУ ОЛИМИ СЕРМАҲСУЛ.

**Обид Алимов, номзади
илмҳои физикаю
математика, ходими
пешбари илми ИА-и АМИТ**

Шиносоӣ бо профессор Қурбоналӣ Партоев дар яке аз минтақаҳои Раштонзамин сурат гирифт, вақте, ки ман ба зодгоҳам Ҳоит сафар доштам ва қад - қади руди Оби Кабуд роҳсипор будем, мо дар майдони картошказор чор шахсро дидем, ки онҳо бо ҳам сӯҳбат доштанд. Мо аз мошин фаромада, ба назди онҳо омада, ба корашон баракат хоста, аз онҳо ҳолпурсӣ намудем. Дар давоми сӯҳбат маълум шуд, ки яке аз онҳо Қурбоналӣ Партоев будааст, ки ба картошкапарварони совхозии Ҳоит маслиҳатҳои агротехники меод. Бояд қайд намуд, ки Қурбоналӣ Партоев инсонии комил, шахси дурандеш ва

олими сермаҳсул аст. Илм соҳаҳои гуногун ва шахсиятҳои фидоиро дорад, ки онҳо шоистаи ифтихори ҳамон соҳа мебошанд. Шоир дар васфи чунин одамон чунин фармудааст:

*Қиммати мард на ба симу зар аст,
Қиммати мард ба илму ҳунар аст.*

Вожаҳои ин гуфтаҳо профессор Партоев Қурбоналӣ сармашқи қори худ доништа, ба илму ҳунар камар бастааст. Қурбоналӣ Партоев ҳикмати гузаштагонро омӯхта, ҳамеша бо некукорӣ, хайрхоҳӣ ва ҳалолкорӣ қадам мезанад. Ӯ дар ҳама мавридҳо садоқат ва вафодорӣ хешро дар илм нигоҳ медорад. Имрӯз Қурбоналӣ Партоев ба синни мубораки 70 расидааст, ман дӯсти меҳрубон ва азизро ба ин чашни фархунда табрику муборакбод намуда, барояш тансиҳатӣ, бахту иқбол ва мувафакқиятҳои нави эҷодиро орзу менамоем ва дар васфи эшон чунин гуфтаниам:

*Эй олими кишоварзшиносии Машиконакӣ,
Аз навъҳои нави “Сурхобу” “Рашти”,
Бо дониши худ ҳосили баланди картошқаро,
Дар Шулу Фарму Нимичу Ҳоит хело бардошти.*

ОИДИ ҲАМКОРИҲО БО ДОКТОР ПАРТОВЕВ ҚУРБОНАЛӢ.

Муҳаббатхон Мамадалиева, номзоди илмҳои биологӣ, роҳбари ТҶ-и «Зан ва Замин», Барандаи Ҷоизаи Байналмилалӣ «Экватор-2012».

Ташкилоти Ҷамъиятии «Зан ва Замин» бо доктори илмҳои кишоварзӣ, профессор Қурбоналӣ Партовев аз соли 2005 ҳамкориҳои судмандро ба роҳ мондааст. Доктор Партовев Қ. як шахси поксирӣ, нотакрор, шухтабиат, шоиртабиат, олими барҷаста, саҳтгиру меҳрубон ва меҳнатдӯст мебошанд. Вай касбашро дуст медорад, шабу рӯз дар пайи ҷустуҷӯи навоариҳои мебошад. Тули 10-15 соли охир дар якҷанд лоиҳаҳои фаъолияти якҷоя дорем. ТҶ «Ҳамкорӣ баҳри тараққиёт», ки роҳбарияшро доктор Партовев Қурбоналӣ ба ӯҳда доштанд, бо ташкилоти мо - ТҶ «Зан ва Замин» якҷанд лоиҳаҳо дар ҳамкорӣ иҷро намудаем. Партовев Қ. ҳамаи лоиҳаҳои ҳамкоро бо Ташкилоти мо сарбаландона ва бомуваффақият иҷро намудааст. Дар амали

шудани лоиҳаҳои Ташкилоти ҷамъиятии «Зан ва Замин» доктор Партовев Қ. низ саҳми босазо гузоштаанд. Мо фаҳр аз он мекунем, ки бо чунин олими софдилу масъулиятшинос тӯли солҳои дароз якҷоя қору фаъолият намуда истодаем, дар масоили соҳаи кишоварзӣ аз он кас таҷрибаҳои омӯхта, дар қорҳои амалимон истифода бурда истодаем. Оиди таҳия намудани нақшаи қорҳои лоиҳаҳо бо он кас машварат намуда, дар якҷанд семинару конференсияҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмиллалӣ иштирок намудаем. Вай муаллифи навъҳои картошка: «Зарина», «Рашт», «Дустӣ», «Файзобод», «Тоҷикистон», «Файзи Истиклол», «Нилуфар», АИ-1, «Сурхоб», «Муҳаббат», мебошанд. Дар омӯзиши зироати фойданоки топинамбур вай низ қорҳои заруриро ба аҷом расонидааст. Бояд қайд намуд, ки вай ҳангоми сафарҳои хизматиаш аз ин ё он мамлақати дуру наздик тухмиҳои нодири картошка, ғалладонагӣҳо, сабзавотиҳо ва ғайраро ба Тоҷикистон оварда, барои кишт ва афзоиши онҳо дар ҷумҳурӣ таҷрибаҳои мегузаронад ва меомӯзад. Ҳангоми баромадашон дар семинару конференсияҳо ҳатман ё дар аввали баромад ё дар охири баромадашон дар васфи модар ватан ё ягон шахси муътабар ягон шеър ё ғазал қироат карда, таъби ҳозиринро хуш мегардонанд. Мо аҳли коллективи ТҶ «Зан ва Замин» ба ин доктори шинохтаи баҳши кишоварзии Тоҷикистон пеш аз ҳама саломатӣ, умри дароз, дар қорҳои илмӣ ва эҷодиашон пешравиҳову комёбиҳои нав таманно менамоем!

БА УСТОДАМ ПАРТОЕВ ҚУРБОНАЛӢ.

**Махмалӣ Гулов,
доктори илмҳои
биологӣ, дотсент.**

Шахсият ва ҳастии инсони эҷодкор ва хоса олим дар ҳама даври замон бо ниҳоди офаридгорӣ ва сиришти ботинӣ ва таҷалии симои ибратомӯз зебу зиннат ёфта, ба ин васила нишоти зиндагӣ ва саодати рӯзгорро комёб мегардад. Доктори илмҳои кишоварз, профессор Қурбоналӣ Партоев аз чунин шахсиятҳо мебошанд. Профессор Қурбоналӣ Партоев қариб ҳама фаъолияти илмию эҷодии ҳешро ба рушду нумуи кишоварзӣ ва ба даст овардани навъҳои нави ояндадори картошка, гандум, лубиёғиҳо, топинамбур, офтобпараст, сулӣ ва ғайраҳо равона кардаанд. Банда бо

Устод дар ин самт солҳои тӯлонӣ ҳамкориҳои уствор ва умедбахш дорам. Дар қорҳои таҳқиқоти ман мушовири илмии нуқтасанҷу роҳнамо мебошанд. Бо эшон таҳқиқотҳои саҳроиро иҷро намуда, бештар дар масъалаи баланд бардоштани ҳосилнокии картошка, мутобиқати навъҳои он дар шароити иқлими гарми кишварамонро меомӯзем. Аз кумаку роҳнамоии он кас баҳравард мегардам. Асарҳои офаридаи илмию амалии Устод Қурбоналӣ Партоев дар рушду нумӯи илми кишоварзӣ, генетика, селекция, физиологияи растаниҳо, соҳаи тухмипарварӣ ва инчунин дар ба даст овардани навъҳои нави ояндадори зироатҳо бахшида шудаанд. Ў ходими шоистаи илмӣ дар радифи олимони арзандаи Тоҷикистон ва берун аз марзи он мебошад. Ҳамкорону аҳли илму маърифат ўро ҳамчун инсони соҳибмаърифат, накукор, дақиқназар, хоксору меҳрубон эҳтиром мекунанд. Ў ғамхор ва дӯстдори ҷавонон мебошад. Ин олими шинохта имрӯзҳо аз баҳори 70-умини умр гул мечинанд ва месазад, ки дар ҳақашон дуое кард, ки сиҳату саломат, умри бобаракат ва ҳам толеъу бахти баланди илмию ирфонӣ насибашон гардад ва аз номи шоир гуфтаниам:

*Ҳар кӣ бе устод кард оғози қор,
Кору бори ў надорад эътибор.
Домани устод гиру шод шав,
Муддате хизмат куну устод шав.*

*Сано гӯям, ки устоди халқ аст,
Ҷаҳони хурраму ободи халқ аст.
Дуо гӯям, ки умрат ҷовидон бод,
Баҳори зиндагӣ бехазон бод.*

МАРДИ ДАРЁДИЛ ВА ДОНИШМАНДИ ОҚИЛ.

Бароям бисёр хуш ва гуворост, ки корномаи илмии яке аз дӯстони иззатмандамро ба таври мухтасар манзури хонандагони нуктасанҷ

**Қиёмиддин Сатторӣ,
котиби матбуоти
Маркази тадқиқоти
стратегии назди
Президенти ҶТ, узви
Иттифоқи рӯзнома-
нигорони ҶТ,
Аълочии фарҳанг ва
матбуоти Ҷумҳурии
Тоҷикистон.**

менамоям. Қурбоналӣ Партоев дар деҳаи Машконаки собиқ ноҳияи Фарм (*алҳол ноҳияи Раит*) дар фарорасии тирамоҳи заррини соли 1952 ба дунё омада, мактаби миёнаро дар шаҳраки Фарм соли 1968 хатм намуда, ба шуъбаи агрономии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншоҳ Шоҳтемур дохил шуд ва онро соли 1973 бо дипломи сурх хатм кард. Пасон вай ҳамчун аспирант, ходими илмӣ корҳои илмиро дар Институти зироаткории Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон дар муддати солҳои 1974-1981 пеш бурда, моҳи майи соли 1982 рисолаи илмиашро "Доир ба даст овардани дурагаҳои серҳосили пахта" дар шаҳри Тошканд ҷимоя намуд. Аз моҳи марти соли 1984 ба кори нав, ба таҳқиқи илмӣ дар бахши картошкапарварӣ камари ҷиммат баст. Ӯ дар соли 2013 дар шаҳри Қазони Федератсияи Русия рисолаи докториашро дар мавзуи "Хусусиятҳои селекция ва таҳмипарварии картошка дар минтақаи кӯҳии Тоҷикистон"

(*"Особенности селекции и семеноводства картофеля в горной зоне Таджикистана"*) бомувафақият ҷимоя намуда, ба дарёфти унвони доктори илмҳои кишоварзӣ сазовор гардид. Устод Қурбоналӣ Партоев ба ғайр аз донишманди варзидаи риштаи кишоварзӣ буданаш, қобилияти хуби шоирӣ ва қаламкашӣ низ дорад. Чакидаҳои хомаи ӯ мунтазам дар рӯзномаву маҷаллаҳои кишварамон ба таъб мерасанд. Устоди гиромиро ба муносибати зодрӯз ва ҷашни ҳафтодсолагиашон аз самими қалб табрику муборакбод менамоям ва аз номи шоир гуфтаниам:

***Сабти номи хештан дар санги хоро шарт нест,
Зинда он номе, ки дар дилҳои мардум ҷо гирифт.
Ҳар ки бо меҳру вафо бар халқ хизмат мекунад,
Номи худро сархатти девони миллат мекунад.***

ИНСОНИ НЕК ВА ОЛИМИ ВАРЗИДА.

Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон яке аз боргоҳҳои ниҳоят бонуфузи илму маърифат ва дониш дар соҳаи кишоварзӣ ба шумор меравад. Ин боргоҳи муқаддас бисёр ҷавонони минтақаҳои гуногуни ҷумҳуриро дар

**Набиев Толиб
Набиевич, академики
Академияи илмҳои
кишоварзии Тоҷики-
стон ва академики
Академияи илмҳои
Федератсияи Россия,
профессори Дониш-
гоҳи аграрии Тоҷи-
кистон ба номи Ш.
Шохтемур.**

вақти донишҷӯи бо ҳамдигар наздик менамояд ва дар байни онҳо дӯстию рафоқат ва меҳру муҳаббат пайдо мегардад. Вақте, ки ман донишҷӯи факултети агрономӣ гардидам бо Қурбоналӣ Партоев шиносӣ пайдо кардам. Ё аз ман як курс боло мехонд, донишҷӯӣ хеле фаъол ва ташкилотчи хуб буд, бо баҳои аъло таҳсил менамуд, суратҳои ӯ ва ман дар доскаи аълоҷиёни донишгоҳ овезон буданд. Дар равиши зиндагӣ ва фаъолияти илмию педагогӣ ман бо Қурбоналӣ Партоев хеле наздику ҳамфикр шудем ва бо ҳамдигар дӯсти пайдо намудем. Дар арсаи илму эҷодӣ танҳо шахсони соҳибирода, ботаҳаммул, ҷӯянда ва собиткадам комёб мешаванду аз маҳсули қалами олимонашон ҳам худ баҳравар мегарданд ва ҳам ҷамъият нафъ мебинанд. Чунин фаъолияти тадқиқотӣ ибратбахш ва ҳаёти илмӣ, насиби яке аз фарзандони варзидаи илми соҳаи кишоварзӣ Қурбоналӣ Партоев насиб

гардидааст. Ё дар фатҳи марҳилаҳои пуршарафи камолоти илмӣ зина ба зина, бо таъба хиради инсонӣ, содиқона ва фидокорона пеш рафта, тадриҷан қобилияти муҳаққиқӣ ва малакаву таҷрибаи илмӣ худро такмил бахшида, мавзӯҳои илмиро мавриди тадқиқоти доманадори хеш қарор додааст, ки аҳамияти муҳими ҳаёти дошта, барои пешрафти хоҷагии халқ мусоидат намуда истодаанд. Хусусан доир ба мавзӯҳои вобаста ба селексияи зироати пуразиш ва муҳими ҷумҳурӣ – пахта, офаридани навҳои нави зироатҳои лӯндамевагӣ, махсусан картошка, таҳия намудани технологияи мукамалгардонидашудаи парвариши зироатҳои саҳроӣ ва ғайра қорҳои илмию тадқиқотӣ арзишмандро ба анҷом расонида, дар пешрафти соҳаи аз ҳама зарур, яъне растанипарварӣ саҳмгузори фаъол ва шоиста намудааст. Фазилатҳои нақӯи инсонӣ, эҳсоси саршори ватанхоӣ, меҳр ба зиндагӣ, ба оила, ба рафиқон ва дӯст ва шавқу рағбат ба илм аз сифатҳои намоёнии инсонии Қурбоналӣ

Партоев мебошанд. Чунин хосият ба одамони зиндадил, чӯянда ва пуртакопӯ хос аст, ки ҳамеша имкониятҳои зеҳнӣ ва маҳорату таҷрибаи худро такмил медиҳанд, ба бозёфтҳои илмӣ худ қонеъ нашуда, захираҳои мағзу мафкураи хешро кашф карда, онро аз фикр ба ғоя табдил дода, ҳамчун маҳсули тадқиқот ва назарияи илмӣ пешниҳоди аҳли ҷомеа мегардонанд. Таълифоти тадқиқотии Қурбоналӣ Партоев арзиши баланди илмӣ дошта, на танҳо дар доираҳои илмӣ ҳудуди ҷумҳурӣ, балки дар сатҳи марказҳои бонуфузи илмӣ ҷаҳонӣ эътироф гардида, ба ҷоп расидаанд. Илми кишоварзӣ ва махсусан илмӣ соҳаи растанипарварӣ аз бозёфтҳои илмӣ Қурбоналӣ Партоев боз ҳама ғанитар гардида, зиндагинома ва корномаи хизмати ӯ барои наслҳои имрӯзаву фардо дарси ибрату сабақомӯз мебошанд. Бародари азиз Қурбоналӣ Партоевро бо ҷашни мавлудашон самимона табрику таҳният гуфта, ба эшон сиҳатмандию сарбаландӣ, саломатӣ ва умри дарози бобаракатро тамано менамоем!

СЕЛЕКСИОНЕР ВА ОЛИМИ ШИНОХТА.

Амонулло Салимзода, доктори илмҳои кишоварзӣ, профессор, узви вобастаи Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон.

Устод Қурбоналӣ Партоевро аз солҳои 80-уми асри гузашта мешиносам. Бояд қайд намуд, ки вай чун яке аз селекционерони таҷрибанок дар бахшҳои пахтапарварӣ, картошкапарварӣ, ғаллакорӣ ва сабзавотпарварӣ ба натиҷаҳои назарраси илмӣ ноил гаштааст. Дар бахши пахтапарварӣ устод яке аз аввалинҳо шуда, дурагакунии намудҳои пахтаи Хирзутум ва Барбадензеро, бо истифода аз гарди гули бо шӯъҳои баланди офтоб таъсирдида, гузаронид ва бо истифодаи ин усул фотомутантҳои пахтаи гулашон пӯшида (клејстогамӣ), лучтухум ва кураккалонро ба даст овардааст. Пасон дар бахши картошкапарварӣ дар шароити баландкӯҳи кишварамон (ноҳияи Лахш), дар баландии бештар аз 2700 м аз сатҳи баҳр коллексияи намунаҳои гуногуни картошкарро ҷамъ намуда, тавассути омезиши усулҳои селексияи анъанавӣ ва биотехнологияи муосир, бо ҳамроҳии профессор Алиев Қурбон Алиевич ва дигар ҳамкорон навъҳои серҳосили картошкарро, аз қабилӣ “Тоҷикистон”, “Дӯстӣ”, “Файзобод”, “Рашт”, “Зарина”, “Нилуфар”, “Муҳаббат”, “Файзи Истиқлол”, “Сурхоб” ва ғайраҳо ба даст овардаанд. Вай корҳои илмӣ ва селекциониро инчунин бо дигар зироатҳо, аз қабилӣ гандум, топинамбур,

лубиёғиҳо ва сабзавотиҳо гузаронида, ҳоло намунаҳои арзишноки ин зироатҳоро ба даст овардааст. Вай муаллифи навъи зироати топинамбур (ноки заминӣ) – “Сарват” мебошад, ки ин растанӣ ҳамчун маводи ғизой, табобатӣ ва техникӣ дар оянда метавонад нақши муҳимро бозад. Саҳми устод Партоев Қ. дар ҷорӣ намудани таҷрибаҳои илмиаш дар вилояти Хатлон низ назаррас мебошад, ки соли гузашта он кас сазовори Ифтихорнома ва мукофоти Мақомоти иҷроияи ҳукумати давлатии вилояти Хатлон-«Олими беҳтарини соҳаи кишоварзии вилояти Хатлони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2021» гардидааст.

Ба устод Қурбоналӣ Партоев ба муносибати ба синни мубораки 70 – солагӣ қадам монданашон тамоми хушиҳои зиндагиро таманно намуда, орзумандем, ки солҳои дароз бо мо ва дар рушду нумуи минбаъдаи бахши кишоварзии кишварамон саҳмгузор бошанд!

ҚУРБОНАЛӢ ПАРТОВЕВ – ОЛИМИ МУВАФФАҚ.

Барои мо ифтихори шоёнест, ки доктори илмҳои кишоварзӣ, профессор Қурбоналӣ Партоев дастпарвари Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба

**Маҳмадёрзода Усмон
Маъмур - ректори
Донишгоҳи аграрии
Тоҷикистон ба номи
Шириншоҳ Шохтемур,
узви вобастаи
Академияи илмҳои
кишоварзии Тоҷи-
кистон, доктори
илмҳои кишоварзӣ,
профессор.**

номи Шириншоҳ Шохтемур асту имрӯз дар пешрафти соҳаи кишоварзӣ, ба хусус картошкапарварӣ бо офариниши навъҳои наву серҳосилу лазиз дар амалишавии яке аз ҳадафҳои стратегии кишвар-таъмини амнияти озуқаворӣ нақши арзанда мегузорад. Зиндагиномаи устод гувоҳи онанд, ки ӯ дар ҳама зинаҳои ҳаёти ибратбахшу нотакрораш фаъолу серҳаракат, ташаббускору эҷодкор буд. Ин ҳанӯз аз давраи таҳсил дар донишқада ба хуби эҳсос мегардид. Сидқан ба омӯзишу пажӯҳиш машғул шуда, миёни ҳамсабақон бо заковатмандиву ибрази андешаҳои бикр, нуқтаи назари амиқи хешро доштанд дар ҳалли масоили таълимиву илмӣ маҳбубияти хосса пайда карда буд. Ин буд, ки ҳангоми гирифтӣ шудан ба мушкилоте рафӣқон ба ӯ муроҷиат мекарданду роҳи дурусти ҳалли моҷароро меёфтанд. Донишқадаро сарбаландона бо дипломи сурх соли 1973 ба итмом расониду шавқи беандоза ба илм доштаниш роҳи минбаъдаи ҳаётиву кориашро муайян кард ва ӯро ба Пажӯҳишгоҳи илмӣ-тадқиқотии зироаткорӣ овард. Ранҷкашиҳои шабонарӯзӣ ганҷ доданду

соли 1982 рисолаи номзадиро дифоъ кард. Пас аз ин часпу талошҳои ба

илм боз ҳам зиёда гашт ва ба ҳар коре, ки даст зад, комёбу сарбаланд аз уҳдаи он баромад. Мақолаҳои илмӣ, тавсияҳои амалӣ ва китобҳо дар бахшҳои кишоварзӣ, гуногунии биологӣ ва тавсифи навъҳои гуногуни зироатҳои кишоварзӣ интишор намуд. Вай ба хубӣ медонад, ки дар шароити камзаминии Тоҷикистон маҳсулнокии зироатҳо метавонад як омили рушду инкишофи кишоварзии ҷумҳуриамон гардад. Бо назардошти ин ӯ тамоми қувваю неруи эҷодии худро бо ин мақсад сафарбар намуд. Дар ихтирову кишти маҳсулоти кишоварзӣ саҳми босазое гузошт. Муаллифи 8 навъи картошка: «Зарина», «Дӯстӣ», «Файзобод», «Тоҷикистон», «Рашт», «АН-1», «Сурхоб», «Нилуфар», «Файзи истиқлол»; ду навъи гандуми «Хатлон» ва «Бахти истиқлол»; топинамбури «Сарват» мебошад. Чаҳор нафар шигирдаш рисолаҳои номзадии илмро дифоъ кардаанд. Ин ҳама аз он башорат медиҳанд, ки ин олими муваффақ пайваста пайи ҷустуҷуву эҷод мебошад. Дастовардҳои аз серталабӣ нисбат ба касби пешакардаш дарак медиҳанд. Дар баробари ин ҳама бо деҳқонону донишҷӯён рабитаҳои мустаҳками илмиро ба роҳ монда, дар ҳалли масъалаҳои мубрами соҳаи кишоварзӣ ба онҳо кӯмаки хешро дарег намедорад.

Устод Қурбоналӣ Партоев зодаи деҳаи Машконаки ноҳияи Рашт мебошад, яъне дар минтақаи кӯҳистон ба дунё омадааст ва мисли ҳамаи кӯҳистониён қалби поку хислатҳои ҳамидаи инсониро дорад.

*Замини саҳти кӯҳистон дили нармам ато кардаст,
Дуруштам ҳар ки мехонад, хато андар хато кардаст.
Ба мисли кӯҳ якрӯям, ба мисли чашма ҳақгӯям,
Чунин будам, чунин бошам, ки инсонам Худо кардаст*

Кушишу ғайрати беандоза шуҳраташро аз ин минтақа ба дуриҳои дур бурданд. Дар саросари кишвар ва берун аз он ӯро ҳамчун олими намоёну сермаҳсул шинохтанд. Ҳаракатҳо дар ҷодаи тадбиқи нақшаҳо доимо ба Шумо баракат додааст. Умедворем, ки минбаъд ҳам ба ҳама умеду орзуҳои некатон мерасад. Бо санаи фархундаи мавлуди нақӯи умр 70-солагӣ Шуморо муборакбод намуда, бароятон бахту саодат, саломатии бардавом, рӯзгори бофараҳ, комёбиву барори шоёнро таманно менамоем.

*Мавлуди нақӯи умр бодо табрик,
Ин як зи ҳазори умр бодо табрик.
Дар авҷу барор бахту толеи ту бод,
Ин авҷу барори умр бодо табрик!*

ОЛИМИ КИШОВАРЗШИНОС АЗ ВОДИИ РАШТ.

Ман Қурбоналӣ Партоевро ҳанӯз аз давраҳои донишҷӯӣ буданамон дар Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш. Шохтемур, яъне аз солҳои 1970-уми асри гузашта мешиносам. Вай як курс аз мо пеш мехонд ва дар Лавҳаи фахрии Донишгоҳ сурати ӯ то соли хатм намудани факултаи агрономӣ ҷой дошт. Чунки ӯ хело ба дарсҳо тайёрии ҳамаатрафа мидид, бисёр дар китобхона ба мутолиаи китобҳо машғул мешуд.

Тавассути чунин кушишу ғайраташ ба ӯ муяссар гашт, ки Донишгоҳро ба дипломи аъло тамом намояд. Вай корҳои илмиро аввал бо зироати пахта оғоз намуда, баъд ба селекцияи картошка гузашт ва соҳиби

**Мастибек Норов,
доктори илмҳои
кишоварзӣ,
профессор.**

унвонҳои илми номзади илм ва доктори илмҳои кишоварзӣ гардид, ки ин барои мо дӯстонаш хурсандии калон аст. Профессор Партоев Қурбоналӣ ҳоло муаллифи ҳашт нави картошка, ду нави гадум, як нави сулӣ ва топинамбур аст, ки ин аз олими хело сермаҳсул буданаш шаҳодат медиҳад. Вай дар давоми бештар аз 50 соли таҷрибаи илмӣ доштаниш, тавонистааст, ки беш аз ҳашт нафар унвонҷӯёнро дар ба даст овардани унвони номзади илм ва доктори илм роҳбаладӣ намояд. Бояд қайд намуд, ки профессор Партоев Қ. ба бисёр мамлакатҳо сафарҳои илмиро анҷом дода, илми кишоварзии Тоҷикистонро дар он ҷо маърифӣ намудааст ва риштаҳои ҳамкориҳои илмиро бо чандин олимони бурунмарзӣ пайваста, дар ин ҷабҳа низ сазовори дастовардҳои назаррас гаштааст. Устод Партоев Қ. олими шинохта буда, дар навиштани мақолаҳои илмӣ, тавсияномаҳо ва китобҳои илмию оммавӣ дастовардҳои калонро ба даст овардааст. Вай дар соли 2013 натиҷаҳои беш аз 30 солаи илмиро ҷамъбаст намуда, дар шаҳри Қазони Федератсияи Русия рисолаи докториашро дар мавзӯи *“Особенности селекции и семеноводства картофеля в горной зоне Таджикистана”* ҳимоя намуда, сазовори унвони доктори илмҳои кишоварзӣ гардидааст. Мо дӯстони вай дар рӯзи мавлуди 70 – солагиашон ба устод саломатӣ ва тамоми хушиҳои зиндагиро орзу менамоем ва илоҳо вай боз ба комёбиҳои нав ба нави илмӣ ноил гарданд!

ОЛИМИ ЭҶОДКОРУ СЕРҒАЙРАТ.

Шиносой бо Қурбоналӣ Партоев аз овони донишҷӯӣ дар собиқ Институти хоҷагии қишлоқи Тоҷикистон, охири солҳои 60-уми асри гузашта оғоз шуд. Дар ёд дорам, ки Қурбоналӣ Партоев чун донишҷӯи

фаъол нафақат дар вақти гузаштани дарсҳо, балки баъди дарсҳо то бевақтии шаб омодаи тайёр намудани дарсҳо буд. Ҳамин тавр, баъди бо баҳои аъло хатм намудани факултети агрономӣ ба Институти таҳқиқотӣ-илмӣ зироаткорӣ Тоҷикистон, дар шӯбаи генетика ва селекцияи пахта ба кори илмӣ шурӯъ намуд. Фаъолияти илмиашро дар солҳои дар

**Турсунбой Ахмедов,
доктори илмҳои
кишоварзӣ, профес-
сор, академики
Академияи илмҳои
кишоварзии Тоҷи-
кистон.**

аспирантура дар баҳши пахтапарварӣ ба итмом расонида, сазовори унвони илмӣ номзади илмҳои кишоварзӣ гардид. Баъдан фаъолияти илмиашро дар соҳаи картошкапарварӣ идома дода, дар ноҳияи Ляхш (собик Қирғатол) дар ташкил намудани пункти таҷрибаи илмӣ картошкапарварии Институти боғу тоқпарварӣ ва сабзавоткорӣ Тоҷикистон ширкат варзида, ба рушди тухмипарварии картошка дар минтақаи кӯҳистон саҳми арзанда гузошт. Қ. Партоев тавонист дар қатори тухмипарварӣ, инчунин ба селекцияи зироати картошка диққати хоса диҳад. Вай дар ҳамкорӣ бо олимони ватанӣ ва хориҷӣ як қатор навиштаҳои ояндадори картошкаро ихтироъ кадааст, ки онҳо ҳоло дар майдонҳои васеъ кишт мегарданд. Номбурда дар тайёр намудани қардрҳои илмӣ низ саҳми арзанда дошта, то имрӯз тавассути кӯмакҳои ӯ як нафар доктор, чор нафар

номзадҳои илм соҳиби дипломҳои илмӣ хеш гаштаанд. Қ. Партоев ба малакатҳои дуру наздик сафарҳои хизматиро ба ҷо оварда, илми тоҷикро дар он кишварҳо маърифӣ намудааст. Дар ин ҷо зарур ба ёдоварист, ки Қ.Партоев дар солҳои ба итмом расидани диссертасияи номзадиаш, варинати сиёҳнависи рисолаашро ба роҳбари илмиаш, профессор Шахов А.А. (ш. Москва) барои тафтиш пешниҳод менамояд, он кас баъди шинос шудан ба рисола қайд менамояд, ки Шумо дар навиштаҷотатон ҳамаи он чизеро, ки дидед ва дар саҳро ба ҷо овардед, навиштед (рисолаи номзадии вай 270 саҳифаро ташкил медед), ба мисли он, ки ҳофизҳои қазоқ дар вақти ашулаҳои чизеро ки мебинанд, онро зам-зама менамоянд. Бинобар ин устодашон ба он кас кӯмак менамоянд ва рисолаашро дар соли 1982 дар шаҳри Тошкент бо муваффақият ҳимоя менамоянд. Ҳоло бошад Қ. Партоев таҷрибаи бойи мукаммали илмӣ доранд ва чунин доктори илм дар тайёр намудани олимони ҷавон саҳми арзандашонро мегузоранд ва мақолаю, тавсияномаҳо ва китобҳои зиёдеро навишта, ба ҷоп расонидаанд. Дӯсти ман, Қурбоналӣ Партоев ба синни мубораки 70 – солагӣ қадам мондаанд, чуноне, ки мегӯянд «акнун давраи нафасгирии дуҷумро оғоз намудаанд» ва ба он кас саломатӣ, умри

дароз, тинчиву оромӣ, дар тайёр намудани олимони ҷавон ва дар истеҳсолот ҷорӣ намудани дастовардҳои нави илмиро орзӯ менамоем.

ПАРТОВЕВ ҚУРБОНАЛӢ – СЕЛЕКСИОНЕРИ ШИНОХТА.

Ман бо олими шинохта дар баҳши илмҳои селекция ва тухмпарварӣ ҳанӯз аз солҳои 2015-ум шинос ҳастам. Махсусан, он кас дар баҳши селекцияи картошка дастовардҳои калонро соҳиб гаштааст. Вай муаллифи

**Козимамад
амонов,
илмҳои
профессор,
вобастаи
миллии
Тоҷикистон.**

**Абдул-
доктори
кишоварзӣ,
узви
Академияи
илмҳои**

навъҳои зиёди картошка буда, дар тарбияи олимони ҷавони тоҷик саҳми арзанда дорад. Вай як олими серҳарак буда, доим барои даст овардани ягон навигарии нави илмӣ вақташро дарег намедорад. Партоев Қ. солҳои 2017-2018 ба ноҳияҳои кӯҳии Мӯрғоб, Рӯшон, Ишкошим, Ванҷ ва Рошқалъа сафарҳои илмиро анҷом дода, аз он ҷо тухмиҳои гандум, нахӯд, лубийёғиҳо, сабзавотиҳоро ҷамъ намуда, дар коллексияи Институти ботаника, физиология ва генетикаи АМИТ онҳоро нигоҳ медорад. Як хислати хуб он кас дар он зоҳир мегардад, ки хело хоксору ҳалимона бо дӯстону ҳамкорон муносибат менамояд. Махсусан вай дар кӯмак расонидан ба ҷавонон ва ба онҳо тавсияҳои зарурии илмиро пешниҳод намудан хело фаъол мебошанд. Аз ин сабаб то кунун ба ӯ муяссар гаштааст, ки ду нафар докторону 5 нафар номзадҳои илмиро тарбия

карда, олимони ояндаро дар баҳши илми кишоварзӣ тайёр намоянд, ки ин нишонаи меҳнатдӯстӣ ва пуртахамулии он касро нишон медиҳад. Дар рӯзи 70 – солагиашон ман ба селексионери шинохта Партоев Қурбоналӣ саломатӣ ва мувафаксиятҳои нави эҷодиро таманно менамоем!

*Зиндагӣ бо ҳама ширинии худ онӣ ту бод,
Шоҳи фирузиву иқбол ба фармони ту бод.
Роҳи ту боз бувад то ба дари хонаи бахт,
Ҳар кучо бошӣ Худованд ниғаҳбони ту бод.*

ФИДОИИ РОҲИ ИЛМ.

Бузургмарде гуфтааст: « Дар ҳар замон, дар ҳар марҳала инсонҳо вучуд доранд, ки дар замири онҳо дили дунё метапад». Яке аз чунин пажӯҳишгароне, ки бештар аз панҷоҳ соли умри бо баракати худро ба баҳши селекцияи зиратҳои кишоварзӣ баҳшидааст, доктори илмҳои кишоварзӣ, профессор Қурбоналӣ Партоев мебошад. Ин марди шариф ва пири корро аз соли 2004 мешиносам, ки устои гиромикадр дар шӯъбаи картошкапарварии ИИИ «Боғпарвар» фаъолияти пурсамар

доштан. Ҳоло дар озмоишгоҳи генетика ва селекцияи растаниҳои Институти ботаника, физиология ва генетикаи растани Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон корҳои илмиро дар бахши омӯхтан ва ба даст овардани навъҳои нави картошка ва дигар зироатҳо давом дода истодаанд. Ба қалами Қурбоналӣ Партоев зиёда аз 700 мақолаҳои илмӣ

**Саидҷамол Саид-
зода Тоҷидин,
узви вобастаи
АИКТ, доктори
илмҳои кишовар-
зӣ, профессор.**

ва китобу тавсияномаҳо мансуб аст. Бо сарпарастии ӯ 8- навъҳои нави картошка, 1-нави томинамбур, 2- нави гандум ва 1- нави сулӣ ихтироъ шуда, дар майдони зиёда аз 10 ҳазор гектар кишт ва парвариш гардида, ҳар сол кишоварзон аз онҳо садҳо ҳазор сомонӣ даромад мегиранд. Олим – селекционер Партоев Қурбоналӣ ҳаёти худро бо оромию тамкин ҳамеша ба илму амал ва корҳои хайр пайванд додаст. Ҳамзамон ӯ ба ҳамкасбон, шогирдон ва дӯстон паёмаҳо оиди баргузоргардии конференсияҳои илмию амалӣ ва байналмиллалӣ дар дохил ва берун аз кишварро хабар медиҳанд, ки ин гувоҳи он аст, ки олимони зиёд уро эътироф менамоянд. Хушбахтона, имрӯз ҳам устои мо дар

канорамон аст ва ботамкин сӯйи ояндаи дурахшон қадам мезанад. Кӯлбори умраш аз дастоварду мувоффақиятҳо молмомол аст. Барои рӯзу шабҳои ба илм бахшидааш пушаймон нест, чунки рузгори ӯ барои дигарон ибрат аст. Инчунин таҳти роҳбарии ӯ 6-нафар рисолаҳои докторию номзадиро дифо намуда, соҳиби диплом гардидаанд. Дар кӯчаҳои давраҳои донишҷӯиаш қадам зада аз Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш.Шоҳтемур, ки дар он ҷо таълим гирифта барои ҳаёти селекционер роҳи асосиро кушодааст, гузашта қариб нашиносад, зеро бинои он таълимгоҳ, дар гирду атрофи он хонаҳои бисёр ошӯна ба ифтихори 31-солагии истиқлолияти давлатии Тоҷикистон ва бевосита бо ташаббуси Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон пурра бозсозӣ ва таъмир шудаанд. Ба ҷавонони хуштолеи замони истиқлол назар афканда, дуои сабз ба лаб меорад, ки насли нав донотару собитқадамтар ва донишмандтару ботаҷрибатар аз гузаштагонашон бошад, ки барои ғани гардонидани бозори маҳсулоти кишоварзӣ саҳми сазовор мегузоранд. Ҷӯро дидаю аз сӯхбаташ бархурдор гашта меандешам: кош чунин олимҳои фарзона, фидой, беқарору ҷӯянда бештар бошанду хонаи ободи моро ободтар, мулки зебоямонро зеботар, дастархони пурнеъматии моро ғанию фаровонтар гардонад. Зинда бошад, зодруз муборак бошад ақои Қурбоналӣ.

*Илмат ба амал чу ёр гардад,
Қадри ту яке ҳазор гардад.
Саъдӣ*

ОИДИ ФАЪОЛИЯТҲОИ ИЛМИИ ОЛИМИ ШИНОХТАИ ТОҶИК.

**Сафарбек Раҳимов,
доктори илмҳои
биология, профес-
сори кафедраи
ботаникаи Дониш-
гоҳи Миллии Тоҷи-
кистон.**

Ман бо Қурбоналӣ Партоев дар муддати бештар аз 20 сол боз шиносӣ дорам. Вай дар водии Рашт таваллуд шуда, баъди бо баҳои аъло тамом намудани Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш. Шохтемур ба аспирантура, ба иҷрои корҳои илмӣ машғул гаштааст. Тавассути заҳматҳои кашадаш дар роҳи илми кишоварзӣ ӯ соҳиби унвони баланди илмӣ – доктори илмҳои кишоварзӣ гардидааст. Дар баробари таҳқиқотҳои илмӣ вай дар навиштан ва chopи китобҳои зарурӣ барои донишҷӯён ва тавсияҳои барои деҳқонон дар баҳши кишоварзӣ талоши бешумор варзидааст. Ҳоло Қ. Партоев бо ҳамроҳии ҳамкорон ва шогирдонаш тавонистанд, ки коллексияи навъу намудҳои картошкаро дар мамлакат ба бештар аз 150 номгӯй, гандумро ба бештар аз 100 номгӯй ва топинамбурро ба 25 номгӯй расонидаанд. Қурбоналӣ Партоев яке аз олимони сермаҳсули соҳаи селекция ба шумор меравад, бинобар ин ӯ барои омӯзиш ва мубодилаи таҷрибаҳои илмӣ ба бештар аз 20 кишвари дунё сафарҳои илмӣ намудааст, то ки таҷрибаи олимони дигар давлатҳоро омӯхта, онро дар Тоҷикистон амалӣ намояд. Ман Қурбоналӣ Партоевро, яке аз олимони соҳаи растанипарварӣ, селекционерони болаёқат ва олиме мешиносам, ки доир ба бахшҳои гуногуни кишоварзӣ маълумоти кофӣ дошта, ҳамеша барои деҳқонон тавсияҳои илмиашро дарёғ намедорад. Қурбоналӣ Партоевро қариб ҳамаи картошкапарварони кишварамон хуб мешиносанд ва аз ӯ маслиҳатҳои лозимаро мегиранд. Бинобар ин ӯ гоҳ дар меҳмонии картошкапарварони вилояти Суғд, гоҳ дар Рашт, гоҳ дар Сари Хосор ва Мӯъминободу Кӯҳистони Бадахшон мебошад ва ӯ яке аз олимони сермаҳсули соҳаи селекцияи тоҷик ба шумор меравад. Ман ба дӯстам Қурбоналӣ Партоев саломатии бардавом ва дар ихтирооти навъҳои серҳосили зироатҳои кишоварзӣ бурдбориҳои калонро орзумандам!

МАВЛУД МУБОРАК БОШАД ҚУРБОНАЛӢ ПАРТОЕВ!

Бо ҳамдиёрам Қурбоналӣ Партоев ман қариб 10 сол боз шинос ҳастам, чунки вай яке аз дӯстони наздики додарам, шодравон Абдуразоқ Саломов буданд. Онҳо дар солҳои пешин дар деҳаи зебоманзари Нимич

Абдучаббор Саломов,
доктори илмҳои
физикаю математика,
профессор.

ба падарам низ вохӯрда буданд ва аз меваҳои шаҳбори боғи вай, махсусан зардолуҳои калонмеваро чашида буданд ва мегӯянд, ки маза ва лаззати он меваҳои падари бузургвори Шумо то ҳол аз ёдам нарафтааст. Падари ман, додарам Абдуразоқ ва Қурбоналӣ ҳар сеяшон маълумоти агрономӣ доштанд ва аз ин лиҳоз онҳо дар вохӯриҳояшон бештар доир ба мавзӯҳои кишоварзӣ, навъҳои меваҷот ва тухмиҳои зироатҳои кишоварзӣ ҳарфу сухан мегуфтанд. Додарам Абдуразоқ солҳои тӯлонӣ дар вазифаҳои агрономӣ, директори хоҷагӣ, раиси ҷамоати деҳот ва сардори идораи кишоварзии ноҳияи Рашт фаъолият намудаанд

ва бо устод Қурбоналӣ Партоев ҳамкориҳои судманд доштанд. Доир ба ҳалли бисёре аз масъалаҳои пешрафти соҳаи кишоварзӣ дар ноҳия онҳо нуқтаи назари хешро баён менамуданд. Ман аз фурсати муносиб истифода намуда, ҳамдиёри мо Қурбоналӣ Партоевро, ки акнун ба синни мубораки 70- солагӣ қадам мегузоранд, ба ӯ саломатӣ, умри дарози бобаракат ва муваффақиятҳои калони илмиро орзумандам!

ДӢСТАМ ЗОДРӢЗ МУБОРАК!

Бо Қурбоналӣ Партоев мо решаҳои ҳамдиёрӣ дорем. Вайро бештар аз 20 сол боз ин ҷониб мешиносам. Вақте, ки дар чанде аз маҷаллаҳои кишвар кор ва фаъолият менамудам, чандин мақолаҳои илмию оммавиашро ба банда месупорид. Бояд қайд намоям, ки дар баробари навиштани натиҷаҳои илмӣ вай инчунин маҳорати баланди эҷоди насриро доир ба ин ё он мавзӯ соҳиб буд ва навиштаҷоташ барои чоп намудан дар рӯзнома таҳлили камро талаб менамуд. Аз ин сабаб ман ба ӯ мегуфтам, ки мақолаҳоятро тез –тез ба рӯзнома навишта биёред. Дар ёд дорам, ки китоби навиштааш «Машконак деҳае дар Раштонзамин»-ро дар соли 2008 барои таҳлил ба ман супорид. Ман таҳлилро тамом намудам ва дидам, ки дар китобаш чанде аз эҷодиёташ –шеърҳояшро низ ҷой намуда буд. Ба ӯ гуфтам, ки ман, қисми насриашро таҳлил намудам, вале барои шеърҳоятро таҳлил кардан вурсат надорам. Бинобар ин худат интихоб намо: ё шеърҳоятро дар китоб ҷой намедиҳем ва ман масъулияти

муҳарриро ба дӯш мегирам, ё ин ки агар не бошад муҳаррир буданамро рад менамоям. Вай баъди чанде фикру хайёл намудан, варианти дуюмро қабул намуд ва китоб зери муаллиф ва муҳаррир Партоев Қ. аз чоп

**Самандар
Искандаров,
аълочии фар-
ҳанги Тоҷикист-
тон, рӯзнома-
нигор.**

баромад. Дар ин мисол мехоҳам, гӯям, ки устод Партоев Қ. шахси дар гапаш ва хостагиаш шахси қавиירוда буда, дар ақидааш устувор аст. Бале, дар илм, дар корҳои эҷодӣ ва дар ҳаёт шахс бояд хело ҷиддӣ ва устувор буданаш ниҳоят зарур аст. Олими шинохтаи бахши кишоварзӣ Қурбоналӣ Партоев дар ҳаёт ва зиндагӣ шахсияти масъулиятшинос буда, тавассути чунин хислати наҷибаш ба мушкилиҳо нигоҳ накарда, ба натиҷаҳои калони илмию эҷодӣ ноил гаштааст. Мо бо ӯ дар водии Рашт калон шудем ва олими варзидаи ҳамдиёрамро ба муносибати 70 – солагии содрӯзаш аз самими қалб табрик намуда, дар ҳаёти ояндааш хушиҳои беканори зиндагиро таманно менамоям!

САЛОМАТИ ВА КОМЁБИҲОИ НАВИ ИЛМИРО ОРЗУМАНДАМ!

Олими кишоварзшинос Қурбоналӣ Партоев дар соли 2013 дар шаҳри Қазони Федератсияи Россия рисолаи докториашро дар мавзӯи

**Абдулхамид Қайумов,
профессор, Академики
МАНЭБ, директори
Муассисаи давлатии
илмии “Маркази омӯзиши
пиряхҳои АМИТ”.**

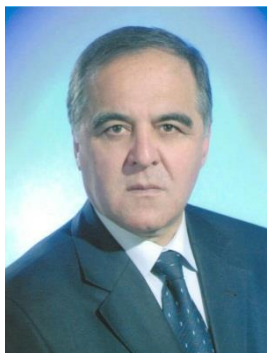
«Особенности селекции и семеноводства картофеля в горной зоне Таджикистана» бо муваффақият ҳимоя намуда, унвони доктори илмҳои кишоварзиро сазовор гашт. Дар соли 2016 ӯ унвони илмии узви вобаста ва профессори Академияи илмҳои табиатшиносии Россияро сазовор шудааст. Бояд қайд намоям, ки ӯ рисолаи докториашро дар ҳаҷми 450 саҳифаи компютерӣ ба ман нишон доду илтимос намуданд, ки онро ҳамчун доктори илм як варақ занам. Ман гуфтам, ки охир ман доктори илми тибб мебошам ва хуб мешуд, ки ба ягон доктори илми кишоварзӣ медодед, ки мезданд. Вале, вай истодагарӣ намуданд, ки Шумо рисоларо ба ҳар ҳол як аз назар гузаронед, сохтору мавзӯҳояшро

ва ба талаботҳо ҷавобгӯӣ будани онро мефаҳмондед. Ман розӣ шудам ва хурсандам, ки дар ин кор каме бошад, ҳам тавсияҳоямро доир ба кам намудани ҳаҷми рисола ва дигар маслиҳатҳоро гуфтам. Вай хело хурсанд гаштанд ва гуфтанд, ки ман аз Шумо хело миннатдорам, чунки Шумо яке

аз аввалинҳо шуда, рисолаи доктории бандаро дида баромадед ва маслиҳатҳои муфидро баён намудед. Устод Партоев Қ. ҳоло бо ҳамроҳии ҳамкорон ва шогирдонаш тавонистанд, ки коллексияи навъу намунаҳои картошкаро дар мамлакат ба бештар аз 150 номгӯй, гандумро ба бештар аз 100 номгӯй ва топинамбурро ба 25 номгӯй расонидаанд, ки онҳо дар қорҳои селекционӣ ва тухмипарварию ватанӣ метавонанд маводи арзишнок бошанд. Заҳматҳои илмию амалию ба даст овардаи олим Қурбоналӣ Партоевро ба инобат гирифта, Раёсати Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон ӯро бо якчанд «Ифтихорнома»-ҳо сарвароз гардонидаст. Ман бо ҳамроҳии профессор Партоев Қ. дар чандин конференсияи байналмилалӣ ширкат варзидаам ва ӯ дар ин чорабиниҳои илмӣ хело фаъол буданд. Профессор Партоев Қ. дар баробари иҷрои қорҳои илмӣ инчунин дар якчанд лоиҳаҳои байналмиллӣ иштирок намудааст, аз он ҷумла дар омода сохтани се «Ахборот оид ба тағйирёбии иқлим» дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ширкат варзидааст. Дӯсти иззатмандам Қурбоналӣ Партоевро ба зодрӯзи 70 – солагиашон табрик намуда, орзӯмандам, ки доимо саломат бошанду комёбиҳои нави илмӣ насибашон гардад!

ҚУРБОНАЛӢ ПАРТОВЕВ ОЛИМИ ШИНОХТАИ КИШОВАРЗӢ.

Ман бо Қурбоналӣ Партоев аз соли 2014 боз ин ҷониб шиносӣ дорам, мо дар Маркази рушди инновационии илм ва технологияҳои нави АМИТ ҳамкор ҳастем. Бояд қайд намоям, ки мо бо устод ҳамсину сол

**Файзулло
Фатуллоев,
доктори
илмҳои
иктисодӣ.**

ҳастем. Устод Қурбоналӣ Партоев шахси пастиву баландии бисёреро дар зиндагӣ аз сар гузаронидааст ва аз онҳо дарси сабақи ҳаётро бо меҳнати ҳалолаш соҳиб шудааст. Вақте, ки шахсе ба наздашон ояду бо он кас ҳамсӯҳбат шавад ҳатман як шеъраро қироат менамояд, ки таъби ҳамсӯҳбатро хело хуш мегардонад. Устод Қурбоналӣ Партоев ҳангоми сӯҳбат аз дастовардҳои илмии худ хабар дода, доир ба масъалаи биомассаи энергетикӣ дар асоси парвариши ба даст овардаш маълумоти арзишманди илмиро гуфта мегузарад. Мо бо устод дар асоси таҷрибаи бои парвариши табинамбур навъҳои нави онро кашф карда, доир ба аҳамияти табобатии он якҷоя саъю кушиш карда, ба фармацевтҳо барои тайёр кардани доруворӣ

чиҳати паст кардани диабетӣ қанд як қатор машваратҳои илмиро бо мутахассисон пешниҳод намудем. Он кас шахси боғайрат, ҳар гоҳе ким о бо ӯ воমেҳӯрем вай аз экспедицияҳои дар саросари минтақаҳои дурдасти Тоҷикистон будашон хабарҳои диққатҷалбкунандаро нақл мекунанд. Дар сӯҳбат бо шахс, бо як муҳаббати хоса ва бо чеҳраи кушоду бо

табасумҳои ба худашон зебанда суханронӣ менамояд, ки ин аз савияи баланди одамию одамгарии он кас гувоҳӣ медиҳад. Ман бо ин дӯстам дар чандин сафарҳо будем, махсусан, дар соли 2017 сафари якҷояи мо бо ҳамроҳии он кас ва академикҳо М.Илолов ва Х.М. Аҳмедов ба Истравшани бостонӣ хело ширину шавқовар ва хотирмон буд. Партоев Қурбоналӣ дар барои пешрафти илми кишоварзӣ дар кишварамон, оиди самаранок истифода бурдани замин, захираҳои иқтисодии он ва роҳҳои пеш бурдани хоҷагии халқ хело олими шинохта буда, чандин китобу мақолаҳоро иншо намудаанд ва шогирдонро то ба имрӯз дар ин бахш тарбия кардааст. Хулоса, устод Қурбоналӣ Партоев шахси муътабаранд ва акнун, ки ба синни 70 солагӣ қадам мемонанд, орзумандам, ки дӯстам доимо сиҳату саломат бошанд, дар қору ҳаёти ояндашон ҳама вақт барори қору хонаи обод насибашон бошад!

ИФТИХОРИ ИЛМИ ТОЧИК.

Ман бо профессор Қурбоналӣ Партоев беш аз бист сол боз ин ҷониб шиносӣ дорам ва ҳар боре, ки бо вай вохӯрам вучуди маро як ҳисси

**Муродҷон Саидов,
номзади илмҳои
биология, дотсент.**

хурсандӣ ва таваҷҷӯҳи хосае нисбат ба он кас фаро мегирад. Чунки вай як хислати аҷибе доранд, ки аз вохӯрӣ бо дӯстон хело хушҳол мегарданд ва бо як меҳру мӯҳаббати дӯстона сӯҳбатро оғоз менамоянд. Бояд ёдовар шавам, ки устод дар давоми умри бобаракати хеш ва фаъолиятҳои саршори илмиашон ба муваффақиятҳои назарраси илмӣ ноил гаштааст. То он ҷое, ки ман огоҳ ҳастам вай ба бисёр мамолики дунё сафарҳои илмиро анҷом дода, натиҷаҳои илми тоҷикро дар бахшҳои генетика, селекция, тағйирёбии иқлим, гуногунии биологӣ, донишҳои мардумӣ ва дигаронро дар сатҳи баланди илмӣ муаррифӣ намудааст.

Махсусан, вай дар ғанӣ гардонидани коллексияи зироатҳои гандум, ҷав, картошка, топинамбур, пахта, сулӣ, ҷуворимаққа, офтобпараст ва дигар зироатҳои сабзавотию полезӣ саҳми арзанда дорад. Устод дар натиҷаи истифодаи усулҳои селекционӣ генетикӣ бо ҳамроҳии ҳамкорону шогирдонаш то имрӯз бештар аз 12 навъҳои серҳосили зироатҳои гуногуни кишоварзиро ба даст оварда, ба деҳқонони кишварамон пешниҳод намудаанд, ки ин дастовардҳои калони олими соҳаи кишоварзӣ ба шумор мераванд ва онҳо баҳри ҳал намудани яке аз ҳадафҳои стратегии Ҳукумати Тоҷикистон, яъне таъмини амнияти озуқаворӣ кишварамон мусоидат менамоянд. Вай шогирдони бисёрро тарбия намуда, бештар аз 700 мақолаҳои илмию оммавиرو чоп намудааст, ки аз фаъолияти пурсамари илмии ин олими тоҷик башорат

медиханд. Дар аксарияти вохӯриҳо устод на танҳо бо дастовардҳои илмиашон, инчунин бо шеърҳои тоза эҷоднамудаашон хоҳири ҳозиринро шоду масрур мегардонад. Устод акнун ба синни мубораки 70 – умин солгарди ҳаёташон қадам мондаанд ва орзӯмандам, ки садсола шаванду боз бо дастовезҳои тоза илмиашон мақоми илми кишоварзии тоҷикро ба қуллаҳои баланди эҷодӣ расонанд.

МАРДИ РОҲ.

Дар ёд дорам соли 2010 -ум буду як гурӯҳ меҳмонони хориҷӣ ва кормандони масъули фонди Кристенсен ҳамроҳи 4 нафар мардони тоҷик ба боғи ботаникии мо, ки дар деҳаи Чафри н. Рашт ҷойгир аст, ташриф оварда буданд. Баъди шиносӣ ва сайру гашти боғи ботаникӣ эҳсос мекардам меҳмонон ба фаъолиятҳои мо дар ҷодаи ҷамъоварӣ ва нигоҳдории навҳои маҳалии дарахтони мевадиханда аз нигоҳи барқарор кардани гуногунии биологӣ хеле тавачҷӯх доранд. Дар байни эшон аз меҳмонони Тоҷикистони нафареро мушоҳида мекардам, ки бо завқи баланди олимона ва эҳсоси хоси орифона аз корҳои мо истиқбол мекарданд ва баҳои баланди илмӣ медоданд. Баътар донишам, ки ин мард яке аз олимони донишманди тоҷик,

**Нигоҳи пурмеҳру фарқи
хаёли боғбони матин, аз
Раштонзамин Мирзошоҳ
Ақобиров**

доктори илмҳои кишоварзӣ Қурбоналӣ Партоев будааст. Ин нахустин шиносоии мо бо эшон буд. Соли 2010 бо ин марди хирад сафари давлати Перу, ватани зироати картошка доштем. Яке аз хатсайри мо кӯҳҳои Анд буд, ки дар баландии 4000 метр картошка дар шакли ёбӣ мерӯяд. Ё, ки аслан мутахассиси варзидаи соҳаи селекцияи картошка буд бо дидани ин манзара хеле хушҳол шуд. Шурӯъ кард ба кандани лӯндаҳои картошкаҳои ёбӣ, ки рангҳои гуногун доштанд, сиёҳчатобу гулобӣ, нофармону қаҳваранг. Ҳар шахру минтақае, ки сафар мекардем тухмиҳои зироатҳои гуногунро бо худ ҷамъоварӣ мекардем ва гулу барги онҳоро гербария карда, бо худ нигоҳ медоштем, ва билохира ба Тоҷикистон овардем. Дар сафарҳо, ки миллатҳои гуногун аз давлатҳои мухталиф моро ҳамроҳӣ мекарданд ҷойҳои оғои Қурбоналӣ Партоев назарас буд. Ҳамеша дар ҳама ҷо кӯшишаш дар ҳамаҷо муарифӣ кардани хунару фарҳанги волои миллати Тоҷик буд. Агар зарур мешуд рақс мекард,

шеърӯ суруд меҳонд. Аз адабиёту фарҳанг, илми муосири бахши кишоварзӣ суҳан мекард, дар маҷмӯъ як олими донишманд ва як марди ҳалиму хирадманд ва ҷавонмарди бо нангу номус аст Қурбоналӣ Партоев. У ҳамчун олим ва донишманд дар соҳаи селексияи зироати картошка дар сатҳи ҷумҳурӣ мақоми хоса дорад. Картошкаи навъи “Тоҷикистон”, ки дар саросари ҷумҳурӣ машҳур шуда парвариш карда мешавад моли ӯ ва ҳамкоронаш мебошад. Соли 2019 бо ташабуси Қурбоналӣ Партоев як экспедитсияи калон дар ҳайати 30 нафар олимони соҳаҳои гуногун аз водии Камароби ноҳияи Рашт дидан карда, тадқиқотҳои илмӣ оиди бойғариҳои мавҷудаи фауна ва флора гузаронида шуд, ки самараи ҷопи як китоби ҳаҷман калон ва боарзише бо номи “Камароб” шуд. У як олими боамалеро мемонад, ки шогирдони зиёдеро дар ҷодаи илми кишоварзӣ ва селексия тарбият кардааст. Барои банданиз ҳаққи зиёди устозӣ доранд. У ҳамеша аз фаъолиятҳои мо дар ҷодаи ҷамъоварӣ ва ҳифзи навъҳои маҳалии дарахтони мевадиханда ба хуби истиқбол мекарданд. Бандаро ҳамеша таълиф мекарданд, ки даст ба корҳои илмӣ зада бошам. Ҳамин самимият ва муҳаббату меҳрубониҳои у буд, ки имрӯзҳо ру ба ҷодаи илми кишоварзӣ ниҳодаам. Устозҳои рисолаи илмӣ яке ӯст ва дигаре Ҳикматулло Назиров, ки аз ҳарду сипосгузорам. Қурбоналӣ Партоев барои ман ҳамчун устоз, марди дарёдил, олими хоксору хоксирӣшт, шахсияти самимиву поктиннат ва ҷавонмарди бо оро номуси миллат аст. Орзу мекунам, ки ҳамеша дур аз ғаму ғурбат, тансиҳату обрӯманд ва дар ҷодаи илм ба қуллаҳои баланди мурад расида бошанд!

МАРДИ ҚАВЛУ АМАЛ.

Шамсиддин Ясинов,
омӯзгори калони
ДАТ ба номи Ш.
Шохтемур.

Аз соли соли 2004 боз ин ҷониб ман бо устод Партоев Қурбоналӣ шиносӣ дорам. Ҳамон сол бо ҳамроҳии он кас бо роҳбарии номзади илмҳои биологӣ, шодравон Сафаралӣ Наимов барои аз ҳашаротҳо ҳимоя намудани тухмии аз касалиҳо солими картошка дар ноҳияҳои Деваштич (собиқ Ғонҷӣ), Мӯъминобод ва Файзобод докахонаҳо сохтем. Соли 2005 бо ҳамроҳии Партоев Қ. ва Каримов Б. мо ба Ҷумҳурии Халқии Чин, ба Донишгоҳи аграрии шаҳри Урумчӣ сафар намудем. Дар он ҷо мо усулҳои самараноки парвариши зироатҳои кишоварзиро

омӯхтем. Аз соли 2013 то ин ҷониб ман бо ҳамроҳии устод Партоев Қ. оиди омӯзиш ва коркарди маҳсулоти зироати топинамбур машғул ҳастем.

Соли 2017 бо ҳамроҳии Партоев Қ. ва Нихмонов И.С. мо ба Афғонистон сафар намудем ва кишти картошкаву топинамбурро ба деҳқонони афғон омӯхтем. Бо ҳамроҳии профессор Партоев Қ. мо аз соли 2019 дар майдони таҷрибавии ЧДММ – и "Шайх Холмаҳмад"-и ноҳияи Рӯдакӣ, ҷамоати деҳоти «Чоряккорон»-и деҳаи Зафар (роҳбараш Абдумаҷид Одинаев) дар заминҳои лалмӣ корҳои илмӣ-истеҳсолиро доир ба афзоиши топинамбур давом дода истодаем. Инчунин бо ҳамроҳии он кас моҳи августи соли 2022 ба шаҳри Тошкент барои иштирок дар конфронси байналмиллалӣ дар сафари хизматӣ будем. Бо ҳамроҳии устод Партоев Қ. мо ду китоб, якчанд мақолаҳои илмиро чоп намуда, ду патенти ихтирооти ба даст овардаем. Аз фурсат истифода намуда, Шуморо ҳамчун марди қавлу амал ба муносибати бо синни мубораки 70-солагӣ қадам монданатон аз самими қалб табрик намуда, ба Шумо саломатӣ ва дар корҳои илмию эҷодиятӣ бурдборихои нав ба нав роҳро орзумандам.

КАШФИЁТҲОИ НАВРО ОРЗУМАНДАМ!

Бо олими шинохтаи соҳаи кишоварзӣ, доктори илм Қурбоналӣ Партоев аз солҳои ҳаштодуми асри 20 шинос ҳастам. Он вақт Қурбоналӣ

**Ахлиддин
Ҳисорӣ, шоири
ширинкаломи
Тоҷикистон**

қорманди хурди илмӣ дар шӯъбаи генетика ва селекцияи пахтаи Институти илмӣ - тадқиқоти «Зироаткор» кор мекард. Ман дар рӯзномаи ҷумҳуриявии «Комсомоли Тоҷикистон» (ҳоло «Ҷавонони Тоҷикистон») фаъолият доштам. Бори аввал бо олими он вақт ҳанӯз ҷавон, ҳамчун муҳбир бо мутахассиси соҳаи зироат сӯҳбат доштем. Аз сӯҳбат пайдо буд, ки Қурбоналӣ хеле илмдӯст, ҷӯянда ва андешаманд аст. Мақолаи хубе он замон дар бораи ӯ дар рӯзнома ба чоп расида буд. Ҳамин тариқ ба ин фидоии илму дониш, олими таҷрибанок минбаъд рафику қарин гардидем. Қурбоналӣ аслан, ба илм ва пажӯҳиши дақиқ сару кор дорад. Ӯ дар даврони

фаъолияти меҳнатияш дар соҳаи кишоварзӣ тадқиқоти арзандаеро анҷом додааст. Устод Қурбоналӣ Партоев даҳ навъи картошка, ду навъи гандум, як навъи топинамбури сермаҳсулроба даст овардааст, ки онҳо ҳоло дар заминҳои деҳқонони кишварамон кишт мегарданд ва ҳамасола аз ин навъҳо ҳосили баланд ба даст оварда мешавад. Қурбоналӣ Партоев баҳри пешрафти соҳаи кишоварзии кишвар ва боз ҳам баланд бардоштани ҳосилнокии маҳсулоти ниёзи мардум пайваста дар ҷустуҷӯву амал аст. Як чизи дигарро мехоҳам қайд намоям, ки Партоев Қ. шоир ё худ нависанда нестанд, вале чун ҳама меросбарони фарҳангу адабиёти оламшумули форсу тоҷик, таъриху адабиёт ва фарҳанги гузаштагонро дӯст медоранд. Вай ба пуркориву сертарадудияш нигоҳ накарда, доир ба

мавзуъҳои гуногуни ҳаёт мақола менависад, андешаву афкори худро баён менамояд, гоҳ-гоҳ пораҳои манзум низ эҷод мекунад. Дар рӯзи мавлудашон ба Устод умри дароз, барори қору кашфиётҳои навинро орзумандам!

ҲАМКОРИИ УСТОД ҚУРБОНАЛӢ ПАРТОВЕВ БО ҲАФТАНОМАИ “МИНБАРИ ХАЛҚ”

Қўраев Алӣ Сафарович, муҳарири масъули ҳафтаномаи "Минбари халқ".

Устод Қурбоналӣ Партовев яке аз муҳбирони фаъоли ҳафтаномаи “Минбари халқ” ба шумор меравад ва ҳарзамон дар бораи навигариҳои ба даст овардаи олимони Институти ботаника, физиология ва генетикаи растаниҳои Академияи миллии имлҳои Тоҷикистон хабарҳои ҷолиби диққатро ба чоп омода месозанд. Яъне вай ахборотчиҳои навигариҳои илми биология, генетика ва селекцияи ватанӣ ба шумор рафта, хонандаро аз дастовардҳои илми тоҷик сари вақт хабардор менамояд. Агар аз тарафи ҳафтанома низ ягон дархоте дар бораи ин ё он масъалаи имрӯзаи илми биология зарурият пеш ояд, устод ҳатман дар он ширкат варзида, кӯмаки хешро дарёфт намедоранд. Ҳамин тавр Қурбоналӣ Партовев дар баробари ба қорҳои эҷодии илмӣ банд буданашон,

муаллифи чандин навъҳои картошка, гандум, топинамбур будан, чандин шогирдҳои ҷавонро тарбия намудан, инчунин дар қорҳои ахборотӣ ва итилоотӣ саҳми калон доранд. Ба устод, ки ба синни 70 солагӣ қадам мениҳанд мо аз сидқи дил вайро табрик намуда, тамоми хушиҳои зинадгиро ва дастовардҳои нави илмиро дар қорҳои ояндашон таманно менамоем.

ШИНОСОӢ БО СОҲИБДИЛЕ...

Муродулло Раҳимов, котиби масъули Радиои Тоҷикистон ва муҳаррири барномаи «Ҳаёти дехот».

Шиносоии мо бо устод Қурбоналӣ Партовев тасодуфӣ буд. Тобистони соли 2018 сармуҳаррири идораи барномаҳои таҳлилии Радиои Тоҷикистон Раҳматулло Одинаев ба утоқаш даъват карда хоҳиш намуд, ки бо онҳо ҳамкорӣ кунам ва ҳамин тавр ман даст ба таҳияи барномаҳои кишоварзӣ задам. Дар қори радиожурналистика, умуман дар соҳаи рӯзноманигорӣ қоршинос зимни таҳияи мавод мақоми хосса дорад ва сатҳу сифати барнома аз ҳамсуҳбат низ вобастагӣ дорад. Ба ин хотир мекӯшидам, ҳамсуҳбатони ман ашхосӣ ҳирфай бошад ва бо тавсияҳои судмандашон ба соҳаи

кишоварзӣ таъсири мусбӣ расонанд. Рӯзе як рафиқам аз Вазорати кишоварзӣ ба ман гуфт, ки «устод Партоевро мешиносӣ?», гуфтам на. Сипас рақами телефони устодро дод. Пеш аз оне, ки ба устод тамос гирам, дар мавриди самаранок истифода бурдани замин дар кишвари Исроил ва Ҳоланд ду мақола хондам, сипас ба устод занг зада, гуфтам, ки ман мучрии барномаи «Ҳаёти деҳот» ҳастам, ба шумо ҳамчун коршиноси саршинос дар мавриди самаранок истифода бурдани замин ду суол дорам. Устод гуфтанд «чӣ суол?» Гуфтам, замини кишоварзии Исроил нисбат ба мо наздики 3 баробар камтар аст, онҳо хостаҳои ғизоии худро таъмин мекунанд, ҳатто аз ҳисоби содироти кабудӣ ба Аврупо назди 2 миллиард доллар ба даст меоранд, мо бо вучуди соҳиби замини бештар будан бозори истеъмолро бо маҳсулоти кишоварзӣ таъмин карда наметавонем. Ва ё Ҳолландро мисол оварданӣ шудам, гуфтанд, ки «туро дарк кардам, биё суҳбат мекунем». Ҳамин тавр ба қавле мо чураҳои ҷонӣ шудем. Муддати зиёда аз 4 соли ҳамкорӣ устодро ҳамчун олими воқеии соҳаи кишоварзӣ шинохтам, пайваста тариқи барномаи «Ҳаёти деҳот»-и Радиои Тоҷикистон ба кишоварзон тавсияҳои судманд медиҳанд. Дар ин муддат даҳҳо мусоҳибаи эшон дар мавриди соҳаҳои кишоварзӣ, сар карда аз агротехникаи парвариш, ҷамъовариҳои ҳосил, роҳҳои ҳалли мушкилоти соҳа садо доданд. Дар арафаи таҷлил аз 70-умин солгарди умри бобаракат ба эшон зиндагии осуда ва навоарӣ дар қору пайкорашон таманно дорам.

ҲАМДАМИ РӯЗНОМАИ «ИНСОН ВА ТАБИАТ»

Бояд қайд намуд, ки шиносоии банда ба устод Партоев Қурбоналӣ хело тӯлонӣ буда, хело шод мебошам, ки бо чунин як шахси заминӣ ва дӯсти

Якубов Чамолитдин Нуриддинович, номзади илмҳои филология, дотсенти ДМТ, сармухаррири рӯзномаи «Инсон ва табиат».

иззатманд ҳамкорӣ дорам. Устод Қурбоналӣ Партоев бо хабару мақолаҳои ниҳоят ҷолиби диққаташон кайҳо боз ба дили хонадағони бешумори рӯзномаи «Инсон ва табиат» роҳ ёфтааст. Устод дар мақолаҳои илмиашон бештар аз дастовардҳои олимони соҳаи биологияи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, олимони Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон, устодони Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш.Шоҳтемур, дар бораи гуногунии биологӣ, доир ба тағйирёбии иқлими сайёра, селекция ва тухмипарварии зироатҳои кишоварзии кишварамон ва ғайраҳо ниҳоят маълумотҳои ҷолиби диққатро пешниҳод менамоянд. Бошад, ки сафи чунин олимони сермаҳсул ва ҳамкорони фаъоли

рӯзнамаҳои кишварамон дар оянда зиёд бошанд. Ба устод Қурбоналӣ Партоев дар соли мавлуди 70 солагиашон таманно дорам, ки доимо бо тани сиҳату солим бошанд ва ҳушу хомашон ҳама вақт дар ҷустуҷӯи хабарҳои наву тоза ва диққатҷалбкунанда барои хонандагони рӯзнамаҳои кишварамон қарор дошта бошанд!

МАВЛУДИ 70 - СОЛАГӢ МУБОРАК БОШАД!

Бороям ифтихор, фахр ва сарфарозист, ки бо устоди иззатманд Қурбоналӣ Партоев мо аз як диёр ҳастем, решаҳои авлодӣ дорем ва аз

**Бегичон Амонов,
номзади илми
биология, дотсент**

даврони ҷавонӣ устродро хуб мешиносам. Аз мактаби устод сабақи хуберо аз худ намудаам. Фаъолиятҳои илмӣ ӯ ба масоили селекция ва тухмпарварии зироатҳои пахта, картошка, гандум ва топинамбур (ноки заминӣ) равона шудааст. Ӯ аввалин маротиба дар шароити Тоҷикистон дурагакунии (гулпайванди) навҳои картошка ва топинамбурро ба роҳ мондааст. Дар натиҷаи гузаронидани корҳои селекционӣ Қурбоналӣ Партоев намунаҳои нави пахта, картошка ва топинамбурро ба даст овардааст. Ӯ аввалин маротиба омезиши усулҳои селекцияи анъанавӣ ва биотехнологияи муосирро дар ҷараёни ба даст овардани навҳои нави картошка дар Тоҷикистон ба роҳ мондааст. Дар ин ҷода ӯ шогирдони зиёдеро низ тарбия намудааст.

Устод инсонест, ки дар симои ӯ кас омӯзандаи ҳама гуна роҳу равиш, қору фаъолият ва ҷамъи ҳунару истеъдодро пайҳас менамояд. Албатта, шахсе, ки барои омӯхтану аз худ кардани коре заҳмат мекашад, бе иззат буда наметавонад, маҳсули меҳнати ҳар як инсонӣ асил аз ҷабри заҳмати кашадааш падида меояд, ки дар ин маврид Шайх Мавлоноӣ Балхӣ фармудаанд:

***Ҳар кӣ ранҷе дид, ганҷе шуд падида,
Ҳар кӣ ҷадде кард, бар ҷадде расид.***

Ба устоди иззатманд гуфтани ҳастам, ки Шуморо бо ҷашни 70-солагии зодрӯзатон табрику таҳният гуфта, аз даргоҳи Яздони пок бароятон тансиҳатӣ, умри бардавом, сари баланд, тани нерӯманд ва дар қору фаъолиятатон комёбиҳои беназирро таманно дорам. Бигузор ҳамеша чун қаторқуҳҳои Раштонзамин сарбаланд, чун Рӯдакӣ хушбаён, чун Саъдӣ дарозумр, чун Ҳофиз шӯҳратманд ва чун Ҷомӣ хоксор бошед! Ҷашни мавлудатон муборак!

УСТОДИ ГИРОМИҚАДР ҚУРБОНАЛӢ ПАРТОЕВ!

Алишер Раҳимов,
номзади илмҳои
физика-математика,
ходими калони илмӣ.

Шуморо бо муносибати ҳафтодсолагии зодрузатон самимона табрик намуда, ба Шумо саломатии бардавом, хушбахтӣ ва дар корҳои минбаъдаи илмиву омӯзгориатон муваффақиятҳои беназирро таманно менамоем. Шумо пешаҳои пуршарафи олимӣ, омӯзгорӣ ва ташкилотчигиро интихоб намудед ва инак солиёни дароз барои пешрафти кишвари азизамон содиқона хизмат карда истодаед. Дастовардҳои илмии Шумо дар ҳамаи соҳаҳои фаъолиятатон моёи ифтихори Шумо ва наздиконатон мебошанд. Имрӯз бо камоли ифтихор натиҷаҳои назарраси илмии Шуморо, ки дар бахшҳои генетика, селекция ва парвариши зироатҳои кишоварзӣ ба даст овардаед, қайд намудан мумкин аст. Мо сидқан ба Шумо ва наздикони Шумо саломатӣ, хушбахтӣ ва сарбаландихоро орзу намуда, дар корҳои минбаъдаатон фаъолияти пурсамар ва комёбиҳои назаррасро таманно менамоем!

СЕЛЕКСИОНЕРИ ПУРМАҲСУЛ.

Селексионер Қурбоналӣ Партоев яке аз олимони шинохта ва пурмахсул дар бахши селекция ва тухмипарварию зироатҳои кишоварзии кишварамон ба шумор рафта, тавассути меҳнати аҳлонааш тавонистааст, ки ба Комиссияи давлатии навъсанҷӣ ва ҷимояи навъҳои нави зироатҳои кишварзии Вазорати

Одилҷон Ҳомидов,
сардори Муассисаи давлатии навъсанҷӣ ва ҷимояи навъҳои нави зироатҳои кишоварзии Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳашт навъи картошка ва як навъи зироати топинамбурро супорида, дар муддати солҳои 2013-2017 Шаҳодатномаҳои муаллифии ин навъҳоро соҳиб гардад. Ин натиҷаи назаррас дар соҳаи селекцияи ватанӣ ба ҳисоб меравад. Инчунин вай бо ҳамроҳии ҳамкорунаш боз ду навъи нави гандум ва як навъи нави зироати сулиро дар муддати солҳои 2020 ва 2022 барои санҷиш ба Комиссияи давлатии навъсанҷӣ супоридаанд, ки ҳоло онҳо дар баҳодихӣ қарор доранд. Хулоса устод бо ҳамроҳии ҳамкорунону шогирдонаш доим дар талоши ба даст овардани навъҳои гуногуни зироатҳои кишоварзӣ қарор доранд. Соли гузашта мо ба қитъаи таҷрибавии Институти ботаника, физиология ва генетикаи растаниҳои Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон ташриф оварда будем ва дар он ҷо мо ба яке аз намунаҳои нави гандум, ки таҳти роҳбарии

селекционер Партоев Қ. солҳои охир ба даст оварда шудааст, шинос шуда, хело хурсанд гаштем, чунки ин намунаи нави гандум дар моҳи июл кишт гашта буд ва ҳосилаш дар моҳи ноябр пӯхта мерасид. Мувофиқи маълумотҳои аз селекционер Партоев Қ. гирифта, мо фаҳмидем, ки ин намунаи нави гандум дар се фасли сол: тирамоҳ, баҳор ва тобистон кишт гашта, дар заминҳои оби водии Ҳисор метавонад дар муддати як сол то 90 с/га ҳосил диҳад, ки ин аз натиҷаи кори пурсамари олимони шабоҳат медиҳад. Мо дар арафаи 70 солагии зодрузи устод ба он кас саломатӣ, умри дароз ва ихтироӣ навъҳои ояндадори ватании зироатҳои кишоварзиро таманно менамоем.

ДҶУСТ ВА ҲАМКОРИ АСИЛ.

Маҳмадзамон Сулангов, яке аз олимони шинохтаи бахши сабзавоткорӣ дар Тоҷикистон.

Ман бо устод Қурбоналӣ Партоев аз солҳои 80-ум асри гузашта ошно ҳастам. Бояд қайд намоям, ки вай яке аз дӯстони иззатмандам ба шумор меравад ва мо якҷоя дар бахшҳои картошкапарварӣ, сабзавотпарварӣ, инчунин селекция ва тухмипарварии зироатҳои кишоварзӣ солҳои тӯлонӣ корҳои илмиро якҷоя ба сомон расонидем. Хислатҳои неки ӯ хеле бисёранд, вале хоксориҳои вай бе баҳо мебошад. Ба ҳар масъалае, ки олимони ба ӯ муроҷиат намоянд, албатта он кас ба хушнудӣ ҷавобҳои илмии хешро медиҳад. Мо ҳардуямон муаллифи навъи нави картошка-“Сурхоб” мебошем, ки ин сорт низ дар саҳроҳои васеъ ҳоло кишт карда мешавад. Инчунин мо бо ҳам чандин мақолаҳои илмиро чоп намудаем. Вай

шогирдони бисёреро тарбия карда, ба воя расонидааст. Муаллифи якчанд навъҳои нави гандум, топинамур, лубиё ва топинамбур мебошад. Мо дӯстонаш дар арафаи мавлуди 70 солагиашон, ба вай пеш аз ҳама саломатӣ, вақти хуш ва хонаи ободро орзумандем.

ОЛИМЕ АЗ ТАБОРИ ХУРШЕД.

Олимони асил чун офтобанд. Хуршед ба олам яксон нур мепояд ва аз равшании он ҳама мавҷудоти зинда баҳравар меграданд. Олимони ҳам мисли хуршед тавассути кашфиёти илмиашон дар ҷомеа нурпошӣ менамоянд. Дар миёни олимони соҳаи биология ва кишоварзӣ Қурбоналӣ Партоев аз зумраи донишманди пуркор, пурмахсул ва навоар аст. Ҳар гоҳе, ки бо устод рӯ ба рӯ мегардем, серкору сертараддуд будани ӯро эҳсос мекунед. Қ.Партоев ҳаёти худро ба илм ва дар амал ҷорӣ намудани дастоварҳои он бахшидааст. Агар ба пайроҳаи тайнамудаи ӯ дар ҷодаи илму амал назар афканем маълум мегардад, ки беш аз 50 соли умри

пурбаракаташро ба илму истеҳсолот ва дар амал ҷорӣ намудани дастовардҳои илмӣ бахшидааст. Дар баробари ширкати фаъол дар

Комилҷон Саидов,
ходими илмии
Институти зоология ва
паразитологияи ба
номи Е.Н.Павловскийи
АМИТ, роҳбари
Ташкилоти ҷамъиятии
«Сайёраи сабз».

маҳфилу чорабиниҳои илмӣ ва иҷтимоӣ Қ.Партоев ҳамчунин дар бораи ҳар як нишаст ва маҳфил очилан хабар ва ё гузориш омода карда, барои нашр мефиристад. Маводи нашрнамудаи ӯро бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ, ки дар сатҳи хеле профессионалӣ омода мегарданд, вохӯрдан мумкин аст. Саҳми Қ.Партоев дар рушди соҳаи кишоварзии мамлакат ва амалӣ гардонидани яке аз ҳадафҳои стратегии мамлакат- таъмини амнияти озуқаворӣ ва рушди устувори соҳаи кишоварзӣ хеле назаррас аст. Қ.Партоев дар ҳамкорӣ бо олимони мамлакат 50 номгӯи дурағаҳои (гибридҳо) ояндадори картошкаро ба даст овардаанд. Вай муаллифи 13 навъи нави зироатҳо (9 навъи нави картошка, 1

навъи топинамбур, 2 навъи гандум ва 1 навъи сулӣ) мебошад, ки аксари онҳо имрӯз дар истеҳсолот ҷорӣ гардидаанд ва эшон дар миёни кишоварзон шуҳрати хоса дорад. Қ.Партоев қобилияти баланди ташкилотчигӣ ва роҳбарӣ дорад. Соли 2003 бо ташаббуси бевоситаи ӯ бо ҷамъи ҳамкорон Ташкилоти ҷамъиятии «Ҳамкорӣ баҳри тараққиёт» таъсис дода шуд, ки он дар муассисаҳо, ташкилоту корхонаҳои мухталифи мамлакат ва берун аз он маҳбубият пайдо кард. То ҷое ки бо устод Қ.Партоев ошноӣ дорам ӯро чун донишманди ташнаи илм бо дилу чеҳраи кушод, пурталолу сермаҳсул, шахси серталаб нисбати худо шогирдон, мафтунӣ шеърӯ адабиёти муоссиру классик, дӯсти самимӣ, инсони зиндадилу поктинату росткору ростқавл дарёфтаам. Ӯ шахсиятест ҷаҳонбинии васеъ ва захираи бузурги донишро дар илмҳои ботаника, физиология, селекция, генетика, экология, донишҳои мардумӣ ва ғайраро дорад. Устоди иззатмандро бо 70-солагии баҳори умрашон муборакбод гуфта, барояшон тансиҳатӣ, умри бардавом, рӯзгори хуш ва дар ҷодаи илм муваффақият ва комёбиҳои навинро таманно дорам!

УСТОД МАВЛУДИ 70 - СОЛАГӢ МУБОРАК БОШАД!

**Курбоналӣ
Меликов,
агроном,
ходими илмӣ.**

**Худоиназар
Ғойбов, агро-
номи варзидаи
Раштонзамин.**

Мо бо устод Курбоналӣ Партоев аз солҳои 1980 – уми асри гузашта ҳамкорӣ доштем ва устод ба мо оиди омӯхтани фанҳои ихтисосӣ бисёр кӯмак мерасониданд. Устод Курбоналӣ Партоев дар баҳши аграрӣ олими шинохта буда, дар рушди соҳаҳои пахтапарварӣ, картошкапарварӣ, сабзавотпарварӣ, топинамбурпарварӣ, ҷангалпарварӣ, гуногунии агробиологӣ, иқтисодиёти кишоварзӣ ва дигар соҳаҳои кишоварзӣ саҳми арзанда доранд. Ба ғайр аз соҳаи кишоварзӣ устод Курбоналӣ Партоев ба нависандагӣ шоирӣ низ рағбати зиёд доранд. Дар маҷалаю газетаҳои ҷумҳуриявӣ мақолаҳои бисёр чоп намудаанд. Моҳи январи соли 2020 сол устод Курбоналӣ Партоев барои пешгирӣ аз вабои аср «Корона вирус» як шеърӣ саривақтӣ - «Нест бод коровирус дар Тоҷикистон», барои ҳамватанони азиз эҷод намудаанд, ки дар сатрҳои пурмазмунӣ шеърӣ эҷод намудаи устод ба оламиён тавсияҳои илман асоснок, хушёрӣ, далерӣ, покизагӣ, тоза нигоҳдоштани тану ҷон, танзими расму оин, як дилӣ, ваҳдат, дастаҷамъӣ, ободӣ, ватандӯстӣ ва дигар хислатҳои инсониро бо мисраҳои пурмазмунӣ худ ифода карда, ба оламиён ишора намуданд, ки ҳамавақт хушёру зирак ва ҳамдилу ҳамфикр бошанд ва ба бемасъулиятӣ роҳ надиханд. Ногуфта намонад, ки устод Курбоналӣ Партоев якумин шуда дар шароити Тоҷикистон пайванди картошкаро бо бойимҷон, бо помидор ва топинамбурро бо

офтобпараст гузаронидааст, ки онҳо аҳамияти илмию амалӣ доранд. Навъҳои ба даст овардаи картошка, ки устод бо ҳамроҳии ҳамкорон ихтироъ намудаанд ҳоло дар ҷумҳурӣ дар майдони бештар аз 10 ҳазор га кишт мегарданд. Мо ҳамкорону ҳамкасбон Шуморо ба синни мубораки камолоти 70- солагӣ қадам ниҳоданатон ва бо фарорасии соли нави мелодӣ аз самими қалб табрику таҳният гуфта, ба Шумо ва ба ҳамаи наздиконатон хушиҳои зиндагӣ, саломатии бардавом, рӯзгори осуда ва муваффақиятҳои беназирро орзумандем.

ИМДОДИ УСТОД БА КИШОВАРЗОНИ ТОҶИК.

Ман бо устод Курбоналӣ Партоев ҳанӯз аз солҳои 90-уми асри гузашта шиносӣ дорам. Вай махсусан дар ба даст овардани ҳосили баланди картошка барои мо деҳқонони дурдасти кишвар ҳаққи устодӣ дорад. Аз ҳар воҳӯриҳо ва сӯҳбатҳо бо эшон албатта мо чизеро барои корҳои ояндаи кишоварзиамон сабақ мебардорем. Тухмиҳои истеҳсолкардаи

Чумъабек Абдуллоев,
кишоварзи матин аз
ҷамоати деҳоти Ҳоити
ноҳияи Рашт.

навъҳои нави гандум, картошка, офтобпараст, чуворимакка ва ғайраро, ки он кас бо ҳамроҳии шогидону ҳамкасбон дар Институти ботаника, физиология ва генетикаи растании Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон ба даст меоранд, аввал ба мо месупоранд ва мо деҳқонон онҳоро дар заминҳоямон афзоиш медиҳем. Ҳоло ҳамкориҳои мо бо ин олими шинохтаи кишварамон дар бахши кишоварзӣ идома доранд ва дар арафаи мавлуди 70 солагиашон ба устод тани сиҳату, дили беғам ва дастовардҳои нави илмиро таманно менамоем!

ТАБРИКОТ БА 70 СОЛГИИ УСТОД ПАРТОЕВ ҚУРБОНАЛӢ

Рамазон
Шарипов,
докторанти
(PhD)-и курси
дуюми ихтисоси
“Генетика”- и
ИБФГР АМИТ.

Тулай чорумин сол аст, ки устодро мешиносам ва аз илму ҳамматбаландӣ ва хоксориаш дар ҳайрат будам, ҳар вақте устодро медидаму мебинам ҳамеша пеши назарам гуфтаи таърихнигори рус В.О Ключевский ба ёдам мерасад, ки чунин гуфтааст:

“Муаллими ҳақиқӣ ҳамонест, ки ҳам касбаширо дӯст медорад ҳам шогирдонаширо ва инчунин баҳри ба камол расидани шогирд чизеро дарег намедорад”. Ман гуфтаи ин олимро танҳо дар симои Устод Партоев Қ. дидаам. Зеро дар симои устод на танҳо як биологӣ асил, балки як донишманди асилу фарехта, зиндадил, тарбиядиҳанда, роҳнамои насли наврас, ки суҳанҳояшон ҳамеша бо як меҳру шафқат, самимияту

муҳаббати беанадоза ва ҳатто ягон чизро аз шогирдон ва илмомӯзон дарег намедоранд ба чашм мерасад. Боиси фараҳмандии мо шогирдон аст, ки дар чашни мавлуди 70-солагии устоди мушфиқу меҳрубон қарор дорем, аввалан аз номи худам ва аз номи тамоми докторантон бо рӯзи мавлуди фараҳбахшатон Шуморо самимонаю содиқона табрик намуда, бароятон тансиҳатӣ, умри бардавом, сарбаландӣ, саодатмандӣ ва пешравиҳои нав ба наву фатҳи қуллаҳои ҷадидро орзу менамоем. Зиҳӣ устоди арҷманд!

ҒҶАВА 20. BRIEF INFORMATION ON THE SCIENTIFIC AND PUBLIC ACTIVITIES OF PROFESSOR KURBONALI PARTOEV

In December 2022, colleagues, friends and the scientific community celebrate the 70th anniversary of the birth and the 50th anniversary of the scientific and creative activity of the head of the laboratory of genetics and plant breeding of the Institute of Botany, Physiology and Genetics of Plants of the National Academy of Sciences of Tajikistan, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, Corresponding Member of the Russian Academy of Natural Sciences Partoev Kurbonali.

Partoev K. is known in our republic and abroad as a prominent, highly qualified specialist in the field of genetics, breeding and seed production of agricultural plants, who has made a significant scientific and practical contribution to obtaining new promising varieties of potatoes, Jerusalem artichoke and wheat, to creating a valuable collection of cereals, potatoes, legumes and vegetables.

New promising varieties of potatoes created by them and their colleagues are currently grown on an area of more than 10 thousand hectares in the republic and outside our country (Uzbeistan, Kyrgyzstan, Afghanistan and others). He has written more than 600 scientific and popular science articles, monographs and books on genetics, breeding and seed production of various agricultural plants, climate change, biodiversity conservation, pest and disease control measures of various plants, the use of bio stimulants in agriculture, organic farming and other issues of agriculture. During the period of scientific activity, he prepared two doctors of science and six candidates of science. He is the author of 9 varieties of potatoes, two varieties of wheat, one variety of Jerusalem artichoke and oats.

Professor Kurbonali Partoev was born on December 10, 1952 in a family of workers in the village of Mashkonak in the Rasht (former Garm) region. In 1961 he graduated from primary school in the village of Mashkonak, in 1966 he graduated from an incomplete secondary school in the village of Varduch and in 1968 he graduated from a secondary school in the village of Garm. His parents, mother Bakhodurova Nigina and father Salimov Partovali, were state farm workers. As a child, he was a cheerful and energetic boy. Helped parents with household chores, as well as state farm work when harvesting fruits in the garden. At the age of six, he went to school and when he was 16 years old, he successfully graduated from secondary school No. 1 in the village of Garm. He was the eldest in a family of eight brothers and four sisters. He looked after them and helped them in mastering school lessons and tasks. Partoev K. was a successful student and graduated from an eight-year school with honors, and mostly with “five” grades from high school.

Partoev K. in August 1968 entered the Faculty of Agronomy of the Tajik Agrarian University named Sh. Shotemur (TAU). While studying at the university, he was a successful, active and cheerful student. Diligently engaged in the development of the curriculum, and his photograph was placed during the five

years of study on the Board of Honor of the university, as an excellent student of the Agronomic Faculty of TAU.

Partoev K., thanks to his perseverance, determination and hardworking character, in 1973 he graduated with honors from the Agronomic Faculty of the Tajik Agrarian University. In this regard, the leadership of the agronomic faculty of the university gave him a recommendation to continue his studies in full-time postgraduate studies at the Tajik Research Institute of Agriculture (TNIIZ) of the Tajik Academy of Agricultural Sciences (TAAS).

Partoev K. during 1974-1976 was a full-time graduate student of TNIIZ and conducted his research on the genetics and selection of cotton. He conducted experiments on the study of collection samples, carrying out the hybridization of cotton, using pollen irradiated with pulsed concentrated sunlight (ICS).

Partoev K. summarized the results of his many years of research on the study of hybrids and photo mutants of cotton, which he conducted during 1974-1981, in the form of a Ph.D. thesis and in 1982 he defended his Ph.D. concentrated sunlight (IKSS) pollen", majoring in "breeding and seed production of agricultural plants" at the All-Union Research Institute of Breeding and Seed Production of Cotton. S.G. Zaitsev (Tashkent).

Partoev K. in 1973 worked as a junior researcher, in the period 1974-1976 was a full-time graduate student, from 1977 to 1981 worked as a junior researcher, from 1982 to 1983. senior researcher at the Tajik Research Institute of Agriculture of the Tajik Academy of Agricultural Sciences.

In 1984, Partoeva K. was transferred to work from the Tajik Research Institute of Agriculture (TNIIZ) to the Tajik Research Institute of Horticulture, Viticulture and Vegetable Growing (TNIISVO) of the Tajik Academy of Agricultural Sciences as a senior researcher (based on the recommendation of the Ministry of Agriculture Republic of Tajikistan).

In the period from 1984 to 2008, he worked in this position and was able to rally such experienced specialists as Karimov M.K., Sayfov Yu.S., Nazarov M.N. and others in the Department of Potato Growing and began conducting large-scale research to study potato varieties in such mountainous areas of the republic as Devashtich, Panjakent, Gornaya Matcha, Faizabad, Lakhsh (Jirgital), Muminabad, Sangvor (Tavildara), Shakhristan, GBAO and other mountainous areas of the republic . Researchers of the department of potato growing of TNIISVO during 1989 - 1991. a valuable collection of potatoes was collected (more than 300 varieties).

Partoeva K. on the basis of the recommendation of the Ministry of Agriculture of the Republic of Tajikistan during 1997-2002 he was hired as an agronomist in the United Nations Development Program (UNOPS) in the Rasht Valley. He actively worked in this Program and helped with the implementation of a number of projects in the field of agriculture, especially the propagation of high-yielding varieties of wheat and potatoes, the establishment of fruit nurseries and the restoration of a number of irrigation canals for irrigation and the development of new irrigated lands during these years in the Rasht Valley.

Partoev K. together with colleagues in 2003 created the Public Organization “Hamkori bahri taraqioyt” (“Cooperation for the sake of development”) and until 2022 he was the head of this public organization. Through this public organization, several projects were carried out on biodiversity conservation, the creation of seed associations, support for women in the reproduction of local seeds of agricultural crops, the description of traditional knowledge, training of youth and others in different regions of the republic with the support of such international organizations as such as the United Nations Development Program, the Christensen Foundation, FAO UN, MSDSP, WB, Muliokontaktum Holland, ECOIS, US Embassies, VIR (Russia), German Agroaction, UN WFP, Halvetas and others.

In 2009, K. Partoev was transferred to work at the Institute of Plant Physiology and Genetics of the National Academy of Sciences of Tajikistan as a senior researcher. He during 2009-2011. worked in the laboratory of molecular biology and biotechnology of the Institute of Botany, Physiology and Genetics of Plants as a senior researcher.

The leadership of the Institute of Botany, Physiology and Genetics of Plants (IBFIGR) of the Academy of Sciences of the Republic of Tajikistan in 2012 Partoev K. was transferred as the head of the department of the Herbarium Fund of the Institute, and since 2013 he was appointed director of the Kondarin experimental station in the Varzob district, and since 2015 he was transferred to the position Chief Researcher of the Laboratory of Molecular Biology and Biotechnology, and at the end of 2018 he was appointed Head of the Laboratory of Genetics and Plant Breeding of IBFIGR.

Professor Partoev K. in the period 2009-2022, together with scientific colleagues at the Institute of Botany, Physiology and Genetics of Plants of the National Academy of Sciences of Tajikistan, thanks to the use of traditional breeding methods and modern biotechnology, received such new promising potato varieties as “Zarina”, “Dusti”, “Fayzabad”, “Rasht ”, “Tajikistan”, “AS-1”, “Surkhob”, “Nilufar” and “Fayzi Istiklol”, which were evaluated by the State Commission for the Assessment of New Varieties and the Protection of New Varieties of Agricultural Crops under the Ministry of Agriculture of the Republic of Tajikistan. Potato varieties such as "Dusti", "Faizabad", "Rasht", "Tajikistan" and "AS-1" in the period 2014-2022 zoned on the farms of the republic and now more than 10 thousand hectares are occupied by them. The yield of these new varieties of potatoes in different farms of the republic is from 25 to 35 t/ha.

Partoev K. in 2013 summed up the results of 30 years of his scientific work on potatoes and defended his doctoral dissertation on the topic “Peculiarities of selection and seed production of potatoes in the mountainous zone of Tajikistan” at the Agrarian University of Kazan, the Russian Federation, specializing in “selection and seed production of agricultural plants.”

Since the end of 2018, Partoev K. has been heading the laboratories of genetics and plant breeding, and during this time valuable collection samples of the following crops have been collected here: wheat (100 samples); potatoes (10); legumes (15);

Jerusalem artichoke (25); corn (15); sunflower (10); pumpkins (3); tomatoes (10); sorghum (4), chicory (4), squash (2) and others. The laboratory has now obtained new hybrids, varieties and mutant forms of wheat and other crops for breeding and genetic work. The laboratory studies methods of mutagenesis (irradiation of seeds with cesium-137 radiation) and the introduction of various plant samples obtained from other scientific organizations around the world (Russia, Kazakhstan, Uzbekistan, Kyrgyzstan and others).

Trips. Professor Partoev K. made more than 40 scientific trips and spoke at scientific conferences in the following countries: Russia (1975; 1978; 1990; 2007; 2010; 2012; 2018; 2019), China (2005; 2009; 2014), India (2008; 2009), Holland (1989), Italy (2014), Germany (2006), Hungary (2016), Korea (2013), Turkey (2010; 2016; 2018), Afghanistan (2010; 2014), Peru (2010), Kazakhstan (2010; 2014; 2018), Kyrgyzstan (2012; 2015; 2019), Uzbekistan (1982; 2010; 2014; 2019), Azerbaijan (2015), Georgia (2008; 2012), Ukraine (1978; 1980) and others. Professor K. Partoev is the author of more than 700 scientific and popular scientific articles, including more than 20 brochures, booklets and books (monographs).

Scientist Partoev K. during his work at the Institute of Botany, Physiology and Genetics of Plants proved to be a mature and independent researcher, actively participates in the public life of the Institute. He enjoys respect and prestige in the institute's staff. He is a good family man, has five children and many grandchildren.

K. Aliyev, Doctor of Biological Sciences, Professor, Corresponding Member. NANT,

A. Abdullaev, Doctor of Biological Sciences, Professor, Corresponding Member. NAST,

H. Abdullaev, Doctor of Biological Sciences, Professor, Corresponding Member. NAST.

ASSALAMU ALAIKUM!

Dear Brother and Friend Dr. Kurbonali Partoev. I am very pleased to see you have advanced your carrier continuously and successfully in agriculture science. I know this was your dream to become a doctor and a professor that you have achieved - Congratulation.

For the readers of this book I would like to say a few words about Dr. Partoev:

**Dr. Abdul Baqi
Mehraban former
Area Manager
UNDP/UNOPS,
Rasht Valley,
Tajikistan, 2002**

We worked together from August 1999 to April 2002 at UNDP/UNOPS office under the "Reconstruction, Rehabilitation and Development and Reintegration of Ex-Combatant Program" Based in Gharm, covering all five districts of the Rusht valley. During this period our team consisting of several specialists in education, medicine, building, irrigation, women and social affairs with the support staff assessed, designed, contracted and implemented over two hundred projects with millions of USD. I relied on Mr. Partoev's honesty and patriotism as my Deputy and my best friend. He always prioritised the people interest over his own. The time I spent with Gharm team was a golden era of my carrier. That is why after 20 years we are still in contact and meet whenever possible. I pray to Allah Subhanallah to give him a long, happy and healthy life with his family, children and grand children. Brother Kurbonali, you have gained so much knowledge of Dunya, which is good for the

wellbeing of people. Don't forget that our time is limited and death is waiting for us sooner or later. As a brother, I advise you to focus more on your dean now, learn Quran, the best source of knowledge human being ever had, at least what you are reading in you Salah five times a day Alhamdulillah and read Hadis of the profit peace be up on him, the best of the human being and please prepare for meeting him and our Almighty.

Dear Dr. Kurbonali Partoev; Dear friend!

I had the pleasure to meet you in 2022 when I worked as an International Consultant for the project "Support to improve sustainable potato production and management", funded by FAO. At the occasion of my first mission in February 2022, when starting our discussions with the staff of the Institute of Botany, Plant Physiology and Genetics of the Tajik National Academy of Science, I quickly learned that you are a very broad minded, knowledgeable and agile personal with humor and a lot of energy whom it is a pleasure to work with. It was fun to visit with you the snow-covered Rasht valley, learning about potato production in Tajikistan, discussing with farmers and experts and sharing the evening and overnight stay with the project team at Gharm. Your creative and energetic spirit was instrumental in developing jointly an experimental demonstration plot design

for planting at Nurobod, Tojikobod and Lakhsh district and for implementing it successfully despite the ambitious project goals, high time pressure and limited resources available. Our vivid interaction continued in the following months. I learned during this time, that you are a widely solicited, appreciated expert in Tajikistan – a result of your long, successful career and enjoyable personality. Hopefully, this will help the projects results will be upscaled and that potato growers may capitalize on the progress made during the project. Happy birthday, dear Kurbonali Partoev, and all the very best for your future! May you continue to be so such an openminded person as I learned you to know, interested and knowledgeable in nature and all going on around us. May you be privileged with good health and continued joy in life and continued success with your projects in private and professional life.

Project mission on 8 February 2022, Khumdon village, Nurobod district, from left to right: Lukas Bertschinger (FAO), Marufqul Mahkamov (FAO), Mirshakar Negmatov (FAO), Ibrohim Toirov (cooperative Nuri Nurobod), Kurbonali Partoev (IBPPG).

**Kind regards, Wädenswil, 6 September 2022; Lukas Bertschinger,
Dr. International Consultant FAO, klb innovation, CH-8820 Wädenswil,
Switzerland.**

***NOTE IN CELEBRATION OF
DR. KURBONALI PARTOEV'S 70TH BIRTHDAY***

I am in 2017 was completing my Master's degree in Geography at Syracuse University in New York and I became interested in learning about agrobiodiversity and small-scale crop cultivation in Tajikistan. As I searched for information, I came across the publication "Local Knowledge in Agriculture Needs to be Preserved" by Dr. Kubonali Partoev and his colleagues. For this piece, the authors traveled to more than 50 villages across Tajikistan to document agricultural practices and special crop varieties. In reading this book, Dr. Partoev's sincere interest in listening to the stories, documenting the knowledge, and understanding the lives of rural peoples in the republic is evident. Inspired by his work, I contacted him with a request to meet virtually, which he graciously accepted. As I sought to conduct my own research in Tajikistan, Dr. Partoev continued to provide me with support, meeting with me on many occasions in Dushanbe in 2019, 2021 and 2022. Dr.

**Katherine MacDonald,
PhD Candidate, Public
Affairs Syracuse
University. USA.**

Partoev's willingness to share his deep knowledge of Tajikistan's agricultural history and his views and hopes for the future of this important sector has been invaluable to my research and my development as a scholar. As well as aiding in my own education, I have watched him give his time to local non-governmental organizations and facilitate workshops with diverse participants, including farmers, politicians, and researchers. In these roles, his enthusiasm for the topics discussed and the respect he shows the participants helps to bring these different groups of people together in ways that strengthen Tajikistan's ability to preserve local crops and traditional knowledge. Dr. Partoev represents the best type of scholar – one who is dedicated both

to continued learning and to sharing what he has learned with those around him. It has been my great pleasure to know him over these last few years and I hope he continues to find success for years to come.

РАСМҲОИ ХОТИРМОН БО ДӢСТОНУ ҲАМКОРОН

Дар қитъаи санчишии кишти омехтаи топинамбур+
чуворимакка+офтобпараст дар ноҳияи Рӯдакӣ. Аз
чап ба рост академикҳо Аҳмедов Ҳ.М., Илолов
М.И. ва доктори илмҳои кишоварзӣ Партоев Қ.,
07.2015.

Сӯҳбат бо ҳамкурсам Юсуфҷон Цабборов (аз рост), ки
дар муддати 20 сол дар вазифаи Раиси ноҳияи Б.
Ғафурови Вилояти Суғд кор ва фаъолият намудаанд ва
Қурбоналӣ Партоев (аз чап), н. Бобочон Ғафуров,
21.11.2022.

Олимон аз чап ба рост: Сафармади Мирзоалӣ,
Абдуллоҷон Эргашев, Қурбоналӣ Партоев,
Меҳровар Ғайратзода. 05.2017.

Бо дӯстон дар Бадахшон. 05.06.2011 г.

Бо Падарам Ҳочӣ Партовалӣ Салимов (дар мобайн) ва писари амакам Сайвалӣ Холов (аз рост), 2008.

Бо дӯстони азизам Бурибой Каримов (дар расми чап) ва Ғайюрбек Муборақов (дар расми рост).

Сӯхбати падарам Ҳочӣ Партовалӣ бо раиси ноҳияи Рашт Маҳмадшариф Толибов, 2009.

Дар меҳмонию шоири халқии Тоҷикистон Рустам Ваҳҳобзода (аз рост) ва Қурбоналӣ Партоев (аз чап), 2020.

Дар меҳмонию Ҳочӣ Донёр (дуҷум) ва дигар ҳамдеҳагонаи дар деҳаи Машқонак, 2022 .

Дар сӯхбати дӯстонам ва Ҳочихо (аз чап ба рост): Қутбиддин, Маҳмадсолеҳ, Зиёратшоҳ ва Азамҷон, 2008.

Дӯстони меҳрубон сари пиёлаи ҷойи кабут. Аз чап ба рост: Партоев Қурбоналӣ, Садилов Абдушукур ва Каримов Маҳмадлатиф, 06. 2022.

Бо дӯстам, муҳандис ва деҳқони асил Ҳочӣ Насриддин аз н. Нуробод, 09.2022.

Сӯҳбат бо муаллими физикаю математика ва философ Шохкарим Муминов (аз чап), Қурбоналӣ Партоев (дар мобайн) ва набераи устод, донишҷӯи курси 3-юм Бобочон Муминов (аз рост), н. Зафаробод, 21.11.2022.

Сӯҳбат бо дӯсти азизам, номзоди илмҳои техникаи Абдулхафиз Қосимов (аз чап) ва Қурбоналӣ Партоев (аз рост), 08.2022.

Сӯҳбат бо доктори илми биология, профессор Салоҳитдин Муслиҳитдинов (аз чап), яке аз олимони шинохтаи бахши химояи наботот дар Тоҷикистон, Қурбоналӣ Партоев (аз рост),

Бо дӯстону хешу табор дар деҳаи Машконак, 07. 2022 .

У член-корр. НАНТ, доктора философских наук, профессора, Мухаммадали Музаффари (слево) и Курбонали Партоев (справо), 24.11.2022.

Сотрудники лаборатории генетики и селекции растений ИБФГР НАНТ: Партоев К., Ниязмухамедова М., Усманова О., Сатторов Б., Сидорова Л., Рахимов М., Калмыкова В. и Хаджаева Н.

Дилшод

Далер

Шӯхрат

Дилафрӯз

Фарзандони устод Курбоналӣ Партоев: Дилшод, Далер, Шӯхрат, Дилафрӯз ва Дилрабо дар шаҳри Душанбе бо оилаҳо ва фарзандони хеш хушбахтона умр ба сар мебаранд ва бо волидайнашон ифтихор доранд. 05.12.2022.

Дилрабо

ЯК ОИЛАИ ҶАВОНИ ДАВРОНИ ШҶҶҶ

Аз чап ба рост: Партоев Курбоналӣ, Партоев Дилшод (писари калони оила), Ҷонмаҳмадова Ойюмгул. Шарора, ноҳияи Ҳисор, соли 1977.